

UNIVERSITY OF CALIFORNIA

THAMMASAT

U N I V E R S I T Y

หอสมุดปรีดี พนมยงค์

ทนายหมอบให้เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่

ศาสตราจารย์ ไพโรจน์ ชัยนาม ม.ป.ช.,ม.ว.ม.,ท.จ.ว.
และ

คุณหญิงบรรเลง ชัยนาม ต.จ.,ต.ม.

ธรรมศาสตร์บัณฑิตหญิงคนแรก

ของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (๒๔๗๘)

าพณา ดร.ศุภศิลป์ ชัยนาม เอกอัครราชทูตประจำกระทรวงการต่างประเทศ
บริจาคเงินจัดทำสตีกเกอร์

ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๑

พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ

นางชั้น ราชพินิจจัย

เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ณ เมรุเชิงบรมมหาราชวังวัดสระเกศ.

นางชนราชพินิจัย
หาคะ พ.ศ. ๒๔๑๕
มรณะ พ.ศ. ๒๔๓๘

ขออุทิศส่วนกุศลสนองคุณแต่

นางชื่น ราชพินิจจัย

มารดาบังเกิดเกล้าผู้ซึ่งได้ล่วงลับไปแล้ว

คุณแม่เป็นภรรยาพระราชพินิจจัย (ไผ่ผัด ไผ่ผัดจินดา) เกิด
เมื่อวันจันทร์ เดือน ๘ ปีวอก จัตวาศก พุทธศักราช ๒๔๓๕ ณบ้าน
เดิมตำบลหน้าวัดตึก พระเสนาพิพิธ (เส่ม สุเรนทรานนท์) บุตรพระยา
สุเรนทรราชเสนา (มา สุเรนทรานนท์) เป็นบิดา ท่านพ่อวงเสนาพิพิธ
บิดาพระยาราชสุภาวดี (ปาด สุรคุปต์) ราชนิกุล ในรัชกาลที่ ๕
เป็นมารดา.

บุตรและธิดาของคุณแม่ที่มีอยู่ในเวลานี้ คือ :-

๑ คุณหญิงฮารีตรุนพรวรค (พิศ อิศรางกูร ณ อยุธยา)

๒ นายชระตอ ไผ่ผัดจินดา

คุณแม่ได้ป่วยถึงแก่กรรมเมื่อ วันที่ ๓ สิงหาคม พุทธศักราช

๒๔๗๘ คำนวณอายุได้ ๖๓ ปี

ท่านเป็นสตรีที่มีชีวิตแห่งความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ฉะนั้นข้าพเจ้า
จึงเว้นเสียที่จะเขียนประวัติของท่านโดยพิสดาร

ท่านได้มาสู่โลกนี้ ในลักษณะของแม่ และท่านได้จากพวกลูก

ไปสู่สุคติภพแล้วอย่างไม่มีวันกลับ แต่สิ่งที่พิมพ์ใจลูกเตือนให้ระลึกถึง
พระคุณอันหนักมีวันลืมได้ก็ คือ ท่านได้จากโลกนี้ไปในลักษณะของ
แม่ที่ดี อันควรแก่การเคารพสักการอย่างยิ่ง

ท่านได้อบรมทูลน้อมบำรุงเลี้ยงข้าพเจ้าและน้อง มาจนเติบโตใหญ่
ดั่งพญานักรายต่าง ๆ อันจะมีขึ้นตามวัยและเวลา

ความดีหรือความเจริญทั้งหลาย ถ้าหากข้าพเจ้าและน้องจะมี ก็
ขอยกให้เป็นส่วนที่ได้รับถ่ายทอดมาจากท่านเป็นปฐม ท่านได้กระทำ
แล้วซึ่งหน้าที่ของมารดาเป็นอย่างดีที่สุดที่ท่านจะทำได้ ข้าพเจ้าไม่
สามารถจะหาถ้อยคำอันใด มากด่าว่าสุดดีคุณของท่านให้เป็นไปได้ดี
เท่ากับความรู้ดีอันเกิดจากความสุจริตใจของข้าพเจ้า

เมื่อท่านได้ดวงลับไปแล้ว ข้าพเจ้าไม่มีหนทางอะไรที่จะทดแทน
พระคุณให้สมกับที่ท่านได้พักพุ่มมา ทั้งอีกประการหนึ่งก็เป็นที่ยับยั้ง
กันอยู่ได้อย่างแน่นอนโดยไม่มีปัญหาว่า จะโดยประการใด ๆ ก็ดี
การที่จะคิดใช้หนี้บุญคุณของบูรพการีเพื่อให้ดับล้างไปนั้น ย่อมเป็นไป
ไม่ได้ เมื่อเช่นนั้นแล้วตามคตินิยมที่เหลืออยู่ อันข้าพเจ้าจะพึงทำสนอง
คุณได้ ก็คือ บำเพ็ญกุศลอุทิศไปยังท่าน ถ้าและท่านจะสถิตยอยู่ใน
สุคติภพใดก็ดี แม้มีญาณวิถีดุจ ๆ ที่สามารถจะหยั่งทราบได้ ขอได้
โปรดอนุโมทนาแก่ตปนาผล ซึ่งบรรดาญาติมิตรและท่านผู้เคารพนับถือ
ทั้งหลายได้พร้อมกันมาร่วมบำเพ็ญกุศลในวาระนี้ด้วย

ขอคุณแม่งได้รับกุศลทักษิณานุปทานทั้งหมด อันลูกได้ตั้งใจ

(๓)

อุทิศให้ด้วย ความรัก ความอาลัย อย่างสุดซึ้ง

ขอคุณนี้ จงบันทึกลงให้เป็นเครื่องนำส่งแด่คุณแม่ จง
ประคับประคองวิญญาณในสัณฐานปรายิกภพทุกเมื่อ เทอญ.

พิศ อาริตรณพรรค

๑๘ เมษายน ๒๔๗๘

หอสมุดหอสมุด

คำนำ

ในงานฌาปนกิจศพ นางราชพินิจชัย (ชั้น โสฬสจินดา) ผู้เป็นมารดา นายชตอ โสฬสจินดาได้มาแจ้งความยังกรมศึตปากรว่า เจ้าภาพศรัทธาจะพิมพ์หนังสือสำหรับเป็นธรรมทานที่ระลึกถึงเรื่องหนึ่ง ตั้งความจำนงไว้ว่าจะใคร่ได้เรื่องที่เนื่องด้วยพงศาวดาร อันจะเป็นประโยชน์เกิดแก่การค้นคว้าหาความรู้เรื่องราวของชาติ กรมศึตปากรขออนุโมทนาในกุศลเจตนา^{นี้} ขณะที่นายชตอ โสฬสจินดา มาแสดงความประสงค์ ประจวบกับเวลาที่กรมศึตปากรกำลังสอบสวนและทำบัญชีทะเบียนพงศาวดารและตำนานต่าง ๆ ที่ว่าด้วยดินแดนทางภาคเหนือของสยามและที่ถัดขึ้นไป มีแคว้นตานาไทย ตานซำง ดิบตองพินนา และดิบตองสุไทยเป็นต้น ซึ่งเป็นดินแดนที่อยู่ของชาติไทย ก่อนยกลงมาอยู่ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในการสอบสวนคงปรากฏอยู่อย่างหนึ่งว่า พงศาวดารและตำนานต่าง ๆ ที่ว่าด้วยแคว้นเหล่านี้ มีฉบับเป็นตัวเขียนรักษาไว้ในหอสมุดแห่งชาติเป็นจำนวนมาก บางเรื่องก็มีหลายฉบับ ความในบางแห่งก็ไม่ตรงกัน ที่เป็นตัวอักษรไทยเหนือ ยังไม่ได้ถอดออกเป็นภาษาไทยสยามก็มีอยู่มากฉบับ หนังสือเหล่านี้ ถ้าได้มีโอกาสพิมพ์เผยแพร่^{นี้} ก็จะเป็นเครื่องมือของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะจะได้ใช้เปรียบเทียบค้นหาเอาความรู้ต่อไป กรมศึตปากรได้อธิบายถึงความชอบ^{นี้}แก่นายชตอ โสฬสจินดา และแนะนำให้พิมพ์พงศาวดาร

เมืองเงินยางเชียงแสน เพราะเป็นเรื่องราวถ่วงถึงชาติไทย สมัยก่อน
ที่ยกลงมาเป็นใหญ่ในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ คือพระ
เจ้าอู่ทองที่ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยา ก็ปรากฏว่าสืบเชื้อพระวงศ์ไปจาก
พระเจ้าพรหม กษัตริย์เมืองเชียงแสนพระองค์หนึ่ง ที่ทรงอำนาจมาก
ในสมัยโบราณ ถึงบรรดาพงศาวดารและตำนานเมืองต่าง ๆ ในแคว้น
ตานนา ส่วนมากก็เนื่องไปจากเมืองเชียงแสน^{๕๕} ก่อน^{๕๕} พงศาวดาร
เมืองเชียงแสนจึงเป็นดั่งบันไดขั้นแรกที่นักศึกษาเรื่องราวของชาติไทย
ควรทราบ นายชดอ ไผ่ผัดจินตามีความเห็นพ้องด้วย ตกตงรับเอาต้น
ฉบับไปจัดพิมพ์ ภายหลังมาแจ้งความเพิ่มเติมว่า ต้นฉบับที่รับไป
พิมพ์มีเรื่องน้อยนัก ไม่จุใจแก่ศรัทธา ขอให้จัดหาเรื่องสำหรับพิมพ์
เข้าชุดกันอีกสักเรื่องหนึ่ง กรมคิดปกครองมีความยินดีเลือกเรื่อง สิ่งหน
วติ कुमार ให้พิมพ์

สิ่งหนวติ कुमार เป็นตำนานถ่วงถึงเรื่องเมืองเชียงแสนอีกความ
หนึ่ง มีเรื่องราวและอายุของเรื่องเก่าขึ้นไปกว่าตำนานเมืองเงินยางเชียง
แสน ซึ่งที่ถูกต้องควรจะพิมพ์ตำนานสิ่งหนวติ कुमार ไว้ก่อนพงศาวดารเงิน
ยางเชียงแสน แต่ว่าได้จัดพิมพ์พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสนเสีย
ก่อนแล้ว จึงต้องพิมพ์ตำนานสิ่งหนวติ कुमार ต่อไว้ข้างหลัง

หนังสือ ๒ เรื่องนี้ กรมคิดปกครองรวมเข้าไว้ในหนังสือชุดประชุม
พงศาวดาร และจัดเล่มนี้ เป็นประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๑ ประชุม
พงศาวดารเป็นหนังสือชุดที่มีผู้นิยมกันมาก ไม่ใช่แต่ในหมู่นักศึกษา

สนใจในเรื่องพงศาวดารเท่านั้น ถึงผู้อ่านตามธรรมดาที่ชอบ เพราะเป็น
 เรื่องให้ความรู้แปลก ๆ แะเรื่องก็ต่าง ๆ กัน ถึงกับแต่งแหงหาเข้า
 ชุดไว้ให้ครบ ทุกวันนี้หนังสือประชุมพงศาวดารบางภาคก็เป็นฉบับที่หา
 ยาก มีผู้ต้องการหากันอยู่เสมอ หากได้มีผู้ศรัทธาพิมพ์ขึ้นไว้ ก็จะมี
 เป็นธรรมเนียมสำคัญอย่างหนึ่ง มนต์เหตุที่จะเกิดมีหนังสือชุดนี้ขึ้น คือ
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลาจุฬาลงกรณ์
 พงศาวดารและตำนานต่าง ๆ ๖ เรื่อง มาพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มเดียวกัน แล้ว
 ประทานชื่อหนังสือนี้ว่า “ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑” ได้ทรงอธิบาย
 ไว้ว่า การศึกษาหาความรู้พงศาวดารและตำนานการเก่า ย่อมถือกันว่า
 เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่ง ในการศึกษาทั่วทุกประเทศ ในประเทศสยาม
 นี้ แม้แต่โบราณมา ท่านผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน เป็นตั้งแต่สมเด็จพระ
 เจ้าแผ่นดินในรัชกาลก่อน ๆ มา ก็ย่อมทรงเป็นพระราชธุระทูลบำรุง
 ความรู้พงศาวดารตลอดมาแทบทุกรัชกาล ส่วนหนังสือพงศาวดารและ
 ตำนานในภาษาไทย ที่พิมพ์แล้วก็มี ที่ยังไม่ได้พิมพ์แพร่หลายก็หลาย
 เรื่อง บางเรื่องยาว ซึ่งควรจะพิมพ์เฉพาะเรื่อง บางเรื่องเป็นเรื่องดี
 แต่ไม่สู้ยาว ควรรวบรวมหลายเรื่องพิมพ์เป็นเล่มเดียวได้ ถ้าพิมพ์ขึ้น
 ให้แพร่หลายได้หมด ก็จะเป็นคุณแก่การศึกษาไม่น้อยทีเดียว เพราะ
 บรรดาผู้ศึกษาจะได้มีโอกาสพบเห็น ทำการสอบส่วนกันคว้าได้สะดวก
 มนต์เหตุของหนังสือชุดประชุมพงศาวดารมีดังนี้ ต่อมาได้มีผู้นิยม ก็ได้
 ทรงรวบรวมตำนานและพงศาวดารต่าง ๆ พิมพ์ต่อไปอีกเป็นภาคที่ ๒ ที่ ๓

ต่อกันไปโดยลำดับ ไม่มีกำหนดว่ากี่ภาค หรือเรียบเรียงเรื่องเป็นลำดับ
อย่างไร แต่ว่าจะหาเรื่องพงศาวดารได้พอรวบรวม ถ้ามีผู้ศรัทธาว่า
จะสร้าง ก็พิมพ์เป็นภาคหนึ่ง ๆ เป็นลำดับไป กรมศิลปากรก็ได้เจริญ
รอยตามหนังสือต่อมา จนบัดนี้ หนังสือประชุมพงศาวดารจึงเป็นภาคที่ ๒๓
คือ ฉบับที่พิมพ์นี้ ส่วนที่พิมพ์มาแล้วแต่ต้น มีเรื่องอะไรบ้าง ได้ให้
เจ้าหน้าที่รวบรวมจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อขึ้นไว้เป็นพิเศษส่วนหนึ่ง ตั้ง
แจ้งอยู่ในบัญชีที่พิมพ์ไว้ต่อท้ายคำนำนี้ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการจะ
ทราบว่ภาคใดมีพงศาวดารและตำนานเรื่องอะไรบ้าง ก็จะได้สืบค้นดู
ได้สะดวก

ก่อนอธิบายถึงพงศาวดารและตำนานที่มีอยู่ในหนังสือเล่มนี้ เห็น
สมควรเล่าเรื่องชาติไทยไว้แต่ย่อ ๆ พอให้ทราบเรื่องติดต่อกัน

ย่อมเป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า ไทยเราแต่เดิมมา มีชาติภูมิอยู่ใน
แคว้นแคว้นแดนดินที่เรียกในทุกวันนี้ว่า ประเทศจีนตอนใต้ เป็นชาติ
ใหญ่ชาติหนึ่งมาแต่ก่อนพุทธกาล จำเนียรกาลต่อมาไทยบางพวกได้ยก
ลงมาในแหลมอินโดจีน ในขั้นต้นได้มาตั้งถิ่นฐานลงทางตอนเหนือของ
ประเทศสยาม แต่แรกที่ยกลงมา ถ้าจะสันนิษฐานตามตำนานและ
พงศาวดารที่มีอยู่ เช่นเรื่องราวที่มีอยู่ในหนังสือเล่มนี้เป็นต้น คงจะ
แยกกันอยู่เป็นเมืองเล็ก ๆ ตั้งอยู่เป็นอิสระระเกะกระกะกันก่อน คือ ต่างคน
ต่างอยู่เป็นเมือง ๆ ไป ในสมัยที่กล่าวนี้ ดินแดนตอนใต้ของแหลม
อินโดจีนตกอยู่ในอำนาจของชนสองชาติ ซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาเดียว

กัน คือ มอญและขอม ส่วนที่เหนือขึ้นไป ว่าทางแคว้นฉานนา อำนาจ
ของชาติทั้งสองนี้จะแผ่ไปถึงก็แค่บางคราวบางสมัยเท่านั้น เขตต์สูงสุด
ตามที่ปรากฏในตำนาน ก็เพียงเมืองหริภุญไชย ส่วนทางแคว้นฉานข้าง
อำนาจขอมแผ่ไปถึงดินแดนที่เรียกในตำนานว่าเมืองอมงค์เสถา

พวกไทยที่ยกตมมาปกครองบ้านเมืองในแคว้นฉานนา ที่นับ
ว่าเป็นเมืองสำคัญ ก็มีเมืองหริภุญไชย คือ นครจำปูน เมืองเงินยาง
เชียงแสน และเมืองพะเยา เมืองหริภุญไชยรวมทั้งนครเขตก็ค คือ
นครจำปางนั้น เป็นดินแดนที่เชื่องค้งนางจามเทวี (เป็นชาติขอม บาง
ที่ก็ว่าเป็นมอญ แต่ดูเหมือนยังไม่ยุติกัน) ปกครองสืบสันตติวงศ์ลงมา
หลายชั่วกษัตริย์ เป็นเวลาช้านานกว่า ๘๐๐ ปี ภายหลังสิ้นเชื้อพระวงศ์
เพราะต้องเสียดินแดนแก่พระยาเมงรายกษัตริย์ในราชวงศ์เชียงแสน ดัง
มีเรื่องแจ้งอยู่ในหนังสือจามเทวีวงศ์ และหนังสือชินกาลมาลินี ซึ่งหอ
สมุดแห่งชาติได้พิมพ์แล้ว ส่วนทางเมืองเชียงแสน และเมืองพะเยา
มีกษัตริย์ชาติไทยปกครอง ข้อสำคัญในเรื่องราวของกษัตริย์ไทยใน
แคว้นฉานนา ก็ที่ในชั้นแรกเมื่อตั้งเป็นบ้านเมืองขึ้นแล้ว ต่อมาเมื่อมี
กำลังอำนาจขึ้น ก็ขยายเขตต์ให้ใหญ่โตออกไป สุดแล้วแต่กษัตริย์
องค์ใดมีอิทธิพลมากและน้อย เพราะฉะนั้นการขยายเขตต์แดนจึงเป็น
ไปตามเวลาของผู้เป็นใหญ่ผู้นั้นเท่านั้น มิได้ยืดยาวถาวรต่อไป เพราะ
เขตต์แดนที่ปกแผ่ออกไปถึง ก็มักให้ราชบุตรออกไปครอง โดยเหตุที่
ราชบุตรเหล่านั้นบางที่ก็แตกร้างกัน จึงต้องแยกย้ายให้ไปอยู่เสียห่าง

โกตกัน ครั้นต่อมา บุตรหลานที่ไปกินเมืองสืบต่อมา ก็มักตั้งตนเป็น
 อีตัสระ ไม่ปรองดองรวมกันให้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา เป็นประเทศใหญ่
 ให้ยังยืนชนได้ ช้า ๆ นาน ๆ เกิดผู้มั่งมีขึ้นที่เมืองใดเมืองหนึ่ง ผู้
 มั่งมีนั้นก็แผ่อำนาจเขตต์ออกไปกว้างขวาง อย่างพระเจ้าพรหมและพระ
 เจ้ามังราย ในราชวงศ์เชียงแสนเป็นต้น ครั้นผู้มั่งมีบุญแล้ว เมือง
 ต่าง ๆ ในราชอาณาจักรก็ก่อกดดันแยกกันอีก จะเร็วและช้าก็แล้วแต่
 เหตุการณ์ เหตุนี้บ้านเมืองในแคว้นตานนา ที่แยกกันอยู่เป็นอีตัสระ
 เป็นแคว้น ๆ จึงมักเป็นวุ่นวายนครือเชื้อชาติเดียวกันมาแต่เดิม อย่างที่
 เรียกกันเป็นคำสามัญว่า บ้านพี่เมืองน้องเกี่ยวเนื่องกัน ความสนิทสนม
 จึงมีอยู่ต่อกัน เช่นพระเจ้าเมงรายแห่งเมืองเชียงแสน ขุนจ่าเมืองแห่ง
 เมืองพะเยา ซึ่งเป็นกษัตริย์มีอำนาจผู้หนึ่ง และพระร่วงเจ้าแห่งกรุง
 สุโขทัย จึงปรากฏในตำนานว่าได้เป็นมหามิตรสนิทสนมกันมาก ทั้ง
 ก็เพราะมีชาติเชื้อเชื้อเป็นไทยด้วยกัน พงศ์าวดารและตำนานเมือง
 ต่าง ๆ ก็มักมีเรื่องร่วมกันในตอนต้น จะผิดแปลกกันบ้างก็ในส่วนที่
 เป็นพลความ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ในชั้นเดิมร่วมวงศ์กันมาด้วยอีกประการ
 หนึ่ง แล้วต่อมาจึงได้แยกเรื่องไปคนละทาง อย่างเช่นพระเจ้าชัยศิริ
 ซึ่งเป็นต้นพระวงศ์พระเจ้าอู่ทอง และสืบเชื้อวงศ์ไปจากพระเจ้าพรหม
 ก็มีเรื่องแยกออกไปจากตำนานเชียงแสน ในพงศาวดารและตำนาน
 เมืองอื่น ๆ ก็เป็นทำนองเดียวกัน

อันนี้เป็นการสมควรที่จะกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า เรื่องราวอันเป็น

ตอนต้นของพงศาวดารแต่ละตำนานต่าง ๆ ของเก่า มักเป็นเรื่องเกี่ยว
 ไปในทำนองนิยายนิทานไม่น่าเชื่อ เป็นการยากที่จะถือเอาเป็นหลักฐาน
 ได้แน่นอน ศักการศักดิ์ ชื่อบุคคลและชื่อภูมิประเทศบ้านเมืองศักดิ์ ก
 มักมีต่าง ๆ ไม่ตรงกัน ชื่อบุคคลคนเดียวกัน ก็อาจมีหลายชื่อ บางที่
 เรื่องก็สืบต่อกัน แต่เรื่องอย่างนี้มีความเป็นธรรมดา มีอยู่ทั่วไปทุก
 ประเทศ เพราะเป็นเรื่องดึกดำบรรพ์นานาน ได้อาศัยสืบต่อกันมา
 ตามที่ผู้เล่ากันอยู่ในพื้นเมือง ธรรมดาว่าเรื่องราวที่สืบต่อกันมาใน
 หมู่มนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด โดยมากย่อมจะมีมูลแห่งความ
 จริงปนอยู่เสมอ เรื่องชนิดนี้จึงอาจแบ่งได้เป็นสองส่วน คือส่วนหนึ่ง
 มีความจริงเป็นพงศาวดาร อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องปรัมปราที่เกิดจาก
 ความคิดนึกของมนุษย์ เรื่องทั้งสองชนิดนี้ย่อมมีประโยชน์ด้วยกัน แต่
 เป็นคนละทาง เรื่องเหล่านี้ บางทีอาจรักษาเอาความทรงจำแต่ครั้งสมัย
 ดึกดำบรรพ์ไว้ได้ต่อมา บางทีเรื่องราวที่จำไว้ได้ มีอยู่ในประเทศถิ่น
 ต่าง ๆ เป็นเรื่องราวอย่างเดียวกัน ก็อาจสืบสาวราวเรื่องถึงทางคิด
 ต่อกันแห่งประเทศถิ่นเหล่านั้นได้ ข้อลำบากยากยิ่งก็อยู่ที่รู้จักแยกเอา
 ความจริงในเรื่องออกจากเรื่องที่คิดนึก อันไม่เป็นความจริงเท่านั้น
 หาใช่ว่าเรื่องทั้งหมดเหลือโหลไม่มีประโยชน์เสียทีเดียว เพราะฉะนั้น
 หน้าที่ของผู้อ่านผู้ศึกษา จึงไม่ใช่อยู่ที่อ่านหาข้ออ่อนข้อคดคอยจับผิด
 แต่อยู่ที่จะค้นคว้าหาความจริงที่มีอยู่ในเรื่อง ว่าจะได้มาเป็นประโยชน์
 มากหรือน้อยเท่านั้น เมื่อทราบความสำคัญดังกล่าวนี้แล้ว การอ่าน

เรื่องก็ย่อมจะได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น

บัดนี้จะได้กล่าวถึงเรื่องราวที่มีอยู่ในพงศาวดารเมืองเงินยางเชียง
แสน และตำนานถึงหนวติกุมารโดยฉะเพาะ

พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน เริ่มด้วยเรื่องเทวบุตรชื่อดา
จกหรือดะจิงกราชจุติมาครอบครองเมืองหิรัญนครเงินยางซึ่งภาย
หลังได้ชื่อว่าเมืองเชียงแสน เชื้อพระวงศ์พระเจ้าดาจกได้สืบต่อกันมา
หลายชั่วกษัตริย์ และบางองค์ก็แยกย้ายไปปกครองเมืองต่าง ๆ เป็น
หลายสาย เรื่องไปหมดอยู่ตอนแผ่นดินพระเจ้าเมงราย พงศาวดารเชียง
แสนฉบับนี้ ได้เกิดดูว่าย่อมาก และชื่อในเรื่องก็ไม่สู้ตรงกันนัก เห็นจะ
เป็นเพราะคัดลอกกันมาหลายทอด ไม่ได้สอบทาน เรื่องดะจิงกราชเท
วบุตรในตอนต้นของพงศาวดารเชียงแสนฉบับนี้ ย่อมมีปรากฏอยู่ใน
พงศาวดารเมืองอื่น ๆ มีพงศาวดารเมืองเชียงใหม่ น่าน และพะเยาเป็น
ต้น ใจความก็เป็นอย่างเดียวกัน จะแปลกกันก็แต่พงศาวดาร คือบาง
ฉบับก็กล่าวถึงว่าพระเจ้าอนรุขแห่งกรุงสุทโธได้ประชุมเชิญท้าวพระ
ยานาประเทศในชมพูทวีปไปปลบศักราช ยังขาดอยู่แต่แคว้นตานนา
ไทย เพราะในสมัยนั้นยังว่างกษัตริย์อยู่ พระเจ้าอนรุขจึงไปเฝ้าขอรับรอง
ต่อพระอินทร์ ๆ ก็ให้ดะจิงกราชเทวบุตร (บางฉบับก็เขียนว่า ดะ
จิงกราชบ้าง ดาจกบ้าง) จุติมาเป็นกษัตริย์เมืองหิรัญนครเงินยาง
เห็นได้ว่าเรื่องดาจกนี้ มีมูลที่มาแห่งเดียวกัน บางทีจะมีเค้ามูลความ
จริงในพงศาวดาร แต่จะเป็นเรื่องโบราณนิมิตมนานไกล ทรงจำกันได้

สืบมาอย่างมัว ๆ จะไม่ใช่เป็นเรื่องในสมัยเดียวกับพระเจ้าอนุรุท ดัง
 ที่บางฉบับกล่าวไว้ ซึ่งตกอยู่ใน พ. ศ. ๑๖๐๐ เพราะในตำนานสิงหน-
 วติกุमार ก็มีเรื่องดาวจกเหมือนกัน แต่กล่าวไว้ว่าเป็นหัวหน้าชาวป่า
 ซาคิตะว้า เรียกว่าบูเจ้าดาวจก หาใช่เป็นเทพบุตรที่จุติลงมาเป็นท้าว
 พระยามหากษัตริย์ไม่ และว่าเป็นเรื่องอยู่ในสมัยต้นพุทธกาล ก่อน
 เรื่องดาวจกในพงศาวดารเงินยางเชียงแสนมากมาย บูเจ้าดาวจกนี้ ใน
 พงศาวดารโยนกของพระยาประชากิจกรจักร (แช่ม บุนนาค) ว่าที่
 ชื่อเขื่อนเพราะเป็นหัวหน้า มีจกคือจอบขุดดินมากกว่า ๕๐๐ ขันไป
 และในตำนานพระธาตุอวยรุ้ง ก็กล่าวเช่นเดียวกันว่า “มีมัลลิกย
 ผู้มีชื่อว่าเจ้าดาวจก ผู้มีชื่อว่าเจ้าดาวจก และบุคคลทั้งสองผู้
 มีจกเข้าแต่ละคนละ ๕๐๐ ตูก ตูกได้ชื่อว่าดาวจก” ถ้าจกหมายถึง
 จอบขุดดินแล้ว เรื่องเทพบุตรดาวจกในพงศาวดารเชียงแสนจะแปลว่า
 อะไร ได้มีผู้สันนิษฐานว่า บางทีจกคำนี้ จะเป็นคำเดียวกับโจกที่แปล
 ว่าหัวหน้าได้บ้างกระมัง ดาวจกก็แปลว่าหัวหน้าของพวกละว้า แต่
 อย่างไรก็ดี คำว่าจกนี้ มีแปลกอยู่อย่างหนึ่ง ที่ไปพ้องเข้ากับชื่อของ
 แคว้นเสฉวน หรือตอนหนึ่งของเสฉวนในภาคใต้ของประเทศจีนคือจาก
 แคว้นยูนนานขึ้นไป แต่โบราณมาแคว้นเสฉวนมีชื่อว่าสกลหรือจก และ
 ว่าเป็นชื่อของชาติหนึ่งในแคว้นนั้นด้วย ซึ่งบางทีก็เรียกว่าปาจก พระเจ้า
 เฒ่าในเรื่องสามก๊กที่ได้มาปกครองแคว้นเสฉวน ก็ได้พระนามว่า พระ
 เจ้าจกอันช่งเต๋ แปลว่าพระเจ้าแคว้นจกแห่งราชวงศ์ชั่น ดินแดนที่

อยู่ในคอนไตของแคว้นเสฉวนแต่โบราณมา ย่อมเป็นที่อยู่ของชนชาติไทยส่วนหนึ่งเหมือนกัน บางทีจักจะเป็นชื่อของชาติไทยที่เรียกว่าอ้ายหญ้ายาวก็รู้ไม่ได้ หากดาวหรือความชื้นจะเป็นได้บ้าง ก็น่าจะเกี่ยวเนื่องมาถึงคำว่าดาวจกในตำนานทางตานาด้วย

ตำนานสิงหนวัติกุมาร ดำเนินเรื่องว่า สมัยต้นแห่งพุทธกาล สิงหนวัติกุมารโอรสพระเจ้าเทวภาดแห่งนครไทยเทศ คือเมืองราชคฤห์นครหลวง และสืบเชื้อสายมาจากไทยเมือง เสด็จออกจากเมืองราชคฤห์มาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้จนใกล้แม่น้ำโขง ถึงแคว้นซึ่งแต่เดิมเรียกว่าเมืองสุวรรณโคณฑาเป็นเมืองร้างมาแต่เก่าก่อน (มีตำนานเรื่องเมืองสุวรรณโคณฑาส่วนหนึ่ง) แคว้นนั้นเป็นที่อยู่ของพวกตะว้า มีปู่เจ้าดาวจกเป็นหัวหน้า เจ้าสิงหนวัติกุมาร ได้สร้างเมืองลงแถวถิ่นนั้น ให้ชื่อว่าเมืองนาคพันธู์สิงหนวัตินคร หรือโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแสดสืบพระเจ้าแผ่นดินมาหลายชั่วกษัตริย์ จนเมืองโยนกนาคพันธู์สิงหนวัตินครถล่มทะลายกลายเป็นหนองไป เพราะเหตุที่พระเจ้าแผ่นดินและราชวงษ์ไปกินปลาตะเพียนเผือก (ในพงศาวดารโยนกกล่าวปลาไหลเผือกในตำนานเมืองหนองหานก็มีเรื่องเป็นตำนานคล้าย ๆ กัน แต่ว่าเป็นกระรอกเผือก) สันเชื้อวงศ์เจ้าสิงหนวัติกุมารเพียงเท่านั้น ดอนด่อไป กล่าวถึงเรื่องพระเจ้าจักราชเทวบุตรรับอัญเชิญพระอินทร์จุติมาเป็นกษัตริย์ เป็นเรื่องตอนเดียวกับพงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน แต่มีข้อความพิสดารกว่ามาก ในการพิมพ์ตำนานสิงหนวัติกุมารคราวนี้ ต้องแปล

ญ

ออกจากคัน ฉะบับหนังสือไทยเหนือมาเป็นภาษาไทยสยามเสียชั้นหนึ่ง
และทำในเวลาเร่งร้อนกำหนดงานมีวันจำกัด ไม่มีเวลาชำระสอบทานได้
ละเอียด เพราะแปลเสร็จเท่าใด ก็ต้องรีบส่งไปลงพิมพ์ทันที จึงน่าจะ
มีที่บกพร่องอยู่บ้างไม่มากนักน้อย ในการแปลคราวนี้ ได้รักษาดำนวน
โวหารของเดิมไว้บริบูรณ์ คำแต่ละประโยคใดที่ฟังไม่ได้ชัดในภาษาไทย
สยาม ก็ได้จัดแปลและอธิบายเป็นบรรทัดก็ได้ไว้ เท่าที่จะสามารถจัดทำ
ได้ ส่วนบางคำที่เป็นคำสำคัญให้อยู่ในภาษาทางเหนือ ได้จัดตามฉำเนียง
ในภาษานั้นให้ดูเป็นตัวอย่างในหน้าคัน ค่อไปได้เปลี่ยนเป็นภาษาไทย
สยาม เพื่อไม่ให้เกิดความรุงรังตาในเวลาย่าน ส่วนข้อป้และศกตามที
นับกันอยู่ทางเหนือก็ได้จัดพิมพ์ไว้เป็นพิเศษอยู่ค่อไปนี้ สำหรับการตรวจ
สอบได้สะดวก

อนึ่งพงศาวดารและตำนานต่าง ๆ ทางแคว้นตานนา มักแต่งขึ้นใน
สมัยที่พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง เหตุนี้ จึงต้องมีเรื่องราว
ทางพระพุทธศาสนาแทรกไว้ด้วยตลอดไป ในตำนานสิงหนวัติกุมารัน
เริ่มต้นก็กล่าวถึงพระพุทธประวัติ ค่อเป็นลำดับมาจนเสด็จดับขันธปร
นิพพาน แล้วถึงตำนานสังคายนา พิมพ์คราวนี้ได้ตัดเรื่องที่ถูกกล่าวเหต่าน
ออก เพราะไม่เกี่ยวกับเรื่องโดยตรง ทั้งใจความก็กล่าวซ้ำ ๆ ซาก ๆ
ตามโวหารที่นิยมกันสมัยนั้น ถึงจะตัดออกก็ไม่ทำให้เสียเนื้อถ้อยกระทง
ความอย่างไร

ขออนุโมทนากุศลบุญราศีที่เจ้าภาพได้พิมพ์หนังสือเรื่องน้แแจกเป็น

๖

วิทยาทาน จงบรรลุผลตบบรรดาตแก่นางราชพินิจจัย (ขึ้น โสฬสจินดา)
ให้ดำรงอยู่ในคติสุขทุกเมื่อ เทอญ,

กรมศิลปากร

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๘

จากบันทึกหอสมุด

บัญชีรายชื่อในหนังสือชุดประชุมพงศาวดาร

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑

๑. พงศาวดารเหนือ
๒. พงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐ
๓. กรุงสุโขทัยตามศิลาจารึก
๔. พงศาวดารเขมร
๕. พงศาวดารพะม่า รามัญ
๖. พงศาวดารล้านช้าง

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒

๑. เรื่องดงเจ้าพระยานครศรีธรรมราช
๒. พงศาวดารเมืองถลาง
๓. พงศาวดารเมืองไทรบุรี
๔. พงศาวดารเมืองตรังถาน
๕. พงศาวดารเมืองถันตัน

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๓

๑. พงศาวดารเมืองปัตตานี

(๒)

๒. พงศาวดารเมืองสงขลา
๓. พงศาวดารเมืองเชียงใหม่

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๔

๑. พงศาวดารความเก่า ฉบับ จ. ศ. ๓๑๓๖
๒. พงศาวดารเมืองตะแวก ฉบับสมเด็จพระนารายณ์รามาธิบดี
(นักองค์เอง)
๓. พงศาวดารมณฑลพิษณุโลก ฉบับหม่อมอมรวงศ์วิจิตร
(ม.ร.ว. ปฐม คณาทร ณ กรุงเทพฯ ฯ)

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕

๑. จดหมายเหตุจีน ว่าด้วยกรุงสยามแต่โบราณ
๒. เรื่องศักราชรัชกาลกรุงศรีอยุธยาตามที่สอบใหม่
๓. พงศาวดารดาบเงิน ของพระยาประชาธิปไตยจักร (เข้ม
บุณนาค)
๔. พงศาวดารเมือหาดวงพระบาง

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖

เรื่องไทยรบพม่าครั้งกรุงเก่า

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๗

๑. คำให้การจับกักเรื่องเมืองบาดั
๒. คำให้การเถาเฝ้าเรื่องหนัราชด้
๓. คำให้การขุนโชนเรื่องพระพุทธรบาท
๔. คำให้การนายจาด เรื่องเหตุการณ์ในเมืองพะม่า เมื่อพระ
เจ้ามินดงทิวกด

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๘

๑. จดหมายเหตุไหร
๒. จดหมายของหมื่นก่งคิตป์
๓. พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด)
๔. พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๔ เรื่องปฐมวงศ์
๕. คำานพระโกศ

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๙

๑. พงศาวดารเมืองเชียงรุ้ง
๒. พงศาวดารเมืองไถ
๔. พงศาวดารเมืองแฉก
๔. พงศาวดารเมืองเชียงแขง

(๔)

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๐

ราชวงศ์ปกรณ พงสาวดารเมืองน่าน

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๑

พงสาวดารเมืองหลวงพระบาง

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๒

จดหมายเหตุของราชทูตฝรั่งเศสเข้ามาในแผ่นดินสมเด็จพระ
นารายณ์ และจดหมายเหตุของหมอบรัดเต

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๓

๑. ดำนันทวังหน้า

๒. เทศนาบวรราชประวัติ

๓. พระนามเจ้านายในพระราชวังบวร

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๔

๑. คำให้การมรียห์ฮ่วนแม่ทัพพะม่า

๒. คำให้การพระมหาโค มหาภุช เวียงเมืองพะม่า

(๕)

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๕
เรื่องเมืองพัทลุง

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๖
พงสาวดารเมืองพระตะบอง

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๗
ตำนานเด็กหยวและบ่อนเบี้ยในกรุงสยาม

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๘

๑. เรื่อง ราชการ คำ ข่ายใน กรุง สยาม ครั้ง แผ่น ดิน ส้มเต๋จ พระ
นารายณ์
๒. เรื่องราวเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
๓. เรื่อง ทูตานุทูต ของ ส้มเต๋จ พระนารายณ์ ออกไป กรุง ฝรั่งเศส
ครั้งสุดท้าย

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๑๙

๑. จดหมายเหตุหอศาสตราคม
๒. จดหมายเหตุของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ เรื่องพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคา
ที่หัวอก

(๖)

๓. แปลงจุดหมายเหตุของเซอร์แฮร์รีออกเจ้าเมืองซึ่งไปผู้มาเฝ้า
ที่หวัากอ
๔. กระแสรับตั้งครั้งรัชกาลที่ ๕ เรื่องสุริยุปราคา เมื่อสมเโรง
พ. ศ. ๒๔๓๑

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๐

จดหมายเหตุทางไมตรีระหว่างกรุงศรีอยุธยากับญี่ปุ่น

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๑

จดหมายเหตุเจรจากความเมืองในระหว่างไทยกับพม่า

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๒

พงศาวดารเมืองหัวพันห้าทั้งหก

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๓

๑. ดำเนินการเกณฑ์ทหาร
๒. ดำเนินกรมทหารบกราบที่ ๔

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๔

จดหมายเหตุเรื่องปราบฮ่อ

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๕

เรื่องสถานที่และวัตถุซึ่งสร้างในรัชกาลที่ ๕

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๖

ตำนานวังเก่า

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๗

เรื่องไทยกับฝรั่งเศสเป็นไมตรีกัน ครองแผ่นดินสมเด็จพระ
นารายณ์มหาราช

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๘

๑. พงศาวดารญวน
๒. ประวัตินามัะหะหมัด

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๒๙

อธิบายเรื่องราวทูตไทยไปยุโรป กับจดหมายเหตุเรื่องราวทูต
ไทยไปประเทศอังกฤษในรัชกาลที่ ๕

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๓๐

เรื่องราวทูตไทยไปประเทศฝรั่งเศส ในรัชกาลที่ ๕

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๑

จดหมายเหตุเรื่องมิชชันนารีอเมริกันเข้ามาประเทศสยาม

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๒

จดหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งครั้ง
แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๓

บุรพภาคพระบรมมเทศนา เณดินพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๔

ว่าด้วยหนังสือสัญญาค้าขายระหว่างประเทศสยามกับฝรั่งเศส
ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๕

จดหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งครั้ง
แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๖

จดหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งครั้ง

(๘)

กรุงศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินพระเพทราชา

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๗

จดหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งกรุง
กรุงศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินพระเจ้าเสือและแผ่นดินพระเจ้า
ท้ายสระ

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๘

จดหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งกรุง
กรุงศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินพระเจ้าบรมโกศ

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๓๙

จดหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งกรุง
กรุงศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินพระเจ้าเอกทัศ กับครั้งกรุง
ธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทรตอนต้น

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๐

จดหมายเหตุของคณะพ่อค้าฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งกรุง
ศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค ๓

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๑

จดหมายเหตุของกณะพ่อค้าฝรั่งเศษ ซึ่งเข้ามาตั้งกรุงศรี
อยุธยา ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค ๒

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๒

จดหมายเหตุของกณะพ่อค้าฝรั่งเศษ ซึ่งเข้ามาตั้งกรุง
ศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค ๓

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๓

จดหมายเหตุของกณะพ่อค้าฝรั่งเศษ ซึ่งเข้ามาตั้งกรุง
ศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค ๔

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๔

จดหมายเหตุของกณะพ่อค้าฝรั่งเศษ ซึ่งเข้ามาตั้งกรุง
ศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค ๕

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๕

จดหมายเหตุเรื่องทูตไทยไปประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๖

จดหมายเหตุของคณะพ่อค้าฝรั่งเคสต์ ซึ่งเข้ามาตั้งกรุงศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค ๖

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๗

จดหมายเหตุของคณะพ่อค้าฝรั่งเคสต์ ซึ่งเข้ามาตั้งกรุงศรีอยุธยา ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค ๗

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๘

จดหมายเหตุของมองซิเออร์เซเบร์ตราชทูตฝรั่งเคสต์ซึ่งเข้ามาเจริญทางพระราชไมตรี ครั้นแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตอนที่ ๒

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๔๙

จดหมายเหตุของมองซิเออร์เซเบร์ตราชทูตฝรั่งเคสต์ ซึ่งเข้ามาเจริญทางพระราชไมตรีในกรุงสยาม ครั้นแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ ๕๐

ตำนานเมืองระนอง

(๑๒)

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๑

จดหมายเหตุเรื่อง พระบาท สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
สวรรคต

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๒

จดหมายเหตุเรื่อง พระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
สวรรคต

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๓

๑. พงศาวดารเมืองสงขลา
๒. พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช
๓. พงศาวดารเมืองพัทลุง

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๔

พงศาวดารเรื่องอิเหนา

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๕

ว่าด้วยอังกฤษเข้ามาทำสัญญากับไทย

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๖

ว่าด้วยเหตุการณ์เมืองเขมรตอนใต้รัชสงครามไทยกับญวน

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๗

โกษาปานไปฝรั่งเศส ภาค ๑

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๘

โกษาปานไปฝรั่งเศส ภาค ๒

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๙

โกษาปานไปฝรั่งเศส ภาค ๓

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖๐

โกษาปานไปฝรั่งเศส ภาค ๔

ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖๑

๑. พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน

๒. ดำนาจถึงหนวตีกุมาร

ข้อปในหนังสือเล่มนี้

ใจ	ชวด
เป้า	ฉลุ
ยี่	ขาด
เมา	เกาะ
ดี	มะโรง
ได้	มะเตี้ง
ซำ	มะเมีย
เมด	มะแม
ตัน	วอก
เต้า	ระกา
เต็ด	จอ
ไ้	กุน

ข้อศกที่ใชในหนังสือเล่มนี้

กาม	เอกศก
ดับ	โทศก
ระวาย	ตรีศก

เมิง	จิตวาสก
เบิก	เบัญจสก
กัก	นอสก
กต	ตปตสก
ตวง	อวัฐสก
เต้า	นพสก
กา	ลัมฤทธิสก

วิธีนับปี ทางไทยเหนือเขาคอกไว้หน้า เช่นปีชวดเอกศก ใช้ว่า “ กาบใจ ” ปีฉลูโทศก ใช้ว่า “ ดับเป้า ” ดังนี้เป็นต้น และใช้นับศกตามอย่างข้างจีน มิได้นับศกตามจุลศักราช จุลศักราชที่เราใช้กันอยู่ตัวเลขท้ายตรงกับศกเดิมอ เช่นปีชวด เอกศก ตัวเลขท้ายจุลศักราชต้องเป็น ๓ มิได้เปลี่ยนเป็นอื่นเลย ส่วนในหนังสือเล่มนี้ เพราะเหตุที่ใช้นับศกอย่างข้างจีน และใช้จุลศักราชอย่างไทย ศกจึงมิได้ตรงกับเลขตัวท้ายของจุลศักราช เช่นกาบใจ มิได้ตรงกับ ๓

สำนักหอสมุด

สารบาญ

พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน	หน้า ๓
ดะจังกราชเนรมิตบันไดเงิน	,, ๓
ดะจังกราชและบริวารลงมาตามบันไดเงิน	,, ๓
ตำนานเมืองเชียงสา	,, ๒๐
พระยาตรังจักษ์ตักกราช	,, ๒๐
ดะจังกราชอุปัติ	,, ๒๐
ดะจังกราชครองเมืองเงินยาง	,, ๓
เจ้าเมืองยวนถวายบรรณาการ	,, ๓
พระมเหสีดะจังกราชอธิษฐานขอโอรส	,, ๔
ประสูติโอรส	,, ๔
ประสูติดาวเกตาแก้วมาเมือง	,, ๕
โอรสทั้ง ๓ ไปจับปู	,, ๕
ดะจังกราชให้โอรสหาโอรสทั้ง ๓	,, ๖
ดาวเกตาแก้วมาเมืองยกพลไปฆ่าปู	,, ๖
ดาวเกตาแก้วมาเมืองทูลบิดาให้แยกกันไปอยู่คนละเมือง	,, ๗
ดาวเกตาแก้วมาเมืองเสวยราชย์	,, ๘
ดาวเคียงสร้างแปดงเมืองเงินยาง	,, ๘
สันตติวงศ์ของดาวก่อ ดาวเกื้อะ พืดาวเกตาแก้วมาเมือง	,, ๘

ขุนจอมธรรมไปเสวยเมืองภูกามยาว	หน้า ๓๐
ขุนจอมธรรมทรงสุบินนิมิตต์	,, ๓๓
ขุนจอมธรรมรู้นิมิตต์	,, ๓๒
จดหมายกำหนดคน	,, ๓๓
อุปทานิยธรรม ๗ ประการ	,, ๓๔
ขุนเจียง ขุนจอม เกิด	,, ๓๘
ขุนเจียงเรียนวิชา	,, ๓๘
ขุนเจียงเสวยราชย์	,, ๒๐
ขุนเจียงรบกับพระยาแก้ว	,, ๒๓
เหตุที่จะเกิดศึกพระยาแก้ว	,, ๒๒
ถวายพระนามขุนเจียงว่า พระเจืองฟ้าธรรมิกราช	,, ๒๓
พระยาธรรมิกราช (ขุนเจียง) ตั้งโอรสทั้ง ๕ ไปครองเมือง	,, ๒๕
อัครเทวีพระยาธรรมิกราชเห็นอัศจรรย์ ๓๐ ประการ	,, ๒๖
พระยาแมนตาออกชอกฟ้าคายินฆ่าพระยาธรรมิกราช	,, ๒๖
สันตติวงศ์ขุนจอมเมืองพะเยา	,, ๒๗
พระยาจำเมืองเกิด	,, ๒๗
พระยาจำเมืองเรียนวิชา	,, ๒๘
พระยาจำเมืองเสวยราชย์	,, ๒๘
เชิดวงศ์พระยามังราย	,, ๒๘
พระยามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่	,, ๒๘

พระร่วงเจ้าหาเทวจำเมือง	หน้า ๓๐
พระยาจำเมืองตามจับพระร่วงได้	,, ๓๑
พระยามังรายตัดสินความพระยาจำเมืองกับพระร่วง	,, ๓๒
พระยามังรายแผ่อำนาจ	,, ๓๓
พระยามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่	,, ๓๓
สันตติวงศ์พระยาจำเมือง	,, ๓๕
ส่งยายตาสร้างพระประธาน	,, ๓๖
ตำนานการสร้างพระประธาน	,, ๓๗
นิทานแก้วมุตทุ่งเชียง หนองเชียง	,, ๔๗
คำถามคำตอบ	,, ๕๑

ตำนานสิงหนวัติ	หน้า ๕๖
เทวกาตเสวยราชย์เมืองนครไทยเทศ	,, ๕๖
โอรสธิดาของเทวกาต	,, ๕๖
สิงหนวัติกุมารไปหาที่ตั้งเมือง	,, ๕๖
สิงหนวัติกุมารสร้างเมืองนาคพันธุสิงหนดินคร	,, ๕๘
สิงหนวัติกุมารได้เมืองอุโมงคเสดา	,, ๖๐
พระยาอชุตราชเสวยราชย์เมืองโยนก	,, ๖๓
พระยาอชุตราชได้นางปทุมวดีเป็นมเหสี	,, ๖๒

มหากัสสปเถรเจ้านำพระมหาธาตุเจ้ามายังเมืองโยนก	หน้า ๖๔
พระยาอชุตราชพระราชทานที่แก้มหาธาตุเจ้า	„ ๖๕
พระยาอชุตราชให้ช้างค้ำมาห่อรูปกัมมโตฤกษ์	„ ๖๕
มหากัสสปเถรเจ้าได้ตั้งเจ้าผู้พิพากษา	„ ๖๕
มหากัจจายนเถรเจ้านำมหาธาตุเจ้ามาสู่โยนกนคร	„ ๖๕
พระยาอชุตธรรมิกราชตาย	„ ๖๗
พระมั่งรายราชโอรสเสวยราชสมบัติแทน	„ ๖๙
มหาวชิรโพธิเจ้ากับฤๅษณ์นำพระบรมธาตุจากเมืองราชคฤห์ มาสู่เมืองโยนก	„ ๖๙
พระมั่งรายราชเจ้าขอมีดักขุรักษาพระบรมธาตุ	„ ๖๙
พระมั่งรายราชเจ้ามีราชบุตร ๒ คนราชธิดา ๒ คน	„ ๗๐
พระมั่งรายราชเจ้าแบ่งราชสมบัติ	„ ๗๐
ตั้งเวียงไชยนารายณ์	„ ๗๑
ต้นศตวิวงศ์พระมั่งรายราชเจ้า	„ ๗๒
เสียดเมืองโยนกนครแก่พระยาขอมคำ	„ ๗๗
พระองค์พังเจ้าถูกขอมจับไปอยู่เวียงศรีทวง	„ ๗๘
เทวีพระองค์พังประสูติโอรส	„ ๗๘
คำอธิษฐานของล้ามเถร	„ ๘๐
ความฝันแห่งเทวีของพระยาศรีทวง	„ ๘๑
เทวีศรีทวงประสูติโอรสให้ชื่อว่าพรหมกุมาร	„ ๘๒

ความฝันของพรหมกุมาร	หน้า ๘๓
พรหมกุมารได้ช้างตามฝัน	, ๘๔
พรหมกุมารห้ามบิดาไม่ให้ส่งด้วยพระยาขอม	, ๘๔
พรหมกุมารเตรียมตัวพระยาขอม	, ๘๕
พรหมกุมารยกพลมาต่อรบพระยาขอมดำ	, ๘๖
พระยาขอมดำพ่ายหนีแก่พรหมกุมาร	, ๘๖
พระยาอินทร์เนรมิตกำแพงหิน	, ๘๗
พระองค์พังเจ้าได้ครองเมืองโยนกครั้งที่ ๒	, ๘๘
พรหมกุมารยกให้ทุกชีวิตคนพื้นเป็นอุปราช	, ๘๘
พรหมกุมารได้แก้ว	, ๘๙
พรหมกุมารกับแก้วไปสร้างเวียงไชยปราการ	, ๘๙
พุทธโฆษาจารย์มหาเถรเจ้าชำระพระธรรม	, ๘๙
บรรจุพระมหาธาตุเจ้าไว้ถ้ำถางเวียงไชยนารายณ์	, ๙๐
การตั้งสันตติวงศ์พระองค์พัง	, ๙๑
พระองค์ไชยศิริโอรสได้ครองเวียงไชยปราการต่อจากพระ องค์พรหมราชเจ้า	, ๙๑
กษัตริย์เมืองสุวรรณภูมิเมืองเมยกรพดมารบเวียงไชยปราการ	, ๙๒
พระองค์ไชยศิริเจ้าเดี่ยวเวียงไชยปราการ	, ๙๓
พระองค์ไชยศิริสร้างเมืองกำแพงเพชร	, ๙๔
พระองค์มหาไชยชนะเจ้าราชโอรส เป็นกษัตริย์เมืองโยนก	, ๙๔

ชาวโยนกนครกินปลาตะเพียนเผือกตัวใหญ่	หน้า ๘๔
ความพิณาศของเวียงโยนก	,, ๘๕
ขุนตั้งได้เป็นใหญ่	,, ๘๗
การจับคอกันมา	,, ๘๘
พระยาอินทร์ให้ดะจังกะราชเทวบุตรลงมาเป็นเจ้า	,, ๓๐๐
ดะจังกะราชคัตคักราช	,, ๓๐๓
ดะจังกะราชสร้างเวียงเทรญญนครเงินยางเชียงแสน	,, ๓๐๒
ญาณรังสีมหาเถรเจ้านิมนต์มหาธาตุเจ้ามายังเวียงเทรญญ นครเงินยางเชียงแสน	,, ๓๐๓
เวียงฝาง	,, ๓๐๔
เวียงเชียงรายเวียงเชียงของ	,, ๓๐๕
ดะจังกะราชมีโอรส ๓ องค์	,, ๓๐๕
โอรสทั้ง ๓ ไปจับปู	,, ๓๐๖
โอรสทั้ง ๓ ไปกินเวียง	,, ๓๐๖
ดะจังกะราชตาย	,, ๓๐๗
เจ้าดาวแก้วเสวยราชสมบัติแทน	,, ๓๐๗
สันตติวงศ์ของดะจังกะราช	,, ๓๐๘
ท้าวทักคำตานเจ้าเมืองน่านฆ่าพระยาดาวจังกะวาเรือนคำแก้วตาย	,, ๓๐๘
พระยาควักกวาดโอรสพระยาดาวจังกะวาเรือนคำแก้วฆ่าท้าว ทักคำตานตาย	,, ๓๐๙

พระยาภักทวารได้ครองเมืองเงินยางเชียงแสน	หน้า ๓๓๐
ขุนเทืองโอรสครองเมืองต่อมา	,, ๓๓๐
ขุนเทืองได้นางเอกไค้	,, ๓๓๑
นางเอกไค้ให้บุตรแก่ขุนเทือง	,, ๓๓๒
ขุนท่งโอรสได้กินเมืองแทน	,, ๓๓๒
นางเอกไค้ได้เห็นโอรส	,, ๓๓๒
ขุนท่งได้ของวิเศษจากปู่ย่าตายาย	,, ๓๓๓
ขุนท่งสร้างเวียงเชียงเรือง	,, ๓๓๓
ขุนท่งประกาศไม่ให้ทำร้ายสัตว์	,, ๓๓๔
จอมผาเรืองหุดานครองเมืองแทนขุนท่ง	,, ๓๓๕
โอรสของเจ้าจอมผาเรือง	,, ๓๓๕
ธิดาของพระยาลาวชิน	,, ๓๓๖
พระยาอ้ายเจืองกับเจ้าอุปราชขุนเจืองชนช้างชนะ	,, ๓๓๗
เจ้าขุนเจืองได้อัครมเหสี	,, ๓๓๘
เจ้าขุนเจืองได้เป็นพระยาเจืองฟ้าธรรมมิกราชาเสวยราชสมบัติ	
เมืองหริภุญนครไชยบุรีเงินยางเชียงแสน	,, ๓๓๘
พระยาเจืองฟ้าธรรมมิกราชได้เครื่องบรรณาการและเมืองต่าง ๆ	,, ๓๓๘
พระยาเจืองฟ้ารู้ข่าวศึก	,, ๓๓๙
พระยาเจืองฟ้าธรรมมิกราชส่งบุตรไปครองเมือง	,, ๓๔๐
ถาง ๓๐ ประการปรากฏแก่อัครเทวดาขุนเจือง	,, ๓๔๑

พระยาแมนตาออกขอทัพดาอินมาพระยาธรรมิกราช	หน้า ๓๒๒
ต้นตอวงศ์ต่อจากพระยาธรรมิกราช	,, ๓๒๓
โอรสพระยาตาเมง	,, ๓๒๓
คำทำนายของบัทมังกฤๅษีเกี่ยวกับโอรส	,, ๓๒๔
มังรายราชโอรสครองเมืองเชียงราย	,, ๓๒๔
มังรายได้เสด็จนครในเวียงเงินยางเชียงแสน	,, ๓๒๕
ฤษี ๔ คนถูกพระยาองค์ฟางโพธิญาณ	,, ๓๒๕
ฤษีทั้ง ๔ ตรงเกล้าธาตุแห่งพระพุทธเจ้า	,, ๓๒๖
ฤษีแยกกันกระทำสมณกรรม	,, ๓๒๘
ผู้เป็นใหญ่ในเมืองจอมดุง	,, ๓๓๓
ท้าวมังรายทรงสร้างรูปไว้ที่ดอยจอมหงส์	,, ๓๓๒
ท้าวมังรายทรงไต่ถวาท	,, ๓๓๓
ท้าวมังรายรบกับชาวตะ	,, ๓๓๕
มังคัมมังเคียนทำอุบายเอาชนะตะได้	,, ๓๓๖
ท้าวมังรายให้อุตรพราหมณ์มาดูที่จะสร้างเมือง	,, ๓๓๗
เหตุผลในการตั้งชื่อเมืองต่าง ๆ	,, ๓๓๘
ท้าวมังรายให้มังคัมมังเคียนกินเมือง	,, ๓๓๘
โอรสธิดาของพระยามังราย	,, ๓๔๐
พระยามังรายใช้ให้หมื่นฟ้าทำถกคัก	,, ๓๔๓
พระยาขีมาเมืองลำพูนหลงเชื่อเตยงหมื่นฟ้าไว้	,, ๓๔๒

การกระทำต่าง ๆ ของหมื่นฟ้า	หน้า ๑๔๓
พระยามังรายได้เมืองลำพูน	,, ๑๔๔
พระยามังรายครองเมืองหริภุญไชย	,, ๑๔๕
พระยามังรายกับพวกรบชนะพระยาชัยกับพวก	,, ๑๔๖
พระยามังรายให้โอรสครองเมืองต่าง ๆ	,, ๑๔๗
พระยามังรายให้หมื่นฟ้าครองเมืองหริภุญไชย	,, ๑๔๗
พระยามังรายออกไปอยู่ไชยปราการ	,, ๑๔๘
พระยาแสนพุกหลานไปแต่งเมืองเชียงราย	,, ๑๔๘
เขตต์แดนเมืองเชียงแสน	,, ๑๕๒
พระยาแสนพุกได้พระบรมธาตุ	,, ๑๕๗
บริจาศที่ให้แก่พระบรมธาตุ	,, ๑๕๘
เขตต์แดนพินนาเชียงราย	,, ๑๖๐
เขตต์แดนพินนาเงินยางเชียงแสน	,, ๑๖๐
พวกฮ่อรบเมืองเงินเชียงตุง	,, ๑๖๒
ฮ่อพากันพ่ายหนีไป	,, ๑๖๓
เจ้าน่านกินเมืองเชียงตุงแทนพระยานคร	,, ๑๖๔
พุงต่ายยังแก้วฮ่อยกพลมารบเมืองเงินเชียงตุง	,, ๑๖๔
พุงต่ายยังแก้วตายในสนามรบ	,, ๑๖๕
ฮ่อพ่ายหนี	,, ๑๖๕
พระยาแสนพุกสร้างเวียงเงินยางเชียงแสนใหม่	,, ๑๖๗

พระยาแสนพูให้โอรสครองเมืองต่าง ๆ	หน้า ๓๗๐
พระยาแสนพูตาย	„ ๓๗๐
สันตติวงศ์ต่อจากพระยาแสนพู	„ ๓๗๑
ทำวมหาพรหมสร้างวัดและเจดีย์บรรจุพระมหาธาตุ	„ ๓๗๒
พระราชเจ้าก่อนนำผู้ครองเมืองพิจัยเชียงใหม่รบชนะยอ	„ ๓๗๔
พระมหาเถรเจ้าศิริวงโส	„ ๓๗๕
ย้ายกรมารบตานนา	„ ๓๗๕
ศิริวงโสมหาเถรเจ้าเป็นราชครู	„ ๓๗๕
พระยาสามปะยาให้ขุนแสงรบยอ	„ ๓๗๗
ตามพระยาทำสัตย์ต่อบานกัน	„ ๓๗๗
อุปัฏฐากมหาธาตุเจ้าจอมของ	„ ๓๗๗
ขุนแสงได้เป็นพระยาสุวรรณคำตานาครองเมืองไชยบุรี	
นครเชียงใหม่	„ ๓๗๘
หมื่นพร้าวได้ครองเมืองเชียงใหม่	„ ๓๘๒
หมื่นเชียงสงหรือหมื่นพร้าวสร้างวัด	„ ๓๘๒
หมื่นจั่วหลานอติโตกราชได้ครองต่อมา	„ ๓๘๓
หมื่นจั่วสร้างวัด	„ ๓๘๓
พระยาอติโตกราชเป็นพระยาหลวงเมืองลำด	„ ๓๘๔
การครองเมืองเชียงใหม่สืบต่อกันมา	„ ๓๘๕
เจ้าฟ้ามังทาบได้เมืองเชียงใหม่	„ ๓๘๘

เจ้าฟ้ามั่งทลาให้เจ้าฟ้าสาวัดถ้ำมากินเมืองเชียงใหม่	หน้า ๓๘๘
พระหวัระมั่งทลาครองเมืองเชียงใหม่	,, ๓๘๙
เจ้าฟ้าสุทโธเกิดทะเลาะกันกับเจ้าอุปราชามังแด จ่อเจ้า	,, ๓๙๐
แสนหลวงเวือดอนเป็นเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตร	,, ๓๙๑
เจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรถูกจับขัง	,, ๓๙๒
เจ้าฟ้าสุทโธรวบรวมราชดีได้เมืองฝาง	,, ๓๙๓
จิมฟ้าหมวกคำตูกเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรได้ครองเมืองเชียงใหม่	,, ๓๙๔
เจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรกับเจ้าฟ้าหมวกคำตูกได้เป็นใหญ่ในฐานนา ทั้งมวต	,, ๓๙๕
วัดในเวียงไชยบุรีเชียงแสนทั้งหลาย	,, ๓๙๕
วัดนอกเวียงไชยบุรีเชียงแสนทั้งหลาย	,, ๓๙๗
วัดที่ดอนมุตกาว	,, ๓๙๘
พระเจ้าศรีสุทโธรวบรวมราชตาย	,, ๓๙๙
นัญชะได้เป็นกษัตริย์แทน	,, ๓๙๙
การสืบต่อกันมาของเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตร	,, ๔๐๐
ศึกย่อมาติดเมืองอังวะ	,, ๔๐๑
พระเจ้าเมืองเบ้พ่ายแก่ชาวอโยธยา	,, ๔๐๐
เอกาทศรถปราบได้เมืองเชียงใหม่	,, ๔๐๐
การครองเมืองเชียงใหม่สืบต่อกันมา	,, ๔๐๑
ไปเมงซาระเจ้าเมืองเชียงใหม่ข้ามฉนวนหงวนเชียงแสน	,, ๔๐๓

มหาธรรมครองเมืองเชียงใหม่	หน้า ๒๐๓
เมืองเชียงตุงคืนเป็นข้าม่าน	,, ๒๐๔
ถดของธาตุเจ้าจอมกิตติ	,, ๒๐๕
เจ้าฟ้าดกทัณเมืองเชียงใหม่	,, ๒๐๕
พระเจ้าหาญวงศ์นครพิชัยเชียงใหม่แตก	,, ๒๐๗
พระยาหาญเมืองพงครองเมืองเชียงใหม่	,, ๒๐๘
องค์นักได้เป็นเจ้าเชียงใหม่	,, ๒๐๘
เชียงใหม่เป็นอิสระ	,, ๒๐๘

เจ้านักพลสม.

พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน

จะกล่าวถึงภูมิเวทดาอันมีชื่อว่าดะจังกราช อันมักใคร่ให้เป็น
คุณในพระพุทศำสนา จึงพิจารณาดูในเมืองมนุษย์แล้วก็รู้ด้วยปัญญา
ว่าคำสนาแห่งพระพุทศเจ้าจะตั้งอยู่ในเมืองยวนตราบเท่า ๕๐๐๐ พรรษา
ส่วนดะจังกราชก็เจรจาปราศรัยกับด้วยเทวธิดาผู้เป็นภรรยาว่า ภาทุเท
ตุกรนาง กาเด อันว่ากาดมัตนั้นก็เป้นกาดอันบริสุทธ์แล้ว ควรเราทั้งต้อง
ลงไปเป็นท้าวพระยาในเมืองมนุษย์ แล้วจะได้ยกยอพระพุทศำสนาก็
สมควรแล้ว ส่วนนางเทวธิดาผู้เป็นภรรยาก็รับคำพระสามีว่า ถ้าธุ ถ้าธุ
ดังนี้แล้ว ส่วนดะจังกราชเทวดาก็เนรมิต อุโบ เหรณณเสณิเย
มีพระองค์หนึ่งพาดแต่บนเขาถึงกลางทุ่งตรงหินเดาละหินกอง ขณะ
นั้นชนทั้งหลายได้เห็นแล้วก็เรียกกันมาดูเป็นอันมาก ชาวยวนทั้งหลาย
มีพระยายวนเป็นประธาน ทั้งอุปราชเสนาอำมาตย์ราชฏรและนักบวช
ทั้งปวงพากันมาดูด้วยกันด้วยรูปเทียนดอกไม้ทุก ๆ คน เขาธรรมเสริญ
ว่า ถ้าธุ ถ้าธุ เทวดาองค์ประเสริฐมาเนรมิตบันไดเป็นอันดั่งงาม ดังนี้
ส่วนเทวดาทั้งต้องมีภูมิเทวดาพื้นหนึ่งเป็นบิหาร ก็ลงมาด้วยบันไดนั้น
ดะจังกราชเทวดาผู้เป็นสามีนำหน้า ภรรยาตามหลังกันแล้วคณิศรพิศ
โบกวิ ส่นุกสนานโดยเสียงดนตรีแล้วด้วย ดูเพราะเหมาะแก่มนุษย์
ทั้งหลาย ครั้นลงมาถึงแผ่นพสุธาแล้ว ก็เนรมิตอาสน์เงินอันหนึ่ง

กว้าง ๓๒ ศอก ยาว ๓๗ ศอก สูง ๘ ศอก ใต้ร่มไม้พุทธรักษาหนึ่ง
ไม้พุทธรักษาใหญ่สูงมีร่มกว้างขวางยิ่งนัก ส่วนพระจังกษราชเทวดาก็
ขึ้นยืนอยู่บนอาสน์เงินนั้นแล้ว ก็ร้องบ่าวประกาศว่า ชนา ตูกรชน
ทั้งหลาย มยี้ อันว่าเราทั้งหลายเป็นพระยาเทวดามีชื่อว่าพระจังกษราชเทว-
ราช เราจะมาเป็นพระยาแก่ท่านทั้งหลาย เพื่อจะได้ส่งสอนท่านทั้งหลาย
ให้รู้ทำนบทำนองคือธรรมะธรรมโม ให้ตั้งอยู่ในไตรรัตนสัตตนาคนน
ทุก ๆ คนจะดีหรือไม่ ส่วนว่าคนทั้งหลายก็รับโดยคำว่า ด่าๆ ด่าๆ
ดังนี้ทุกคน เหตุนี้จึงได้ชื่อว่า เขียงด่า มาจนทุกวันนี้

บัดนี้จะกล่าวปฐมศักราชก่อนปีมะแม ตรีกศ ศักราชได้ ๕๓ ปี
ต่อมาถึงปีมะเส็งแต่ปีพระพุทธเจ้าเข้าสู่พระปรินิพพาน ต่อมาถึงปีชวด
เอา ๕๓๘ มาประสมด้วย เป็น ๘๐๐ พรรษา ยังมีพระยาองค์หนึ่งชื่อ
ตรีจักร เป็นเจ้าเมืองดังกาดัดศักราชเก่าเสีย ตั้งใหม่อีกคือ ๑ ปีเถาะ
เอกศก ตั้งแต่นั้นมาได้ ๘๐๐ พรรษา ต่อมาถึงปีจอ ทศศก พระยา
อนรุชได้ครองเมืองภูคามซัดตเต่า ตั้งใหม่คือ ๑ ปีกุน เอกศก เป็น
ศตยศักราชแต่นั้นมาได้ดัดเตย

จะกล่าวถึงท้าวโอบาปติภรณ์ และท้าวหน้เกิดมาในวันเสาร์ยาม
เที่ยง เดือน ๔ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีกุน เอกศก ครั้นเกิดมาแล้วเครื่อง
อภิเศกก็เกิดมาด้วยพร้อมทุกประการ ส่วนภุมเทวดาพันธุ์หนึ่งแต่ละคน
ทั้งหลายมีท้าวพระยาเป็นประธาน ก็พากันอภิเศกท้าวโอบาปติให้เป็น
พระยา ทรงพระนามว่าพระจังกษราช แล้วมอบสมบัติบ้านเมืองให้ท่าน

ได้ด้วยครึ่งหนึ่ง ส่วนเทพาพนหนึ่งนั้นครั้นแล้วการอภิเศก บ้างก็อยู่ด้วยท้าวละจิงกราช บ้างก็เสด็จไปที่อยู่ ครั้นถึงที่อยู่แล้ว ส่วนพระองค์พาต้อยนั้นก็กลับหายไป ขณะนั้นคนทั้งหลายที่อยู่ใกล้มามีทัน จึงร้องถามซึ่งกัน บางคนก็บอกว่าเงินยัง ๆ เมืองนั้นจึงได้ชื่อว่า เมืองเงินยัง ต่อมาบัดนี้เรียกกันว่า เมืองเงินยาง จนถึงทุกวันนี้

ส่วนท้าวละจิงกราช ก็มีพระราชอาชญาให้รอเอาชาเงินนั้นมาตีเป็นบ่วงเป็นตราเงินยาง ให้รู้ว่าเป็นเงินทิพย์ แล้วท่านก็จำหน่ายทำบุญให้ทานแก่คนทั้งหลาย แลเสด็จวิหิตตามแต่พระราชศรัทธาทุกประการ ส่วนความสรวลเสริญที่ปรากฏไปทั่วบ้านนัยเมืองใหญ่ทุกตำบล โดยคำว่า ท้าวองค์นี้จากเมืองสุวรรณคามาโดยอุบัติในเมืองเงินยาง ทำให้บ้านเมืองรุ่งเรืองสุขเกษมมากนักหนา ชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลายพากันยินดีทุกตัวคน จากนั้นมาได้ ๖ ปี พระยาที่เป็นเจ้าเมืองยอน ก็พร้อมกันประชุมท้าวพระยาเสนาอำมาตย์ราชบัณฑิตและไพร่ทั้งหลาย ให้ทวยศฤกษ์ยามวันดีอันเป็นมงคลได้แล้ว ก็พากันนำเอาของบรรณาการ เป็นคันทวนเงินทองเสื้อผ้าช้างม้าโคกระบือ นามถวายแด่กษัตริย์พระสุคนธ์อันบริสุทธิ ยกขึ้นเป็นใหญ่ตั้งพระนามใหม่ว่า ละจิงกราชเอกกษัตริย์ครั้นท่านได้เป็นเอกกษัตริย์แล้ว ก็ตั้งสอนท้าวพระยาเสนาอำมาตย์ราชบุตร ให้ตั้งอยู่ในไตรรัตน์ธรรมคัมภีร์ทุก ๆ คน ท่านด้วยเมืองเหรัญนคร ก็ขนนึ่งการพระเจ้ายศคือภูเขาราช (คือตอยตุง) ทุกปีมิได้ขาด ท่านก็บังคับให้พวก ท้ามนะ คือผู้รักษาพระเจ้ายศ ๕๐๐ คน

อยู่รักษาพระเจดีย์ตามประเพณีโบราณมาแต่ก่อน บ้านเมืองก็ย่อมมี
 ความเจริญสุขทุกเมื่อ แต่ว่าพระมหากษัตริย์องค์นั้นยังห้ามโอรสจะ
 ดื่บเชื้อวงศ์ครองสมบัติแทนตนไม่ ท่านพิจารณาดูแล้วจึงบอกให้พระ
 ราชเทวีว่า เราเกิดมาในเมืองมนุษย์ปางนี้ ก็ปรารถนาอยากได้ทำ
 พระยาที่เที่ยงธรรม มีความเมตตาผู้อาณาประชาราษฎร์ให้ถาวรไป
 ภายหน้า จะเป็นที่ยำรุงพระพุทธศาสนารุ่งเรืองต่อไป บัดนี้เราทั้งสอง
 ยังห้ามบุตรจะดื่บเชื้อวงศ์ไม่ เหตุคึงนางจึงอุทธานรักษาเบญจศีล
 อัญญุคัตให้เที่ยงแล้ว จึงตั้งอธิษฐานซึ่งเทวดาอินทร์พรหมแล้วขอให้
 พระโอรสผู้ประเสริฐ จะได้สืบพระราชวงศ์

ฝ่ายนางเทวีก็รับคำพระสามีว่า ส่าซุ ส่าซุ ตี้ ตี้ คึงนี้ แล้วนาง
 ก็กระทำตามคำพระองค์บอกทุกประการ อยู่มามีข้านานางก็ทรงครรภ์
 ชอนจะรวบรัดตัดตอนถอนบท ครั้นถึงกำหนด ๓๐ เดือนถ้วนแล้ว นางก็
 ประสูติพระโอรสองค์หนึ่ง ในปีออก อัฐศก วันเดือนไม่ปรากฏ อยู่มา
 ได้ข้านาน ถึงกุมารผู้นั้นใหญ่มาพอเดินเหินไปมาได้แล้ว พระนางเทวีก็
 ทรงครรภ์อีก พอถึงกำหนด ๓๐ เดือน นางก็ประสูติธิดา อีกผู้หนึ่ง
 ในปีจอ เอกศก ครั้นกุมารผู้นั้นใหญ่พอเดินไปมาได้แล้ว ยังมีในคันทิ้ง
 พระนางเข้าสู่ที่บรรทมในปราศรัยปราสาท นางก็ทรงพระสับนิมิตต์
 นำควรอัศจรรย์ยิ่งนักหนา ผันว่ายังมีแก้วดูหนึ่งตุ้มรัคมีรุ่งเรืองทั่วไป
 ในเมืองเงินยางทั้งปวง แล้วนางก็มีความโลมหนัสนิด ครั้นคืนนั้นแล้ว
 ก็ไปบอกเล่าให้พระสามีฟังทุกประการ

• น่าจะเป็นโอรส

ส่วนพระจักรพรรดิหากษัตริย์ก็พิจารณาดูความนั้นแล้ว ก็ด้วย
 ปัญหาท่านก็บอกว่า ภพเท ดูกุณาง นิमितต์แห่งนางนี้เป็นอันดีนัก
 ผู้มีบุญสมภารจะมาถึงปฏิสนธิในท้องแห่งนางเป็นแน่ แล้วนางจงรักษา
 ครรภ์แห่งนางไว้ให้ดี บุตรผู้จะเจดีย์ดวงตาดียิ่งกว่าบุตร ๒ คนที่เกิด
 ก่อนนั้นแต่ ครั้นว่าครรภ์แห่งนางแก่ได้ ๓๐ เดือนบริบูรณ์แล้ว ก็
 ประสูติบุตรอีกผู้หนึ่งเป็นชาย มีลักษณะเนื้อตัวบริสุทธิ์งดงามหาที่เปรียบ
 บมิได้ คดอดเมื่อมีซวด เอกศก คติยศกราชได้ ๖๒ ปี เดือน ๘
 ขึ้น ๑๕ ค่ำ วันพฤหัสบดี ครั้นกุมารผู้นั้นใหญ่มาแล้ว พระบิดาจึงตั้ง
 นามว่า ดาวเกดากแก้วมาเมือง ครั้นใหญ่มาพอคิดราชการได้ ขณะ
 นั้นยังมีปวตว์หนึ่งใหญ่เท่าช้างข้ามมีลูก ๒ ตัว เวลาดางคืนมันพาตุ๊ก
 เทียวหากินกัดข้าวกล้าในภูม้นาแห่งคนทั้งหลาย ก้ามมันคับข้างกัดตาย
 คับโคกระบือก็ฉวยชีวิต

ส่วนว่าพระมหากษัตริย์ผู้เป็นบิดาก็ให้บุตรทั้ง ๓ คนพี่น้องไปทำ
 ลายบุญ ๓ ตัวแม่ลูก กุมารทั้ง ๓ ก็พากันต้องนำตามรอยบุญ ๓ ตัวนั้น
 ครั้นไปถึงระหว่างเขาแห่งหนึ่งก็มองเข้าไปเห็นปูอยู่ในรูถ้ำ ผู้พี่ ๒ คน
 ก็ซุกรูบังคืบให้ผู้น้องเฝ้าจึงไปดักไว้ได้น้ำแล้ว ถือกระบองไว้อันหนึ่ง
 มิฉะนั้นชะรอยปูมีกำลังมันจะโดดออกไป ฝ่ายผู้น้องว่า ไหนๆ ก็เรามา
 พบนี้แล้ว ซุกเขาให้ได้มิดหรือ จะให้ฉันไปได้น้ำฉันไม่ไป ฝ่ายว่าพี่
 ทั้ง ๒ ก็ดำนึ่งว่าให้ไปจงได้ ผู้น้องเสียไม่ได้ก็ไปตามคำพี่ทั้ง ๒ ก็เขา
 ลงไปดักไว้ได้น้ำ มีถือกระบองอยู่ทีนั้น พอถึงพระอาทิตย์ตกนกร้อง

ทั้ง ๒ พี่น้องซดปุยยังไม่เป็นทองเป็นที เหตุว่ารุทึนนั้นแข็งเหลือเกิน ครั้น
 คำแล้ว ๒ คนพี่น้อง ก็เกลื่อนหินก้อนใหญ่เข้าทับรูปไว้ แล้วก็กลับ
 มาบ้านแต่ ๒ คน หาได้เรียกผู้หนึ่งที่อยู่ได้นามาคด้วยไม้ ครั้นคำแล้ว
 ผู้หนึ่งที่อยู่ได้นาคอยฟังเหตุการณ ก็มิได้รัยรู้ดี นั่งพิจารณาอยู่ว่า
 จะเป็นประการใดหนอ จำจะไปดูพิทั้ง ๒ ดูก่อน คิดดงนแฉกชนน
 ไปที่ปากรูปก็ไม่เห็นพิทั้ง ๒ ผู้หนึ่งคนเดียวก็กลับมามันทกต่างค
 ครนถึงแล้วก็ไปกล่าวเหตุการณทั้งปวงให้บิดาฟัง ครนบิดาได้ฟังผู้
 บอกดงน ก็เรียกพิทั้ง ๒ มา ทานก็ตั้งสอนว่าเจ้ายิงหวงใจปรารถนา
 จะเป็นผู้ดีไปข้างหน้า เหตุไฉนมิได้มีความพิจารณา ทั้งน้องเสียไม่เรียก
 มาด้วย เป็นการไม่ดีเลย โบราณว่าคนรักใหญ่เท่ารอยคันเคื้อ คนซ้ง
 คนเบือกกว้างเท่าเคื้อดำแพน ต้มตามิเห็นพิ ซึ่งตามิเห็นน้อง รุงรังมิ
 แหมมแถมซ้งใหญ่ บ้างดงชนบ บ้างทกลงน้ำ บ้างคิดให้อยู่ บ้างยุ
 ให้เห็น บ้างทำให้ได้ บ้างโพลให้เสีย บ้างทำให้ถี่ บ้างตีให้ห่าง เป็น
 การไม่ดี เจ้ายิงไปซ้งซ้ง เจ้ายิงไปซ้งชวา น้องก็ว่าน้องจะจ
 พักว่าพิจะเผา มิดีเลย จะเป็นข้าราชการต้องได้คิดพิจารณา ดู ร้ายดี
 ประการใด ครนเห็นจะสมควรก็ให้ควร ถ้าไม่สมควรก็ทิ้งเสีย จึงจะ
 เป็นผู้ใหญ่ได้ กุมภาพันธ์ ๒ ครนได้ยินบิดาสอนดงนนักโกรธซ้ง มิได้เชื่อ
 ถ้อยฟังคำของบิดาดังสอนเลย

ต่อมาวันหนึ่ง ส่วนดาวเกลาแก้วมาเมืองก็เรียกพรตโยธามาให้
 มาก ให้มีเครื่องอาวูกรบมือทุกคน บ้างก็เอาจอบเคียมไปด้วย ครน

ถึงแม้ว่าเขาถึงตักไว้ได้บ้าง บ้างก็ระงับอยู่ บ้างก็หลุดไปมิได้หยุดมือ
 ดึกประมาณ ๓๐๐ คอก ก็ถึงที่อยู่ ๓ ตัว ถูกปลิวหนึ่งวิ่งออกมา
 ก่อนไปถูกสวิงเข้า เขาก็พากันทุบตีทำลายฆ่าให้ตายแล้ว ถอนเอาก้าม
 ปูขึ้นมาทำทอง ส่วนปลิวพิกับแม่ปู ๒ ตัว แม่ตูก็นิ่งออกมาที่หลัง
 เขาพากันพันแทงด้วยหอกดาบก็ไม่เข้า ทุบตีด้วยไม้กระบองก็ไม่ตาย
 กระดองมันแข็งนักเหลือที่จะประมาณ มันเอาก้ามกับถูกจุมูกคนขาดไป
 นำทุเรศนัก มันฆ่าคนตายหลายคนแล้ว ปูทั้ง ๒ แม่ตูก็กต้องนำแม่
 หนึ่งไปถึงแม่ตะว่า จากแม่ตะว่าไปถึงแม่น้ำของ คนทั้งหลายพากันช้ำ
 ช้ำมาไปตามฆ่าก็ไม่เห็น ปู ๒ ตัวไปซ่อนกายอยู่ในถ้ำหนึ่งลึกนัก คนทั้ง
 หลายก็เหลือสติกำลังที่จะคิดอ่านฆ่าปูนั้นได้ พากันกลับมาที่ที่อยู่ของตน

ข้อหยกไว้ จะกลับกล่าวถึงดาวฤกษ์แก้วมาเมืองก่อน ส่วนดาว
 ฤกษ์แก้วมาเมือง จึงกราบทูลพระบิดาเจ้าดาวดวงว่า ครั้นเราจะอยู่
 ด้วยกันทั้ง ๔ คนพ่อตูก ก็จะไม่กว้างขวางยืดยาวไปข้างหน้า เพราะฉะนั้น
 ขอบิดาจงได้มีความกรุณาตั้งแต่งให้ลูกทั้ง ๓ ไปอยู่คนละแห่งละที่ จะ
 อยู่ด้วยกันอยู่รู้จากบิดามารดาหรือ ครั้นแต่บิดามารดาแก่ชราไปแล้ว
 ตูกก็กลัวภัยอันตรายจะมีภายหลัง เหตุพิพิทั้ง ๒ นั้นเป็นคนคดโกง
 ส่วนดวะจึงกราชครั้นได้ฟังตูกว่าดังนั้น ก็พิจารณาตรู้แจ้งแล้ว แบ่งราช
 สัมบัติคือ ข้างมาเงินทองให้ได้เสมอกันทั้ง ๓ คนพี่น้อง แล้วแจกให้ไป
 อยู่หัวเมือง ผู้พี่ให้ไปอยู่เมืองน้ำแข็งของ ผู้กลางให้อยู่เมืองยง ผู้
 น้องให้อยู่ในเมืองว่าราชการแทนบิดา ส่วนดวะจึงกราชผู้เป็นบิดาก็ให้

ไปนำเอานางแก้วรูปทิพย์ อันเป็นลูกสาวพระยาเมืองหลวงปู่คา มาเป็น
 อัครมเหสีแก่ดาวฤกษ์แก้วมาเมือง แล้วบิดาก็ตั้งสอนให้ดาวฤกษ์
 แก้วมาเมืองตามประเพณีธรรมทุกประการ แล้วทำนถ้อยอยู่ด้วยสมบัติ
 ถึงอายุได้ ๑๒๓ ในปีฉลู ตรีศก ศตยศักราชได้ ๑๒๓ ปี พระพุทธ
 ศาสนาดวงแก้วได้ ๓๓๐๓ พรรษา ดาวฤกษ์แก้วมาเมืองครองสมบัติ
 แทนบิดาได้ ๕๒ ปี ก็ประชวร ถึงแก่กรรมดวงไป แล้วบุตรหลาน
 อันเป็นเชื้อราชวงศ์สืบแทนต่อ ๆ กันมา ตั้งแต่ละโว้จกกราชมา
 ถึงดาวฤกษ์ได้ ๑๐ ชั่วท้าวแล้ว

ส่วนดาวฤกษ์ก็ว่าฟังว่า บ้านเมืองใดไม่มีรั้วบ้านกำแพงเมือง
 แน่นหนานั่น เมืองนั้นก็หาเป็นราชธานีใหญ่ไม่ ครั้นละโว้จักมา หา
 รั้วมิได้ ชายธงของปู่ตกไหล่นี่สมควรจะสร้างกำแพงเมืองขึ้น ครั้น
 ท่านพิจารณาดังนั้นแล้ว ก็ไปตรวจดูถิ่นฐานที่จะสร้างกำแพงเมือง ทำ
 ก็ให้นักการไปตัดเอาหัวยางอันหนึ่งเกี่ยวกับถ้ำแห่งหนึ่ง แล้วเดินไป
 ทิศเหนือถึงแม่น้ำแห่งหนึ่งชื่อแม่ตะว้า ทิศตะวันออกเอาแม่น้ำเป็นแดน
 ครั้นจึงเชือกหมายเขตต์แดนแล้ว ก็เร่งให้ราษฎรทั้งหลายทำหัวรา
 เฒ่อัดทุกที่ทุกแห่ง แล้วก็นิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสวดมนต์ทำให้เป็น
 สวัสดิมงคล ที่จะสร้างวังแห่งหนึ่ง ที่กลางใจเมืองแห่งหนึ่ง แล้ว
 ดำดပ်ไปประตูเมืองทั้ง ๓ แห่งและในเมืองทุกที่เอาธำมัญญ์จันฉ่องรอบกำ
 พวงเมืองแล้ว ขุดให้เป็นหลุมที่จะฝังเสาอินทขีระและกำแพงเมืองก็ให้
 รดด้วยน้ำมนต์ แล้วนิมนต์พระท่านสวดมหาสมณัยและมงคลทั้ง ๗ ประ

การแฉะธรรมจักร ครั้นกระทำเสร็จแล้วจึงเอาแก้ว ๗ ประการมีรัศมีต่าง ๆ แฉะยันต์ตระกูลที่มีชื่อว่าฝนแสนห่า พ่าทำตายกำแพงแสนชั้นได้ไว้ใน ให้เอารองคั้นเส้าทุกคั้น แล้วให้ทำรูปช้างม้าโคกระบือทำด้วยทองคำ แล้วเอาฝังไว้ทั้ง ๕ ทิศ ครั้นได้ฤกษ์วันดีแล้วก็ให้พวกคนตรีพิณพาทย์ประโคมกลอง เคียงครึกครื้นเป็นที่สนุกสนาน . ราษฎรทั้งหลายก็พากันปิติทุกคน แล้วก็พากันปลูกเส้าชั้นให้พร้อมกัน แล้วเอาเพ็ชรรัตนจินดาคำควรเมือง ๓ ลูก มหานิธ ๓ ลูก มรกต ๓ ลูก ทับทิมคำควรเมือง ๓ ลูก แล้วเอาใส่ในไหทองคำใบหนึ่งฝังไว้ใต้หอสงระวันออกหัวนอน เพราะว่าจะให้เป็นมงคลต่อไปข้างหน้าชั่วลูกชั่วหลาน เหตุฉะนั้นเมืองนั้นจึงได้ชื่อว่า ยางสำย ถ้านั้นชื่อว่าถ้าเกี้ยว น้าแม่จะว่าได้ชื่อว่าแม่สำย ค่อมมาถึงบัดนี้แล เมื่อดาวเคียงสร้างเมืองเทวัญนคร ตติยศักราชได้ ๑๕๓ ปีมะแม ตรีศก วันอาทิตย์เดือน ๔ ขึ้น ๑๕ ค่ำเดี๋ยงแต่ทำดาวเคียงมาถึงขุนเงินได้ ๑๑ ชั่วท้าวค่อ ๆ กันมาเด

ฝ่ายดาวก่อดาวเกือะไปอยู่เมืองม้าเซียงของแฉะเมืองยงนั้นก็มีบุครมีหลานแพร่หลายขึ้นแล้ว เขาก็แต่งให้ไปอยู่หัวเมืองทุกตำบล บางคนก็ไปสร้างบ้านสร้างเมืองอยู่ตามชอบใจแห่งเขา ส่วนขุนเงินด้วยสมบัติแทนบิดาก็มีบุตรชาย ๒ คน ผู้พี่ชื่อขุนขึ้น ผู้น้องชื่อขุนจอมธรรม ขุนเงินผู้เป็นบิดาก็รำพึงว่า ชาติข้างสาร ๒ ตัวอยู่ร่วมโรงเดียวกัน รู้แต่จะเป็นอริซึ่งกันมิได้ขาดเลย ส่วนบุตรทั้งคู่ต้องนี้ควรจัดแจงให้อยู่คนละเมืองถึงจะดี คิดแล้วก็แบ่งสมบัติให้ ก็อ ช้างม้าเงินทองแฉะตั้งของ

ต่าง ๆ ให้ได้มอกันแล้ว ให้ขุนจอมธรรมไปเสวยเมืองภูกาม ท่านก็
จัดแจงแต่ง^๕วิพลทหารไปตามเสด็จขุนจอมธรรม ไปตามระยะทางนาน
ได้๗ราตรี จึงไปถึงบ้านเชียงหมื่น^๕ตระวงเขาแล้ว ก็พักอยู่^๕ที่นั่น ตาม
โบราณประเพณีท้าวพระยาแต่ก่อน ครั้นจะเสด็จราชสมบัติย่อมพักอยู่
บ้านเชียงหมื่น^๕เดียวก่อน เหตุบ้านนั้นเป็นเค้ามืดของเมืองนั้น แล้วท่าน
ก็ให้เสนา ๓ คน ผู้หนึ่งชื่อพันธุเสนา ผู้หนึ่งชื่อบัณฑิตเสนา ผู้หนึ่งชื่อ
ว่าสามัญญา ใช้ให้ไปพิจารณาดูในเมืองเชียงแก่นให้ทั่วทุกที่ทุกตำบล
ยังจะมีไชยมงคลหรือไม่ ท่านก็พักอยู่^๕ที่นั่นได้หลายราตรี ที่พักนั้นก็
ไถ่^๕น้ำ ท่านก็ให้ขุดคลองน้ำ ชาวเหนือว่าขุดเหมือง ขุดตั้งแต่แม่น้ำ
สายตามาจนถึงที่พัก เพราะว่ามี^๕พุดช้างน้ำจะได้กินได้อาบตามชอบใจ
นั้นจึงได้ชื่อว่า แม่เหมือง เท่าถึงทุกวันนี้แต่

ฝ่ายว่าพันธุเสนาและสามัญญาก็พิจารณาดูในเมือง ก็จึงเชื่อก
ดูกระบวนหน้ากว้างมีอยู่ ๓๐๐๐ วา หน้ายาวมี ๑๒๐๐ วา ร่องกำแพง
ลึก ๗ วา ประตูเมืองมี ๘ แห่ง กำแพงทิศตะวันตกสูง ทิศตะวันออก
ต่ำ ใต้ใหญ่มี ๒ แห่ง ใต้หนึ่งมีทิศอีสาน ใต้หนึ่งมีทิศพายัพ
พันธุเสนาและสามัญญาก็รู้ได้ว่าเมืองนี้เป็นมงคลอันประเสริฐ กำแพง
เมืองตั้งอยู่ริมคันเขาข้างประตูตะวันออกมีไม้ ๓ ต้น ตามคัมภีร์ว่าเมือง
นี้^๕นามดีหราชอาณาจักร แต่ที่พากันกราบทูลขุนจอมธรรมทุกประการ แล้วท่าน
ก็ประกาศป่าวให้เสนาอำมาตย์ราชทูตทั้งปวงทำให้เป็นการมงคล คือ
ฉลองเมืองตามเทศกาลโบราณแต่ก่อนแล้ว ให้ไปนิมนต์พระสังฆราช

มาถึงพระยาที่จะด้วยเมือง แล้วให้บุชชาด้วยรูปเทียนดอกไม้ทุกตำบล
แล้วให้นำมายังสิริวิฑูทกมังคตามี่เสด็จเสวยเป็นประธาน ในรัตนสุวัณณราช
สดมาเป็นมงคล แล้วไปฝังไว้ที่ประตูเมืองประตูวังใหญ่วังน้อย แล้วให้
เอาสิริวิฑูทนามฝังเป็นเสาประตูเมืองทั้ง ๘ ทิศ แล้วบูชาทั่วทั้ง ๕ เลี้ยว
ก่อน แล้วนิมนต์พระภิกษุสงฆ์สดมณคให้เป็นมงคล แล้วขับส่งจัญไร
ทั้ง ๘ ทิศ มีเครื่องส่งตั้งละ ๓๐๐ แล้วปล่อยสัตว์ ๕ เท้า ๒ เท้า แล้ว
ตรวจน้ำถึงท้าวจตุโลกบาททั้ง ๕ แล้วบูชาเทวดาเมืองทั้ง ๕ ทิศ ให้ทำ
หอโรงไว้ในเมือง ๕ ทิศ คือใต้ เหนือ ตะวันตก ตะวันออก ตาม
ธรรมเนียมโบราณแต่ก่อนทุกประการ

ครั้นเสร็จแล้วเสนาอำมาตย์ราชวรทั้งปวง ก็ยกขุนจอมธรรมให้
เป็นเจ้าเป็นใหญ่แก่อาณาประชาราษฎรครองสมบัติในเมืองนั้น ครั้นถึง
เวลาดวงคืนท้าวจอมธรรมก็พิจารณาแต่ในใจว่า เมืองนี้ต่อไปข้าง
หน้าจะร้ายหรือดีเป็นประการใดหนอ พิจารณาดังนี้แล้วก็หลับไป
บัดจุลศัสมัยจะใกล้รุ่งทั่วทั้งทรงพระสุบินนิมิตต์ ผันว่าเมื่อก่อนครั้ง
มากตำราว่า ท่านอยากจะรู้ว่าบ้านเมืองจะร้ายแฉะดีหรือ ครั้นท่านอยาก
รู้จึงพิจารณายังอีกพระ ๓ ตัวนี้เทอญ ดู จัญญะ ว่าดังนี้ แล้วก็หายไ
จากที่นั้น ครั้นรุ่งสว่างแล้วท่านเรียกหมอโหร ๘ คน และเสนาผู้ช
ตามบัญชาเป็นประธาน แล้วท้าวก็ถามนิมิตต์ผันให้ฟังทุกประการ หมอ
โหรทั้งหลายครั้นได้ฟังแล้ว ก็รู้ด้วยปัญญาดูด้วยกันทุกคน จึงกราบทูล
ว่า นิมิตต์ดังนี้คั่นกแด บทว่า ดู นั้นคือ ว่าสุวัณณมณีนรวิฑู ท้าว

พระยาองค์ใดด้วยเมือง^๕น้อยมี^๕ศัสด์ ๕ ศัสด์ ๘ และทรงพระบัญชา^๕รู้จัก
ประเพณี^๕ธรรม เจริญแก่^๕ประชากร^๕ราช^๕ฏฐ^๕และ^๕สมณ^๕ซึ่ง^๕พราหมณ^๕ ย่อม^๕คง
อยู่ใน^๕ธรรม & ประการ คือ^๕อายุ^๕ยืน ^๕วิณะ^๕ณะ^๕มี^๕เนื้อ^๕ตัว^๕อัน^๕งาม ^๕บ^๕ัญญา
สูง^๕สุด^๕วิ^๕ธ^๕ดี โภค^๕าม^๕เครื่อง^๕บริ^๕โภค^๕เป็น^๕ค^๕ัน ^๕เส^๕นา ^๕โย^๕ธา ^๕ดุ^๕จ^๕ดัง^๕ทอง^๕คำ
และ^๕เงิน^๕แก้ว^๕แหวน^๕แล^๕ณ^๕สิ่ง^๕ป^๕น^๕ก^๕ัน^๕น^๕ั้น^๕แ^๕ด บ^๕ท^๕ว่า ^๕ธ^๕ัญ^๕ญะ คือ^๕ธ^๕ณ^๕ญา-
ธ^๕ณ^๕ญ^๕ด^๕า^๕จ^๕ุ^๕จ^๕ณ^๕เ^๕น จี^๕โต ท^๕้าว^๕พระ^๕ยา^๕ที^๕คร^๕อง^๕ส^๕ม^๕บ^๕ิต^๕ใน^๕เม^๕ือ^๕ง^๕นี้ และ
เส^๕นา^๕อ^๕า^๕มา^๕ศ^๕ย^๕ร^๕าช^๕ฏฐ^๕ส^๕ม^๕ณ^๕ซึ่ง^๕พราหมณ^๕ท^๕ัง^๕ป^๕วง^๕ค^๕ง^๕อยู่^๕ใน^๕ท^๕าง^๕อัน^๕ดี^๕เ^๕ม^๕อ^๕ก^๕ัน
เม^๕ือ^๕ใด^๕ท^๕้าว^๕พระ^๕ยา^๕มิ^๕ได้^๕ค^๕ง^๕อยู่^๕ใน^๕ท^๕าง^๕อัน^๕ดี^๕แ^๕ด^๕ คือ^๕ร^๕้าย^๕บ^๕้าง^๕ ด^๕ี^๕บ^๕้าง^๕ เ^๕เส^๕นา
ร^๕าช^๕ฏฐ^๕และ^๕สม^๕ณ^๕ซึ่ง^๕พราหมณ^๕ก^๕ั^๕ตาม^๕ก^๕ัน^๕มิ^๕ค^๕ง^๕อยู่^๕ตาม^๕ประ^๕เพ^๕ณี^๕ธ^๕รร^๕ม อ^๕ป^๕ริ-
ห^๕า^๕น^๕ิ^๕ย^๕ธ^๕รร^๕ม ย^๕่อม^๕เบ^๕ียด^๕เบ^๕ียด^๕ก^๕ัน^๕ร^๕้าย^๕น^๕ัก เป็น^๕ค^๕ัน^๕ว่า ^๕ป^๕ล^๕ย^๕ห^๕าว^๕ห^๕าร
อ^๕ท^๕ิน^๕หา^๕ท^๕าน อ^๕ภ^๕ิ^๕ก^๕ิ^๕จ^๕ิต^๕วา ^๕ค^๕ณ^๕หา^๕ติ ^๕ผ^๕จ^๕ญ^๕ช^๕น^๕ะ^๕แ^๕ด^๕ เอ^๕า^๕โ^๕บ^๕รา^๕ณ^๕ประ^๕เพ^๕ณี^๕
ธ^๕รร^๕ม^๕เป็น^๕ใ^๕ห^๕ญ^๕ เ^๕จริ^๕ญ^๕แก่^๕ประ^๕ชา^๕ร^๕าช^๕ฏฐ^๕ตาม^๕บ^๕้าน^๕เม^๕ือ^๕ง^๕แ^๕ก^๕่อน ^๕ภ^๕ิน^๕ท^๕ติ
ท^๕ัง^๕เด^๕ีย ^๕พา^๕ต^๕ม^๕ณ^๕ญ^๕ติ ^๕ค^๕ัง^๕ไ^๕ว^๕ให้^๕เด^๕ือ^๕ด^๕ร^๕อัน^๕แก่^๕ประ^๕ชา^๕ร^๕าช^๕ฏฐ^๕มี^๕เม^๕ือ^๕ใด ^๕ใน
เม^๕ือ^๕น^๕ั้น^๕ท^๕้าว^๕พระ^๕ยา^๕ก^๕็^๕ย^๕่อม^๕เด^๕ือ^๕ด^๕ร^๕อัน^๕ด^๕้วย^๕ก^๕ัน ^๕ใน^๕บ^๕ท^๕ค^๕ั^๕ม^๕ั^๕ก^๕ิ^๕ร^๕ว่า ^๕พ^๕ุ^๕ท^๕ธ^๕มา^๕ภ^๕ิก^๕ค^๕วา
เอ^๕โก ^๕รา^๕ชา ^๕วิ^๕ห^๕ญ^๕ญ^๕เร ^๕น^๕ค^๕ว์ ^๕ส^๕ั^๕สุ^๕ณ^๕ญ^๕ภ^๕เว ^๕ค^๕ เป็น^๕ท^๕้าว^๕พระ^๕ยา^๕ม^๕หา^๕ษ^๕ั^๕ต^๕ริ^๕ย^๕
หา^๕ก^๕อยู่^๕ยัง^๕เม^๕ือ^๕ง^๕อง^๕ค^๕็^๕เด^๕ีย^๕ว ^๕ไม^๕มี^๕เส^๕นา^๕แ^๕ะ^๕ร^๕าช^๕ฏฐ^๕ ^๕ไ^๕คร^๕เ^๕ล^๕่า^๕จะ^๕มา^๕เร^๕ีย^๕ก^๕ท่าน
เป็น^๕เจ^๕้า^๕เป็น^๕น^๕าย ^๕ท่าน^๕จะ^๕ส^๕ร^๕้าง^๕บ^๕้าน^๕ส^๕ร^๕้าง^๕เม^๕ือ^๕ง^๕ค^๕น^๕เด^๕ีย^๕ว^๕ให้^๕รู^๕ง^๕เร^๕ือ^๕ง^๕ได้^๕ห^๕ร^๕ือ^๕
บ^๕้าน^๕เม^๕ือ^๕ง^๕จะ^๕ไม^๕ส^๕ู^๕ญ^๕ร^๕้าง^๕ห^๕้าง^๕เป็น^๕อัน^๕ค^๕ร^๕าย^๕ไป^๕ห^๕ร^๕ือ^๕

ฝ่าย^๕ว่า^๕ช^๕น^๕จ^๕อม^๕ธ^๕รร^๕ม^๕ค^๕ร^๕น^๕ท่าน^๕ได้^๕ร^๕ุ^๕นิ^๕ม^๕ิต^๕ ๓ ^๕ป^๕ระ^๕การ^๕ด^๕ัง^๕น^๕แ^๕ด^๕ก^๕ั^๕ม^๕
ค^๕ว^๕าม^๕ย^๕ิน^๕ดี^๕เป็น^๕อัน^๕มา^๕ก^๕ ^๕ท่าน^๕ก^๕็^๕ให้^๕เส^๕นา^๕เอ^๕า^๕พ^๕ง^๕คำ^๕ว^๕ดาร^๕บุ^๕ร^๕า^๕ณ^๕เม^๕ือ^๕ง^๕มา^๕เ^๕ล^๕่า

ให้ฟัง ท่านก็จำไว้ทุกประการ แล้วก็เรียกเสนาอำมาตย์ข้าราชการและ
หัวเมืองใหญ่น้อย เป็นต้นว่า เมืองงาว กาวตะเอบ เชียงมอนสระปง
ออยงิม ตะดาว ครอบเชียงแวง หงาวดอเทิง แซ่เหียง แซ่ตุง
ปากบ่อง หนองขวาง เชียงแซ่ตอด เมืองวังแซ่หาดวง แซ่หม มา
ประชุมพร้อมแล้ว ท่านจึงมีอาชญาให้บัญชาในเขตต์แขวงเมืองภูม
ยาว และตุงเมืองขึ้นทุกตำบล พวกข้าราชการก็จัดแจงกันไปตรวจ
จดหมายกำหนดคนในเมืองภูมามี ๑๘๐,๐๐๐ รวมทั้งหัวเมืองขึ้นมี
๑,๓๒๓,๐๐๐ ตำบลกัน แล้วจึงตั้งท่งนาไว้ ๓๖ ตำบล ตำบลไหนให้ปลูก
& ฝังข้าวเปลือก

จะกล่าวตำบลนาก่อน ๓. ตำบลนาเชียงดี ๒. นาโคกหลวง
๓. นาคินมี ๔. นาแกง ๕. นาแซ่ตาก ๖. นาพิม ๗. นามอง ๘. นาแดง
๙. นาพนิกิม ๑๐. นาทุ่งหาดวง ๑๑. นาไชย ๑๒. นาดอ ๑๓. นาเชียง
เคียน ๑๔. นาธิญญี่ ๑๕. นาเอียน ๑๖. นาเซา ๑๗. นาพูชวย ๑๘. นาคะ
๑๙. นาเชียงขี ๒๐. นาด้าเถา ๒๑. นาซานาด ๒๒. นาข้าง ๒๓. นาแซ่โหว่
๒๔. นาแน่นเซา ๒๕. นาแซ่ข้าง ๒๖. นาเชียงเค็ง ๒๗. นาแซ่หาด
๒๘. นาคอไคว ๒๙. นาวัน ๓๐. นาเวิง ๓๑. นาด่างหาดวง ๓๒. นาพนมุต
๓๓. นาแคว่นอ้อย ๆ มี ๓ ตำบลเป็น ๓๖ ตำบล รวมทั้งหัวเมืองขึ้นมี
๑๒๔ ตำบล เขตต์แดนเมืองภูมยาวทิศหัดดี หินเหล็กไก่อเป็นแดน
ตัดไปหนตะวันออกไปถึงห้วยหินกาด จากนั้นไปถึงข้าวอน จากนั้นไปถึง
ตามาน จากนั้นถึงปรางค์ศรีคำ จากนั้นถึงไพร่ตามอย่าง แล้วถึง

ห้วยน้ำพระ แดงถึงน้ำพุรุง แดงถึงน่ายม แดงถึงปากน้ำวัง แดงถึง
 ปากน้ำห้วยทอง แดงถึงห้วย ๒๐ วา แดงถึงขมิ้น แดงถึงกุ่มมอ
 แดงถึงกัวแก้ว แดงถึงกัวดำมท่า ผังหินไฉ่น้ำดำมดุกให้เป็นคคิภาย
 หน้าชวตูกัวหัดาน คัดค่าไว้ว่าพันคำดังทอง จากนั้นไปถึงกัวฤๅษะตัว
 น้อย แดงถึงน้ำสายตารอด แดงถึงกัวช้างทุม แดงถึงกัวขาเปี้ย
 แดงถึงภูเขาปรางค์ แดงถึงขุนแม่พรากทิศปัจฉิมไปถึงฉั่นกลาง แดง
 ถึงปงฟุด แดงถึงน้ำแก้ว แดงถึงกัวแก้วเขาพูย แดงถึงแม่คาว
 แดงถึงกัวม่วง ทิศใต้ถึงกัวรูเหตา แดงถึงม่อนจิกจ้อง แดงถึง
 กัวขุนธรรม แดงไปถึงเขาคังบาย ทิศตะวันตกไปถึงเขาหม้อ แดง
 ถึงเขาคอกวัว แดงถึงทุ่งเสม่าน แดงไปประจบหินหลักไก่ ท้าว
 องค์มฤตขัเดชาปราบบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั่วไป ทิศหรั้เขา ๘ ก้อนแล้ว
 เป็นแดน ทิศทักษิณประคูนเป็นแดน ประจิมเขาดังกาเป็นแดน ถ้า
 บุคคลผู้ใดอยากจรรฐัตจะแจ้ง ก็ให้ไปดูในแบบใหญ่ขึ้นเทอญ แดง
 ท้าวก็สอนประเพณี ธรรม อปริหานิย ธรรมให้ท้าวพระยาเสนาอำมาตย์
 ราษฎรทั้งหลายว่า ประเพณีธรรมอปริหานิยธรรม ๘ ประการนี้ บ้าน
 เมืองใดมีแต่ราษฎรไม่มีเจ้านาย ท้าวพระยาบ้านเมืองนั้นก็หาได้มีความ
 เจริญไม่ เขาก็จะเบียดเบียนซึ่งกัน เปรียบเหมือนดังสัตว์ที่อยู่ป่าหาเจ้า
 มิได้ ตัวใดมีกำลังแข็งแรง ตัวนั้นชนะ ไม่ว่าดูดยเมียใครเที่ยวคุมเหงเอา
 ตามอำเภอใจ และกตักกันรบกันอยู่เสมอมิได้ขาด เพราะฉะนั้นท่านทั้ง
 หลายจงพิจารณาตงนี้ เทอญ

ประการหนึ่ง มีเจ้านายไม่มีราชธิดาก็จะเป็นเจ้าเป็นนายด้วยใคร หรือจะเป็นเอาเองก็ได้ แต่ว่าราชการใหญ่น้อยเกิดขึ้นในเมือง ท่านจะทำเอาเองจะตลอดหรือไม่ เพราะฉะนั้นโทษควรฆ่าก็จงคดีเดียว โทษควรตีก็ดำ โทษควรตำหนิโดยความดี เป็นขุนหมื่นให้คิดถึงหมื่นชั้น เป็นแสนให้คิดแสนชั้น เป็นท้าวให้มื่นแสนดา เป็นพระยาให้มื่นแสนหุของดีหรือร้ายให้ฟังเต็มหูให้ดูเต็มตา ให้พิจารณาเต็มใจ ที่สมควรก็ให้สมควร ไม่สมควรก็ทั้งเสีย เป็นเจ้านายท้าวพระยาให้มีความเมตตา กรุณาราชธิดา เพราะเขาเป็นรวบ้านกำแพงเมืองของท้าวพระยาบ้องกัน อันตรายไว้ เหตุว่าหมื่นหุแสนดา ครั้นราชธิดามีความเจริญ บ้านเมืองก็รุ่งเรืองขึ้น เหตุนี้เจ้านายท้าวพระยาควรที่จะรักไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน และให้สร้างรวบ้านกำแพงเมืองเสียให้ดี เวลาเกิดศึกขึ้นแล้วจะได้เป็นที่พัก

อนึ่งให้บำวประกาศราชธิดาทำบุญให้ทานและทำไร่ไถนาไว้ข้างถนน หรือทางน้อยทางใหญ่ สร้างศาลาและบ่อน้ำไว้ให้คนไปมาได้อาศัย ทำเช่นนั้นบ้านเมืองจะได้รุ่งเรืองไปข้างหน้า นี่เป็นเจริญเมืองที่ ๒

อนึ่งว่า อาญา จ ฤๅติ คือว่าอาชญาตั้งไว้แต่ก่อน แต่จะจักรราชด่อนค่อย ๆ มา ตโต กรุณิ อันว่านิคหิณของพระอินทร์ว่าเป็นของหนัก ยังมีเท่าโอวาทอาชญาของท้าวพระยาตั้งไว้แต่ก่อน หนึ่งคำโบราณว่า ทำเรือไว้หลายท่า เที่ยงมาไว้หลายตัว ดังนี้ ให้ผู้ใดไม่รู้ กับด้วยท้าวพระยาต่างประเทศผู้มีความฉลาดในทางคดีโลกหรือคดียุธรรม

นี้เป็นเจริญเมืองที่ ๓

อนึ่งราษฎรผู้ใดทำการรื้อเรื่องแก่บ้านเมือง เป็นต้นว่าสร้างบ้านใหม่และทำไร่นาหรือทำสวนให้ถาวรไปข้างหน้า คนผู้นั้นเป็นการดี ท้าวพระยาอย่าได้ถอดถอนของมันเลย นี่เป็นเจริญเมืองที่ ๔

บ่าวของท้าวพระยาไปได้ไพร่เมืองเป็นเมีย มีบุตรชายบุตรหญิง ก็คนก็อย่าเอาบุตรมันเป็นทาสไม่ควรแต่ ถึงว่าราษฎรทั้งปวงก็เป็นข้าแผ่นดินของท้าวพระยาทั้งนั้น หรือบุตรมันไม่มีตัวมันตายก่อนเมีย ควรแบ่งเอามรดกมันครึ่งหนึ่ง ไว้ให้เมียมันครึ่งหนึ่ง แล้วอย่าได้เอาเมียมันเป็นทาส ปล่อยมันเป็นไพร่เมืองเทอญ นี่เป็นเจริญเมืองที่ ๕

อนึ่งเสนาผู้ใดรู้คดีโลก คดีธรรม ประเพณีธรรม อปทานิยธรรม และดีบความร่อนของราษฎร และตัดดินความตามชอบธรรมไม่รับดินจ้างดินบน เสนาผู้นี้ ครั้นมันตายให้เลี้ยงบุตรภรรยาของมันต่อไป คือคนเช่นนั้นหายาก นี่เป็นเจริญเมืองที่ ๖

ประการหนึ่งแพทย์หรือโหรทายและผู้ใดส่วนความ คน ๓ จำพวกนี้ ครั้นเขาตายอย่าตีบแทนของเขา ลูกหลานเขามีก้ให้ตีบแทนต่อ ๆ กันไป ลูกหลานไม่มีก้ให้เอาเผาไฟโหดน้ำเสีย นี่เป็นเจริญเมืองที่ ๗

จะกล่าวอุปทานิยธรรมก่อนมี ๗ ประการ ดังนี้ คือ ฤทธินาสนธิปคณติ เป็นท้าวพระยาและข้าราชการให้พร้อมประชุมวันละ ๓ เวลา เพื่อจะได้พิจารณาข่าวสารและเหตุการณ์ที่จะบังเกิดขึ้นในเมืองก็ดี หรือหัวเมืองอื่น ประชุมดังนี้ เป็นอุปทานิยธรรมแต่ สัมภุคาอุสุหาปเนน

ครั้นพร้อมประชุมแล้ว เมื่อจะลุกก็ให้ลุกขึ้นพร้อมกัน เมื่อเหตุการณ์
เกิดขึ้น ก็ให้พร้อมเป็นใจเดียวกัน นี่เรียกว่า อปปริหานิยธรรมที่ ๒
อปณฺณคตํ น ปณฺณเปตฺตํ ปณฺณคตํ น สมุจฺฉินฺทิตฺตํ อาชญา
ต่าง ๆ ที่ท้าวพระยาตั้งไว้แต่โบราณมีอย่างใด ให้ถืออย่างนั้น อย่าเขา
ธรรมเนียมใหม่มาตั้งให้เดือดร้อนราษฎรมิควร นี่เป็นอปปริหานิยธรรม
ที่ ๓ แต่ ปณฺทิตฺตํ โปราณเก มหุตฺตเก ตกฺกโรนฺติ เตสํ วจฺนํ
โสตพฺพํ มณฺณิสุตฺตํ คนใดเป็นผู้เฒ่าผู้แก่รู้ธรรมเนียมโบราณบ้าน
เมืองแต่ก่อนแต่มีความดีดี วาจาเป็นมงคล ควรนับถือผู้นั้นเขาเป็นที่
ปรึกษาก่อนความ นี่เป็นอปปริหานิยธรรมที่ ๔ กุตฺตคฺคิโย กุตฺตุมาริโย
น โอภกฺตัสส ปตฺตยห วาเสตฺตํ หิงฺงิโตมฺมํ ปรุปรังคจาม เจ้านาย
ท้าวพระยาชอบพอใจอยากได้ แต่หิงงินั้นไม่สมควร ก็อย่าคุมเหงเอาด้วย
อำนาจไม่ควรเลย เจ้านายท้าวพระยาถือได้ดังนี้ ชื่ออปปริหานิยธรรมที่ ๕
อนฺโต พหิทฺธา เจตฺยานํ พตฺธิมฺมิกํ อปฺปริหาเปตฺตํ ในเขตต์บ้าน
แดนเมืองแห่งใดตำบลใด เป็นที่ค้ำบของท้าวพระยาองค์ใดได้ครอง
เมืองเป็นเจ้าเป็นใหญ่ ก็จงทำตามโบราณประเพณีแต่ก่อน บ้านเมือง
จะได้มีความรุ่งเรืองขึ้น นี่เป็นอปปริหานิยธรรมที่ ๖ สัตฺตวนฺตานํ ชมฺมิก-
สฺมณพฺรหฺมณานํ จมฺมิการกฺขาวรณคฺคฺติ สุตฺตวิหิตา พระภิกษุสงฆ์
ผู้ทรงศีลได้สดวเรียนบำเพ็ญผลตามกิจธุระของสงฆ์ คือคณฺธธุระวิปัส-
นาธุระ ท่านอยู่ที่ใดตำบลใด เจ้าผู้ครองเมืองต้องแต่งให้ผู้ใหญ่ที่อยู่
บ้านนั้น ตำบลนั้น ดูแลรักษา อย่าให้มีอันตรายต่าง ๆ เป็นคั่นว่าโจรภัย

โรคภัย ให้ท่านได้ทำกิจธุระของสงฆ์ตามสะดวก นี่เป็นอธิษฐานนิยธรรม
ที่ ๗ และท้าวตั้งสอนเสนาอำมาตย์ราษฎรทุกประการ และหัวเมือง
ทั้งหลายก็กระทำตามคำสอนของท่าน บ้านเมืองก็รุ่งเรืองมีความเจริญ
ขึ้นทุกเดือนทุกปี

ท้าวครองสมบัติได้ ๓ ปี ก็ได้บุตรชายผู้ ๑ ในวันอังคารเดือน ๕
กลางเดือน ปีกะระ ตรีศก ยามจะย่ำรุ่ง ครั้นเกิดมาแล้วท้าวก็เรียก
โหราทายมาทายดูกุมารผู้จะดีหรือร้าย โหราทายยามก็เอาปี่เดือนวันยาม
มาประสมกันเข้า แล้วคุณหารตามคำรำกึรได้ว่า จันทร์กับเสาวอยู่เมษ
ราหูอยู่กุมภ์ อังคารอยู่มังกร พุชพลูหัดอยู่กรกฎ ศุกรอยู่ตุลย์
ตักนอยู่มีน คนไหนเกิดมาได้ดังนี้ ตามกัมภีร์ว่าคนนั้นจะได้เป็นกษัตริย์
แล้วโหรก็กราบทูลว่าพระราชกุมารองค์นี้ ครั้นใหญ่มาจะได้เป็นเอกราช
ปราบชมพูทวีปทั้งปวง แต่ว่าเหาะเหินเดินอากาศยังมีได้แต่ ครั้นกุมาร
ผู้เกิดมาได้ ๑ เดือนถ้วน ท้าวก็เรียกเสนาอำมาตย์ญาติวงศ์ทั้งปวง
อันอยู่ในเมืองเงินยาง มากระทำมหารหะ คือว่า ทำขวัญผูกมอแห่ง
กุมารให้เป็นมงคลแล้ว ตั้งพระนามว่า ชุนเจียง ครั้นถึงเวลากลางคืน
เครื่องทิพย์ ๓ ประการก็เกิดมาเทียมชุนเจียง คือว่าพระแสงทิพย์เล่ม ๑
กระบองทิพย์ ๑ คนโทหิน ๑ เกิดมาพร้อมกันทั้ง ๓ อย่าง เมื่อศตย
ศักราชได้ ๕๒๑ มาถึงศตยศักราช ๕๒๓ ปีกะระ จัตุวาศก พระนางเทวี
ก็ประสูติได้บุตรชายผู้หนึ่ง ทรงพระนามว่า ชุนจอม

ครั้นกุมารทั้ง ๒ เจริญใหญ่ขึ้นแล้ว ฝ่ายชุนเจียงก็เที่ยวหาเรียน

วิชาต่าง ๆ คือหัดเพลงจับช้างจับม้าและเพลงอาวุธต่าง ๆ ได้ชำนาญแล้ว ครั้นถึงอายุได้ ๑๖ ปีไปคล้องช้างเมืองน่าน พระยาน่านองค์ชื่อพลเทวर्मมีความชอบยกถูกสาวผู้ชื่อนางจันทาให้แก่ขุนเจียงกับช้าง ๕๐ เชือก ต่อมาได้ปี ๓ ถึงอายุได้ ๓๗ ปี ไปคล้องช้างเมืองแพร่ พระยาแพร่องค์ชื่อพรหมวงศ์ ยกถูกสาวผู้ชื่อนางแก้วอดีตให้ขุนเจียงกับช้าง ๕๐ เชือก ขุนเจียงมีช้าง ๓๐๐ เชือก มีช้างเชือก ๑ ชื่อพานทองเป็นประธาน เมื่อเวลาขุนเจียงจะได้ช้างพานทองนั้น เวลาทางคืนจะโกดังทุ่งเทวดามาบอกว่า มหาราช อยากได้ช้างเผือกประเสริฐหรือ ยังมี ๓ เชือก ๆ ๑ ชื่องาไฟ ครั้นทรงเสด็จไปทางโดยย่อมน้ำทั้งโลก ตัวที่ ๒ ชื่ออ้ายก่างาเขียวแทงคนเคียวตายทั้งท่วปี ตัวที่ ๓ ชื่อพานทองย่อมนำท่านปราบท่วปีได้ ครั้นท่านอยากได้ตัวใดก็เลือกเอาตามชอบใจเทอญ ฝ่ายขุนเจียงมิได้พิจารณาพลาดออกปากว่า เราจะเอาช้างพานทอง เทวดาก็ว่าพวกรุ่นเข้าท่านจงไปอยู่ท่านาคอยเอา ครั้นเห็นนาศ ๓ ตัวต้องนำมำท่านจงจับเอาตัวที่ ๓ นั้นเทอญ หากแม้ว่าช้างพานทองแล้วแต่ ว่าเท่านั้นแล้วก็หายไป เทวดาพูดเป็นปัญหาว่า ช้างงาไฟเสด็จไปทางไหน ย่อมใหม่ไปทั้งโลกนั้น ปัญหาว่า ได้เมืองหนึ่งแล้วย่อมได้ทั้งโลก ช้างก่างาเขียวแทงคนเคียวตายทั้งท่วปีนั้น ครั้นได้เมืองหนึ่งแล้ว ย่อมได้ทั้งท่วปี ช้างพานทองจะนำท่านไปปราบท่วปีนั้น คือว่าทรงช้างพานทองไปถึงไหนย่อมปราบได้แต่เพียงนั้น ถ้าเมื่อนขุนเจียงจะเอาตัวอื่นก็ได้ แต่ว่าออกปากจะเอาช้างพานทอง เพราะฉะนั้นนาศที่มาก่อน ๒ ตัวไม่เอา

จับเอาตัวที่มาจากหลัง ครั้นขุนเจียงได้ช้างพานทองแล้ว ก็อยู่เป็น
อุปราชรองขุนจอมธรรมในเมืองภูกามยาว

ฝ่ายขุนจอมธรรมครองสมบัติได้ ๓๓ ปี อายุ ๕๘ ปี ก็ถึงวาระคร
ขุนเจียงครองเมืองแทนต่อมาได้ ๘ ปี ทัพเพทมาต่อผู้เมืองเงินยางเชียง
แสน มีท้าวกวาและเองกาเป็นประธานแก้ท้าวพระยาทั้งปวง มีรพต ๓
ล้าน ช้างมากกว่าแสน ฝ่ายพระชนผู้ครองเมืองเงินยางเชียงแสน จึงใช้
เสนาผู้หนึ่งชื่อหมื่นพิจิตรารับราชศาสน์ได้แก่กับด่อนไป ครั้นถึงแล้ว
ก็เอาราชศาสน์นั้นถวายขุนเจียง ๆ รับแล้วก็อ่านดูเนื้อความว่า บดินท้าว
กวาและเองกาพากันเอาริพตมาเป็นอันมากมาย ขอหาดานจงรับขึ้นมา
ส่วนว่าราชสมบัติทั้งปวงและนางโศคาแพงเมืองนั้น บุ่ก็จะยกมอบให้
หาดานทุกประการ ขุนเจียงครั้นอ่านหนังสือจบแล้วก็ชอบใจขึ้นทันใด
เปรียบดังพระอินทร์จะได้รับกับอสุร แล้วท่านก็ให้ตั้งกองมงคดพลเภา
ร้องบ่าวไพร่พลโยธา และท้าวพระยาเมืองน้อยเมืองใหญ่ คือเมืองกอ
เมืองเทิง เมืองกวา เมืองงาว เมืองคอบ เมืองคำ เมืองเชียงแตง เมือง
ชะเอียบ เมืองมวน เมืองสระ เมืองปง เมืองอ้อย เมืองจิม เมืองหาง
แช่หุ้ม แช่หาดง เมืองวัง ปากบ่อง หนองขวาง แช่เตียง เชียงแช่
แช่กอด แช่หาน แช่ดง ครั้นมาพร้อมแล้วก็ตั้งกองทัพอยู่แห่งหนึ่ง นับ
ดูกำหนดไพร่พลมีแสนสามหมื่นสามพัน ช้าง ๗,๐๐๐ ม้า ๓,๐๐๐๐ ตัว
ท่านพักเอาชัยอยู่ที่นั่น จึงได้ชื่อว่าดอนไชย คือว่าบ้านแม่ไชย ทหาร
ไปสอบซ้อมเพลงอาวุธที่หนองหาดง ๆ นั้นจึงได้ชื่อว่าหนองหารต่อมา

บัดนี้ ปากคนไม่อยู่ที่เรียกกันว่าหนองหาง จนถึงทุกวันนี้แด่ ครันจัด
 ทรัพย์พร้อมแล้วก็ยกออกไปถึงแม่หนาด คือห้วยคอกหมู ฝ่ายนาง
 อัครมเหสีทั้ง ๒ ครันส่งทางไปถึงที่นั่นแล้วก็เอาช้างไปรวมกัน แล้ว
 จึงกราบตาวาจะกลับมาเมือง ก็ถวายพรแก่พระเจ้าว่า สามี ข้าแต่
 พระสามี ท่านไปครั้งนี้มีความเจริญสุขทุกประการ ให้ชนะศัตรูทั่ว
 โลก แล้วจึงกลับมาบ้านเมืองเราอย่าให้ช้านานเทอญ เหตุดังนี้คำบัดนี้
 จึงได้ชื่อว่ารวมช้าง คือเดิมว่าแม่ก็ชอดยาว เห็นห้วยคอกหมู ต่อมา
 บัดนี้ปากคนไม่เที่ยงเรียกกันว่า คตอ้งช้างจนเท่าทุกวันนี้แด่

ฝ่ายว่าพระเจ้าก็ส่งนางทั้ง ๒ ว่าไปครั้งนี้ ครันนานหลายปีไม่
 กลับมา นางทั้ง ๒ จึงไปอยู่ด้วยบิดามารดาของนางเทอญ กล่าวเท่า
 นั้นแล้วก็ยกไปถึงเมืองศรีวิชัย ครันถึงแล้วก็ผูกพรานป่าผู้หนึ่งเข้ามาไว้คน
 หนึ่ง เมืองนั้นจึงได้ชื่อว่าแห่พรานจนทุกวันนี้แด่ จากนั้นไปถึงเชียงตุง
 เชียงช้าง ลำดับไปจนถึงเมืองเงินยางเชียงแสนแล้ว เข้าประตูเมือง
 ทิศตะวันตก ครันถึงแล้วพระชนกก็มอบสมบัติทั้งปวงให้ แะนางโศกา
 แสงเมืองให้เป็นอัครเทวีแก่ขุนเจียง แล้วท่านก็ทำขวัญพรตขุนเจียง
 ๓ วัน แล้วจึงออกรบด้วยแถว ขุนเจียงก็ทรงช้างพานทองเข้าต่อสู้ช้าง
 พระยาจันทบุรี ๆ ก็ทรงช้างตัวซื่อสู้สงครามเข้าต่อสู้ช้างขุนเจียง ๆ ก็
 เอง้าวฟันคอพระยาจันทบุรี ๆ ก็ตายอยู่บนคอช้างนั้นแด่

ฝ่ายพระยาแก้วผู้เป็นพี่จึงร้องว่า อย่าฟังรับพันกันโดยง่ายชื่อนะ
 ช้างแพศย์ ๓ ก็คงได้ชนะตัว ๓ ช้างดีเรายังมีอยู่หลายตัว เล่นกันให้

ณุล ฯ ว่าแล้วก็ขึ้นช้างตัวช่อแก้วคุณเมืองเข้าต่อสู้ช้างพานทอง ฯ ก็
 บ่ายงาจับแทง ถูกต้นคอช้างแก้วคุณเมือง ฯ ก็ล้มตายตายเสีย
 เปลา พระยาแก้วก็วิ่งไปเอาช้างแก้วปราบเมืองมาอีก ช้างพานทองก็
 เหวงตาย พระยาแก้วก็ไปเอาช้างตัวช่อแก้วบุญเรือง เข้าต่อสู้ช้างพาน
 ทอง ฯ ก็แทงด้วยงาถูกต้นคอช้างแก้วบุญเรืองล้มลงกับที่ ชุนเจียงก็
 เอง้าวฟันพระยาแก้วตายทั้งช้างทั้งคน ฝ่ายรพตแก้วก็แตกตื่นไป ทหาร
 เมืองเงินยางเชียงแสนและเมืองฝางก็จับได้ตามทัน จับได้แก้ว (คือชาติ
 อ้อ) หมื่นคน ได้ทั้งช้างม้า เอาชิงไว้ในเมืองเงินยางเชียงแสนนั้นแล

เมื่อจะเกิดคึกกันเกิดด้วยประการใด ผู้อ่านผู้ฟังยังมิได้รู้คำมุต
 เพราะฉะนั้นจะกลบกล่าวให้รู้สักก่อน ดันเหตุว่า เมื่อนางโศคาแพงเมือง
 และนางอามแพงจีนผดสองคนพี่น้องนั้น ใหญ่มาพอประมาณอายุ ๑๕ ปี
 มีรูปร่างงดงามหาที่เปรียบมิได้ ขณะนั้นความปรากฏไปทุกบ้านทุกเมือง
 ว่า นางรูปทิพย์เกิดที่เมืองเงินยางเชียงแสน ทุกท้าวพระยาที่มีความ
 ปรารถนาอยากได้เป็นเทวี คือเมืองโกสัมพี เมืองกลิงคราช เมือง
 ลำดวนดี เมืองกบิลพัสดุ์ เมืองหงสาวดี เมืองอโยธยา ต่างองค์ก็
 อยากได้จึงยกกริพตมาทุกบ้านทุกเมือง

ส่วนพระยาจันทบุรีและเองกาทั้งสองพี่น้องพูดกันว่า เราจะเอาให้
 ได้ พี่เขานาง ๑ น้องเขานาง ๑ ว่าแล้วก็ยกกริพตมาเป็นอันมาก ฝ่าย
 ท้าวพระยาที่มาจากทิศใต้ต่างองค์ก็ต่างกล้าหาญแข็งแรงเหมือนกัน เข้า
 ต่อสู้แก้วและดาวล้านช้างก็แพ้แก้วและดาวล้านช้าง ฝ่ายแก้วและดาว

ด้านข้างก็ว่าท่านทั้งหลายจะรบพวกข้าพเจ้าเห็นจะไม่ตั่นถันโดยง่าย เพราะ
 วัว^๕พลของข้าพเจ้ามีมาก มิฉะนั้นให้ท่านมาชนข้างด้วยกันตัวต่อตัว
 เทอญ ฝ่ายแถวแฉะดาวด้านข้างพูดท้าทายแข็งแรงดังนี้ หากใครจะชน
 ข้างต่อเขามีได้ ท้าวพระยาทั้งหลายก็กลับมาบ้านเมืองแห่งตน เหตุว่า
 ตั้แถวแฉะดาวด้านข้างมิได้

ฝ่ายพระยาชั้นผู้ครองเมืองเงินยางเชียงแสนจึงได้ใช้เสนามาเชิญ
 ขุนเจียง ครั้นขุนเจียงมารบได้ชนะแล้ว พระยาก็มีความชอบใจ
 จึงยกนางทั้ง ๒ ให้ขุนเจียงแล้วมอบสมบัติบ้านเมืองทั้งปวงให้แล้ว ครั้ง
 พระนามขึ้นใหม่ว่า พระยาเจียงขรรมิกราช ให้อยู่ด้วยเมืองเงินยาง
 เชียงแสนนั้นแล

ฝ่ายว่าท้าวพระยาเมืองใหญ่เมืองน้อยที่จะมารบเอานางทั้งสองคน
 นั้น ก็แพ้แถวแฉะดาวด้านข้างแต่จแตกไป ครั้นรู้ข่าวว่าพระยาเจียง
 ขรรมิกราชได้ชนะแถวแฉะดาวด้านข้างแล้วดังนี้ เขาก็น้อมตัวเข้า
 พึ่งสัณการ ก็พากันอภิเษกด้วยกพระนามว่า พระเจืองฟ้าสัณการ
 แฉะสร้างหออุทุมพรขึ้นสูง ๑๐๐ ศอกแต่

ขณะนั้น พระยาตุ้มฟ้าเคต้ามิมานวิเทหราชและพระยาจุฬินทั้งสอง
 ฝ่ายหนึ่งหวังใจว่า จะมาเอานางทั้งสองพอมั่งกลางทาง ก็ทราบเหตุ
 การณ์ว่าพระยาเจียงได้นางแล้วเขาก็กลัวอำนาจ ฝ่ายพระยาทั้งสององค์
 ก็มีของบรรณาการถึงละ ๓๐๘ เป็นคันทว่าเงินทองของค่าต่าง ๆ แฉะอย่าง
 เงิน ๒ อย่าง แล้วเดิมหอขึ้น ๑๒ ศอก ย่อกลับมาเดิมขึ้นอีก ๑๒ ศอก

เป็น ๑๒๕ แด่วอภิเศกษณ์ใหม่ ดังพระนามว่า ไชยনারายณ์ธรรมิกราช ตามออกบัตรหมายตายแทงหินเงา ๑๒ คอก มี ๒ ที่ เป็น ๑๕๐ คอกแต่ แด่นั้นมาช่อและแถวทิศตะวันออก ทิศเหนือ ทิศใต้ เมืองโกสัมพี กติงคราช หงสาวดี อโยธยา กันขัณฑ์ถวายดอกไม้เงินทองแด่นั้นมาแต่

ฝ่ายว่าพระยาธรรมิกราชท่านกตัญจะเดื่อตร้อนบุตรบุญหลานต่อไป ข้างหน้า จึงยกแถวไปเป็นเจ้าเมืองวียง แด่วัดด้วยไร้ออเดี้ยให้เป็น เมืองเดิมอกัน แด่วักจาร์วิกอักษรไฉนศิลา ไว้ในเมืองมิลิดานคร ใน บัวดอกเอศศก ศักราชได้ ๕๐๒ ปี เมื่อท่านปราบชมพูทวีปนั้น พระชนม์ ท่านได้ ๒๗ กำดั่งกตัญหาญแข็งแรงนัก จึงรับสั่งให้พวกลูกค้าต่าง ประเทศว่า ท่านทั้งหลายเที่ยวหัวเมืองใหญ่น้อยทั้งปวง ท่านทราบข่าว ว่าเมืองไหนจะชนข้างบ้าง ครั้นทราบแล้วจงแจ้งความให้เราด้วยเทอญ ท่านก็สั่งลูกค้าไปทั่วทุกตำบล ฝ่ายท้าวพระยาหัวเมืองทั้งปวงไม่แข็งแรงต่อสู้อำนาจท่านได้ ก็พากันอ่อนน้อมฟังสัณภารทั้งสิ้น ต่อมาพระ ชนม์ท่านได้ ๕๐ ปี ยังมีลูกค้าแถวพวกหนึ่งไปค้าเมืองแมนดาตอก ครอบฟ้าตาหยึด เสนาเมืองนั้นครั้นเห็นแถวเข้าไปในเมือง ก็ต้อนรับ เชื้อเชิญจับมือเข้าไปพูดที่สั่งดัดอวดงเอาใจความได้แล้ว ก็นำความไป กราบทูลเจ้าของคนทุกประการ ครั้นพระยาแมนดาตอกครอบฟ้าตาหยึด ได้ทราบความแล้ว ก็ให้หาตัวลูกค้ามาแจ้งความให้ลูกค้าฟังว่า เรา อยากชนข้างต่อพระยาธรรมิกราชนักที่ท่านั้น ครั้นลูกค้าทั้งหลายทราบ แด่วักพากันกดบ พอลถึงเมืองแล้วก็เข้ากราบทูลพระยาธรรมิกราช

ฝ่ายว่าพระยาธรรมิกราชได้ยินเนื้อความของพวกตูกค้ามากกราบทูล
ดังนั้น จะคิดว่าคนของพระองค์^๕แก่ชราเสียแล้ว ก็คิดว่าไม่ได้ เหตุ
ว่าเป็นผู้ใหญ่ ออกปากแล้วกลับได้ แต่ไม่ควร ท่านก็เรียกราชโอรส
ทั้ง ๕ พี่น้องมาประชุมพร้อมแล้ว ก็แต่งตั้งดาบเงินเรื่องผู้^๕อื่นเป็นบุตร
นางอามแพงเงินผ่องให้^๕เป็นกษัตริย์ครองสมบัติเมืองเงินยางเชียงแสน
และหัวเมือง^๕ทั้งปวง ฝ่ายดาบเงินผู้^๕เป็นพี่และบริวาร^๕พัน ๑ ให้ไป
เสวยเมืองแถวหลวง แล้วทำหอสร้างที่ภูเขาเหมือนเมืองแถวสูง ๓๐๐
ศอก แล้วอภิเษกให้เป็นเจ้าแก้วราชกุมารในเมืองแถวทั้งปวง แล้วแต่งตั้ง
ดาบาวผู้^๕น้องและบริวาร^๕พัน ๑ ให้ไปเสวยเมืองจันทบุรี ให้เป็นเจ้าเป็น
ใหญ่แถวทั้งปวง

ฝ่ายบุตรนางโศกาแพงเมือง^๕นั้นผู้^๕ขอขนา^๕คำร้อย^๕ๆนั้นให้เสวยเมือง
ไชยนา^๕รายเมืองมุต ให้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ฝ่ายหัวเมืองทิศอาคเนย์^๕ทั้งดิน
แล้วแต่งตั้งเจ้าสร้อยเบญ^๕ผ่องให้^๕เป็นอุปราชในเมืองเชียงเรื่องทิศตะวันตก
เสร็จการแล้ว ท่านก็ยกพลทหารรวมมี ๔,๕๐๐,๐๐๐ คน ครั้นได้ฤกษ์ก็
เสด็จออกจากเมืองหริภุญนครเงินยางเชียงแสนไปได้หลายราตรี พอไป
ถึงเมืองแมนตาตอกครอบฟ้าตาหยดแล้ว ท่านก็เห็นเมืองนั้นเป็นหินคม
ยิ่งนัก ทางจะเข้าไปเมืองนั้น^๕กำแพง^๕มีทางเดียวจะเข้าไป^๕เป็น^๕ที่^๕กันดาร
นัก ส่วนคนของพระองค์^๕ก็ชราแล้ว ทั้งช้างก็ชราด้วยกัน ที่จะได้ชนะ
เขานั้น^๕เห็นยาก มองไม่เห็นเสียแล้ว พิจารณาดัง^๕นั้นแล้ว ก็เปิด^๕ประตู^๕
และผ้าพันพระเศียรได้^๕ระบ^๕ทองคำ แล้วใช้อำมาตย์^๕ผู้ ๑ เอากระบี่มาให้

พระนางอัครเทวี

ฝ่ายนางอัครเทวีอยู่หลังกม้เหตุเกิดขึ้นอย่างอัศจรรย์ ๓๐ ประการ คือ (๑) หนูกระโดดลงมากลับเป็นกระบือชนกัน (๒) ถ้วยชามอยู่บนโต๊ะพัดตกลงมาเป็นตะพานน้ำ (๓) เรืออยู่ท่าหน้ากลับเป็นตะกวดวิ่งไปซ่อนตัวอยู่รูหิน (๔) ความงูเวียนย้อยตกลงกลับเป็นภุมร (๕) ผงมาทำรังติดอยู่พระเชนยของพระองค์ (๖) ภูเขาเกิดถล่มพัง (๗) ก้อนหินกลับเป็นเงือก (๘) เห็นปลาตัวหนึ่งดำใหญ่เท่าเรือ (๙) เตือโคร่งเข้าในเมือง (๑๐) พระเชนยอิงของพระองค์ตากไว้ล้มเก็บ ผนตกได้ถึง ๒๔ วัน นิमितต์เกิดมั่งคั่ง มีหน้าเข้าไ้เห็นภุษาผ้าเตือของพระองค์ เข้ายิ่งตกใจก็พากันโหมนั้ดเดี่ยวใจร้องให้ทั่วทั้งพระนคร ว่าเต็นไปข้างหน้า จะมีไ้เห็นหน้าพระองค์ต่อไปแล้ว

จะกล่าวถึงพระยาแมนดาตอกครอบฟ้าคาหยัดก่อน ฝ่ายพระยาแมนดาตอกครอบฟ้าคาหยัดนั้นก็มีอาชญาให้เสนาราษฎรทำขานหิน แล้วทำสะพานพาดไว้ให้มันพอทำเสร็จแล้ว พระยากษัตริย์ทรงช้างตัวชื่อไชยনারายณ์คอยพระยาธรรมิกราชฯ ทรงช้างชื่อพานทองแล้วไ้ขานหินไป พอทำเหยียบสะพานประมาณงาจดกัน สะพานก็พังลาดตกลงหลุม ช้างชื่อพานทองก็ตกไปตามสะพานงาแทงเข้าดิน ฝ่ายพระยาแมนดาตอกครอบฟ้าคาหยัดก็เอาง้าวข้างคัดคอยพระยาธรรมิกราชฯ ก็สิ้นชีพอยู่ที่นั้น ฝ่ายทหารพระยาธรรมิกราชก็เข้าแย่งชิงเอาพระเคี้ยวของ พระยาธรรมิกราชไ้แล้ว ก็เอาไ้หีบหามกลับพอมมาถึงเมืองเชียงราย เ็นาก้แตก

กันมากจนกระทั่งทาง พระยาเจืองฟ้าธรรมิกราชสวรรคตเมื่อศักราชได้
 ๕๒๔ ปีชวด อายุท่านได้ ๗๔ ปี เสวยสมบัติได้ ๕๓ ปี และพวกเสนา
 อำมาตย์ข้าราชการทั้งปวงก็พากันเอาพระเคี้ยวแก้วเป็นเจดีย์ไว้ในเมือง
 เจริญนครเข็ญงแสนนั้นแล แต่นั้นมา ท้าวจอมผาเรืองครองราชสมบัติ
 แทนได้ ๑๕ ปีก็สวรรคต แล้วขุนแพ่งองค์เป็นบุตรของสมบัติแทนได้
 ๗ ปีก็สวรรคต ส่วนว่าในเมืองเงินยางเข็ญงแสนก็สิ้นเชื้อวงศ์ไม่มีใคร
 จะสืบแทนแล

บัดนี้จะกล่าวถึงขุนทองขององค์นี้ ท่านครองสมบัติเมืองพะเยาที่รุ่ง
 เรืองสุขเกษมยิ่งนัก เหตุท่านได้เรียนอภินิหารวิทยธรรมและประเพณีธรรม
 ด้วยบิดา แล้วก็กระทำตามคำบิดาลังสอนทุกประการ เพราะฉะนั้นบ้าน
 เมืองก็มีความเจริญขึ้น อยู่มาได้ช้านาน ก็มีราชบุตร ๒ องค์ถ้าหาญ
 ยิ่งนัก องค์พี่ชื่อขุนเหิง องค์น้องชื่อขุนแก้วแว่นเมือง และจะกล่าวถึง
 เมืองเงินยางก่อน ครั้นขุนแพ่งถึงแก่กรรมแล้ว ไม่มีใครจะสืบแทน
 พระราชสมบัติ ฝ่ายเสนาทั้งปวงประชุมตกลงกันแล้ว ไปเชิญเอาพระ
 ราชโอรสของขุนทององค์พี่ชื่อขุนเหิง พี่ขุนแก้วแว่นเมืองในเมืองพะเยา
 มาเสวยสมบัติเมืองเงินยางเข็ญงแสน ฝ่ายขุนทองเสวยสมบัติในเมือง
 พะเยาได้ ๒๐ ปี อายุ ๖๘ ปีก็สวรรคต ขุนแก้วแว่นเมืองเสวยสมบัติ
 แทนบิดา และจะพรรณนาท้าวพระยาตั้งแต่ท้าวจอมผาเมืองมาถึง
 จำเมืองได้ ๓๓ ชั่วท้าวแล้ว ย่อมเสวยเมืองพะเยาทุกองค์ และท้าว
 จำเมืองประสูติจากครรภ์มารดาเมื่อศักราชได้ ๖๐๐ ปีจอ ทศศกเดือน ๔

ขึ้น ๑๕ ค่ำ วันพฤหัสบดี ยามรุ่ง ๕ อยู่กรกฎ ๑.๒.๔.๖.๗.๘. ตัน
 อยู่กัญญ์ ๓. อยู่ธนู ๑. อยู่เมษ. ฤกษ์ ๑๗ ดวง ชื่ออนุราธ ตาม
 คัมภีร์ว่าทำของคนจะมีบุญมาก

อยู่มาถึงอายุได้ ๑๕ ปีไปเรียนวิชาด้วยฤกษ์องค์ ๓ ชื่อเทพอยู่ภูเขา
 ยอดดวน เรียนได้ปี ๓ พอชำนาญาญคตองแล้ว ถึงอายุได้ ๑๖ ปี
 ไปเรียนด้วยสุกกทันฤกษ์ที่อยู่ภูเขาเมืองละโว้ได้จบบริบูรณ์ บรรดา
 มนต์ทั้งปวง ล่ององค์ด้วยกัน พระร่วงเป็นครูเดียวกัน จำเมืองอยู่
 พระยา พระร่วงอยู่สุโขทัย ฝ่ายจำเมืองพอกดับถึงเมืองเดวก็อยู่เป็น
 อุปราชรองบิดา ครั้นบิดาสวรรคตแล้ว จำเมืองก็ครองสมบัติแทนบิดา
 ในปีมะเมีย ทศศก คักราชได้ ๖๒๐ ปี ครั้นท่านได้ครองสมบัติแล้ว บ้าน
 เมืองก็มีความเจริญสุขเกษมยิ่งนัก เหตุว่าท่านจำเมืององค์นั้นเมตตา
 นุภาพแผ่ดังไปทางใด แดดก็มีร้อนฝนก็มีได้ตก ท่านว่าให้แดดก็แดด
 ท่านว่าให้บดก็บด เพราะฉะนั้นจึงได้ชื่อว่าจำเมืองเดว เมืองพระยาและ
 เมืองเงินยางเชียงแสนเป็นไมตรีกันตั้งแต่ขึ้นขึ้นมาถึงขุนทอง ต่อ ๆ มา
 ถึงมังรายและท่านจำเมืองก็สืบไมตรีมิให้ขาด แต่ดาวเหิงมาถึงมงคต
 มังรายได้ ๑๒ ชั้วราชวงศ์เดว เมื่อมังรายประสูติจากครรภ์มารดา
 ยาม รุ่ง วันอาทิตย์ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๓๑ ปีจอ ทศศก คักราชได้ ๖๐๐
 ต่อมาถึงปีมะแมเอกศก คักราชได้ ๖๒๑ ท่านก็ได้ครองสมบัติแทนบิดา
 แล้วท่านก็มีความกตัญญูคิดถึงญาติวงศ์พงศ์ ท่านก็ใช้เสนาไปถาม
 ข่าวคดีร้ายประการใด ก็ให้มาเป็นลำดับคักพร้อมด้วยกัน

ฝ่ายว่าท้าวพระยาทั้งปวงกลัวว่าพวกข้าพเจ้า^{๒๕} เป็น^{๒๖}เชอวงศ์ท้าวตะ
 จักรราช ใครคุมเหงมิได้ ไม่ค้องประชุมใคร ว่าตั้ง^{๒๗}นี้ทุกเมือง ฝ่าย
 มังรายก็พิจารณาเห็นว่า บ้านเมืองอยู่ใกล้กันไม่เป็นสามัคคีด้วยกษัตริย์
 ราชฏรก็ยาก ท้าวจึงยกทัพไปตีได้เมืองบวก เมืองเชียงไร่ เมืองบง
 เชียงคำ เชียงเงิน เชียงช้าง เชียงทอง เมืองเทิง ๑๘ หัวเมือง ถึง
 ศักราชได้ ๖๒๔ ปีจอ จัตวาศก มังรายมาสร้างเมืองเชียงราย เดือน ๒
 ขึ้น ๑๕ ค่ำ วันอังคาร เวลากลางวันมี^{๒๘}ทำกำแพงถึงย่ำค่ำ แต่ย่ำค่ำเท่า
 ถึงแสงทองขึ้น จึงเสร็จบริบูรณ์ แล้วท่านก็ใช้มนตรีผู้หนึ่งชื่ออ้ายฟ้า
 มั่นไปขอเอาเมืองแะพราน แะเชียงเคี่ยน ด้วยท้าวจำเมือง ๆ ทั่วไ
 เหตุไฉน แะเหยง แะดุง ปากบ่อง หนองขวาง อีตาท้าวเจ้าขุนเหิง
 ตาเอาไปเสียแล้ว บัด^{๒๙}นี้เกิดอเจ้าข้ามาขออีกเก่า ฝ่ายว่าอ้ายฟ้ามั่นก็
 เป็นคนเข้าใจพูดก็กราบทูลว่า กระหม่อมฉันเห็นสมควรให้ ครั้นไม่ให้ก็
 เห็นจะขาดไมตรีกัน ต่อภายหลังเอาคืนมาอีกก็ได้ เมืองเชียงรายนั้นเห็น
 จะไม่ถาวรไปข้างหน้า เหตุว่าแรกจะสร้างเมืองนั้น นิमितเกิด^{๓๐}ขึ้นอย่าง ๑
 ก็เกิดฝนคลาดไปเสียแล้ว นิमित^{๓๑}ค่นนี้ คือ พระยานาคองค์หนึ่งมาบอกให้
 มังรายว่า พรุ่ง^{๓๒}นี้ให้มังรายไปหาที่ท่าน้ำ อย่าให้ทันอรุณขึ้น ฝ่ายมังราย
 กับบรรทมตื่นสาย ครั้นไปถึงท่าน้ำก็ไม่เห็นพระยานาค เห็นแต่รอย
 เพราะฉะนั้นกระหม่อมฉันคิดว่าเมืองเชียงรายคงจะไม่ถาวรไปข้างหน้าเลย
 ฝ่ายจำเมืองจึงว่า ครั้นท่านจะเอาก้ให้เอามนตรีอ้ายฟ้ามั่นมารับเอา
 เมื่อจะเอาไปก็มีในท่าน จะได้คืนมาก็มีในท่าน เทอญ ครั้นเราให้ก้จะ

เสียของ ครั้นไม่ให้ก็จะหมองใจ ท้าวจำเมืองพูดเท่านั้นอย่าพามา^๘
 ทูลดา ครั้นถึงเชียงรายได้ก็คัดเอาใจความที่ตมกราบทูลท้าว^๙
 มังราย ๆ ก็พิจารณา^๕เนื้อความว่า ท้าวจำเมืองเกิดอญวามานักถูก^๕
 ฝ่ายมังรายก็แบ่งเอาตามชอบใจของคนแฉ

จะกล่าวถึงพระร่วงผู้ครองเมืองสุโขทัยก่อน ฝ่ายพระร่วงก็คิด
 ถึงจำเมืองผู้เป็นเกลตอยู่เมืองพะเยา ก็เสด็จออกจากสุโขทัยมาเยี่ยม^๖
 จำเมือง ครั้นถึงแล้วก็สนทนากันด้วยถ้อยคำต่าง ๆ พระร่วงได้เห็น
 นางเทวีของจำเมืองมีรูปร่างงดงามบริสุทธิ์ดุจดั่งนางเทพธิดา พระร่วง
 ปรารถนาจะเพียรพยายามเอาให้ด้มหวัง ยังมีคนหนึ่งพระร่วงก็แต่งตัว
 ให้เหมือนจำเมืองแล้วเข้าไปถึงที่นอนของนางนั้น ก็ทำสมพาสด้วยนาง
 พระยา ฝ่ายว่านางไม่รู้ก็หวังใจว่า จำเมืองก็หนึ่งเสีย ครั้นพระร่วงกระทำ
 กามคุณด้วยนางแล้ว ก็รีบออกจากห้องนาง มีชานานในทันใดนั้น
 จำเมืองก็เข้าไปหานางอีก ฝ่ายนางเทวีก็ว่าในคืนนี้ดูแปลกประหลาดนัก
 พระองค์เข้าห้องหม่อมฉัน ๒ ครั้ง ฝ่ายจำเมืองพิจารณา^๗ก็เข้าใจได้ว่า
 นอกจากพระร่วงแล้วไม่มีใครจะแปลกปลอมมาได้ พระร่วงคิดกบฏ
 ค่อ^๘ถูกแล้ว ครั้นรุ่งเช้าจำเมืองก็เรียก^๕กรพดลผู้เสนามาประชุม เหตุ^๙จะ
 จับเอาพระร่วงให้ได้ ฝ่ายพระร่วงก็รู้^๕ได้ว่าท่านจะจับตน ก็จำแต่งเพศ
 เป็นนกขุนทอง คือ นกเอี้ยงบินไป ฝ่ายจำเมืองก็ตั้ง^๕อริษฐานอินทร์พรหม
 ตามความลัษยได้ตั้งไว้ด้วยกันแล้วเดกมนต์ไป ฝ่ายว่านกนั้นอ่อนกำลัง
 ก็ตกลงในหนองนั้น ๆ จึงได้ชื่อ^๕ว่าหนองเอี้ยงจนเท่าทุกวันนี้ มีในแขวง

เมืองพระยานันแด แลวันนั้นก็กลับเป็นโคแดงโดดไปในสระแห่งหนึ่ง
 อ่อนกำลังเดียวในที่นั้น สระนั้นจึงได้ชื่อว่าหนองวัวแดงจนเท่าทุกวันนี้
 พอคนทั้งหลายจะไถ่ทัน วันนั้นก็กลับเป็นคูดินเข้าดินไป ฝ่ายเจ้าเมือง
 ก็เสียดเสียด้วยพิพมนต์ชูดด้วยทันใด จำเพาะที่นั้นเป็นต้นเขาหินแข็ง
 เหลือเกิน คูดินนั้นดินไม่ไหว ทำวงจำเมืองจับได้เป็นพระร่วงขึ้นมาแล้ว
 ให้พระตำมรงจำคุกไว้ จัดให้ยายแก่ผู้หนึ่งอุ้มลูกสาวมารับกับข้าวทุกเวลา
 ยังมีวันหนึ่งยายแก่ผู้นั้นไม่มีกับข้าวจะได้มารับให้พระร่วงเสวย
 ยายก็แต่เห็นไม้คาหีบ คือ คับบึงปลา อันหนึ่งปลาติดอยู่นั้น ก็เอาไปส่งมารับ
 ไปให้พระร่วงเสวย พระร่วงเห็นดังนั้นก็มีความน้อยใจหนักอกพูดไม่ออก
 ก็รำพึงว่า โอตัวกูหนอ จะมาสิ้นชีพเดียวทีนี้หรืออะไร ยายผู้มาดูแล
 ถึงปานนี้ แล้วท่านก็ตั้งอธิษฐานว่า ถ้าแต่เราอายุข้าพเจ้าจะยืนยาวต่อ
 ไปข้างหน้ามนาน จะได้เป็นท้าวพระยาอย่างเดิมนี้ จงให้ไม้คาหีบ
 ออกกรากออกไปขึ้นเดี๋ยวนี้ ว่าแล้วก็เอาไม้คาหีบปักลงดิน ไม้
 คาหีบก็ออกไปขึ้นทันใดนั้น จึงได้ชื่อว่าไม้คาหีบพระร่วงมาจนทุกวันนี้
 ที่พระร่วงจำแลงเพศเป็นคูดินเข้าดินไปนั้น จึงได้ชื่อว่าบ้านคูดินจนถึง
 ทุกวันนี้ ทั้งเจ้าเมืองเอาเสียหมดตามหาคุณ รอยชูดนั้นเป็นร่องไป
 ต่อภายหลังน้ำเดินได้ คนทั้งหลายจึงเรียกกันว่า น้ำแม่คูดินต่อมาเท่า
 ถึงทุกวันนี้

ฝ่ายท้าวจำเมืองก็ใช้ราชศาสน์ไปเชิญพระยามังรายผู้เป็นเกลอมา
 พิจารณาเหตุการณ์ที่พระร่วงคิดนอกใจ ฝ่ายพระยามังรายก็เสด็จมา

ด้วยเสนาบดีทั้ง ๔ และข้าราชการทั้งปวงมาพักอยู่บ้านเชียงหมื่น ฝ่ายท้าว
 จำเมืองและเสนาอำมาตย์ทั้งหลายก็พากันเอาพระร่วงไปส่งพระยามังรายฯ
 กษัตริย์แห่งเมืองเชียงหมื่นแสดงความผิดและชอบหลายประการต่าง ๆ ให้พระยาทั้งต้องฟัง
 เพื่อจะตัดสินความโทษโมหะของพระยาทั้งสองให้เป็นเกิดเป็นมิตรกันต่อไปอย่างเดิม
 ตัดสินให้พระร่วงเสียทองคำหนักเท่าตัวนางให้จำเมืองแล้ว
 พาเอางำเมืองและพระร่วงทั้งสองไปในบ้านแห่งหนึ่ง คงให้เป็นเกิด
 สหายกันอย่างเดิม คือว่าเกณฑ์ให้เป็นสหายกันเหมือนเก่า คำบถนั้นจึง
 ได้ชื่อว่าบ้านเกณฑ์เท่าถึงทุกวันนี้ แต่เอาพระยาทั้งสองลงไปแม่น้ำ
 ด้ายตา แล้วให้เอาहतังหรืออั้งแม่น้ำด้ายตาอยู่ แล้วพระยามังรายก็
 ให้โอวาทว่า ตั้งแต่นั้นหน้าท่านทั้งสองอย่าคิดคดกบฏร้ายด้วยกันต่อไป
 แล้วก็ให้พระยาทั้งสองถือน้ำพิพัฒน์สัจจานต่อกันไว้ ท้าวทั้งสองตง
 อั้งอยู่นาน แม่น้ำนั้นจึงได้ชื่อว่า แม่อิงจนเท่าทุกวันนี้ เมื่อเห็นท้าวทั้งสอง
 ดำมาถึงท่านนั้น ๆ จึงได้ชื่อว่าท่าแห่งจนถึงเท่าทุกวันนี้ ที่พระยามังรายตั้ง
 โรงศาลหรือกว้านที่เขาท้าวทั้งสองไปตัดสินความนั้น คำบถนั้นจึงได้ชื่อ
 ว่าบ้านกว้านจนเท่าถึงทุกวันนี้ เมื่อราษฎรทั้งหลายไปคอยฟังคำตัดสิน
 พระร่วงนั้นไปประชุมกันอยู่คาบต ๓ หรือบ่อน้อยก็ว่า คำบถนั้นจึง
 ได้ชื่อว่าบ้านบ่อจนถึงทุกวันนี้ ฝ่ายจำเมืองก็ปลุกญาติด้วยมังรายว่า พระ
 ร่วงนับดาของเรอชื่อพระยาดีอ ฝ่ายมารดาที่เป็นผู้ได้อ เธอผู้มีฤทธิมาก
 จำแดงเพศเป็นอย่างดีก็ได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะค้นทองคำหนักเท่าตัว
 นางให้เรอดีหรือไม่ ฝ่ายมังรายก็ว่าความใจท่านเทอญ ฝ่ายจำเมืองก็ค้น

ทองคำให้พระร่วงดั่งเก่าแล้วเอากันเป็นมิตรต่อไป

ฝ่ายมังรายก่กตบเมืองของตน ต่อมาได้ ๕ ปี พระยามังรายก็
มาสร้างเมืองฝาง ท่านก็ทราบข่าวว่าเมืองลำพูนเจริญขึ้นมาก ก็มี
ความปรารถนาอยากได้ ก็ใช้ให้พ่าม้านไปกระทำเพียรพยายามเอาเมือง
ลำพูน อ้ายพ่าม้านรับสั่งแล้วก็ไปตามคำพระยามังรายหากใช้ตน พอลถึง
เมืองลำพูนแล้วก็คิดตามปัญญา เห็นท่วงทีว่าจะได้โดยง่ายก็ใช้ตุนทอง
มากกราบทูลพระยามังราย ๆ ก็เอาวิพลเสนาตงมาเอาเมืองลำพูน เมื่อ
ศักราช ๖๓๖ ปี ต่อมาได้ ๕ ปี ไปสร้างเมืองภูกาม ๆ แล้วได้ ๓ ปี
ไปตีเอาเมืองหงสาได้นางพาโคมาเป็นอัครเทวามังราย ต่อมาได้ปี ๑ ไป
ตีเมืองอิงวะแล้วเอาช้างเผือกมา ๓๐๐ ครวมาไว้เมืองเชียงแสน ต่อมา
ได้ ๖ ปี ศักราชได้ ๖๕๘ มีวอก อัฐศก เดือน ๓ ขึ้น ๑๕ ค่ำ วันพฤหัสบดี
ยามจะใกล้รุ่ง แรกสร้างเมืองเชียงใหม่ดังตลาดขายของดังแต่นั้นมา
คนทำงานมีหมื่นคนทำประมาณได้เดือนหนึ่ง เมื่อจะสร้างเชียงใหม่
มังรายก็ให้เสนาไปเชิญเจ้าเมืองที่เมืองพะเยา และพระร่วงที่เมืองสุโขทัย
มาช่วยพิจารณา ครั้นเจ้าเมืองและพระร่วงมาถึงเชียงใหม่แล้ว ท้าว
ทั้ง ๓ ก็พากันขึ้นอยู่บนยอดเขาตามยอดดอยขบวรเมือง พระยามังรายจึง
ถามพระร่วงว่า เมืองนี้จะป็นมงคลหรือไม่ พระร่วงจึงกล่าวว่า เมือง
นี้ข้าศึกจะเบียดเบียนกระทำร้ายมิได้ คนใหม่มีเงินพันหนึ่งมาอยู่เมืองนี้
จะมีเงินหมื่น ครั้นมีเงินหมื่นมาอยู่จะมีเงินแสน ฝ่ายมังรายจึงว่า
เกิดมาเป็นมนุษย์ก็ดว้มนทำไมข้าศึก แล้วมังรายจึงถามเจ้าเมืองว่า

หรือในเขตต์แขวงเมืองนี้ จำเมืองจึงตอบว่าจริง เหตุว่าเนื้อดินมี
พรรณรังสี ๕ ประการ มีไชย ๗ ประการ เมืองนี้มีสัตว์หินก่ แต่
ทั่วทั้ง ๓ ก็บุษบากันโดยถ้อยความต่าง ๆ แล้วก็พากันลงมาในเมือง
ครั้นกระทำสำเร็จทั่วบริบูรณ์แล้ว ยังมีฤๅษีองค์หนึ่งและท้าวจำเมือง
และพระร่วงทั้ง ๓ ก็กระทำไชยมงคลให้พระยามังรายเป็นเอกราชเมือง
เชียงใหม่ ครั้นเสร็จแล้วพระร่วงก็เสด็จกลับเมืองของตน ฝ่ายจำเมือง
ก็อยู่ด้วยมังรายนานประมาณเอกราชคือเดือนหนึ่ง พระยามังรายก็ยก
เทวให้จำเมืองผู้หนึ่ง แก้วดุกหนึ่ง สืบมาแต่พระยาละโว้จกกราช และ
ค้นเมืองแซ่พราหมณ์ เมืองเชียงใหม่ให้จำเมืองตั้งเก่าแต่

จะกล่าวถึงนางอัครเทวีของจำเมืองอยู่เมืองพะเยา ครั้นได้ทราบ
ข่าวว่าจำเมืองเอาเมืองเชียงใหม่ ก็โกรธเคืองตั้งทำนเอาหอทองอร่าม
ออกปากว่าจะตามฆ่าเมี้ยน้อยจำเมืองเสีย ว่าแล้วก็ทรงม้าออกจาก
เมืองไป พอถึงกลางทางก็ตายออกแตกเสียที่นั้น แล้วเสนาอำมาตย์ก็
เอาเนื้อความไปกราบทูลจำเมืองที่เชียงใหม่ทุกประการ ครั้นจำเมือง
ทราบแล้ว ก็เข้ากล่าวเหตุการณ์ทั้งนั้นกะมังรายทุกประการ แล้วก็
ตากลับเมืองของตน ครั้นถึงแล้วปลงศพนางเทวีตามธรรมเนียม แล้ว
ทำนก็อยู่เสวยสมบัติในเมืองพะเยา ตามโบราณท้าวพระยาต่อ ๆ กันมา
แต่ก่อน ย่อมขึ้นนมัสการพระเจดีย์จอมทองทุกปีและยกมณฑล ๗๐ คราว
ให้อุปฐากพระเจดีย์ตามโบราณท้าวพระยาแต่ก่อน แล้วท่านอยู่เสีย
เมืองพะเยาได้ ๖ ปี แล้วไปอยู่เมืองงาวแต่งให้โอรสองค์หนึ่งชื่อคำแดง

อยู่รักษาเมืองพะเยาเป็นอุปราชรองบิดา ครั้นจำเมืองผู้เป็นบิดาสวรรคต
แล้ว ฝ่ายคำแดงก็ครองสมบัติเมืองพะเยาแทนบิดา ต่อมาถึงศักราช
ได้ ๒๘๐ ปีมะเมีย ทศศก ขุนเพอเจ้าเมืองนายมาคิดจะทำร้ายต่อเชียง
ใหม่ ท้าวคำฟูมีความกลัวมิต่อสู้จึงหลบหนีไปพึ่งบิดาที่เมืองเชียงราย
ขุนไชยสงครามผู้บิดาจึงไปอ้อนวอนท้าวคำแดงเมืองพะเยา ท้าวคำแดง
จึงให้โอรสของตนผู้ชื่อคำรือไปป้องกันเมืองเชียงใหม่ ครั้นชนะข้าศึก
คำรือแล้วก็กลับเมืองของตน ครั้นถึงพะเยาแล้วก็เข้ากราบทูลบิดาโดย
เนื้อความต่าง ๆ ที่ตนได้มาป้องกันเมืองเชียงใหม่ตามเหตุการณ์แต่

ฝ่ายท้าวคำแดงผู้เป็นบิดาก็ใช้ราชคำสั่งไปถึงเมืองเชียงราย ขอ
เอานางแก้วพอดาผู้เป็นธิดาขุนไชยสงครามมาเป็นเทวีคำรือ ฝ่ายว่าขุน
ไชยสงครามก็ให้เสนาจตุรพต ๓๐๐ ครวให้ไปตามนาง ครั้นถึงแล้วก็ให้
คน ๓๐๐ ครวนั้นตั้งบ้านอยู่แควพรวนและเชียงเคี่ยน ครั้นแต่งงานคำรือ
ด้วยนางแก้วพอดาแล้ว ฝ่ายท้าวคำแดงก็ตั้งให้คำรือเป็นอุปราชแล
ครั้นคำแดงสวรรคตแล้ว คำรือก็ครองสมบัติแทนบิดา

จะพรรณนาท้าวพระยาด้วยเมืองพะเยา ตั้งแต่ท้าวจำเมืองมา
ถึงพระยาเมืองยี่ได้ ๓๖ ชั่วท้าวแล้ว ต่อมาถึงศักราชได้ ๓๐๑๘ ปีมะแม
นพศก พระพุทธศักราชล่วงแล้วได้ ๑๒๓๑ พรรษา เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ
ในราตรีคืนนั้น ๒ ยามเศษ ยังมีพญานาคองค์ ๑ เอาทองคำมาจาก
เมืองนาค นำหนักมี ๒๑๕,๐๐๐ เอาไว้กีดวางสระที่นั่นคือหนองเอียง แล้ว
จำแดงเพศเป็นบุรุษผู้ ๑ ทรงเครื่องชาวบริสุทธ์แล้วเข้าไปเรือนต้องยาย

เมืองพระยาไต้ ๒๐ ปีถึงแก่กรรม แล้วพระยาเมืองแก้วก็แต่งตั้งให้
พระยาเมืองตูไปเสวยเมืองพระยาในบิชาด ทศศก แด เมื่อต้องตายาย
แรกสร้างพระประธานตั้งแต่ปีนั้น ตรัสก ายผู้ได้ ๕๕ ายเมียได้ ๕๒
มาถึงบมะเมเอกศก เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เวลากลางคืน ตั้งแต่มือทำ
มาได้ ๑๑ ปี ายดาได้ ๖๖ ปี ายยายได้ ๖๓ ปีจึงก่อแล้ว และมา
ถึงบวอก โทศก เดือน ๒ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ลงมือโบกปูน และในทองคำ
๒๐๐,๐๐๐ นั้นจ้างให้รางวัลคนช่วยทำดิน ๒,๐๐๐ ทองคำ ชื้อวกดิน ๒๐๐
ทองคำ ชื้อปูนสองล้าน (ดินทองเท่าใดไม่ปรากฏ) ชื้อน้ำอ้อยล้านปาย
หมื่น ทองคำยังเหลือเอาพอกพระเศียรลงถึงคางแด พอแล้วทวบริบูรณ์
ฝ่ายต้องตายายก็ถึงแก่กรรม ท่านทั้ง ๒ ก็ได้ไปเกิดเมืองสุวรรณคณแด

เมื่อวันพระพักตร์ พระอินทร์ลงมาขึ้นแด ฝ่ายพระเมืองคูครอง
เมืองพระยาภิไธหมันตามหาเอาส่วนกุศลที่ได้สร้างพระประธานใหญ่นั้นไป
ถวายพระเมืองแก้วเชียงใหม่ให้ท่านโมทนาด้วย แล้วเจ้านิทานต้นเหตุ
ให้ท่านฟังทุกประการ ฝ่ายพระเมืองแก้วก็มีความบิตินดีในทันใด ก็
เรียกกรมการคลังเอาทรัพย์ออกมา ทองคำ ๓,๐๐๐ เงิน ๖,๐๐๐ ให้เอา
สร้างพระวิหาร นานได้ ๓ ปีจึงสำเร็จบริบูรณ์ พระเมืองแก้วจึงยก
บำวของท่าน ๓๐ ครว พระเมืองคู ๑๐ ครวถวายให้พระปฏิมากร ให้
อยู่อยู่บูชาชัวดูกลหาดราบเท่า ๕๐๐๐ พรษา แล้วพระเมืองแก้วก็
ชักเขตต์หมายแดน คือทิศเหนือมีต้นเขาจอมทองเป็นแดน ทิศใต้หน้า
วัดอุทธา ตัดไปทิศตะวันออก ๑,๐๐๐ วา ทิศตะวันตก ๕๐๐ วา เขตต์

แดนที่กล่าวมานั้นเป็นหน้าที่ของพระปฎิมากรทั้งสิ้นแต่

บัดนี้จะแก้ความสับสนแห่งของชนทั้งหลายที่ได้อ่านได้ฟังก่อน มี
 ภาระนั้นก็คงจะมีความสงสัยว่า เหตุไฉนพระพุทธรองค์จึงได้ฝากความให้
 พญานาคเฝ้าทอ้งคำออกมาให้ต้องยายตาสร้างพระรูปของท่านนั้น แต่
 ครั้งไหน ผู้รู้ไม่ถึงก็คงจะแก้ไม่ตลอดได้เป็นแน่ เพราะฉะนั้นสำหรับ
 จึ่งปนกันอยู่ทั้งคดีโลกคดีธรรมแต่

คทา กาเถ ในกาลเมื่อพระพุทธเจ้ายังชราแมนจะเสด็จเที่ยวโปรด
 บรรพตษ์ทุกบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย ท่านก็เสด็จมาจากเมือง
 พาราณสีลำดับมาด้วยเจ้าอาณนทีและโศณอูตตระเป็นสงฆ์ มีพระยา
 อโศกราชและพระอินทร์ตามอุปัฏฐาก ครั้นถึงไชยภูมิท่านก็บิณฑบาต
 ที่แม่ครัว แล้วก็เสด็จขึ้นมาตามฟากหน้าแม่คงคามีง คือ น้ำแม่บึงที่
 เรียกกันทุกวันนี้ ครั้นเสด็จถึงดำพูนท่านก็ได้เกิดพระธาตุขึ้นแล้วเสด็จ
 ขึ้นเขาสุเทพ จากนั้นถึงวัดบุบผาราม คือ วัดอุปลา ที่เรียกกันทุกวันนี้
 แล้วเสด็จไปกระทำกิจที่ถ้ำเชียงดาว จากนั้นไปถ้ำดับเต่า แล้วเสด็จ
 ไปสลับปาง แล้วถึงแม่น้ำคง ท่านก็เทียบฟากน้ำคงขึ้นไปถึงแผ่นดินหัว
 แล้วไปถึงเมืองวิเทหราช จำพรรษาอยู่ป่าอัมพวัน เทศนาเนมิราชและ
 สุนทรราชและพติทัชชาดก ครั้นออกพรรษาแล้ว ท่านก็เสด็จมาเมือง
 ลอได้เกิดพระธาตุขึ้น แล้วเสด็จถึงเมืองสีหะโวเกิดพระธาตุที่จอม
 ยอดแล้วเสด็จขึ้นเขาพยัคฆ์ จากนั้นแล้วขึ้นภูเขารัง คือ ดอยตุง แล้วไป
 เขากู่แก้ว แล้วไปจอมกิติ แล้วไปสลับจน แล้วไปผาเรือได้พระธาตุ

ที่นั่นแล้ว ท่านยืนอยู่ครองจีวรแล้วไปพักใส่ยาสน์อยู่เนินหินก้อนหนึ่ง
 แล้วขึ้นไปบนเขาที่นั่น แล้วก็เดินแลดูโลกทั้งปวง แล้วก็เสด็จไป
 ดั้นชายไวรอยพระบาทที่นั่น แล้วไปเมืองพรวง แล้วไปเมืองนาย ไวร
 อยพระบาทที่นั่น แล้วไปถึงหัวภูเขาด่วนไวรอยพระบาทที่นั่น ให้ยักษ
 อยู่อุปัฏฐาก จากนั้นแล้วไปจอมแว แล้วไปบ่อทอง แล้วไปภูเท่า
 แล้วเสด็จเข้าเมืองพะเยา ขณะนั้นยังมียักษตัวหนึ่งมันอดอาหารได้
 ๗ วันมาแล้ว มันเห็นพระพุทธรูปองค์มีความปรารถนาว่าจะกินเป็นยักษ
 พระพุทธรูปของท่านก็ได้มีความกลัวมัน ท่านก็ยืนอยู่ที่เดียวมันมืดหลีก
 หนี ฝ่ายว่ายักษนั้นคิดงัดไม้ไผ่ด้อนพระพุทธรูป มันก็เลยไปเลยมาเป็น
 หลายเที่ยวหลายหน พระพุทธรูปท่านเหยียบศิลาหินก้อนหนึ่งเป็นรอย
 เล้นพระบาทพอยักษไปเห็นแล้ว มันก็ว่าชายผู้แข็งแรงนักเหยียบหิน
 พอยุบลงเป็นรอยคั่นอยู่ กูกินมันไม่ได้เลย พระพุทธรูปก็ให้ยักษเห็น
 คนแล้ว ท่านก็กระทำปาฏิหาริย์ให้ยักษเห็น ครั้นยักษเห็นแล้วมันก็
 รู้ว่าเป็นองค์ศากยต แล้วท่านก็ให้มันรักษาเบญจศีล ท่านจึงถามมันดู
 ว่า ดูกรยักษ ศกยตหากอยู่ที่เดียว ทำไมท่านได้ด้อนเลยไปเลยมาเป็น
 หลายหน แล้วท่านก็ว่า ดูกรอาณนที ดินเขาที่นั่นหน้า ชะโมย
 โจรทั้งหลายจะมาตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลนี้ จะได้ชื่อเมืองเฉยแฉ แล้ว
 ท่านก็ไต่ไปบนเขาขึ้น ไปถึงที่ตองคนผิวเผี่ยงทำไร่อยู่ที่นี่ ครั้นเห็นพระ
 พุทธเจ้าเข้ามา ทั้งสองยายคาก็ไม่มิ่งสิ่งไรจะทำบุญ ผู้ผิวจึงถามว่า พดู
 เรามัหรือ ผู้ผิวจึงตอบว่า เออพดูเรายังพอทำบุญ แล้วสองยายคา

ก็เอาพญามารถวายพระพุทธรเจ้า แล้วกับบอกว่าดิฉันเป็นคนแก่ชรา ฟันก็หักถอนไปหมดแล้ว จึงได้เอาครกหินบดหมากกิน แต่เดี๋ยวนี้เจนาบังเกิดชนขอเอาครกคำหมากไปถวายให้พระผู้เป็นเจ้า ๆ จึงเอาไปบดหมากกินอย่างดิฉันเทอญ แล้วก็ยกเอาครกหินบดหมากถวาย พระมหากษัตริย์คุณเจ้าท่านก็รับเอาแล้ว จึงกล่าวว่า ดูกรอานนท์ ต้องผิวเมียพูดกันว่า พญเรพาทำบุญดังนี้ คำบดินทนายหน้าจะได้ชื่อว่า พญพอแต่ ต้องผิวเมียเอาครกหินถวายตถาคตดังนี้ เมื่อนั้นออกไปข้างหน้าทำการใดจะสำเร็จด้วยหินมาก ครั้นเวลานั้นท่านก็เสด็จไปตามบนเขาแล้วไปพบช่างทองผู้หนึ่งคั่งทองขายด้วยดี ครั้นเห็นพระพุทธรองค์ก็เอาช้าวมาดักบาตร ท่านก็นั่งจึงเห็นที่บ้านช่างทองแล้ว ไม่นานจะเห็นท่านจึงกล่าวว่า ดูกรอานนท์ คำบดินทนายนี้สมควรตั้งคำสนาไว้ทนและท่านอานนท์ก็ขอพระราชฯ พระพุทธรเจ้าก็เอาพระหัตถ์ขวาอุบลคำพระเคียวได้เกศเส้น ๓ แล้ว ท่านก็เอาให้อานนท์ ๆ ก็รับเอาแล้วเอาให้พระยาอโศกราช ๆ ก็เอาให้ช่างทอง ๆ ก็เอาใส่ไว้ในคตัมภ์ไม้รวก พระพุทธรองค์จึงตรัสว่า ท่านจงเอาพระราชฯ ของตถาคตบรรจุไว้ยังภูเขานี้ เทอญ

ฝ่ายว่าพระยาอโศกราชและพระอินทร์ก็เอาได้ละอบแก้ว แล้วได้ละอบเงิน แล้วได้ละอบหิน ได้ ๔ ชิ้น แล้วเอาลงไว้ในถ้ำลึก ๗๐ วา พระอินทร์ก็จุดประทักษิณแล้วได้ย่นคั่งจักรทิพย์ไว้ให้ถึง ๕๐๐๐ พรรษา พระพุทธรเจ้าจึงกล่าวว่า ดูกรอานนท์ เรามาเห็นช่างทองอยู่ทนายหน้า

จะได้ชื่อว่าจอมทองแด่ เรามาฉนั้นจึงหันที่^{๕๕} ข้างทองไม่เอาน้ำมาทำบุญ
 อานนท์จึงไปคืนเขาไปขอน้ำด้วยพญานาคที่ตกลงทุ่งโน้นมา ฝ่ายท่าน
 อานนท์ก็เอาฝาบาตรลงไปเพื่อจะตักน้ำ ครั้นถึงกลางทุ่งที่สระน้ำ ก็เห็น
 พญานาคเด่นน้ำอยู่ ท่านอานนท์ก็เข้าไปปรวรกเพื่อจะเอาน้ำ พญานาค
 จึงร้องว่ามึงจะมาตักน้ำทำไม พญานาคของคณ^{๕๖}ชื่อว่าชุมดีมี มั่งงอน
 เป็นคว้น ว่าแต่ก็จำแดงให้หงอนเป็นคว้นปกปิดสระไว้ให้มืด ท่าน
 อานนท์เอาน้ำมาได้ก่กตัมมากกราบทูลพระพุทธองค์ฟังทุกประการ ครั้น
 ท่านทรงทราบแล้ว ก็รู้ด้วยพระปัญญาว่า สระนั้นคงแต่พระกฤษณ์^{๕๗} พระ
 โณนาคมน^{๕๘} พระกัณฐป^{๕๙} ท่านเที่ยวโปรดบรรพตซึ่งหลายมาถึงที่^{๖๐}นี้ ย่อม
 ฉนั้นจึงหันที่^{๖๑}ทุกองค์ แต่เพราะว่าศาสนาจะมาตั้งกลางสระที่^{๖๒}หน้า
 แด แต่ท่านก็เสด็จลงไปสู่สระนั้น ก็กล่าวซึ่งพญานาคว่า ดูกร
 นาคมึงไม่รู้จักกูบ้างเลยหรือ พญานาคจึงถามว่า ท่านมีชื่อดังฤ
 พระพุทเจ้าจึงกล่าวว่า กูมีชื่อว่าเศกาคคแต่ แต่ครั้งเมื่อพระกฤษณ์^{๖๓}
 พระโณนาคมน^{๖๔} พระกัณฐป^{๖๕} ด่วงแล้ว ท่านก็ย่อมมาฉนั้นจึงหันที่^{๖๖}นี้ มึง
 ก็ยังได้เอาหินก้อน ๓ ออกจากเมืองนาคมาให้พระกฤษณ์^{๖๗} พระโณนาคมน^{๖๘}
 พระกัณฐป^{๖๙}หนึ่งฉนั้นจึงหันที่^{๗๐}แด พญานาคจึงว่าครั้นมีเป็นดังท่านว่า^{๗๑}
 ก็เหตุไฉน พระพุทเจ้า ๓ องค์มีคนอันสูงใหญ่นัก ท่านว่าเป็นเศกาคค
 ทำไมคว้นน้อยไม่สูงใหญ่เหมือนพระพุทเจ้า ๓ องค์ที่ด่วงแล้ว ฝ่ายว่า
 พระพุทเจ้าก็แรมมีคนให้ใหญ่สูงเท่าพระกฤษณ์^{๗๒} พระโณนาคมน^{๗๓}
 พระกัณฐป^{๗๔} มีคนสูง ๓๒ ศอก แล้วเหยียบหัวพญานาคให้จมลงใน

สระที่นั้น พญานาคก็ตื่นความสงสัยก็รู้ว่า^๕เป็นพระพุทธเจ้าแน่ จึงตง
ไปเมืองนาคเอาหินที่พระพุทธเจ้า ๓ องค์นั้นออกมาให้พระพุทธองค์
ครันท่านชนนิงบนหินก้อนนั้นแล้ว ท่านก็รับน้ำที่ท่านอาบที่เอาถวาย
พระพุทธเจ้านั้นนั้นแล้ว อาบนั้นก็มันดีการว่า ข้าแต่พระพุทธเจ้า
กาเด ในกาลเมื่อพระพุทธเจ้ากฤษณ์ พระโกนาคมน์ พระกัณโถปทาน
ก็มานิจจังหันที่นั่น ส่วนพระผู้เป็นเจ้าก็มาชำระตนที่นั่น ตำบลดินดัมควร
ตั้งศาลนาไว้ พระพุทธเจ้าจึงกล่าวว่า ดูกรอาบนั้น พระพุทธเจ้า ๓ องค์
ครันอายุก่อนเดิวก็น้อมมานินอุทกังที่นี้ทุกองค์ ส่วนคนของตลาดคน
ก็อายุก่อนเดิวจึงมาถึงที่นี้ เดียวกับตำบลนี้ยังเป็นสระใหญ่กว้างดิ้นนัก
ยังมีควรตั้งศาลนาเถย ค่อยไปข้างหน้าตลาดคนพิพานไปแล้วจะไ้ศาลนา
๕๐๐๐ พรรษา ครันและศาลนาจองตลาดตั้งไว้ถึงก่อนไปแล้ว สระนี้
ก็จะเต็มขึ้นแล้ว ยายดาต้องผัวเมียที่เขาพตุถวายให้ตลาดคน ก็
เอาศาลนามาตั้งในที่นี้ฐานที่นั้นเด

พระพุทธรูปเจ้าก็ตั้งพระอินทร์และพญานาคไว้ว่า ดูกรพระอินทร์
เมื่อตลาคตนีพพานไปแล้วจะไว้ค้ำถุนา ๕๐๐๐ พรรษา ครั้นและค้ำถุนา
ก็ก่อนไปแล้ว ต้องยายตาผู้เมียที่เอาพญานาคตลาคตนนั้นจะมาเอา
กำเนิดเกิดในค้ำถุนา จะใดเลี้ยงเบ็ดเลี้ยงห่านอยู่ในสระนี้ยายเลี้ยงชีวิต
เมื่อนั้นท่านจงเอาทองคำแต่เมืองนาคออกมาไว้สระนี้แล้ว แลตั้งความ
ให้ยายตาฟังให้ต้องยายตาสร้างรูปพระตลาคตใหญ่เท่าพระกฤษณ์ พระ
โกนาคมน์ พระกัศป สร้างไว้ในสระนั้นจะได้รุ่งเรืองต่อไปข้างหน้า

ถึง ๕๐๐๐ พรรษา และพระพุทธเจ้าตั้งพระอินทร์และพญานาคไว้ด้วย
แล้วท่านก็ถูกชนเขาเท้าเหยียบหินก้อนนั้น แล้วให้พญานาคเขาไปรักษา
ไว้เมืองนาคดั่งเก่าเด

แล้วพระพุทธเจ้าทำนายไว้ว่า ตถาคตนั้นจึงหันที่บ้านข้างทองมิได้
ฉนั้นอุทกั ครั้นชนะพญานาคแล้วจึงได้ฉนั้นน้ำ ดั่งนภายหน้าเมืองฉนั้นครั้น
ถึงฤดูร้อนหาน้ำใหญ่มิได้เด แล้วท่านก็เสด็จไปภูเขาน้อย คือ ดอยน้อย
และแซ่ว ม่อนจอมสัด ภูขวาง จอมไกร้ จอมแจ้ง แล้วเสด็จ
ไปชิงแกง แล้วไปสับแวน แล้วไปแซ่แห้ง แล้วไปช่อแร แล้วไป
ขวยปู แล้วไปภูทับ แล้วไปแหลมดัล แล้วไปร้องอ้อ แล้วเสด็จไป
ขั้วมหม้อ แล้วไปตำปาง แล้วไปจอมทอง แล้วไปเมืองหอด แล้ว
ไปภูเขามัง คือ ดอยเก้ง แล้วไปเมืองงุม ท่านเที่ยวโปรดสัตว์ทั้งหลาย
แล้ว ก็เสด็จไปสู่ป่าเขตวันอาราม และจากนั้นมาสองยายคาที่ได้เฝ้า
พญามุญด้วยพระพุทธองค์นั้น ตายแล้วเกิด ๆ แล้วตายได้หลายชั่ว
หลายชาติแล้ว ชาติหนึ่งต้องย้ายคาไปเกิดเมืองฝางเมื่อพระพุทธเจ้า
นิพพานไปแล้ว พระพุทธศาสดาได้ ๘๐๐ ต้องผัวเมียตายจากเมืองฝาง
ได้มาเกิดเมืองพะเยา ในบิ๊วอก ทศกั จุลศักราชได้ ๘๐๐ พระพุทธ
ศาสดาตวงแล้วได้ ๓๐๘๒ พรรษา จากนั้นถึงปีมะแม นพศก อายุผัว
ได้ ๔๐ ปี อายุเมียได้ ๓๘ ทั้งสองผัวเมียตั้งบ้านเรือนอยู่ทิศเหนือใกล้ที่
จะสร้างพระพุทธรูปนั้น ๒๐ วา สองคนผัวเมียพากันเลี้ยงเบ็ดเลี้ยงห่าน
ขายเลี้ยงอาตมา ขณะนั้นจุลศักราชได้ ๘๔๐ ปี ศาสดาตวงได้ ๒๐๓๘

พรรษา เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เวดากตางคืนประมาณ ๒ ยามเศษ ฝ่าย
ว่าพญานาคก็คิดถึงที่ตนได้รับรับสั่ง พระพุทธเจ้า แล้วก็นำทองคำ
๒๓๕,๐๐๐ นำหนักจากเมืองนาคออกมาไว้กตางตางระ แล้วเนรมิตตนเป็น
บุรุษผู้หนึ่งทรงเครื่องชาวบริสุทธิ เข้าไปในเรือนต้องผัวเมียที่เตียงเปิด
เตียงห่านนั้น แล้วแต่เหตุการณ์ที่ตนได้รับรับสั่ง พระพุทธเจ้าให้ต้อง
คนผัวเมียฟังทุกประการ แล้วอุคมีอยู่ผัวลงเรือนไปที่ตงระแล้ว
ทองคำนั้นให้ดู แล้วบอกว่าให้สร้างพระรูปเหมือนเช่นอย่างเราจะทำให้
ท่านดู เทอญ

ว่าแล้วก็นะรมิตให้ตนเป็นพระประธานใหญ่สูง ๓๒ ศอก เช่น
อย่างพระกฤษณ์ แล้วเนรมิตตนเป็นนาคลงไปเอาหินก้อนที่พระพุทธ
เจ้านั้น ออกมาให้เห็นแล้ว ก็ลงไปเมืองนาคอันเป็นที่อยู่ของตนแต่
ที่ต้องยายตาสร้างพระพุทธรูปนั้นดังพรรณนามาแต่ต้นนั้นแล ต่อมาได้
หลายชั่วท้าวพระยาต่อ ๆ กันมา ในคน ๒๐ คราวที่พระยายอดเชียงใหม่
และพระยาเมืองยี่พะเยายกถวาย พระปฏิมากรให้เป็นคนอุปฐากรักษา
พระปฏิมากรองค์ใหญ่ที่ตั้งอยู่ในวัดศรีक्रम คำหนองเอียง เมืองพะเยา
คนเหล่านั้นก็สืบต่อกันมาชั่วเวลาชั่วหลานตราบเท่าถึงเสนามังฆา ได้ชนะ
ปราบเมืองตานาไทยคือเมืองเชียงใหม่ และเมืองอโยธยากรุงสยาม
และเมืองจัน ในปีนั้น โทศก (ศักราช วัน เดือน ไม่ปรากฏ) เวดาก
นั้นเสนามังฆาจับเอาดาวไปไว้เมืองหงสา ๓๓๓,๐๐๐ คราว แต่นั้นมาถึง
ปีมะเส็ง มังฆาก็กิ่งแก่กรรม ต่อมาถึงปีจอ ทศศก ดาวอยู่เมือง

หงส์ากบฏต่อเจ้าฟ้าอิเม พวกกันหลบหนีมาถึงลำพูน แล้วมาพบเพื่อน
ที่แตกกันมาอยู่ตามบ้านน้อยเมืองใหญ่นั้น พวกกันมาเมืองพะเยาทั้งสี่
ถึงเดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ ก็พาพวกชาวพะเยาหนีไปเมืองจันทบุรีให้เล็ดลอดกัน
พวกที่รักษาวัดศรีธรรมคำพระประธานองค์ใหญ่ ก็พาเอาพงศาวดาร
โบราณวัดศรีธรรมคำ ทุ่งเอียง เมืองพะเยาไปตกอยู่เมืองจันทบุรีได้นาน
นัก ชาวจันทบุรีก็ถามพวกรักษาวัดว่า พระปฏิมากรองค์ใหญ่นี้ยัง
บริบูรณ์อยู่หรือว่าทรุดโทรมบ้าง พวกเหล่านั้นก็มิได้รู้อยู่รู้ดีสักคน
และชาวจันทบุรีก็คิดล่านาพงศาวดารฉบับนั้นแล้ว ให้หั่นอุตตระเชียง
ของเอามาไว้ให้ปรากฏแก่ฝูงชนทั้งหลายในเมืองพะเยา เพื่อจะให้กว้าง
ขวางต่อไปข้างหน้า พงศาวดารเป็นของจริงคัดตามตำหรับเดิมมิได้
แต่งใหม่เลย

จะเป็นศักราชเท่าใดไม่ปรากฏ ถึงให้ฤกษ์อำมาตย์เอาชง คือ ตุง
ไปบูชาพระประธานองค์ใหญ่และพระเจดีย์ศรี ครันต้นอายุจะไปตกนรก
พระยายมราชก็แสดงขงนั้นให้เห็น แล้วพระยายมราชจึงกล่าวว่ เมื่อ
ท่านทำบุญวันนั้น ท่านยังตรวจน้ำแผ่อุศลมมาถึงเรา และบัดนี้ท่านจงขึ้น
ไปบนสวรรค์ เทอญ

แต่นั้นมายังมีพรานเฝ้าคนหนึ่ง มั่นฆ่าเนื้อเบือปลาตั้งแต่อายุมันได้
๓๕ ปี จนถึงอายุได้ ๕๘ ปี ยังมีวันหนึ่ง มันเข้าไปป่าเพื่อประสงค์จะหา
เนื้อ พอไปถึงที่วัดศรีธรรมคำ พระปฏิมากรองค์ใหญ่ ก็เห็นท่านเขวณ
ง คือ ตุงไว้ที่นั้นอันพายุพัดไปพัดมามันเห็นตุงามแก่ตานัก พอมาถึง

บ้านก็จัดแจงหาผ้ามาทำธง คือ ธง แล้วเอาไปบูชาพระประธานใหญ่
 อยู่มาครั้นนั้นตาย พระยายมราชมีทันได้พิจารณา ก็เอามันโยนลงนรก
 ในทันใดนั้นธงที่มันทำนั้นก็มาพันเอาตัวมันออกจากนรกเสีย พระยายม
 ราชจึงพิจารณาตัวรู้แล้วก็บอกให้มันขึ้นไปบนสวรรค์แด่ เมื่อศกยศักราช
 ได้ ๙๐๘ ปีชวด อัฐศก เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ขณะนั้นยังมีชาวชานผู้หนึ่ง
 มีรูปงามผิวน้ำ มาบูชาพระประธานใหญ่ พอลงมายืนแล้วก็เอาน้ำ
 แฉกบนเพดาน แล้วก็พลัดตกลงมาตาย ชณนั้นกับเอาท่านผู้นั้น
 ขึ้นไปบนสวรรค์ไปปรากฏที่พระเกศแก้วจุฬามณี ขณะนั้น เทวดาทัง
 ปวงมีพระอินทร์เป็นประธาน พวกนั้นมาเฝ้าทูลพระเกศแก้วจุฬามณี ก็
 เห็นเทวดาใหม่องค์ ๑ ปรากฏอยู่ที่นั่น ทรงเครื่องประดับตนดูงามยิ่ง
 เทวดาทังหลาย พระอินทร์จึงถามไปว่า ท่านได้ทำบุญสิ่งไรบ้าง แกก็
 บอกอาการที่ได้ทำบุญให้พระอินทร์ฟังทุกประการ พระอินทร์ก็ตรัสว่า
 พระประธานใหญ่องค์นั้นประเสริฐนัก เมื่อพระมหากษัตริย์คุณเจ้ายัง
 ชรมาอยู่นั้นท่านก็ทำนุบำรุงไว้แต่

เมื่อแรกเขาสร้างนั้น เราพระอินทร์ก็ยังได้ลงไปช่วยเขาทำพระ
 พักตร์ให้งามเหมือนพระกฤษณ์ พระโกนาคมน์ พระกัณโฑปเต แล้วพระ
 อินทร์ก็บอกให้มันผู้นั้นว่า อายุของท่านยังไม่ถึงที่ตายเลย ท่านจงกลับ
 ไปเมืองมนุษย์เสียก่อน ให้สร้างการกุศลให้มากยิ่งขึ้นกว่านี้ พระอินทร์
 ตรัสเช่นนั้น ๕ คนผู้นั้นก็กลับหายจากที่นั้นลงมาเมืองมนุษย์ แล้ว
 มาเข้าร่างกายของคนดังเก่า เขาตายเวลาเช้าถึงเวลาค่ำจึงคืนเป็นคน

แต่ แล้วเขาก็เล่าเหตุการณ์ที่ตนได้รู้ได้เห็นนั้นให้คนทั้งหลายฟังทุก
ประการแต่

จะกล่าวถึงพระปฐมมารองค์ใหญ่ก่อน สร้างเมื่อศักราชได้
๘๔๓ ปีกุน ตรัสก คำสอนต่างได้ ๒๐๓๔ พรรษา เดือน ๖ ขึ้น
๑๕ ค่ำ วันพุธ เวลาเช้า ปลุกแค้นพระประธานใหญ่วัดศรีกรรมคำหนอง
เอียง เมืองพะเยาวันนั้นแต่ พระเกศโมดีใหญ่ ๒๐ กำ องค์สูง ๓๒ ศอก
พระเศียรใหญ่ ๒๔ ศอก เกศมี ๑๕๐๐ คัดไว้เป็น ๔ จำพวก ๆ หนึ่ง
ใหญ่ ๔ กำ จำพวกหนึ่งใหญ่ ๓ กำ จำพวกหนึ่งใหญ่ ๒ กำ จำพวก
หนึ่งใหญ่ ๑ กำแต่ พระพักตร์ยาว ๘ ศอก กว้าง ๘ ศอก พระขนง
ยาว ๓ ศอกคืบ หว่างพระขนงกว้าง ๑ ศอก พระเนตรยาว ๓ ศอก
กว้าง ๑ คืบ พระฉานะยาว ๓ ศอก ใหญ่ ๖ กำ พระโอษฐ์ยาว ๒
ศอก กว้าง ๑ คืบ พระโศคยาว ๖ ศอก กว้างศอกคืบ พระศอกยาว
๒ ศอกคืบ กดม ๑๒ ศอก ใหญ่ยาว ๓ ศอก แต่อุราถึงคาง ๒ วา
แต่พระเศียรถึงไหล่ ๒ วา แต่น้ำถึงอุรา ๓๐ ศอก อุรากว้าง ๘ ศอก
พระกรยาว ๓๖ ศอก กดม ๘ กำ นิ้วพระหัตถ์ใหญ่ ๘ กำ ยาว ๔
ศอก เหวกดม ๓๖ ศอก ผ้าพระบาทยาว ๘ ศอก กว้าง ๓ ศอก
หน้าตักกว้าง ๒๘ ศอก หัตถ์ยังใหญ่ ๗ กำ ตั้งแต่ที่นึ่งถึงพระเกศโมดี
สูง ๓๒ ศอกแต่ พระปฐมมารองค์นี้ ดันอยู่เมณ ๑ กับ ๔ อยู่
พฤษภ ๒ อยู่พฤศจิกายน ๓ อยู่กันย ๕ อยู่ตุลย์ ๖ อยู่เมษ ๘ อยู่มิถุน ๗ อยู่
กุมภาพันธ์แต่ พระมหาเถรเจ้าองค์ซึ่งอัมมปาตะจาริกไว้ ที่วัดศรีกรรมคำ

หนองเอียง เมืองพะเยานั่นแหละ

จะกล่าวนิทานเค้ามุกตุงเอียง หนองเอียง ก่อนเดิมเมื่อพระโพธิ-
สัตว์ ยังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏยังมีแก่กล้า ชาติเป็นนกล่าตึกา
คือนกเอียง คำว่านั้นก้ออาศัยอยู่ไม้ชอนดักคันหนึ่งที่บนเขาจอมทอง ก็
ได้ลงมาอาศัยซึ่งสระหนองนั้น มากินอาบอยู่นั้นทุกวัน ยังมีในวันหนึ่ง
อาบน้ำแล้วก็บินไปจับอยู่ไม้คันหนึ่ง ใกล้ที่อยู่ของคนเผ่าปึกแดงทางอยู่ที่
นั้น ขณะนั้นยังมีเหยี่ยวตัวหนึ่งมาคิกินเป็นอาหารแต่ ครั้นท่านได้ครัด
เป็นพระด้พัพัญญแล้ว มาฉันจังหันที่ข้างของตำบลเขาจอมทอง ท่าน
ก็เทศนาให้พระอานนท์ว่า ดูกรอานนท์ ตำบลนี้เป็นป่าช้าของตถาคต
แห่งหนึ่งแต่ เหตุดังนี้สระนั้น ท่านจึงได้ชื่อว่า หนองเอียง ตุงเอียง ร้อง
คามนามนกเอียงนั้นแหละ พระพุทธโสดงเจ้าจึงแต่งบาตไว้ว่า ต้าตึกา
มตุคาโต ปพพคัม ดังนี้

บัดนี้จะกล่าวแรกสร้างกำแพงเมืองตะวันตกก่อน ท้าวพระยา
เสวยสมบัติเมืองพะเยาต่อ ๆ กันมา ถึงพระยาดังคราช ในขณะคดีย
ศักราช ๕๓๖ ปีกุน นพศก พระยาองค์นั้นมีราชโอรสองค์ ๓ ตอนยาก
มิอยู่ในถ้อยคำของบิดาเลย ไปตั้งโรงขนไก่อยู่ที่ตะวันตกเมือง ร้อง
ป่าวให้เจ้านายผู้ใหญ่ผู้น้อยและราษฎรทั้งหลายมาเล่นการพนันชนไก่ที่
นั้นทุกวัน ๆ และเล่นเบย์เล่นมะเถวทุกวันคืนมีขาดสักเวตา ฝ่ายพระ
ยาดังคราชผู้เป็นบิดาจึงบังคับให้มาเผ่าถึง ๒ ครั้ง ๓ ครั้งจึงมา แต่
บิดาก็ดั่งสอนให้ตั้งคนเป็นผู้ตั่ง ถึงหลายครั้งแต่ก็หาได้ฟังคำดังสอน

บิดาไม่ พระยาดึงคราชผู้เป็นบิดาก็โกรธจึงถอดพระแสงได้ฟันมิให้อยู่ใน
เมือง ฝ่ายพระราชโอรสองค์นั้นครั้นรู้ว่าบิดาโกรธมิให้ตนได้เข้าเมือง
ดังนั้น ก็เกลี้ยกล่อมประชาชนทั้งปวงว่า ท่านทั้งหลายจะทิ้งเราเสีย
หรือ ๆ จะโกรธด้วยบิดาเรา หรือมีความรักเรา ฝ่ายคนทั้งหลายนั้นก็
กล่าวว่าพวกข้าพเจ้าทั้งปวงมีความคิดถึงพระราชบุตรเจ้ามาก พระราช
บุตรเจ้าได้เข้าไปคาบตโต พวกข้าพเจ้าทั้งปวงจะขอตามไปคาบตนั้น
ฝ่ายว่าบุญเมืองราชบุตรก็ให้คนทั้งหลาย ที่จะเป็นพรรคพวกด้วยท่านนั้น
ให้เข้าถือน้ำพิพัฒน์ต่อกัน แล้วท่านจึงกล่าวซึ่งคนทั้งหลายว่า พวกเรา
จงพากันสร้างกำแพงเมืองอยู่^{๔๕}ทนเทอญ

ท่านจึง^๕แจ้งให้คนทั้งปวงทำให้เรียบร้อยดีแล้ว จึงตั้งโรงศาสต์คด
ดินความที่สนามชนไก่ สร้างวังอยู่ที่บ่อนเล่นมะแฉะ สร้างวัดหลวง
ซึ่งเหล็กที่ป่าไม้^๕เหล็กนั้น ตรงกะเหล็กเมือง แล้วเอานางมาซึ่งไว้ นาง
นั้นเป็นเครื่องตักกระต่าย แล้วก่อกำแพงเมืองให้เหมือนแบบนั้นแต่
ประตูมี ๘ ประตู คือ (๑) ประตูไชย (๒) ประตูหอกทอง (๓) ประตู
เหล็ก (๔) ประตูท่านาง (๕) ประตูศรี (๖) ประตูปราสาท (๗)
ประตูปั้น (๘) ประตูอ้อมบ้อม มี ๘ ประตูแต่ ตั้งแต่ประตูหอกทอง
ทิศเหนือไปถึงประตูปราสาททิศใต้ยาว ๕๓ วา แต่ประตูไชยทิศตะวันออก
ไปถึงประตูเหล็กตะวันตกยาว ๗๓ วา แต่ ใต้ราชบุตรบุญเมือง
ไปก่อนนอกเขื่อน^๕คือหนองเชียง ใต้ภูมิมืองมีทิศอีสาน ทุกวันนี้เรียก
กันว่าหนองแวง แต่เดิย^๕วันถมดินขึ้นราบเสมอกันแล้วแต่ ไชยภูมิเมือง

มีทั้งเขาพระเจดีย์จอมทอง คือเป็นจอมเกศเกล้าเมืองพะเยาแล

ฝ่ายว่าบุญเมืองราชบุตรของคณีน ครั้นสร้างกำแพงเมืองเสร็จทั่ว
บริบูรณ์แล้ว ท่านก็รู้สึกว่าตัวคุณหมิได้ย้อยร่วมบิดามารดา ก็เหตุคุณ
ชั่วร้ายใจนักเลง อย่ากระนั้นเลย แตะไปถูกระกระทำตัวเป็นผู้ดี แล้ว
ท่านก็ไปกราบทูลพระยาดังคราษผู้เป็นบิดา ขอขมาโทษที่ตนได้ประพฤติ
ชั่วร้ายแต่ก่อนนั้น แล้วท่านก็ช่วยบิดาทุนำรุงบ้านเมืองให้รุ่งเรืองขึ้น
ครั้นพระยาดังคราษผู้เป็นบิดาพิราลัยไปแล้ว ราชบุตรบุญเมืองครอง
สมบัติแทนบิดา ท่านก็ตั้งอยู่ตามชอบธรรมและปฏิสังขรณ์วัดวา ศาสนา
พระพุทธ พระบาท พระเจดีย์ กุฏิวิหาร การเปรียญชำระตุลาการ
ท่านก็ได้ทุนำรุงให้รุ่งเรืองถาวรไปข้างหน้า แล้วท่านก็แข่งใจว่า ทำ
พระยาองค์ใดด้วยสมบัติในเมืองพะเยานี้ ทำตามกประพฤติชั่วเช่นอย่าง
ข้าพเจ้าเมื่อเป็นแต่ก่อนดั่งเดี๋ยวมา ก็ให้ทำพระยาองค์นั้น อายุสั้น
บ้านเมืองก็ให้เป็นอันครายไปต่าง ๆ ท่านแข่งใจเมื่อวันฝังศพบิดา
วัดหลวงขเหล็กกลางประชุมสงฆ์ทั้งปวงแล

ตั้งแต่พระยาเมืองตูช่วยสมบัติเมืองพะเยา มาถึงเจ้าฟ้ามังฆ
เมืองหงสาได้ปราบเมืองตานนาไทยนานได้ ๗ ปี ครบเท่าถึงเจ้าฟ้า
ตุลโฆเมืองอังวะได้ปราบตานนาไทยนานได้ ๕๐ ปี ค้อมาถึงเจ้าฟ้าเมือง
ใต้ครองสมบัติเมืองพะเยา เมื่อคักราช ๓๑๔๙ ปีมะแม นพศก ขณะนั้น
เมืองพะเยา เมืองเชียงราย เมืองฝาง เมืองปู้ เมืองลำด เมืองปาย
๖ หัวเมือง^๕นี้คิดกบฏต่อพม่า แล้วเมืองพะเยามีสมันนิก เมืองพะเยาก็

แตก เจ้าฟ้าเมืองผู้ครองเมืองพะเยาก็ก่หตบตัวมาอยู่นครลำปาง ได้ไป

นอบน้อมรับเอาราชการพระเจ้ากรุงสยาม

จะกล่าวเมื่อกลับจากนครลำปางขึ้นตั้งเมืองพะเยาก่อน

ถามว่า จากนครลำปางขึ้นตั้งเมืองพะเยานับปีใด

ตอบว่า ปีเถาะ เบญจศก ศักราช ๑๒๐๕ ปีแฉ

ถามว่า เจ้าหลวงวงศ์ชนมาถึงเมืองพะเยาเดือนไร

ตอบว่า เดือน ๓ ใต้ เป็นเดือน ๕ เหนือ ขึ้น ๑๓ ค่ำ วันพฤหัสบดี

ถามว่า บินเจ้าชนพักอยู่บ้านไหน

ตอบว่า พักอยู่บ้านตู่

ถามว่า เสด็จเข้าตั้งอยู่ในเมืองปีใด

ตอบว่า ปีมะโรง ฤศก วันพุธขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เป็นเดือน ๒

ใต้ ศักราชได้ ๑๒๐๖ ปีแฉ

ถามว่า เจ้าหลวงวงศ์เสียดาไปปีใด

ตอบว่า ศักราช ๑๒๐๖ ปีมะโรง ฤศก คือปีเข้าตั้งอยู่เมืองนั้นแฉ

ถามว่า เจ้าหลวงวงศ์ครองสมบัติได้กี่ปี

ตอบว่า ได้ ๖ ปีแฉ

ถามว่า เจ้าหลวงวงศ์ถึงแก่กรรมปีใด

ตอบว่า เมื่อศักราชได้ ๑๒๑๐ ปีวอก ทศศก

ถามว่า เจ้าหลวงยศลงไปรับสัญญาบัตรปีใด

ตอบว่า ศักราช ๑๒๑๑ ปีระกา เอกศก

ถามว่า เจ้าหลวงยศครองเมืองได้กี่ปี

ตอบว่า ได้ ๗ ปี

ถามว่า เจ้าหลวงยศได้สร้างการบุญสิ่งใด

ตอบว่า ปฏิสังขรณ์บำรุงพระพุทธรูปองค์ใหญ่ วัดศรีक्रमคำ
ทุ่งเอียง และสร้างวิหารมุงคาไว้ ไฟไหม้เสีย พระพุทธรูปก็เศร้าดำไป

ถามว่า เจ้าหลวงยศถึงแก่กรรมปีใด

ตอบว่า ศักราช ๓๒๓๗ ปีเถาะ ด้ปดศกแด

ถามว่า เจ้าหลวงบุรีขัตติยวงศ์ลงไปรับสัญญาบัตรปีใด

ตอบว่า ศักราช ๓๒๓๗ ปีเถาะ ด้ปดศก วันอังคารแรม ๘ ค่ำ
เดือน ๓ แด

ถามว่า เจ้าหลวงบุรีขัตติยวงศ์ลงไปนานกี่ปี

ตอบว่า ได้ ๑ ปีกับ ๓๐ เดือนแด

ถามว่า เจ้าหลวงบุรีขัตติยวงศ์จากกรุงเทพ ฯ มาถึงพะเยาปีใด

ตอบว่า ปีมะเส็ง นพศก ศักราช ๓๒๓๘ เดือน ๓ ขึ้นเดือนมา
ถึงพะเยา

ถามว่า เจ้าหลวงขัตติยวงศ์ครองเมืองได้กี่ปี

ตอบว่า ได้ ๖ ปีนับทั้งปีไปรับสัญญาบัตร

ถามว่า เจ้าหลวงขัตติยวงศ์ได้สร้างการกุศลสิ่งใด

ตอบว่า บำรุงซ่อมแซมพระพุทธรูปองค์ใหญ่ วัดศรีक्रमคำ ทุ่ง

เอียง บิดทองใหม่ และสร้างพระเจดีย์จอมทองและ
วิหารจอมทอง และสร้างโบสถ์ใหม่

ถามว่า เจ้าหลวงบุรฉัตรดิยวงศ์ถึงแก่กรรมปีใด

ตอบว่า ศักราช ๑๒๒๒ ปีวอก โทศก

ถามว่า เจ้าหัวหน้าอินทรมงกุฎไปรับสัญญาบัตรปีใด

ตอบว่า ศักราช ๑๒๒๒ วันพฤหัสบดี ขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีวอก
โทศกแล

ถามว่า เจ้าหัวหน้าอินทรมงกุฎครองเมืองได้กี่ปี

ตอบว่า ได้ครองเมือง ๑๑ ปีนับทั้งปีไปรับสัญญาบัตรนั้นแล

ถามว่า เจ้าหัวหน้าอินทรมงกุฎได้สร้างการกุศลสิ่งใดไว้บ้าง

ตอบว่า ได้สร้างพระวิหารใหญ่ไว้ในเมือง และสร้างวิหารพระ
พุทธรูปองค์ใหญ่ คือ ต่อวิหารใหญ่นั้นออกอีก และ
สร้างศาลาวัดจอมทอง และสร้างระฆังใหญ่ไว้วัดหลวง
ในเมือง ๑ ใบ วัดศรีक्रमคำ พระปฎิมาใหญ่ ๑ ใบ
สร้างรธรรมเทศนาไว้ ๕๐ กัปป

ถามว่า เจ้าหัวหน้าอินทรมงกุฎถึงแก่กรรมปีใด

ตอบว่า ศักราช ๑๒๓๒ ปีมะเมีย โทศก วันเสาร์ แรม ๑๑ ค่ำ
เดือน ๑๒

ถามว่า เจ้าหลวงอริยะไปรับสัญญาบัตรปีใด

ตอบว่า ปีกุน สัปตศก ศักราช ๑๒๓๗

ถามว่า เจ้าหลวงอริยะครองเมืองได้กี่ปี

ตอบว่า ได้ ๒๐ ปี

ถามว่า เจ้าหลวงอริยะได้สร้างการกุศลสิ่งใดไว้มั่ง

ตอบว่า ได้สร้างพระวิหารวัดสูง และสร้างสะพานที่สับคำเตี้ยวัน
ชำรุดทรุดโทรมเสียแล้ว

ถามว่า เจ้าหลวงอริยะถึงแก่กรรมปีใด

ตอบว่า ศักราช ๑๒๕๕ ปีมะเมีย เบ็ญจศก

ถามว่า เจ้าหลวงมหาประเทศอุดรทิศไปรับสัญญาบัตรปีใด

ตอบว่า ศักราช ๑๒๕๕ ปีมะเมีย เบ็ญจศกแฉ

ถามว่า เจ้าหลวงมหาประเทศอุดรครองเมืองได้กี่ปี

ตอบว่า ได้ ๑๑ ปี นับทั้งปีรับสัญญาบัตร

ถามว่า เจ้าหลวงมหาประเทศอุดรทิศ ได้สร้างการกุศลสิ่งใด
ไว้มั่ง

ตอบว่า ได้สร้างพระเจดีย์ม่อนจอมคีตบ้านคำ แล้วจากนั้นมา
สร้างพระเจดีย์แซ่โหว่ พระเจดีย์วัดราชคฤห์วิหาร วัด
ราชคฤห์ และวิหารวัดศรีक्रमคำ เหล่านี้มีทันดำเร้า
ท่านก็พิราดยไปเสียก่อน และท่านได้สร้างมหาคันทิ
คือ ธรรมังใหญ่ไว้ในวัดจอมทอง ๑ ใบ และบำรุงกำแพง
เมืองขึ้น

ถามว่า เจ้าหลวงมหาประเทศอุดรถึงแก่กรรมปีใด

ตอบว่า คักราช ๑๒๖๗ ปีมะเส็ง ดัปตศก วันจันทร์ ขึ้น ๗ ค่ำ
เดือน ๘ เวลาบ่าย ๓ โมง ตั้งแต่ปะเกาะ นกตก
มาถึงมะเส็ง ดัปตศก คักราช ๑๒๖๗ นี้ได้กับ

ตอบว่า ได้ ๓๖ ปี

ถามว่า ในระวาง ๓๖ ปีนี้น เจ้าผู้ครองเมืองพะเยาต้องไปกี่องค์

ตอบว่า ๖ องค์

ถามว่า เจ้าหลวงมหาประเทศอุดรทิศเกิดปีใด

ตอบว่า ปีชวด เอกศก คักราช ๑๒๐๒ ณวันจันทร์ แรม ๑๔ ค่ำ
เดือน ๑๒ ราตรีนี้จะตั้งเที่ยงนาม ๓ แด

ดุกรเจ้ากุมาร ท่าน^๕เป็นลูกท่านพระยามหากษัตริย์ หรือว่าเป็นเศรษฐี
 และคบคิดก่อกวน^๖พี่และพ่อค้ำ^๗อันชา^๘ ลูกบ้านใดเมืองใดมาชา เจ้ากุมาร
 มาน^๙ประโยชน์อันใดชาว่าอัน^{๑๐} เจ้าสิงหนวัติกุมารกล่าวว่า พราหมณ์
 ดุกรท่านพราหมณ์^{๑๑} เรานัก^{๑๒}เป็นลูกมหากษัตริย์คนชื่อว่า เทวกาต อัน
 เป็นเจ้าเมืองราชคฤห์หลวงโพ้นแฉะ^{๑๓} เรานมาเพื่อจักแสดงหาที่สร้าง
 แปลงเมืองอยู่แต่ว่าอัน^{๑๔} เมื่อนั้นนาคพราหมณ์^{๑๕}ผู้นั้นกล่าวว่าดีแท้แท้ ท่าน
 จูง^{๑๖}ตั้งอยู่สถาน^{๑๗}ที่ไหนเป็นบ้านเป็นเมืองอยู่^{๑๘}เทอะ จัก^{๑๙}อุ้มจำเริญดีบรมจน
 ด้วย^{๒๐}เจ้าของสมบัติ^{๒๑}ดีแต่^{๒๒} ประการหนึ่งเจ้า^{๒๓} ข้า^{๒๔}เด็กทั้งหลายเป็นต้นว่า
 เด็กมหานครเมืองใหญ่ทั้งหลายจักมารบ^{๒๕}กันเป็นอันยาก เหตุ^{๒๖}นั้นหน้าแม่
 ใหญ่ทั้งหลายจะเภาโลกา^{๒๗}ก็มาบรอดและว่าอัน^{๒๘}แล้ว^{๒๙} เทว่า^{๓๐}ให้^{๓๑}มีศักดิ์
 มี^{๓๒}ใจรักยังคนแต่^{๓๓}ดี^{๓๔}ทั้งหลาย^{๓๕}เทอะว่าอัน^{๓๖} เมื่อนั้นเจ้าสิงหนวัติกุมารจึง
 กล่าวว่า ดุกรท่านพราหมณ์^{๓๗} ท่าน^{๓๘}อยู่^{๓๙}ฐานะ^{๔๐}ที่ใดอยู่บ้านใดเมืองใด
 ท่าน^{๔๑}มี^{๔๒}ชื่อ^{๔๓}ดี^{๔๔}ชา^{๔๕}ประการใด นาคพราหมณ์^{๔๖}กล่าวว่า ข้า^{๔๗}นาม^{๔๘}มี^{๔๙}ชื่อว่า^{๕๐}พันธุ
 พราหมณ์^{๕๑}อยู่^{๕๒}รักษา^{๕๓}ประเทศ^{๕๔}ที่^{๕๕}แต่^{๕๖}เช่น^{๕๗} ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

๑ นั้นแล ๒ แท้จริง ๓ ทั้งประโยคหมายความว่า เรือแพนาวามาไม่ถึง ๔ ชั่ว,
 คราว, ครั้ง หมายถึงดับกาล หมดทั้งประโยคว่า แต่ชั่วตระกูลเดิมมา ๕ คัดตาม
 ๖ เขา, ท่าน ๗ เลข ๘ เห็น

ดังเขาหันหน้าชูมือ^๕ แต่ เมื่อนั้นถึงหนวดกิฎุมารได้ยื่นคำอันนั้น^๔ แล้ว ก็
 สดุ้งใจอยู่แต่ ส่วนนาคพราหมณ์ผู้หนึ่งก็เอาเพศเป็นพระยานาคแล้ว ก็
 เทียว^๒ ไปหือเป็นเขตข้อเวียงกว้างสามพันวารอดสู่^๓ ก้า แล้วก็นั้น
 ไปสู่ที่อยู่แห่งตนแต่ ครั้นว่าคนนั้นรุ่งแจ้งแล้ว ถึงหนวดกิฎุมารท่านก็หัน
 เป็นประกายดังนั้น ก็มีใจชมชื่นยินดีแล้ว ก็ให้หาพราหมณาจารย์มา
 แล้ว ก็ถามพราหมณ์อาจารย์ว่า พราหมณ์ผู้มาบอกให้เรานี้ จักเป็น
 เทวบุตรเทวดาหรืออินทร์พรหมอัน^๕ ชาติว่าอัน เมื่อนั้นพราหมณ์อาจารย์
 จึงกล่าวว่า ตามดังข้าผู้เฒ่ามาพิจารณา^๕ จักเป็นพระยานาค^๕ สดแต่ว่า
 อัน เมื่อนั้นก็พร้อมกันเข้าแต่งเรือนหลวงแปลงหอเรือแล้วบรมวง
 ก็เข้าอยู่เป็นเมืองอันใหญ่แล้ว พราหมณ์อาจารย์ผู้หนึ่งก็พิจารณาเอา
 ชื่อพระยานาคว่าพันชุนกับชื่อกุมารผู้เป็นเจ้านั้นชื่อถึงหนวดกิฎุมาร สัม
 ด้วยกันแล้ว ก็เรียกว่า เมืองนาคพันชุนถึงหนวดดินครนั้น^๕ แด

เจ้าถึงหนวดทราษกุมารได้เป็นเจ้าเมืองนาคพันชุนถึงหนวดดินคร^๕ นั้น
 แล้ว ท่านก็มีอาชญาใช้ไปเรียกร้องเอาชุนหลวงมิดักชุนทั้งหลาย ให้เข้ามา
 สู้สมภารแห่งตน^๕ เอง แต่ แด่นั้นไปหน้าได้^๖ บั ยังมีเมืองอันหนึ่งอยู่หน
 ชาติ ไก่ดประมาณ ๔ คันทาง มีช้างหัวน้ำกกก^{๕๖} ทิน^{๕๖} มีชื่อว่าเมือง
 อุโมงค์เสดานครว่าอัน เมืองอันนั้นเป็นที่อยู่แห่งชาวขอมทั้งหลายแต่
 ส่วนว่าเวียงขอมก็เป็นเมืองพร้อมกันกับเมืองสุวรรณโคตมคำ แต่เช่น

• ทุกอัน, ทุกสิ่ง, ทุกอย่าง ๒ คืบ ๓ วัก เจาะ ๓ ข้าง, ฟาก, ทิศ, ด้าน ๔ แท้
 ที่เคียง, แท้จริง ๕ สัน, หั้งสัน ๖ น้ำแม่กต

คำสอนพระเจ้ากัสด์ปมาต่อเท่าบั้น^๕ บ่ห่าง^๖ใด เหตุนี้พระยาขอมตน
 เป็นเจ้าเมืองอุโมงค์เสถาครน^๕ จึงมีมานะกระด้างแข็งบ่เข้าสู่สมภาร
 เจ้าเมืองนาคพันธุสิงหนวตนครเพ้ออันใด^๕ เมื่อนั้นเจ้าสิงหนวตกุมาร
 ท่านก็ยกเอาพลกำลังไปชนะเอาพระยาขอมแด^๕ เมืองอุโมงค์เสถาคร
 ได้เข้ามาสู่สมภารแต่นั้นแด^๕ มหาศักราชได้ ๒๒ ตัวปีดับได้ตั้งแล้วได้ ๕ ปี
 ท่านก็ได้ปราบตานนาไทยทั้งมวตแล้ว เสนาอำมาตย์และพราหมณาจารย์
 ทั้งหลาย ก็พร้อมกันเอาอุสาภิเศก^๒ ยังเจ้าสิงหนวตกุมารขึ้นเป็นเอกราช
 มหากษัตราปราบตานนาไทยทั้งมวต มีชื่อว่าพระยาสิงหนวตราชกษัตรา
 เจ้าแต่นั้นมาแด^๕ ในเมืองอันนั้นกับรนวน^๓ ด้วยผู้คนช้างม้าวัวควายเข้า
 ของสมบัติมากนัก บังเกิดเมืองใหญ่แต่นั้นมาแด^๕ ออกรั้วแห่งท่านหน
 บุปผทิศมีน้ำแทเป็นแดน หนบัจฉิมทิศมีดอยรูปช้างขุนน้ำย่อยมาหาแม่
 คงเป็นแดน หนอุตรทิศมีท่าง^๔ หนองแดเป็นแดน หนทักษิณทิศก้ำได้มี
 ดวรวิฐเป็นแดน แห่งท่านทั้งมวตแด^๕ บ้านเมืองที่นั้นก็อยู่เย็นเป็นสุขขึ้น
 บ้านหาโจรมารบได้ดักอันใด ท่านสร้างเมืองนาคพันธุสิงหนวต^๕
 อยู่มาได้ ๕๒ ปี มหาศักราช ๖๗ ตัวปีเมิงไค เดือน ๓๐ ทศกัณฐ์วัน
 พลุหัดบดียามรุ่งแจ้ง แผ่นดินไหวหวั่นฟ้าร้องดอยคางมากนักบุญ^๕ อัก-
 จรรย^๖ขึ้นคิง^๖ ถูกสู่คนแด^๕ ศักราชได้ ๖๘ ตัวปีเมิงไจ้ เดือน ๘ เพ็ญวัน
 ศุกรยามรุ่งแจ้ง แผ่นดินไหวฟ้าร้องดอยคาง ฝนตกน้ำใหญ่น้ำน้อยบุญ
 อักจรรย^๖มากนัก แแต่นั้นมารอดศักราช ๘๘ ตัวปีเมิงไจ้ เดือน ๓๐

๑ สงสัย ๒ อภิเศก ๓ บริบูรณ์ ๔ ทางน้ำ ๕ ฝั่ง ๖ ตัว

เพ็ญวันจันทร์ยามก่อนรุ่ง แผ่นดิน^๕ข้าไหวหวน^๕ฟาร้องดอยคาง^๕ด้าม^๕ทน^๕แด
 แค้น^๕मारอดมหาศักราชได้ ๑๐๒ ตัว^๕ปีเตา^๕แดด เดือน ๘ ออก ๑๔ คำ
 วันอังคารยามคุด^๕ซ่าย^๕ แผ่นดิน^๕ข้าไหวหวน^๕ก้อง^๕ฟาร้องดอยคาง เป็น
 มหาปางอันใหญ่^๕ปุน^๕อศักร^๕รย^๕ใจกว่าทุก^๕ที่^๕ท้ง^๕หตาย^๕แด ท่าน^๕ดั่ง^๕เมือง^๕มาได้
 ๕๗ ปี^๕ แผ่นดิน^๕ไหวใหญ่ ๔ เดือน^๕๒๕ แด เมือง^๕นาค^๕พันธู^๕สิง^๕หวด^๕นคร
 ที่^๕นั้น^๕มา^๕แม่^๕ชรน^๕ที่^๕คือ^๕ว่า^๕ห้วย^๕ไค^๕อัน^๕ไหด^๕มา^๕แต่^๕ทาง^๕หนอง^๕หวด^๕วง^๕พระ^๕ยา^๕กา^๕จก
 แด^๕เมือง^๕มิกิ^๕ถา^๕นคร^๕มา^๕แด เป็น^๕น้ำ^๕แม่^๕ใหญ่^๕เมือง^๕พันธู^๕สิง^๕หวด^๕นคร^๕ถา^๕น
 นา^๕ถุก^๕น^๕แด

ที่^๕น^๕จก^๕ถา^๕ว^๕ให้^๕ร^๕ม^๕ุด^๕อัน^๕ดั่ง^๕เป็น^๕เมือง^๕พันธู^๕สิง^๕หวด^๕นคร^๕ราช^๕ธานี^๕ อัน
 มา^๕ดั่ง^๕อยู่^๕ฝ่าย^๕น้ำ^๕ชรน^๕ที่^๕กาว^๕น^๕ค^๕ก^๕น^๕ ยาม^๕เมื่อ^๕บ^๕ัญ^๕จ^๕ว^๕โลก^๕ณะ^๕จ^๕ก^๕มา^๕บ^๕ร^๕ม^๕ว^๕น
 แห่ง^๕พระ^๕พุ^๕ท^๕เจ้า^๕โค^๕ต^๕ม^๕ด^๕ัก^๕ย^๕ม^๕ุน^๕จ^๕ก^๕เก^๕ิต^๕มา^๕น^๕น^๕แด เมือง^๕สุ^๕ว^๕ร^๕ณ^๕โค^๕ม^๕คำ
 เก่า^๕น^๕น^๕ห^๕าก^๕ม^๕เ^๕ค^๕ม^๕ฝ^๕ง^๕น้ำ^๕แม่^๕ชรน^๕ที่^๕ฝ่าย^๕กาว^๕น^๕ออก^๕พ^๕ัน^๕ แต่^๕เช่น^๕คำ^๕ด^๕นา^๕พระ
 พุ^๕ท^๕เจ้า^๕ก^๕ัด^๕ส^๕ป^๕น^๕มา^๕บ^๕ได้^๕ก^๕ิ^๕ค^๕น^๕า^๕ แด

พระ^๕ยา^๕พันธ^๕น^๕ค^๕ิ^๕เส^๕ว^๕ย^๕เมือง^๕โย^๕น^๕ก^๕น^๕คร^๕ท^๕น^๕ได้^๕ ๒๘ ปี^๕ อายุ^๕ได้^๕ ๗๓ ก^๕
 จ^๕ุ^๕ค^๕ิ^๕ไป^๕ใน^๕ปี^๕ศ^๕ก^๕ร^๕า^๕ช^๕ได้^๕ ๑๔๘ ตัว^๕ ปี^๕พระ^๕พุ^๕ท^๕เจ้า^๕นิ^๕พ^๕า^๕น^๕น^๕น^๕แด

อ^๕ช^๕ุ^๕ตรา^๕ช^๕น^๕ด^๕ูก^๕ข^๕น^๕เส^๕ว^๕ย^๕ราช^๕ส^๕ม^๕บ^๕ติ^๕เท^๕น^๕ ใน^๕เมือง^๕โย^๕น^๕ก^๕น^๕คร^๕ไ^๕ช^๕ย^๕ม^๕ู^๕ร^๕
 ราช^๕ธานี^๕ศ^๕ร^๕ข้าง^๕แ^๕น^๕ ที่^๕น^๕ก^๕ใน^๕ศ^๕ก^๕ร^๕า^๕ช^๕เด^๕ย^๕ว^๕น^๕แด ยาม^๕น^๕น^๕พระ^๕ยา^๕อ^๕ช^๕ุ^๕ตรา^๕ช^๕
 เจ้า^๕ท^๕า^๕น^๕ ก^๕ิ^๕ร^๕ู^๕ป^๕ระ^๕ว^๕ิต^๕า^๕ว^๕ด^๕าร^๕ว่า^๕นาง^๕ป^๕ทุ^๕ม^๕ว^๕ัด^๕ด^๕ูก^๕พระ^๕ธา^๕ษ^๕อยู่^๕ด^๕อย^๕ดิน^๕แดง^๕ที่^๕
 น^๕น^๕ท^๕ร^๕ง^๕รูป^๕อ^๕ัน^๕ง^๕าม^๕ ท่าน^๕ก^๕ี่^๕ห^๕ร^๕าง^๕ เ^๕า^๕สุ^๕ว^๕ร^๕ณ^๕ ๔๐๐,๐๐๐ แ^๕ด^๕ว^๕ร^๕อง^๕ ๖

๑ ตุด=เข้า, ซ่าย=บ่าย, ตุดซ่าย=ร่วมบ่าย ๒ เตอ, ครั่ง ๓ หมายข้อความถึงแคว้น
 ยูนานของจีน ๔ พุดถึง ๕ หลอม ๖ เห็นจะเป็นรวม

วิพลโยธา ไปขอเอานางปทุมวดีกับฤๅษีเจ้าแตร จึงจกให้ว่า คาปัส
 ข้าแต่พระคาปัสฤๅษีเจ้า จุงเมตตาให้นางปทุมวดีกุมารแก่ผู้ข้าแต่เทอะ
 แล้วยกถวายคำ ๕๐๐,๐๐๐ คอบคุณฤๅษีเจ้านั้นแล เมื่อนั้นกัมมโถฤๅษี
 ก็กล่าวแก่ราชบุตรีปทุมวดีว่า ดูกรปทุมวดีเหย บัดนี้พ่อจกปูกยัง^๑
 เจ้าตุกให้ได้เป็นภริยาบาทบริจาริกากับพระยาเจ้า พ่อนี้ก็เฒ่าแก่เสียแล้ว
 ก็จกโถเสียอายุอยู่แล้ว ว่าดังนั้นแล้ว ก็อุสาราชิกเศกบุตรวิราชธิดา
 กับพระยาอชุตราชเจ้าแล้วก็อัป^๒ คำ ๕๐๐,๐๐๐ นั้นให้นางแล้ว กล่าวว่
 นางจุงเอาคำ ๕๐๐,๐๐๐ นี้นมอให้เป็นลูกกวางแล้ว สัมมุติเป็นแม่
 คมย้า^๓ บุษาทูวันเทอะ นางก็จกสัมฤทธิ์มีอายุยืนนัก พระยาอชุตราช
 เจ้ากับนางปทุมวดีก็กระทำคหมยาคาระยังพระมหาฤๅษีเจ้าตนพ่อแล้ว ก็
 เอากัน^๔ เด็ดจเมือสู่เวียงโยนกนครไชยบุรีศรีช้างแค้นแห่งตนแล้ว ส่วน
 ว่านางปทุมวดีก็หาช่างคำมาห่อให้เป็นลูกกวางแล้ว ก็แบ่งมณฑปไว้
 บนหัวแล้ว ให้อุบษาทูเข้าคำสัมมุติเป็นแม่แห่งตนแต่ ด้วยเหตุนางคม
 ย้ายังคำฤๅษีเจ้าตนพ่อและแม่กวางคำนั้น นางก็สัมฤทธิ์ทุกประการแต่
 ส่วนพระยาอชุตราชมหากษัตริย์เจ้านั้น ก็ด้วยเดชะดีทธรรมแห่งท่านและ
 อันบะประเพณีธรรมนั้น เดชะแห่งท่านซาบปราบไปเหนือตระกูลกำเหนื่อ
 มีทางหนองแต่เป็นแดน หนทักษิณทิศกำไ้เขตต์ดะรัฐคือส้มแม่น้ำ
 ระมิงเป็นแดนแต่ หนบุพพิทิศกำไ้ตะวันออกมีส้มแม่น้ำแม่มัวแดนเมืองจุพน
 นั้นเป็นแดนแต่ หนปัจฉิมทิศกำไ้ตะวันตกมีคดยเขาตูกช้างหัวน้ำย่อยมา

ตกแม่คงเป็นแดน ก็เป็นอาณาเขตต์แห่งท่านทั้งสิ้น เมืองโยนกนคร
ไชยบุรีศรีช้างแถม^๕นั้นปรากฏเป็นราชธานีอันใหญ่แถม

ครั้งนั้นโบราณคักราชเก่าได้ ๑๔๘ ตัวบ่มเต็มอแด พระยาอชาต
ศัตรูก็พร้อมกันกับด้วยมหาภักดีสัเประเจ้าตัดเสียแล้ว และตั้งมหาคักราช
ใหม่ไว้ตัวหนึ่งในปีเมืองเม็ด . เดือน ๕ เพ็ญแถม ยามนั้นมหาภักดีสัเประ
เจ้าก็มาคิดในใจว่า อายุขุน^๕นั้นได้ ๑๒๐ เต็มบริบูรณ์แล้ว ในเดือน ๖
เพ็ญ^๕ก็จกเข้าสู่นิพพานแถม พระมหาเถรเจ้าก็เอาธาตุดุกด้ามมีด^๖ก็
ซ้ายแห่งพระพุทธรเจ้าองค์หนึ่ง กับธาตุเจ้าทั้งหลายด้ามสถานค้อมหันดา
มัชฌิมาชุกทกาทังปวง ๕๐๐ พระองค์ ได้ตงในพระโกศแก้วพระธรรม
ราชแถม ก็พาอรหันตาทังหลาย ๕๐๐ พระองค์ แดวกัยกเอามหาธาตุ
เจ้าดยอง^๗ มาด้วยดวง^๘ อากาศแถม ก็มาสู่เมืองโยนกนครช้างแถม
แถม ก็เมตตาพระยาอชุตราชตนเป็นเจ้าแก่เมืองโยนกนครช้างแถมแถม
ก็บอกยังนิทานอันพระพุทธรเจ้าทำนายไว้นั้นให้พระยา^๙ ๖ ประการ เมื่อ
นั้นพระยาอชุตราชกษัตริย์เจ้าก็มีใจชมชื่นยินดีบังเกิดศรัทธาแถม ก็ให้
หาช่างเครื่องทังหลายมากระทำพระโกศเงิน พระโกศทอง รับซ้อนเอา
พระโกศแก้วธรรมราชนั้นแถม ก็บูชาด้วยข้าวดอกดอกไม้เงินดอกไม้
ทอง ช่อธงฉัตรจ้อง^{๑๐} ปกกางบูนามากนักแถม ก็เอาเสนาสดกโยธา
แห่แห่นยังพระบรมธาตุเจ้า ออกจากเวียงโยนกนครไชยบุรีราชธานีศรี
ช้างแถม^{๑๑}นั้น ก็ห้ามมหาธาตุเจ้า^{๑๒}ขึ้นไปสู่จอมดอยด้ายดี คือดอยดินแดง

นั้น พร้อมกับด้วยมหากัสสปเถระเจ้าแล้ว มหากัสสปเถระเจ้าก็ยกเอา
พระโกศพระมหาธาตุเจ้าขึ้นตั้งไว้เหนือหินก้อนหนึ่ง อันพระพุทธรูปเจ้านั้น
เมื่อครั้งก่อนนั้น มหากัสสปเถระเจ้าก็อธิษฐานขอให้มหาธาตุเจ้ามุดจม
ลงในหินก้อนหนึ่ง ครั้นนั้นมหาธาตุเจ้าก็แผ่ปาฏิหาริย์แรงทั่วเมือง
ทั้งมณฑล ๗ วัน ๗ คืน แล้วก็พาพระโกศจมลงในในหินก้อนดิ๊กประ
มาณ ๗ ศอกนั้นแหละ กาดนั้นพระมหาเถระเจ้าก็อธิษฐานคันธบูชาพระ
มหาธาตุเจ้าไว้หน้าเขาเมื่อวันนั้นทางสูงประมาณ ๘,๐๐๐ วา ขงห่าง
ประมาณ ๘,๐๐๐ วา กว้าง ๕๐๐ วา แด้นั้นมีคนทั้งหลายเห็นแล้วจึง
จักเรียกว่าดอยขงแด้นนั้นมาแต่ ยามนั้นพระยาอชุตราชมหากษัตริย์เจ้า
ก็เรียกร่องขุนตะเภา คือว่าปู่เจ้าดาวจกทั้งต้องผัวเมียมาแล้ว ก็ให้คำห่ม
หนึ่งแล้วก็ขอเอาเขตต์แดนด้านไหน ๓,๐๐๐ วาทุกด้าน กับมีมิดักข
๕๐๐ ครัวแล เมื่อนั้นปู่เจ้าดาวจกก็บ้นเข้าของให้ลูกทั้ง ๓ ชายนั้นแล้ว
ผู้เค้าให้ไปกินเมืองควาน ผู้ถัดให้ไปกินเวียงศรีทวง ผู้ปลายนันให้ไป
กินเมืองระเอกแล้ว ก็รักเอาคากับอชุตราชเจ้านั้นแหละ อชุตธรรมิกราชา
เจ้าก็เวนถวายไว้เป็นทานแก่มหาธาตุเจ้าแล้ว ก็หยาดน้ำตกเหนือแผ่นดิน
แข่งไว้กับมหาธาตุเจ้าบให้บุคคลผู้ใดมา ๒ เทแด ใครรู้ก็แท้ให้ดูตำนาน
ดอยทุ่งนั้นรู้แจ้งทุกประการแต่ ยามนั้นก็มีมโถฤกษ์อันเป็นพ่อเลี้ยงแห่ง
นางปทุมวดีราชเทวี ก็จุติตายก่อนนั้นต้องเดือน แล้วก็ได้ขึ้นไปเกิดยัง

๑ คือปู่เจ้าดาวจกนั้นได้รับเอาทองคำที่พระราชทานจากอชุตราช ส่วนเข้าของที่ปู่เจ้าดาว
จกให้ลูกนั้น เป็นเข้าของส่วนตัว ๒ ทำลาย, พัง

พรหมโลก เมื่อนั้นสุตราชมหากษัตริย์เจ้าก็ให้ช่างคำมาหล่อเป็นรูป
 ฤๅษีเจ้าคนเป็นพ่อไว้อย่างดอยมอกมุง เมืองทางตะวันตกนั้นแล้ว อุปัฏ
 ฐากมหาธาตุเจ้าตามอัยยาศัยแห่งตนแด ยามนั้นเดือน ๗ เมืองยวน
 เพี้ยยามด้ายอรุณขึ้นมาแล้ว มหาภักดิ์ปเถรเจ้าก็ให้นับเคาพยายัง
 พระมหาธาตุเจ้าเสร็จแล้ว ก็เสด็จเมื่อรุ่งเมืองราชคฤห์นคร ยามเช้า
 บิณฑบาตข้าวมาฉันบริบูรณ์แล้ว ก็เข้าไปสั่งอำมาตยาอชาตศัตรูเสร็จ
 แล้ว ก็เสด็จเข้าไปสู่นิพพาน วันพุทธยามเช้า ยังหว่างดอยเวฬุบรรพตที่
 นั้น มีดอยห่มอยู่ มีต้นปาล์มได้เบียดเฝ้าตั้งอยู่ตลอดค้ำดนาพระเมตไคย
 เจ้า จักสั่งการด้วยฝ่ามือแห่งพระองค์นั้นแด่ ส่วนพระยาอสุตราเจ้า
 หากษัตริย์ก็กระทำทักษิณให้วันพเคาพยายังพระมหาธาตุเจ้าเสร็จแล้ว
 ก็พาเอารพัดสถโยธา เสด็จมาสู่เมืองโยนกนครไชยบุรีราชธานีศรีช้าง
 แฉ่นที่อยู่แห่งตนแล้ว กระทำบุญไปบิณฑบาตแด่ ศักราช ๒ ตัวมีระ
 วายสัน เดือน ๗ เพี้ย วันอาทิตย์ ครั้นนั้นมหาภักดิ์ยอนเถรเจ้าก็อริษ
 ฐานเอาธาตุกระดูก ตา ตัน พระพุทธรูปเจ้ากาฬายที่ถ้ำดัดตบ้นคณาเมือง
 ราชคฤห์นั้น ก็ได้มาทั้งสามสถานทั้งปวงมี ๒๔ พระองค์แล้ว ก็ได้พระ
 โทศแก้วมรกตมีวรรณอันเขียวมีอรหันต์ ๕๐๐ คน ก็เอาธาตุเจ้าเหาะ
 มาทางอากาศแล้วก็นำสู่โยนกนครบุรีศรีช้างแฉ่นนั้นแล้ว ก็บอกยัง
 นิทานอันพระพุทธรูปเจ้านายไว้นั้นให้พระยาอสุตราบรมิกราชตนเป็นเจ้าแก่
 เมืองยวนให้รู้แจ้งทุกประการ ครั้นนั้นบรมิกราชเจ้าก็มีใจศรัทธายินดี

ขึ้นนัก ก็ให้ช่างคำมาสร้างพระโกศเงินพระโกศคำ รับเอาพระโกศแก้ว
 อันทรงยังพระบรมราชาเจ้าแก้ว กับบูชาด้วยเครื่องดีการะบูชามากนัก
 ก็เอาขึ้นใส่ตู้วิภาภาณูจนคำแก้ว ก็ให้แห่ยังพระบรมราชาเจ้าไปสู่รัตน-
 ภูบรรพตดอยแก้ว อันมีหนทีศัควันตกเฉียงเหนือแห่งเวียงโยนก
 นครข้างแสนที่นั้น โกลดประมาณ ๒ คาวุตแก้ว ก็ขึ้นถึงต้นดอย
 พระมหากัจจายนเถรเจ้า ก็ให้หามตู้วิภาภาณูจนประทักษิณที่เกศาธาตุ
 เจ้า ๓ รอบแล้วก็ตั้งไว้เหนือแผ่นดิน พระมหากัจจายนเถรเจ้าก็
 กระทำให้วันบเคราะห์ด้วยที่คิดที่เท่า ๕ แห่ง^๑ แล้วก็อธิษฐานขอให้
 มหาธาตุเจ้าจมลงในกอง^๒ อุโมงค์ที่บรรจุเกศาธาตุนั้นก่อนแล้วก็ก่อดิน
 อธิษฐานตั้งบริบูรณ์แล้ว ก็ถวญทำบุญให้ท่านตลอดถึงเดือน ๘ ขึ้น
 เดือนเสวยการณดองบริบูรณ์ เดือน ๘ ออกคำ ๓ พระมหากัจจายน
 เถรเจ้าก็ให้แห่ขึ้นกลับไปสู่เมืองราชคฤห์นครนั้นแล ส่วนอชุตราชเจ้าก็
 เสด็จจากดับคันธนูเวสันต์สถานแห่งตน ศักราชได้ ๘๒ ควปีก็ได้ เดือน ๖
 ขึ้น ๓ ค่ำ อชุตราชเจ้าก็เอาเสนาอำมาตย์ราชบริวารทั้งหลายออกไป
 สร้างยังเจดีย์สองหลัง กวมเกศาธาตุเจ้าที่ถากูและถาแปดงโปรงฟ้า
 สองแห่งขึ้นเสร็จแล้ว เดือน ๖ เพ็ญวันพุธก็กระทำบุญให้ท่านบริบูรณ์
 แล้ว ก็ขึ้นสู่เวสันต์สถานแห่งตน และกระทำบุญให้ท่านตลอดไปมิได้
 ชาติบมิได้ประมาณในทศวรรษธรรมแต่สักถึง ส่วนว่าพระยาอชุตราช
 และนางปทุมวดีราชเทวีก็พร้อมด้วยราชบุตรและราชธิดามีอายุยืนนานนัก

๑ พร้อมตัวของคำห้า ๒ วง

ศักราชได้ ๑๐๐ ตัวปีเมืองไค้ พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วได้ ๑๐๐ พระ
 ธรรมชาวันนั้น พระยาอชุตธรรมิกราชเจ้าด้วยราชสมบัติได้ ๑๐๐ ปี
 พระองค์มีพระชนมายุได้ ๑๒๐ ปีบริบูรณ์ก็จุติไปแต่

พระมิ่งรายนราชคนตุมมีอายุได้ ๔๖ ปี ขึ้นด้วยราชสมบัติเมือง
 นครราชสีมาไชยบุรีศรีช้างแฉ่นทันแทน ศาสดาพระพุทธเจ้าได้ ๑๐๐
 พระธรรมชา

ครั้งนั้นศาสดาพระพุทธเจ้าที่รุ่งเรืองขึ้นมาเหมือนดังแต่ก่อน ใน
 กาลนั้นยังมีอรหันต์เจ้าองค์หนึ่งชื่อมหาวิริโฬหิเจ้าเป็นต้นกับฤๅษี ๕๐๐
 คน ก็ไปนมัสการมหาธาตุเจ้ายังถ้ำดัดตบั่นณคูหา อันมียังดอยเวภาร
 บรรพตในเมืองราชคฤห์นครทันนั้นแล้ว ก็อธิษฐานขอเอาพระบรมธาตุ
 เจ้า ก็ได้ ๑๕๐ พระองค์แล้ว ก็เอาใส่พระโกศแก้วพระธรรมราชตุม
 เท้าหมากน้ำเค็มแล้ว ก็เหาะมาด้วยบนอากาศ ก็เอามาสู่เมืองโยนก
 นครไชยบุรีศรีช้างแฉ่นแล้ว ก็บอกประวัตินิทานอันพระพุทธเจ้าหากทำ
 นานไฉน แก่พระองค์มีมิ่งรายนราชกษัตริย์ให้ทรงรู้ทุกประการ กาลนั้น
 องค์พระมิ่งรายนราชเจ้าก็มีพระทัยยินดีมากนักแล้ว พระองค์ก็ให้นาย
 ช่างทั้งหลายมากระทำยังพระโกศเงินพระโกศทองซ้อนพระโกศแก้ว รับ
 เอาซึ่งพระบรมธาตุไว้แล้ว ก็ตกแต่งยังเครื่องบูชาทั้งหลาย มีแก้ว
 แหวนเงินทองมณูบุษบารวาคันขมาลาจุนจันท์ ตั้งคันช่อธงและฉัตร
 บูชาพร้อมเสร็จแล้ว ก็ยกมหาธาตุเจ้าแล้วก็รวมยังรวพลดนการงานทั้ง
 หลายมาพร้อมแล้ว ก็ตั้งโภชนาของพระมหาธาตุเจ้าและบริวารนั้น ก็อัญ

เชิญพระบรมราชาเจ้าชั้นผู้ลี้วีกาการณณ์ . ก็ยกเอาขั้วพระมหาธาตุเจ้า
 -เสด็จแห่แห่นพ้อมด้วยเครื่องขั้วรียงคณคณตร์แตรดังขั้ว บันเพาเวรขั้วของ
 กตองประโคนพระบรมมหาธาตุเจ้า แห่ขอกเวียงไปต่อเท่าถึงเขตบรร
 พตตอยชุง ก็เป็นที่พระบรมราชาบรรจุกระตูกตามมีดกำขั้วแห่งพระ
 พุทธเจ้าเนั้น ก็ห้ามยังพระโกศพระบรมราชาเจ้าปทักษิณเห็นคิลาที่คณพระ
 บรมราชาเจ้านั้น ๓ รอบแล้ว อรหันดาเจ้ากับภุชชั้วทั้งหลายไปพ้อม
 กันยกเอาโกศพระบรมราชาเจ้าชั้นประดิษฐานไว้เหนือหินอันมหาธาตุเจ้า
 บรรจุไว้ก่อนเด ครั้นนั้นอรหันดาทั้งหลายก็อธิษฐาน ขอให้ธาตุเจ้าพา
 พระโกศจมตงไปเป็นดั่งมหากัสสปเถระเจ้า หากอธิษฐานแต่ก่อนนั้นเด
 ในกาลนั้นมหาธาตุเจ้าก็กระทำปาฏิหาริย์รุ่งเรือง ส่องรัศมีทั่วทิศานุทิศ
 แคว้นเมืองโยนกนครทังมวต แดวกจมตงไปในกอนหินที่นั้น ดึกประ
 มาณ ๗ ค่ำก บณพระบรมราชาเจ้าก่อนนั้นคอกหนึ่ง แตะธาตุเจ้าทังมวต
 ก็ตงอยู่ในหินกอนนั้นนี้ ๖๒๐ พระองค์เด พระองค์มั่งรายนราชเจ้าก็ให้
 คำจ้างแก่ช่างทังหลาย ให้ก่อมหาเจดีย์ก่อมกอนหินอันทรงไว้ซึ่งพระ
 บรมราชาเจ้านั้นสูง ๗ ค่ำก ทาตะทายีแล้วใส่จังโก ๒ เงินจิงโกคำประดับ
 ด้วยแก้ว ๗ ประการ ใส่ฉัตรหมากชมพูคำด้วยบริบูรณ์ ก็ถดองกระ
 ทำบุญให้ทานเป็นสมัยกาตอันใหญ่นานได้ ๓ เดือน ถึงเดือน ๖ เพญ
 วันพุทก็สำเร็จบริบูรณ์ พระมั่งรายนราชเจ้าก็ขอเอามิดักขุทังหลาย
 ๕๐๐ ครว อันอุชตราฐเจ้าขอเอากับบุเจ้าดาวจก บริจาคไว้รักษาพระ

บรมราชาเจ้านั้นเป็นราชา ๗,๐๐๐ คำตั้งทองแล้ว ก็เอามาโอกาสให้ขาด
น้ำถวายเป็นทานกับพระมหาราชาเจ้าตั้งแต่ก่อนแล้ว ก็ตั้งมณฑปมา
แข่งไว้ว่า บุคคลหญิงชายทั่วพระยามหากษัตริย์ประชาชนรราชรัฐผู้
มีใจยินดีกับด้วยวัตถุทานและทานแห่งพระองค์เรานี้ดังนี้ แม้
บุคคลผู้นั้นปรารถนาเอาอย่างใด ก็จงพนันอุทิศสมบัติตามวิมคติทุก
อันเทอญ บุคคลผู้ใดเบียดเบียนกระทำร้ายของทานแห่งพระองค์นี้ คือว่า
ใช้สอยได้เวียกคกการ ๒ ชาวเมืองมิตถุทงหลายเหล่านี้ และริตมังเท
เสียให้บริวารลดเสียจากที่ มีให้เขาได้อยู่รู้กมหาราชาเจ้าที่ดังนี้
ให้บุคคลผู้นั้นนิบาตภัยจากภรรยาบุตรญาติทั้งหลายแต่ จากไว้
นาคามเขตต์ประเทศแห่งนั้น ตกลงถึงสืบบรมราชย์ไปภายหลัง ก็จุ
ตายเป็นแล้วให้ได้ไปจมอยู่ในอเวจีมหานรก พระพุทธเจ้าเกิดมาเห็นคน
แค้นคน อย่าให้มันได้รู้ได้เห็นแต่สักคนหนึ่ง แม้ในปัจจุบันชาติเขา
เขาไปไว้ประเทศบ้านใด เมืองใด ดังนั้นก็ให้ร้อนไหม้ภัยในทันที
อย่าให้รุ่งเรืองแก่มันเทอญ เหตุว่าเขาได้เป็นข้าโศกาดรหยาหน้าแต่เช่น
อชตรกรรมิกราชเจ้าสืบ ๆ มาแต่

พระองค์มีงวายนเจ้ากัณฑ์แข่งไวยังงั้นแต่ เดือน ๖ แรมค่ำ ๓
มหาชีวิตโพธิเจ้ากัณฑ์กระทำทักษิณยังพระมหาธาตุเจ้าแต่ กัณฑ์แหม่น
ตูเมืองราชศฤงครันนั้นแต่ ส่วนฤกษ์ ๕๐๐ คน กัณฑ์อยู่ปฏิกุญฏิก
มหาชีวิตธาตุเจ้ากัณฑ์นั้นแต่ ส่วนว่าบุเจ้าดาวจก ๒ คนผัวเมียกัณฑ์นั้น ครัน

- ประสิทธิภาพประสาทให้ ๒ ใส่เว็บบคคกการ=ใช้ตารางน ๓ วิดม้ง-ต้ดต้ง, ค้ดรอณ, ท้าตบ

ว่าเอาเขตต์แดนถวายเป็นทานพร้อมกับอชุตราชเจ้าก็มีได้หนีไปอยู่แห่ง
ใด ก็มีใจศรัทธาอยู่ปฏิบัติอยู่ฐากมหาธาตุเจ้าด้วยข้าวดอกคอกไม้
รูปเทียนทุกคำเข้ามิได้ขาด ครั้นว่าจุติก็ได้ไปเกิดเป็นเทวดาเทวดุตรอยู่
ปลายเขายุคนธรนั้นแต่ ส่วนว่าองค์มั่งรายนเจ้าก็ไฉนบเควพยายัง
มหาธาตุเจ้า เสร็จแล้วก็ได้ตั้งจิตกับคนมาอยู่เมืองโยนถนนครราชันศรี
ช้างแสนอันเป็นที่อยู่แห่งตน แต่ว่กกระทำบุญให้ทานก็มีได้ขาด มีได้
ประมาณได้ ๕ คัด ๘ แต่สิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่ว่กบ่จะยังทศพิชราชธรรม
เลี้ยดักอัน ก็บริบูรณ์ด้วยสมบัติแต่ถูกหญิงถูกชาย คักราชได้ ๕๐ ตัว
พระพุทธรูปเจ้านิพพานไปได้ ๑๒๐ พระวรราชา ทานก็มีราชบุตร ๒ คน
ราชธิดา ๒ คน ราชบุตรผู้พี่มีนามชื่อว่าพระองค์เชื่องม่ออายุได้ ๕๕ ปี
ผู้น้องชื่อว่าไชยনারายณ์ ม่ออายุได้ ๕๐ ปี

เมื่อนั้นพระองค์มั่งรายนราชมหากษัตริย์คนพ่อ ก็กระทำยังพระ
องค์เชื่องคนพี่นั้นให้เป็นมหาอุปราช แต่ว่กกับถูกหญิงผู้หนึ่งให้อยู่ยัง
เมืองโยนถนนด้วยคนแล้ว ก็แบ่งยังราชสมบัติเข้าคนช้างม้าวัวควายคนครัว
แสนหนึ่ง ให้แก่ไชยনারายณ์คนน้องกับถูกหญิงผู้สุดท้ายนั้น แต่ว่ก
แบ่งให้แก่เมืองที่ใหม่ คือของไค้หนบพพทิศกว่ามุด เกิดเป็นเกาะดอน
อันใหญ่ที่เมืองสุวรรณโคมนำเก่าคักราชได้ ๑๕๓ ตัวปีเบิกยี้ เดือน ๗
ออก ๘ คำวันอาทิตย์ พระองค์ไชยনারายณ์คนเป็นลูกพระองค์มั่งรายน
ราชกษัตริย์เมืองโยนถนน ออกไปตั้งภูธรวาว ดอนมุด ให้เป็นเมือง

แล้วเขาย้ายมาอยู่ที่นี่แล้ว ก็เรียกชื่อว่าเวียงไชยনারายณ์เมืองมุนนั้นแต่ แต่
 กาดนั้นมาท่านก็สร้างบุบผารามวิหาร ที่พระพุทธรูปเจ้านั้นสถิตอยู่ณ
 ข้างวัดนิคมบาทที่ข้างของดอกไม้ให้ท่านนั้น สร้างวิหารแต่ก็สร้างพระ
 พุทธรูปองค์ใหญ่ไว้รักทรง คิดคำแล้ว ก็ฉลองกระทำบุญให้ท่านบริ
 บุรุษแล้ว ก็กระทำบุญเป็นปางอันใหญ่ในเดือน ๔ เพื่อบำเพ็ญแล้ว
 พระองค์ไชยনারายณ์เจ้าก็อยู่ด้วยเมืองไชยনারายณ์ เมืองมุนนั้นสืบต่อ
 ถึงลูกหลานไปภายหลัง คนทั้งหลายที่อยู่ที่นี่ก็ส่งมุนไปด้วยเข้าของ
 แตะเครื่องปลูกของฝั่งทุ่งมวด ก็มั่งมุนพูดเท่าตามดังพระพุทธรูปเจ้าทำ
 นายไว้เช่นแต่ ที่พระเจ้าหลวงก็ได้ชื่อว่าบุบผารามวิหารสวนดอกแต่กาด
 นั้นมาแต่ ศักราชได้ ๑๕๒ ตัวปีเมืองไค้ พระองค์เชียงกษัตริย์เจ้าด้วย
 เมืองได้ ๑๑ ปีแล้ว ท่านก็ได้ตั้งไปสร้างเจดีย์หลังหนึ่งกวมเกศาธาตุที่
 กำแก้วหัวฝ่ายศรีทวงหนตะวันตกเฉียงเหนือ นั้น ก็กระทำบุญฉลองสำเร็จ
 บริบูรณ์ในเดือน ๖ เพื่อบำเพ็ญศุภกร แล้วท่านก็มีพระราชอาชญาให้คนทั้ง
 หลายขุดเหมืองใหญ่ต่อเอาน้ำแม่ไค้ นั้น ออกมาเลี้ยงไว้มาแคว้นทรายทั้ง
 มวดแล้ว ก็ได้ตั้งมาตั้งเวียงอันเป็นที่อยู่แห่งคนแต่ ศักราช ๑๘๓ ตัวปี
 กาบได้ตั้งพระองค์เชียงเจ้าด้วยเมืองได้ ๓๑ ปี อายุได้ ๘๘ ปีก็จุติไปเส
 พระองค์ขึ้นตนตุมมีอายุได้ ๖๑ ปี ได้ขึ้นเสวยราชสมบัติแทนใน
 เมืองโยนกนครไชยบุรีราชธานีศรีช้างแฉ่นต่อไปนั้น แต่นั้นมาศักราช
 ได้ ๒๐๐ ปีดวงแก้ว พระพุทธรูปเจ้าประนิพนพานไปได้ ๒๐๐ พระวรราชา

พระองค์ขึ้นเสวยเมืองได้ ๒๐ ปี อายุได้ ๘๐ ปีก็จุติไปแด

พระองค์คำตนธุมย์อายุได้ ๕๘ ปี ขึ้นเสวยราชสมบัติในเมือง
โยนกนครไชยบุรีราชธานีศรีช้างแถมทิศใต้ต่อมาแด ศักราชได้ ๒๑๖
ตัวพระองค์คำกินเมืองได้ ๓๗ ปี อายุได้ ๗๗ ปีก็จุติไปแด

พระองค์เกิงตนธุมย์อายุได้ ๕๖ ปี ขึ้นเสวยราชสมบัติเมืองแทน
ในโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแถมจนถึงศักราชได้ ๒๓๘ ตัวปีกาเม้า
พระพุทเจ้าปรีนิพพานไปแล้วได้ ๒๓๘ พระพรรษา

ศักราชได้ ๒๗๖ ตัวปีกัดเม้า พระองค์เกิงริราชเจ้าด้วยเมืองได้
๖๕ ปี อายุได้ ๓๐๐ ปีก็จุติไปแด

ยกเอาพระองค์ชาติตนธุมย์อายุได้ ๗๓ ปี ขึ้นเสวยเมืองแทนสืบต่อ
ไป พระองค์ชาติกินเมืองได้ ๒๐ ปี ศักราชได้ ๒๘๕ ตัวปีกัดเม้า พระ
องค์ชาติมีอายุได้ ๘๐ ปีก็จุติตายไป

ยกเอาพระองค์เจ้าตนธุมย์อายุได้ ๖๒ ปี ขึ้นเสวยเมืองแทน
สืบต่อไป ศักราชได้ ๒๘๖ ตัวท่านก็ไปสร้างเจดีย์กวมเกศาธาตุเจ้าดอย
แก้วแด ถัดลงให้ท่านบริบูรณ์แล้วก็มาอยู่เวียงแห่งตนตามเดิม ศักราช
ได้ ๓๑๓ ตัวปีกัดเม้า พระองค์เจ้าด้วยเมืองได้ ๓๘ ปี อายุได้ ๘๓ ปี
ก็จุติไปแด

ยกเอาพระองค์แวนตนธุมย์อายุได้ ๖๓ ปี ขึ้นเสวยเมืองสืบต่อไป
ศักราช ๓๑๕ ตัว ท่านก็เสด็จไปสร้างเจดีย์กวมที่บรรจุเกศาธาตุเจ้า
หลังหนึ่ง ฝ่ายนาขของกาตวันออกแล้วก็กระทำบุญให้ท่านเดือน ๕ เพ็ญ

วันศุกร์ จำเริญบริบูรณ์แล้วก็มาสู่เวียงแห่งตนแต่ ศักราชได้ ๓๒๔ ตัว
ปีระวายฉิน พระองค์แวนกินเมืองได้ ๑๗ ปีอายุได้ ๘๐ ปีถึงแก่อนิจ-
กรรมไปแต่

แล้วพระองค์แก้วตนลูกมีอายุได้ ๕๘ ปี ก็ด้วยเมืองสืบต่อไป
ศักราชได้ ๓๓๑ ตัว ท่านก็ไปสร้างเจดีย์กวมที่บรรจูกษัตริย์เจ้าหนึ่ง
หนึ่ง มีฝายน้ำของกาหนาร้างหลังที่ตนพ่อสร้างนั้นแล้ว ก็ฉลองกระ-
ทำบุญให้ทานเดือน ๖ เพ็ญวันพุธ ก็จำเริญบริบูรณ์แล้วเสด็จกลับมา
สู่เวียงที่อยู่แห่งตนแต่ ศักราชได้ ๓๔๓ ตัวปีกาบเส็ด พระองค์แก้วด้วย
เมืองได้ ๑๕ ปีอายุได้ ๗๒ ปีก็จุติไปแต่

พระองค์เงินตนลูกอายุได้ ๕๖ ปีได้ด้วยเมืองต่อไป ศักราชได้
๓๔๕ ตัวท่านก็เสด็จไปก่อเจดีย์กวมเกศาธาตุเจ้าที่พระพุทธรูปเจ้านอนหลัง
ผารูปท่านนั้น แล้วฉลองกระทำบุญให้ทานบริบูรณ์แล้วเดือน ๖ เพ็ญวัน
พฤหัสบดี ก็เสด็จกลับมาสู่เวียงโยนกนครอันเป็นที่อยู่แห่งตน ศักราช
ได้ ๓๕๗ ตัวปีกบิกใจ ท่านด้วยเมืองได้ ๑๕ ปีอายุท่านได้ ๗๓ ปีก็จุติไป
ตามยถากรรมแต่

องค์พระแวนตนลูกอายุได้ ๕๒ ปีขึ้นด้วยเมืองสืบต่อไป ศักราช
ได้ ๓๕๘ ตัวท่านก็สร้างวิหารกวมพระบาทเจ้าที่ผาเรือแล้ว ก็ฉลองกระ-
ทำบุญให้ทานบริบูรณ์แล้วในวันเดือน ๖ เพ็ญวันศุกร์แล้ว ก็เสด็จกลับ
มาสู่เวียงโยนกนครแห่งตนแต่ ศักราชได้ ๓๗๒ ตัวพระองค์แวนด้วย
เมืองได้ ๑๖ ปีอายุได้ ๖๗ ปีถึงแก่กรรมไปในกาดนั้นแต่

พระองค์งามคนตูกมีอายุได้ ๕๐ ปี ขึ้นด้วยเมืองลับค้อสันคตังค์
ไป คักราชได้ ๓๗๔ ควปีคืบได้ ท่านกัเลตต์จมาตว์รังยังเจดีย์กวมเกศา
ธาตุเจ้าที่พระพุทธรเจ้านั่งจอมผาตั้งโตกนั้น และสร้างวิหารและพระพุทธร
รูปแก้ว กัถดองกระทำบุญให้ท่านดำริจบบริบูรณ์ไปในวันเดือน ๖ เพ็ญ
วันพุธ แล้วท่านกัเลตต์จมาตว์รังโยนถนนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างเผือกอัน
เป็นที่อยู่แห่งพระองค์ ในกาดนั้นเมืองโยนถนนครทั้น กับบริบูรณ์รุ่งเรือง
เต็มไปด้วยผู้คนทุกชาติทุกภาษา หาเลี้ยงนหมามโจรผู้ร้ายมิได้แต่ วัน
เรึงไปด้วยการกระทำบุญให้ท่าน คดอดไปในสมัยพระองค์งามครอง
ราชสมบัตินั้นแต่ คักราชได้ ๔๕๐ ควปีบิกเลตต์ พระองค์งามเสวย
ได้ ๓๓ ปีอายุ ๘๓ ปีก็ถึงแก่ชนิจกรรมไปแต่

พระองค์ตอคนตูกมีอายุได้ ๖๖ ปี ท่านมีราชบุตร ๒ คนแต่ พระ
องค์ตอเสวยเมืองแทนไปในคักราช ๔๓๐ ควปีระวายตัน พระองค์ตอ
กินเมืองได้ ๑๗ ปีอายุได้ ๗๗ ปีก็ถึงแก่กรรมไปแต่ พระองค์รอยคนตูก
อายุได้ ๕๘ ปีขึ้นด้วยเมืองแทนแต่ คักราชได้ ๔๔๖ ควปีพระองค์รอย
กินเมืองได้ ๑๕ ปีอายุได้ ๗๒ ปีก็จุติไปแต่

พระองค์เซ่งคนตูกมีอายุได้ ๕๒ ปี ขึ้นด้วยเมืองลับค้อไปใน
คักราชได้ ๔๖๓ ควปีกาดตัน พระองค์เซ่งกินเมืองได้ ๑๘ ปี อายุได้
๖๘ ปีก็จุติตายไปแต่

พระองค์พันคนตูกมีอายุได้ ๕๖ ปี ขึ้นด้วยเมืองแทนลับค้อไปใน
คักราช ๔๖๘ ควปีบิกได้ ท่านกินเมืองได้ ๑๖ ปีอายุท่านได้ ๗๓ ปีแต่ก็ถึง

แก้กรรมไปแต่

พระองค์เกิดตนตูกมีอายุได้ ๕๖ ปี ก็ได้ขึ้นด้วยเมืองแทนได้ ๑๗ ปีอายุได้ ๗๒ ปี ก็จุติตายไปในศักราช ๔๘๔ ตัวปักถันนั้นแต่

พระองค์ฟังตนตูกมีอายุได้ ๕๒ ปี ขึ้นด้วยเมืองดัดต่อไป ศักราช ได้ ๔๘๕ ตัว พระยาทุฐคามินี่เป็นใหญ่ในลังกาและศาสดาที่รุ่งเรืองในลังกาที่นั้น ในสมัยนั้นมหาเถรเจ้าเป็นใหญ่กระทำจุตุดังคายนากัยกเขา พระธรรมของพระพุทธเจ้า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมวินัยอันสืบโดยแดนแล้วเอาได้มหาโศกปราศาทแล้วตนประจักษ์ไว้ในลังกาที่ปักถันนั้น เต็ม ๕ ปีบริบูรณ์ในเมื่อศักราชได้ ๕๐๐ ตัวปักถัน พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วได้ ๕๐๐ พระธรรมเจ้าเดิม ศาสดาภิกษุอันสืบไปในนั้น ครั้นนั้นศาสดาพระพุทธเจ้าแห่งเราเมืองใหญ่ทั้งหลายก็ดับไป เรายังรุ่งเรืองอยู่ตั้งแต่เมืองราชคฤห์ต้องมาถึงเมืองยวนข้างแดนเราเท่านั้นแต่ ศักราชได้ ๕๑๒ ตัวปักถันแล้ว พระองค์ฟังเจ้ากินเมืองได้ ๑๘ ปี อายุได้ ๗๓ ปีก็จุติไปแต่

พระองค์ตั้งตนตูกอายุได้ ๕๔ ปีขึ้นด้วยเมืองแทน ศักราชได้ ๕๒๘ ตัวปักถันแล้วพระองค์ตั้งกินเมืองได้ ๑๗ ปี อายุได้ ๗๑ ปีก็จุติไปแต่

พระองค์ตั้งตนตูกอายุได้ ๕๒ ปีขึ้นด้วยเมืองดัดต่อไป ศักราชได้ ๕๔๐ ตัว ท่านกินเมืองได้ ๑๗ ปี อายุได้ ๖๖ ปีถึงแก้กรรมไปแต่

พระองค์ตั้งตนตูกมีอายุได้ ๕๐ ปีขึ้นด้วยราชสมบัติสืบต่อไป ศักราชได้ ๕๖๐ ตัวปักถันแล้ว พระองค์ตั้งกินเมืองได้ ๑๘ ปี อายุได้ ๖๘ ปีก็จุติไปแต่

พระองค์แพงคนตุมมีอายุได้ ๔๘ ปี^{๕๕} ถิ่นเสวยราชสมบัติสืบต่อไป
ศักราช ๕๘๓ ตัว^{๕๖} บัดบเกิด พระองค์แพงกินเมืองได้ ๒๐ ปี^{๕๗} อายุได้ ๖๘ ปี^{๕๘}
ก็จุติไปแด

พระองค์พวนคนตุมมีอายุได้ ๕๓ ปี^{๕๙} ถิ่นกินเมืองแทนสืบต่อไป ศักราช
๕๘๓ ตัว^{๖๐} ท่านกินเมืองได้ ๓๔ ปี^{๖๑} อายุท่านได้ ๖๕ ปี^{๖๒} ก็จุติไปแด

พระองค์พุนคนตุมมีอายุได้ ๓๖ ปี^{๖๓} ถิ่นเสวยเมืองแทนสืบต่อไป ศักราช
ได้ ๖๑๕ ตัว^{๖๔} ท่านกินเมืองได้ ๓๒ ปี^{๖๕} อายุได้ ๔๗ ปี^{๖๖} ก็จุติไปแด

พระองค์ผนคนตุมมีอายุได้ ๓๐ ปี^{๖๗} ถิ่นกินเมืองแทนสืบต่อไป ศักราช
ได้ ๖๒๒ ตัว^{๖๘} บัดบดวงบ้ำคำดนาพระพุทเจ้าได้ ๖๒๒ ตัว^{๖๙} ท่านกินเมืองได้
๘ ปี^{๗๐} อายุได้ ๓๗ ปี^{๗๑} จุติไปแด ครั้นนั้นศรีจกษเมืองมุกคามได้เป็นพระยา
ธรรมแล้ว ก็ถึงเห็นคำดนาพระพุทเจ้าบมิดีรุ่งเรือง ท่านจึงจกมาตัด
ศักราชอันพระยาอชาตศัตรูเมืองราชคฤห์นครตัดแล้วไว้ตัวหนึ่ง ถัดบ
มาได้ ๖๒๒ ตัว^{๗๒} นั้นก็ตัดเสียใหม่ตั้งไว้ตัวหนึ่ง ในเดือน ๖ เพ็ญวันศุกร์
เป็น๒๒ ค่ำ^{๗๓} แด ครั้นนั้นพระองค์วรรณลูกพระองค์ผนมีอายุได้ ๓๗ ปี^{๗๔} ก็
ขึ้นเสวยเมืองโยนกนครราชธานีศรีช้างแถมพันสืบต่อไปถึงพระองค์วรรณ
นี้ได้ ๒ คนแด ศักราชได้ ๕๐ ตัว^{๗๕} บัดบดวงบ้ำพระพุทเจ้านิพนพานไปได้ ๖๓๓
พระวรราชพระองค์วรรณท่านกินเมืองได้ ๕๐ ปี^{๗๖} อายุได้ ๖๗ ปี^{๗๗} ก็จุติตาย
ไปแด

พระองค์มังดังคนตุมมีอายุได้ ๓๕ ปี^{๗๘} ถิ่นเสวยราชสมบัติแทน ศักราช
ได้ ๓๐๐ ปี^{๗๙} บัดบ พระพุทเจ้านิพนพานไปได้ ๘๒๒ พระวรราช พระองค์

มั่งถึงกินเมืองได้ ๕ ปี อายุได้ ๘๕ ปีก็จุติตายแด

กียกเอาพระองค์มั่งล้มตน้องผู้ดัดทองอายุได้ ๗๒ ปีชนด้วยราช
ล้มบักเทน ศักราชได้ ๓๓๕ ตัวบักดใจมั่งล้มกินเมืองได้ ๘ ปี อายุได้
๗๘ ปีก็จุติตายไปแด

ยกเอาองค์พิยัคณตุกมีอายุได้ ๕๐ ปีชนด้วยราชล้มบักเทน
ศักราชได้ ๓๕๐ ตัวบักดใจ ท่านกินเมืองได้ ๓๗ ปี อายุได้ ๖๗ ปีแด้ว
ก็จุติตายไปแด

พระองค์กัมคนตุกมีอายุได้ ๔๓ ปีชนด้วยเมืองเทน ศักราชได้
๓๗๘ ตัว คำดนาพระพุทเจ้าได้ ๘๐๐ พระวรราชา พระองค์กัมเจ้ากิน
เมืองได้ ๕ ปี อายุ ๔๗ ปีก็จุติตายไป

พระองค์ชายคนตุกมีอายุ ๓๐ ปีชนด้วยเมืองเทน ศักราชได้
๓๘๗ ตัวบักเมิงเม้า ท่านกินเมืองนานได้ ๒๐ ปี อายุ ๕๐ ปีก็จุติไปแด

พระองค์ชินคนตุกมีอายุได้ ๓๒ ปีชนด้วยเมืองเทน ศักราชได้
๒๓๓ ตัวบักดวงได้ พระองค์ชินกินเมืองได้ ๓๕ ปีอายุได้ ๔๖ ปีก็จุติ
ตายไปแด

พระองค์ชมคนตุกมีอายุได้ ๒๘ ปีชนด้วยเมืองเทนขึ้นไป ศักราช
ได้ ๒๓๐ ตัวบักดใจ ท่านกินเมืองได้ ๒๐ ปีอายุได้ ๔๘ ปีก็จุติไปแด

พระองค์พังคนตุกมีอายุได้ ๒๘ ปีชนด้วยราชล้มบักดีบั่นคดิงค์
ต่อไป ศักราชได้ ๒๔๕ ตัวท่านกินเมืองได้ ๓๖ ปีแด้วก็จุติไปแด

พระองค์พิยัคคนตุกมีอายุได้ ๒๖ ปีชนด้วยราชล้มบักดีบั่นต่อไป ศัก-

ราชได้ ๒๕๘ ศักราชได้ ท่านกินเมืองได้ ๓๕ ปีอายุท่านได้ ๔๒ ปีก็จุติ
ไปแด

พระองค์เพียงตนถูกมีอายุได้ ๒๔ ปีขึ้นเสวยราชสมบัติสืบไป ศักราช
ได้ ๒๕๘ ศักราชได้ ท่านกินเมืองได้ ๓๗ ปีอายุท่านได้ ๔๒ ปีก็จุติ
ไปแด

กียกเอาพระองค์เพียงตนถูกมีอายุได้ ๓๘ ปีขึ้นเสวยเมืองแทน ศักราช
ได้ ๒๗๘ ศักราชได้ พุทธเจ้าหนีพพานไปแล้วได้ ๘๐๐ พระวรราชาแด
พระองค์พระเจ้าด้วยเมืองโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแถมทันได้ ๒ ปี
อายุท่านพอเต็ม ๒๐ ปี ในกาดนั้นยังมีขอมด้วยไซ้เมืองหนึ่ง อยู่หนหรดี
เป็นลูกเมืองด้วยเข้า แต่เช่นพระยาดึงหนวติราชตนเป็นปฐมมหากษัตริย์
เจ้า มาตงเวียงพันธุสิงหนวตินครถูกกิน ลำดับมาถึงบัดนี้แด

พระยาขอมอยู่เมืองอุโมงค์เสดานครทันเกิด ๕ คันทางแด พระยาขอม
ตนดำนมใจดีทศกรรมหยาบข้าทวารุณนัก เห็นพระองค์เพียงตนเป็นกษัตริย์
จิมนิโยนกนครช้างแถมทันหน่มน้อยดังนั้น พระยาขอมดำตนนั้นกียกเอา
กำลังมาแถมหนึ่งแล้วกลับมาพบ ลูกซึ่งเอาเมืองทัน เดือน ๕ แรมค่ำหนึ่ง
วันอาทิตย์ พระยาขอมได้เข้าเวียงโยนกนครช้างแถมทัน ครว้นนั้นพระองค์
เพียงเจ้ามีใจอันบ่กล้าแข็ง ก็ถวายเป็นเมืองให้แก่พระยาขอมดำตนเป็นลูก
เมืองนั้นเดียวแด กาดนั้นพระยาขอมตนนั้นครว้นได้เมืองแล้ว มั่นก
ับพระองค์เพียงเจ้าตนเป็นกษัตริย์เป็นเค้านั้น แะนางเทวพร้อมด้วย

เสนาอำมาตย์ไพร่ไทยทั้งมวต ให้ออกหนีจากเวียงให้สิ้นแล้ว ส่วนพระ
ยาขอมคนนั้นก็เป็นกษัตริย์เสวยเมืองโยนกนครบุรีช้างเผือกที่นั่นแต่ มัน
ก็เข้าไปเอาตุ้มเมียเสนาอำมาตย์และชาวขอมทั้งหลายแห่งมัน อันมีใน
เมืองเสดานครที่นั่น มาอยู่ในเวียงโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างเผือก
ที่นั่นตั้งแต่ แล้วมันก็ขับพระองค์พองเจ้าไปเป็นแก้วบ้านดงอยู่เวียงดวะ
ศรีทวง ริมหนองวันตกเฉียงเหนือ ริมแม่น้ำใต้ปลายตะวันออกเฉียงใต้
ธาตุเจ้าแก้วที่นั่น

เหตุใดแต่ว่าเวียงศรีทวงนั้นจา ยามพระพุทธเจ้ายังทรงมานอยู่ณ
นั้น ยังมีขุนตระผู้หนึ่งเป็นลูกบุญเจ้าลาวจากเป็นแคว้นดอยขงนั้น ผู้พ่อ
ตระกุมโพนนั้นมาตั้งอยู่ที่นั่น แล้วด้วยคำแก้พระยาอชุตราชกษัตริย์เจ้า
เวียงโยนกนครที่นั่นแต่ บิดะดีทวงให้มากพินหนอยน้อยนั้น จึงได้ชื่อ
ว่าเวียงศรีทวงด้วยเหตุอันนั้นแต่

ครั้งนั้นพระยาขอมคนนั้นขับพระองค์พองเจ้าไปเป็นแก้วบ้านอยู่
แล้ว ก็ให้ด้วยคำให้มันบิดะดีทวงหมากพินแต่นั้นมา ไทยเราเป็นทุกขทั้ง
เจ้าทั้งไพร่แต่ เหตุว่าขอมได้เป็นเจ้าก็เป็นทุกขได้คำทำวคำ มาด้วย
ขอมแต่ พระองค์พองเจ้าไปเป็นแก้วบ้านอยู่เวียงศรีทวงได้ปีหนึ่ง ศักราชได้
๒๕๐ คั้ว วันนั้นนางเทวก็ประสูติลูกชายผู้หนึ่งให้ชื่อว่าทุกขิดกุมารแต่
ท่านไปตั้งอยู่เวียงศรีทวงได้ ๓ ปีวันนั้น ศักราชได้ ๒๕๒ คั้ว ยังมีด้ามเนร
คนหนึ่งเป็นชาวศรีทวงนั้นมีอายุได้ ๓๘ ปี แล้วท่านก็ลงไปไหว้มหาธาตุ

• ไม่ทราบว่าจะไร ๒ ทศกัณฑ์ อีกละชั้นหนึ่งว่า "การ่อนคำล่าวคำ" จำว่า ถัด

เจ้าแก้ว ก็ไปอาศัยนอนอยู่อารามหลังหนึ่งในเวียงโยนกนครที่นั่น ใน
เดือน ๖ ออก ๑๔ ค่ำคืนนั้นรุ่งแจ้งแก้วเป็นเดือน ๖ เพ็ญวันพุธ ท่านถูก
แก้วก็ให้พระรัตนตรัยทั้งสามแก้ว ก็ถือเอาบาตรไปจะเดินบิณฑบาตได้
สามเรือนแล้วดำดပ်ไป ก็ไปถึงคุ่มน้อยแห่งพระยาขอมดำแก้ว ท่านก็
เข้าเพื่อจบกิณฑบาตนั้นก็ไปยืนอยู่กลางคุ่มที่นั่น กาดนั้นพระยาขอมเดิน
เห็นแก้วก็ถามพวกกริ่ง ทิ้งหลายว่า สามเณรที่ได้มาบิณฑบาตนั้นจา
พวกกริ่งทิ้งหลายก็ให้รู้ว่า เทว ข้าแต่ เป็นสามเณรถูกชาวศรัทวงนั้นจา
ครั้นนั้นพระยาขอมดำก็โกรธแล้วกล่าวว่ ถูกข้าด้วยพตอยเข้ามาคุ่ม
พระองค์ก็ดังดื้อจา สู้อย่าได้เอาข้าวเข้าไปใส่บาตรให้มันนะเนอ ขณะนั้น
เจ้าสามเณรน้อยคนนั้นได้ยินคำพระยาขอมดำกล่าวดังนั้นแล้ว ท่านก็
บังเกิดอิจนามาจะโกรธในใจ แ่แก้วก็ถอยหนีออกจากคุ่มพระยาขอม
แล้วไปยืนอยู่หน้าคอกคกเฉียงเหนือแล้วกชนสู่ดอยกู่แก้ว กระทำปัทก
ษิณให้ว้มหาธาตุเจ้าแก้ว ก็ยกบาตรข้าวขึ้นใส่หัวถววยให้เป็นทานแก่พระ
บรมธาตุทั้งบาตรทั้งข้าวนั้น ก็ตั้งคำปรารภว่า ข้าฯ ด้วยเดชอันผู้ข้า
ได้เอาข้าวบิณฑบาตให้เป็นทานแก่พระมหาธาตุเจ้าแก้ว ทั้งนี้ไป ๗ วัน
ภายหลังนั้น ขอให้ข้าจุติตายจากชาติอันเป็นสามเณรนี้แล้ว ขอให้
ข้าพเจ้าไปเอาปฏิสนธิในท้องแห่งนางเทวีแห่งคามโกชกผู้เป็นแม่บ้านศรั
ทวงนั้นเทอญ ครั้นว่าผู้ข้าเกิดมาพ้นจากท้องแห่งมารดาแล้ว ขอให้ผู้ข้า
มีรูปอันงามและประกอบด้วยกำลังมีอายุมีนัยน์ ให้เป็นที่รักจำเริญใจ

แก่พระยาศรีทวงผู้เป็นบิดาแห่งข้าพเจ้า ครั้นว่าข้าใหญ่ขึ้นมาได้ ๑๖ ขวบ
เข้าแล้ว ขอให้ข้ามีชัยชนะปราบแพ้^๑ ยังพระยาขอมดำคนนั้นด้วยสัตว์ดีแต่
เทอญ เหตุว่าพระยาขอมดำนั้นอดดีทรรรมใจบาปมิรู้จักคุณแก้วทั้งสาม
แต่^๒ วันนั้นก็เป็นวันอุโบสถเดือน ๖ เพ็ญแต่^๓ แดงก็ปวดแสบปวดตาย
ว่า โทษใด ดูกรเทวดาเจ้าทั้งหลาย อันอยู่รักษาศาสนาแะมหาธาตุเจ้า
ทั้ง^๔ เป็นเคาเดระรักษามันเมืองทั้งมวต จงมาเป็นลัทธิพระยานรกับด้วย
ข้าทุกคนเทอญ ว่าดังนี้แล้ว ก็กระทำเคารพยังมหาธาตุเจ้าเสร็จแล้ว
ก็ถวญ^๕ หนึ่งจากช่วง^๖ มหาธาตุเจ้าที่นั่นแล้ว ก็ลงไปถึงต้นดอยกู่แก้วหน
ตะวันออกเฉียงเหนือ ก็ไปนั่งอยู่ในร่มไม้ต้นหนึ่งเดียวกับกินยังข้าวน้ำ
ดักอันแต่ ครั้นถึง ๗ วันก็รวดจิตตายไปแต่ ก็ไปเอาปฏิณชีนในท้อง
นางเทวีพระศรีทวงวันนั้น

ราตรีจักโกตรุ่งนางก็เห็นยังมีตศันว่า ยังมีข้างเผือกคนหนึ่ง
มาขึ้นอยู่ยังบริเวณบ้านที่นั้น ก็ผ่านเวียงต้องไปทางใต้ ครั้นผ่านเวียง
แล้วก็ไปได้กวดแทงคนทั้งหลาย แดงคืนแล้วนางก็สะดุ้งตื่นขึ้นตกใจ
กลัว นางก็ไปเล่าให้เจ้าคนเป็นสามีฟังทุกประการ ครั้นว่าพระยาไดยิน
คำแล้ว ก็ว่าฟังกล่าวว่าสัตว์ตัวนี้มีบุญจักมาเกิดในท้องแห่งนางฟังมี
ฉะ^๗ ฉะนางจงรักษาศรรณแห่งนางให้ดีเทอญ ว่าดังนี้แล้วนางก็
ทรงครรภ์แต่^๘นั้นไปถึง ๗ เดือนดังนี้ นางก็มักใคร่ได้เครื่องสำตรา

๑ แก้แปลว่า ชะนะ ในภาษาไทยทั่วไป เว้นไทยสยาม ๒ เห็นจะเป็น “ถอย”

๓ บริเวณ, ควาง

อาวุธทั้งหลาย ก็จึงไปไหว้ขอพระยาคนเป็นมัวให้เอาช่างเหล็กมาแปลง
เครื่องทั้งหลาย ส่วนพระยาคนเป็นมัวก็กระทำตามคำแห่งนาง เอาช่าง
เหล็กทั้งหลายมาดัดแปลงเครื่องลำตราอาวุธทั้งหลาย เป็นต้นว่า ดาบ ดาว
ตะหอกขัดดีนาคบั้นไฟทั้งมวด แด้วแต่นับถึง ๗ เดือน นางก็อยากกิน
ยังเดือดขอมคำติดคมดาบ นางจึงไหว้ลำพระยาคนเป็นมัวแล้ว ท่านก็
ใช้คนไปชวนชวายให้นางได้กินแล้ว นางก็มีใจสมขึ้นยินดีมากนัก ถึง
ศักราช ๒๘๓ คั้ว ปีกาไล่ เดือน ๔ แรม ๘ ค่ำ วันอาทิตย์ ยามรุ่งแจ้ง
ครรภานางเต็มทศมาศได้ ๑๐ เดือนแล้ว นางก็ประสูติได้ลูกชายผู้หนึ่ง
เกิดมามีวรรณเนื้อคนอันหมดจดหมดทมิได้ เป็นดังตัวไธ้สะอาด
แล้ว ครั้นนั้นญาติทั้งหลายฝูงอันมีอยู่ในบ้านครัวทวงนั้น และเสนา
อำมาตย์พราหมณ์บุโรหิตก็มารับเอาแล้ว เบิกบายนามกรเอานิมิตต์
อันงามเหมือนดังพรหมลงมาเกิดนั้น จึงได้ชื่อว่าพรหมกุมารนั้นแต่
นั้นไปภายหลังพรหมกุมารก็ขึ้นใหญ่มาได้ ๗ ปีหาพยาธิโรคามิได้ กุมาร
ก็มีใจใคร่ได้ยังเครื่องลำตราอาวุธทั้งหลาย ก็เข้าไปอ้อนวอนขอยังพระ
ราชาบิดาให้เอาช่างเหล็กทั้งหลายมาแปลงดัด กาดนั้นพระยาคนพ่อก็
กระทำตามคำตักแห่งตนทุกประการ เอาช่างทั้งหลายมาดัดหอกดาบดีนาค
บั้นไฟทั้งมวดทุกบั้นมิได้ขาด ตลอดถึงอายุกุมารได้ ๑๓ ขวบแล้ว

๑. สา เป็นทางเสียงของคำว่า “ไหว้” เป็นคำติดปากของไทยเหนือ ข้อมาจากคำว่า สาธุ
อันมีในคำนมัสการที่พบทางนั้นไว้ก่อนอยู่เสมอ เป็นคำสุทธาของคำนมัสการ ๒ ไม่ทราบ
ว่าอะไร

ศักราชได้ ๒๓๓ ตัวปีได้เดือน ๕ ออก ๘ ค่ำ วันอังคาร ยามจะ

ใกล้รุ่ง ครึ่งนพพรหมกุมารท่านก็เห็นนิมิตต์ฝันว่าเทวดามากด่าว่า ดูกร
พรหมกุมาร ท่านยังใคร่ได้ยังช้างตัวพิเศษดังนี้ ครั้นรุ่งแจ้งแล้วให้ท่าน
คัดเอาขอไม้ไผ่ แล้วไปด้างหน้าเอาขังน้ำแม่ของนั้นเทอญ ข้างเผือก ๓
ตัวจะต้องนำมาแด่ ครั้นว่าได้ตัวต้นนั้นก็จักได้ปราบท่วบทั้งสี่ ครั้นว่าได้
ตัวสองนั้นจักปราบชมพูทวีปได้แท้ ครั้นว่าได้ตัวที่สามนั้นจักได้ปราบ
ถาพนาแยะขอมคำทั้งมวต ในกาดนั้นพรหมกุมารก็ตั้งคั่งต้นขึ้นมา แล้ว
ท่านก็เรียกเอาเด็กน้อยทั้งหลายพาไปเป็นบริวาร ๕๐ คนแล้ว ก็คัดเอา
ยังขอไม้ไผ่ได้ตั้งไปด้างหน้าหน้าแม่ของนั้นแล้ว ก็พากันยังอยู่ยั้ง
๑๕๕ ครั้นหนึ่ง กาดนั้นยังมีงูตัวหนึ่งใหญ่เท่าเทนสาว ชาวเป็นเบือ เป็น
๑๕๕ เหยดองยาว ถอดต้องนำมาวิมผังทนน ครั้นเจ้ากุมารกับด้วยบริวาร
ทั้งหลายเห็นแล้วก็ตั้งคั่งตกใจตัวมากนัก ก็พากันถอยถอยอยู่ในที่
นั้น ฝ่ายงูตัวนั้นก็เลยดงไปครั้นหนึ่ง แล้วเข้าต้องมาแถมอีกตัวหนึ่ง
ใหญ่ประมาณเท่าคันศาดนั้น มีวรรณเต็มดวงทั่วทิศทั้งงูตัวยังนัก
๑๕๕ มีเนื้อคนสั้นไปทั้งกาย งูตัวนั้นก็ถอยน้ำต้องไปนั้นแด่ กาดนั้นพรหม
กุมารเจ้าก็มาว่าฟังว่า เทวดาด่าว่านิมิตต์ให้แก่กูว่าจักมีช้างเผือก ๓ ตัว
ถอยต้องนำมาขึ้น บัดนี้กับได้เห็นช้างเล็กตัวพลอยมาเห็นแต่ ๓ ตัว
๑๕๕ นแด่ ชะรอยจักเป็นงู ๓ ตัวนี้และก็จะกลายเป็นนิมิตต์แท้จริง ครั้นว่าจับ

๑ ชื่อไม้ชะนิดหนึ่งในจำพวกไม้ไผ่ แต่ไม่มีหนามถ้าเล็ก ๆ มีแขนงเป็นข้อคั่นกัน ๒ ไม้
ทราบว่าจะไร ๓ เลื่อมพราบ

เขาก็ได้ ถ้าวากับบิรवारแห่งตนดังนี้แล้ว ครั้นว่าเราจักจับคองตัวนก
 ให้ตามเราเทอญ คายก็คายด้วยกันเทอญ ว่าดังนั้นแล้วก็มาใกล้ในที่
 นั้น ท่านก็กระโดดลงไปจับคองตัวนั้นแล้ว ครั้นนั้นหมู่บิรवारทั้งหลาย
 ก็ตามลงไปจับตัวนั้นพร้อมกันแล้ว กาดนั้นงูคองนั้นก็บังเกิดเป็นช้าง
 ผีออกขึ้นในบัดเดียนั้นแล ครั้นนั้นพรหมกุมารเจ้าก็มีใจยินดียิ่งนัก ท่าน
 ก็เอารอไม้ไต่เกาะให้ออกจากแม่น้ำนั้น ช้างตัวนั้นก็มีได้ออกลอยไป
 ตามน้ำมาอยู่ริมฝั่งนั้น ครั้นนั้นท่านก็ใช้ตูก็น้องกตัมคินไปกราบทูลพระ
 บิดาแห่งตนให้รู้ ครั้นนั้นพระบิดารูแล้วก็เอาหม่อมมาทำนายดู หม่อมก็
 ทำนายว่า ให้ได้เอาค้ำพั้นหนึ่งดีเป็นพานแล้วไปให้เหื่อนหน้าหน้าก่อนจึง
 จักขึ้นจากแม่น้ำ กาดนั้นโงชกแก่บ้านผู้พื่อนั้น ก็รับเอาช้างมาค้ำยังค้ำ
 พั้นหนึ่งให้เป็นพานแล้ว ก็ให้ทุกขิตกุมารผู้เป็นพื่อนเขาไปให้แก่พรหม
 กุมารผู้น้อง ครั้นไปถึงแล้วก็ค้ำค้อยยังพานคำตูกนั้น ส่วนว่าช้างเผือก
 ตัวนั้นได้ขึ้นเลี้ยงพานคำแล้ว ก็ออกจากน้ำแม่ของด้วยสัตว์ดีดีแล สัตถาน
 ๕๖ ทาช้างทวนนายนั้นก็ได้ชื่อว่าคานทวนนั้นแล ช้างตัวนั้นก็ให้นามชื่อว่า
 ช้างพานคำนั้นแล

ครั้นว่าเขาช้างตัวนั้นมาถึงบ้านศรีทวงแล้ว ก็เข้าไปบอกแก่พระ
 บิดาว่า ข้าแต่พ่อพระยาเป็นเจ้า ตั้งแต่วันนั้นไปภายหน้า ขอพ่อพระยา
 เป็นเจ้าอย่าได้สั่งด้วยแก่พระยาขอมคนนั้นต่อไป แม้ว่ามันจักมากกระทำ
 ดังดึกก็ดี จงไว้ธุระแก่ตูกเทอญ ว่าดังนั้นแล้ว ในกาดนั้นคามโงชก
 แก่บ้านศรีทวงผู้เป็นบิดามีนามว่าพระองค์พงษ์นั้น ก็มีใจยินดีกับด้วยตูก

ยิ่งนักแล้ว ก็ให้คนทั้งหลายแบ่งโรงให้เป็นที่ข้างมรดกอยู่แล้ว ก็ให้
 ข้างคำมาดเครื่องข้าง คือว่าภาชนะใส่หญ้าแฉะวางทรง ขั้วทองเยียว
 ให้แล้วไปด้วยคำทั้งนั้น กาดนั้นพรหมกุมารเจ้ก็แต่งให้คนอุปนิชิต
 ไปอยู่ยังเวียงโยนกนครที่นั้น ให้ฟังข่าวร้ายข่าวดีแห่งพระยาขอมดำ
 เปื่อยกันไปมามิได้ขาด ครั้นนั้นแก่บ้านศรีทองคนพ่อก็ให้คนทั้งหลาย
 ขุดคูเวียงให้ดีแล้ว ก็แบ่งน้ำมาใส่ให้เต็มคูเวียง แล้วก็แบ่งประตูลูก
 หีบไซให้ดีแล้ว ก็ให้ชื่อว่าเวียงพานแต่นั้นมา ส่วนพรหมกุมารนั้น
 ก็ให้หัดข้างมรดกตัวนั้นแล้ว ก็หัดพวกสุนัขและปืนไฟทั้งมรดกไปทุกวัน
 มิได้ขาด คดอดมาถึงอายุได้ ๑๖ ขวบ แด่นั้นมาก็มีได้สั่งด้วยแก่พระยา
 ขอมดำต่อไปถึงสามปี ครั้นนั้นพระยาขอมดำก็บังเกิดความโกรธต่อ
 โภชกแก่บ้านศรีทอง จึงกล่าวแก่เสนาอำมาตย์ทั้งหลายว่า บัดนี้ข้าด้วย
 เมืองศรีทองนี้ดังถือ หาได้มาส่งด้วยเหมือนแต่ก่อนไม่ขาดไปได้สามปี
 แล้ว มันพลอยกระด้างกระเดื่องแข็งเมืองอยู่นั้นจา ผู้ท่านทั้งหลายจง
 เร่งแต่งเอาไพร่พลคนหาญทั้งหลาย ให้พร้อมเสร็จในภายในสามวันนั้น เรา
 พระองค์จักไปชำระข้าศึกหมื่นเจ็ดร้อยอย่าไว้ให้เสียหนามต่อไปว่าดังนี้
 แล้ว กาดนั้นไทยยวนทั้งหลายอันเป็นอุปนิชิตแห่งพรหมกุมารนั้น ได้
 ทราบแล้วก็นำข่าวสาส์นอันนั้นไปกราบทูลแก่พรหมกุมาร และพระยา
 เจ้านั้นเป็นพระบิดาให้รู้เหตุกาดนั้นทั้งนั้น ครั้นพระยาเจ้าทั้งสองได้รู้แล้ว
 ก็เร่งตระเตรียมเอาไพร่พลคนหาญทั้งหลาย มาไว้มีประมาณแสนหนึ่ง

ไทยเหตุนั้นก็มากกว่าด้านคนเท่าว่าแคว้นหลวงและแคว้นชวานั้นก็อยู่
ใกล้พระราชโอรสดำ ครั้นได้คนหาญมาแล้ว ก็ขุดดินไชยอันกล้า มีมือ
ถือขวานกับดั่งปืน แลวกได้ตั้งชนช้างเผือกแก้วพานคำ มีหมอควนช
พร้อมด้วยพลถือพานคำค้ำหน้าหยกพลออกจากเวียงพานคำทันดัง คอรับ
พระราชโอรสดำคนนั้น ก็ไปพบกันกลางทุ่งด้านซ้ายนั้น ครั้นนั้นพระราชโอร
สดำปรารถนาจักคอรับกับเจ้าพรหมกุมาร ก็ไปทันรบช้างทันนั้นพระราชโอร
สดำนั้น ก็เห็นช้างมงคลพานคำคนนั้นอันพรหมกุมารเจ้าชอยู่หน้า พระยา
โอรสดำก็มีความสะดุ้งตกใจหนีไปทั้งตัว แลวกเห็นหน้ากลบคั่นวิ่งหนี
ไป ครั้นนั้นหมู่ช้างแห่งพระราชโอรสดำทั้งหลายก็แตกตื่น เขี่ยบย่ำ
หัวโอรสดำทั้งหลายตายมากนักแตกกระจัดกระจายพ่ายหนีไปสู่เวียง ส่วน
เจ้าพรหมกุมารก็ขี่ช้างพาคนหาญเลยได้ไปกำจัดขอม ไปตลอดถึงเวียง
โยนกนครหลวงนั้นแล พระยาโอรสดำก็พาผู้คน้องเข้าไปในเวียง แล้วปิด
ประตูเวียงเสียทุกแห่ง ครั้นนั้นพรหมกุมารเจ้าก็ได้ขี่ช้างพานคำเข้าแทง
ประตูเวียงทะลุ เข้าไปกำจัดขับไล่พระราชโอรสในเวียงที่นั้นผู้คนบ่าวไพร่
แห่งพระราชโอรสดำก็หนีหายตายมากนักแล ครั้นนั้นพระราชโอรสดำกับ
อาจจักษ์ทรงอยู่ได้ก็ขับค้อนเอาพลและลูกเม็ย พาออกหนีจากเวียงโยนก
เชียงแสนแล้ว ก็ต้องไปทักซิณหนไค้กันแล

ส่วนพรหมกุมารทำนาก็ขี่ช้างพานคำตัวกล้า พาเอาคนหาญได้คิด
ตามกำจัดพระราชโอรสดำและพวกขอมบริวารทั้งหลาย ถ้าข้ามบ้าน
มีตึกขุทั้งหลายไปไกลยิ่งนัก ฝ่ายมีตึกขุทั้งหลายครั้นได้เห็นแล้ว ยัง

พลโยธาก็แตกกระจัดกระจาย เข้าซ่อนอยู่ในซอกห้วยราวเขาต้นแดง
 พรหมกุมารกำจัดขอมไปไม่ได้หยุดหย่อน พ้นจากเขตต์แดนพ่อแห่งตน
 ไปได้เดือนหนึ่ง ถึงแดนเมืองจระฐะเก่ามาต่อกันนั้นมิได้ย่นย่อ ครั้นนั้น
 พรหมกุมารก็พกวรพตนอนอยู่นั้นคนหนึ่ง ส่วนพระยาอินทระก็ตั้งดูรู้อยู่
 เหตุอันนั้น แดวกั้มารำพึงว่าพรหมกุมารนั้นเที่ยวกำจัดพระยาขอมดำแต่
 พตขอมทั้งหลายไปถึงที่ใด ก็มิได้หยุดหย่อนดังนกจกจับหายต้นแดง
 ควรจกไปรดเอาชีวิตชาวขอมทั้งหลายไว้เทอญ ว่าดังนั้นแดวกั้บังคับ
 ยังเทวบุตร ให้ลงมาเณรมิตกำแพงหินศิลาก้อนหนึ่งแห่งพรหมกุมารไว้
 ส่วนพรหมกุมารก็กลับเสียในที่นั้น ครั้นนั้นเหล่าขอมดำทั้งหลายก็ไต่ยง
 ชีวิตพ้นจากความตายเล็กน้อย ก็พากันพ่ายหนีเกลี้ยบตามด่านน้ำแม่ระมิง
 ไปไปไกลนักตลอดถึงริมน้ำแม่สมุทรแล้ว ก็ไปพักอยู่กลางทุ่งหลวงแห่ง
 หนึ่ง เป็นเขตต์แดนแห่งเมืองอินทบุรีฐานครที่นั้นก็อยู่ประจำยังที่นั้น ครั้น
 นั้นส่วนพรหมกุมารเจ้าก็ได้ชัยชนะยังขอมทั้งหลายดำไว้แล้ว ก็เอาร
 พตสดกลโยธาแห่งตนกลับคืนมา เก็บเอาเงินค่าอันขอมทั้ง
 หลายหากทั้งเดียนั้น ได้ช้างได้ม้ากลับมาได้ ๒๐ วัน ก็มาถึงเวียงโยนก
 นครไชยบุรีศรีช้างแสด อันเป็นที่อยู่เก่าแห่งขอมนั้นแล ส่วนว่าขอม
 นั้นย้ายหนีจากเมืองอุโมงค์เต๋ตานครที่อยู่เก่าแห่งนั้น แดวกั้มาชิงกิน
 เมืองโยนกนครเชียงแสนนั้นอยู่ได้ ๑๘ ปี พรหมกุมารเจ้ากำจัดพวก
 ขอมพ่ายหนีไปอยู่ริมสมุทรนั้น เมืองขอมก็หาคนอยู่มิได้แต่นั้นมา ครั้น
 นั้นพรหมกุมารก็ให้บริวารทั้งหลาย คบแค้นยังเวียงโยนกนครเชียงแสน

ที่นั่นให้เรียบร้อยแล้ว ก็เสด็จกลับคืนมาสู่เวียงพานคำที่อยู่แห่งคนนั้น
แฉะ ส่วนว่าช้างแก้วพานคำตัวนั้น ครั้นว่าไปถึงเมืองแล้ว พรหมกุมาร
เจ้าก็ลงจากหลังเปิดช่องเครื่องแต่งองค์เสร็จแล้ว ก็เสด็จแล้วหนีออก
จากเวียงพานคำไปหนอาคเนย์แล้ว ท่านก็ใช้ให้คนทั้งหลายได้ตามไป
ก็เห็นยังช้างตัวนั้นกับกลายเบี่ยงไปดังเก่าก็เห็นเข้าลัดดอยไปแล้ว กาดนั้น
คนทั้งหลายก็ไปให้รู้ตามเขาที่นั้น เหตุฉะนั้นดอยอันนั้นตั้งอยู่กลาง
ทุ่ง ที่นั้นจึงได้ชื่อว่าดอยช้างงาแต่นั้นมาแต่

ครั้นนั้นพรหมกุมารเจ้าก็บังคับให้นาอำมาตย์ ประธานราชครู ทั้ง
หลายให้แผ้วถางหนทางหลวงตั้งแต่เวียงบ้านพานคำที่นั้น ตลอดไปถึง
เวียงหลวงที่เก่าแต่ ศักราชได้ ๒๔๘๘ ตัวปีกัดเข้า พระองค์พังกษัตริย์เจ้า
พ่ายขอมหนีไปเป็นแต่บ้านศรีทวงอยู่นานได้ ๑๘ ปี เดือน ๘ เพ็ญวันจันทร์
ก็ได้เสด็จยাত্রาพตโยธามาด้วยเมืองโยนกนครไชยบุรี ศรีช้างแสนเวียง
หลวงที่เก่า ได้เป็นมหากษัตริย์เจ้าชาตวงศ์วันนั้นแต่ ครั้นนั้นท่านก็
ให้พรหมกุมารคนลูกเป็นอุปราชครองเมือง ส่วนพรหมกุมารเจ้าก็มี
รับ ยกให้ทุกชีวิตผู้เป็นอุปราชแสนเมือง อยู่รองมหากษัตริย์คนพ่อ
นั้นแต่

ที่นั้นจากกล่าวด้วยกษัตริย์ทั้งหลาย ตั้งแต่พระยาสิงหนดิราชเจ้าตน
เป็นปฐมตั้งเวียงพันธุสิงหนดินครราชธานีนั้นลำดับมาได้ ๓๕ คน ก็มีได้
เอาไพร่เมืองมาเป็นเทวดาแต่ลูกคนแต่ ก็เอาแต่วงศ์เดียวกันนั้นมาทุก
พระองค์ แตะถึงพระองค์พันทก็เอาไพร่เมืองมาเป็นเทวดาตลอดถึงพระ

องค์พระเจ้านเรศวร ครั้นนั้นท่านก็ไปขอเอาลูกพระยาเรืองแก้วเวียงไชย
 นารายณ์เมืองมุกด อันเป็นตระกูลเดียวกันแต่ชั่วพระองค์นารายณ์นั้น
 ดำดืบมาได้ ๓๓ คนมาถึงพระยาเรืองแก้วกินเมืองนี้ มีลูกชื่อท่านางแก้ว
 สุภานันท์ ก็เอามากระทำอาวาทหมงคลให้แก่พระองค์พรหมราชเจ้าตนเป็น
 ราชบุตรนั้นแต่ ครั้นนั้นพระองค์พรหมกุมารเจ้าก็มาว่าฟังว่า กตวั
 ชาติก็เกาหมอนทั้งหลายนั้นพลิกคนมาเบียดเบียนพระยาเจ้าตนเป็นบิดาแห่ง
 ตนต่อไปภายหน้า ก็ขออนุญาตกับด้วยพระเจ้าตนเป็นพ่อ แล้วจึงไปตั้ง
 เวียงเกิดอยู่นั้นแต่ เดือน ๒ เพ็ญวันพุธพระองค์พรหมราชเจ้า ก็เอานาง
 เทวีและยศบริวารแห่งคนได้แล้ว ก็เสด็จไปตั้งเวียงอยู่ฝ่ายน้ำกกกฏ
 หนึ่งที่ทักษิณส์ถานเก่าได้ ครั้นไปถึงแล้ว ก็ขุดคูเวียงให้เป็นเวียงอันมั่นคง
 ดั้แต่ก็เข้าตั้งอยู่ในที่นั้นเรียกว่าเวียงไชยปราการนั้นแต่ ดูกแต่เวียง
 โยนกนครหลวงไปหาเวียงไชยปราการนั้นไกลกันคั่นทางหนึ่ง แต่ใน
 เวียงดูกัน คือว่าเวียงโยนกนครหลวงหนึ่ง เวียงไชยนารายณ์แคว้นขวา
 หนึ่ง เวียงไชยปราการหนึ่ง เวียงบ้านพานคำแคว้นซ้ายหนึ่ง ก็ตั้งอยู่ปาน
 กตางและนาติดกันพอแม่ไก่ดำถึงกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวแต่

กาลนั้นคำสอนพระพุทธเจ้าดวงไปได้ ๘๔๘ พระวรราชา ยังมีมหา
 เถรเจ้าตนหนึ่งชื่อพุทธโฆษาจารย์ อยู่บ้านโกศดยั้งเมืองสุพรรณมดฝ่าย
 น้ำแม่คงก้าตะวันตก ท่านก็ลงไปม้าง ธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นใน
 มหาปราสาทในลังกาทวีป จักเอามาแผ่อยู่ในทวีปตั้งแต่ตั้งเมืองไชย

ปรากฏแล้วได้ ๓ ปี ถึงศักราชได้ ๓๐๒ ตัว ปีเดาใจเดือน ๖ ออก ๘ ค่ำ
วันจันทร์ มหาพุทธโฆษาเถรเจ้ายกเอาธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้น
แก้ลำดับมายังเมืองสุธรรมวดีหังชาวดัตะฤกามมตราขังมวด อ้อม
มาถึงเมืองโยนกไชยบุรีศรีช้างแค้น^๕ พระมหาเถรเจ้าคน^๕กนิมนต์เอา
พระมหาธาตุกระตูกหน้าผากแห่งพระพุทธเจ้าแต่ปางก่อนตามสถานที่
ว่ามหันตา มัชฌิมา ชุตตกา ทั้งปวงมี ๑๖ พระองค์ ครั้นนั้นพระพังคราช
กษัตริย์เป็นประธานและพระไชยনারายณ์กับทั้งพระองค์พรหมราชเจ้า ก็
พร้อมกันกระทำพระโกศเงินพระโกศทอง รับเอาทั้งพระโกศแก้วได้พระ
บรมธาตุนั้นแล้ว มหาพุทธโฆษาเถรเจ้า ก็เอาธาตุเจ้าให้พระยาเรือน
แก้ว^๕นั้นมหันตาองค์หนึ่ง มัชฌิมาสององค์แล้ว ให้มหาเถรเจ้าคน^๕ชื่อว่า
ยากะเป็นประธานและพระยาเรือนแก้ว ให้พร้อมกันเอาไปบรรจุไว้กถาง
เวียงไชยনারายณ์เมืองมุต^๕กันนี้ ชื่อว่าธาตุเจ้าจอมทองนั้นแล ส่วนว่า
มหาพุทธโฆษาเถรเจ้าเป็นประธาน และพระองค์พังกษัตริย์เจ้าและพระ
องค์พรหมราชเจ้าก็พร้อมกันนิมนต์เอายังพระบรมธาตุเจ้าทั้ง ตามสถานที่
รวม ๑๖ พระองค์ ก็ห้ามพระโกศมหาธาตุเจ้าไปบรรจุไว้ยังคตยน้อยที่
หนึ่งที่พระพุทธเจ้าอุปมาแก่ธาตุเจ้าแล้ว ก็ทำนายว่าภายหลังจักได้ชื่อ
ว่าจอมกิตติแต่ แดวกก็พร้อมกันก่อเจดีย์กว้าง ๓ วา สูง ๖ วา ๒ ศอก
ในเดือน ๖ เพ็ญวันจันทร์ก็สำเร็จบริบูรณ์แล้ว ให้คนสองพร้อมกันทั้งสอง
หลัง คือว่าจอมกิตติและจอมทองกถางเวียงไชยনারายณ์ที่หนึ่ง ณวัน
เดือน ๗ เพ็ญวันพุธ ท่านให้เป็นมหาปางอันใหญ่บริบูรณ์แล้ว มหาเถร

เจ้าลำดับแจกไปทำพระพุทธรเจ้าแจกไปทุกประเทศราช ส่วนพระยามหา
 กษัตริย์เจ้าทั้งสามพ่อตูกก็เสด็จไปสู่เวียงแห่งตนแล้ว ก็อยู่กระทำบุญ
 ให้ทานบมมีได้ชาด ศักราชได้ ๓๔๔ ตัวปีดับเข้า พระองค์พึ่งเจ้ากินเมือง
 นานได้ ๕๔ ปี อายุได้ ๗๖ ปีก็จุติตายไป

ยกเอาอุปราชาทุขิตตนถูกอายุได้ ๕๕ ปีขึ้นด้วยราชสมบัติเมือง
 นครโยนกเชียงแสนสืบต่อไป พุทธศักราชล่วงไปได้ ๘๖๘ พระวรราช
 ศักราชได้ ๓๔๘ ตัวปีกุดใจทุกขิตพระองค์กินเมืองได้ ๑๖ ปี อายุท่าน
 ได้ ๗๐ ปีก็จุติตายไปแด

ยกเอาพระองค์มหาวรรณตนถูกมีอายุได้ ๔๖ ปี ขึ้นด้วยราช
 สมบัติเมืองโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแสนแทนสืบต่อไป ส่วน
 พระองค์พรหมราชเจ้าตนเป็นน้าท่าน ก็อยู่ด้วยเมืองไชยปราการที่นั้น
 มีได้กตบั่นคนมากินเวียงโยนกนครหลวงแด บ้านเมืองทั้งปวงก็รุ่งเรือง
 ตลอดมาเป็นลำดับ พระองค์พรหมราชเจ้าเป็นต้นคำสนา บ้านเมืองทั้ง
 ปวงก็ร่มน้ามาสู่มหากษัตริย์ ประดุจดังบิดาให้ได้เป็นกษัตริย์เจ้าแห่ง
 ตานนาไทยถ้วนต้องปีดังแกว้นนั้นแด พระองค์สร้างเวียงไชยปราการ
 แด อยู่ด้วยมานานได้ ๕๘ ปีมีตั้ง มาราว์หิงสาเบียดเบียนแด ศักราช
 ได้ ๔๕๖ ตัวปีเมืองเมด พระองค์พรหมราชเจ้ามีอายุได้ ๗๗ ปีก็ถึงซึ่ง
 ทิวงคตไปแด แล้วยกเอาพระองค์ไชยสิริตนถูก มีอายุได้ ๔๘ ปีขึ้น
 ด้วยราชสมบัติยังเวียงไชยปราการที่นั้นสืบต่อไป พระไชยสิริด้วย

เมืองมาได้ ๗ ปี เมืองโยนกนครศรีช้างแสนแตงเวียงไชยปรากฏทั้ง
 ดือน^๕ ก็รุ่งเรืองฤทธาปรากฏไปทั่วทิศานุทิศ ครั้นนั้นยังมีกษัตริย์คน
 หนึ่งเป็นใหญ่ในเมืองสุวรรณวัตเมืองเมง อันมีहनหรตฝ่ายน้ำแม่คงก้า
 ตะวันตก ยกเอาริพตขามน้ำแม่คงมามีกำลังอันเจ็ดแสน เพื่อจักมา
 รบเอาเวียงไชยปรากฏ^๕ มาทางศรีสัตตนมือนมิตกขุทั้งหลายก็มาไหว
 บอกรถ้าวแก่พระองค์ไชยศิริเจ้า ครั้นพระองค์รู้ข่าวคำสอนอันนั้นแล้ว
 ก็เร่งใช้ให้ไปไหว้ปฏิบัติแก่กษัตริย์เจ้าคนเป็นตฤตง ยังเวียงโยนก
 ไชยบุรีศรีช้างแสนหตวงทีนั้นให้รู้เหตุการณ์นั้น แล้วขอเอากำตั้งหัวคิก
 ทัมมตได้แล้ว ก็เร่งเกณฑ์เอาคนคักทั้งดองเวียงนั้น ได้มากแล้วเดิน
 กระบวนทัพออกจากเวียงณวันอังคารเดือน ๘ ออกคำ ๑ ก็แต่ให้ขุน
 แก้วขุนหาญทั้งหลายยกกำลังออกไปต้อนรับข้าศึกแห่งเมืองสุวรรณวัต
 ที่ดอยขุนน้ำห้วยเปด้าโปรงมอญนั้นแต่ คักแห่งพระสุวรรณวัต^๕ ก็
 แข็งแรงนักก็ดำดองหน้าดองหลังเข้ามา เหตุว่าทำมีระบูนิกคักเหล่า
 ๕ ก็ทอระนา ระบุนดองท่านได้ คนท่านมาทวงทวงคนได้เดือนหนึ่ง ก็
 ๕ ไช้มาไหว้ล้าพระยาพรหมไชยศิริราชเจ้า ว่าบัดนี้ข้าทงหลายรบท่านก็
 ๕ บได้ชัยชนะท่านก็ดำเข้ามาถึงปาด้อยและหนองขวางหินเดี่ยวแล้ว ก็
 ๕ เหมือนจกถึงเวียงนั้นแต่ ขอให้องค์เป็นเจ้ากรุณาไว้และเทอญ ครั้น
 ๕ นั้นพระองค์ไชยศิริเจ้าก็กล่าววว่าเราบได้เป็นข้าผู้ใดแต่ เรียกเอาหมอมมา
 ๕ คอยซาตาเมืองเราดูจกภัยร้ายดีประการใด ครั้นนั้นหมอดูแล้วก็ทำนายว่า

มหาราชเจ้าชาตาเวียงเวลาดูก็นึกถึง ล้ามถนนคระห์ร้ายตกพุ่มเหมือน
จักได้เป็นข้าทาส ถ้ามีเช่นนั้นจักเสียเมืองเป็นมั่นคง ขอให้องค์พระ
เป็นเจ้าพิจารณาไว้เทอญ พระองค์ไชยศิริเจ้าได้ทราบเหตุดังนี้ ก็
กล่าวว่าเราปได้เป็นข้าผู้ใด เราจักตั้งเมืองให้เขาเสียหนักเห็นจักสมควร
แต่ก็บ่าวร้องเสนาอำมาตย์ประธานราษฎรทั้งหลาย ให้ดำเอาข้าวใส่
โกโล่ได้ถุงพอประมาณแล้ว ศักราชได้ ๓๖๖ ค่ำปีเมิงได้คำสอนพระพุทธเจ้า
ต้องไปพันเค็มบริบูรณ์นั้นเดือน ๘ แรมค่ำ ๓ วันพฤหัสบดี ท่านก็มีอาญา
ให้ไปปองเอาคนครัวหนีไปนั้นแต่ กาดนั้นล่อนว่าพระยาสุธรรมวงศ์มา
ได้เวียงเปต่าหามผู้คนไม่ เห็นแต่ท่าไฟไหม้ข้าวและเรือนนั้นก็บอจจัก
ตามไปได้ ก็พาเอารัษฎโยชานี้กลับคืนเมื่อหามบ้านเมืองนั้นแต่ ส่วน
พระองค์ไชยศิริเจ้าก็ปองเอาคนครัวหนีไป จักหนีไปหาเวียงโยนกนคร
ราชธานีไชยบุรีศรีช้างแถมหลวงนั้น ก็ไปปได้เหตุว่าฝนตกน้ำแม่กุกกุก
นทันตงมากนัก ก็พากันพายหนีไปทางตะวันตก ออก ต้องได้ไปทางผาหมื่น
ผาแถมแล้วต้องไปทางตะวันตก เข้าชมพู่คือ ว่าดอยด้วยนั้นก็อยู่มาได้
กตัวข้าก็จจะติดตามมาทัน ก็พากันหนีไปทางตะวันตกนานได้เดือน ๓
ก็ไปถึงที่พระยาพรหมราชคนพ่อแห่งท่านได้ขอมไปถึงที่นั้น

ครั้นนี้ถือนถึงที่นั่งพระยาอินทร์ ครั้นพระยาอินทร์ได้ทราบเหตุ
การณดังนี้ ก็ลงมาแรมมิคเป็นตาผ้าขาวคนหนึ่ง แล้วก็มาอยู่ใกล้ข้าง
ที่นั่งกล่าวว่า ดูกร มหาราช ท่านจงตั้งเมืองอยู่ฐานะทันเทอญ เป็นชัย
ภูมิดับมิช้าจักตั้งครุฑมาเบียดเบียนท่านแต่ ว่าดังนี้แล้ว พระยาอินทร์

ก็กลับหายไปในกาลนั้น พระองค์ก็ยับยั้งหม่อมบริวารอยู่ที่นั่นสามวันแล้ว
เดือน ๘ แรม ๔ ค่ำ วันอังคาร ท่านก็สร้างเวียงอยู่ที่นั่นแล้ว เรียกชื่อ
ว่าเมืองกำแพงเพชรนั้นแต่ เหตุเหานิมิตต์พระยาอินทร์นรมิตกำแพง
หินกนพรหมกุมารผู้เป็นพี่ราชบิดาของท่าน ครั้นเมื่อได้พระยาขอมดำ
ไปนั้นแต่ มีคนแสนครัวก็ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่ริมิงตราบแถวสลับแต่ ก็
เปลี่ยนนามว่าพระองค์ไชยศิริเชียงแสนนั้นแต่ แด่นั้นมามหากษัตริย์เจ้า
ทั้งสองเมืองพี่น้องก็พลัดพรากไกลกันไปแต่นั้นมา กษัตริย์ไทยเราเคย
แตกเป็นสองกษัตริย์แต่นั้นมาเวียงไชยปราการแคว้นได้ก็กร้างไม่มีผู้คน
แต่นั้นมาแต่ ศักราชได้ ๔๖๘ ตัวปีกตสัน พระองค์มหาวรรณเจ้ากิน
เมืองนานได้ ๒๓ ปี อายุได้ ๖๗ ปี แล้วก็จุติตายไปแต่

ก็ยกเอาพระองค์มหาชัยชนะเจ้าคนลูกมีอายุได้ ๔๖ ปีขึ้นเป็นกษัตริย์
ด้วยเมืองแทน ในเมืองโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแสนแทบสืบไป
ศักราชได้ ๔๖๗ ตัวปีเม็งเม้าคำดนาพระพุทธเจ้าล่วงไปได้ ๓๐๐๓ ปี พระ
องค์มหาชัยชนะเป็นกษัตริย์มาได้ปีหนึ่งอายุได้ ๗๐ ปี เดือน ๗ แรม ๗ ค่ำ
วันเสาร์ ครั้นนั้นคนทั้งหลายก็ไปเที่ยวยังแม่น้ำกกุกกุนท์ได้เห็นยังปลา
ตะเพียนเผือกตัวหนึ่ง ใหญ่เท่าต้นตาลยาวประมาณ ๗ วา แล้วเขาก็พา
กันไปทูปปลาตัวนั้นตายแล้ว ก็พากันตากมาถวายมหากษัตริย์เจ้า พระ
องค์ก็มีอาชญาให้ตัดเป็นท่อนแจกกันกินทั่วทั้งเวียงนั้นแต่ ครั้นว่าบริ
โภกกันเสร็จแล้วตั้งนั้น สุริยอาทิตย์ก็ตกไปแล้ว ก็ได้ยินเสียงเหมือน
ดังแผ่นดินดังนั้นหวั่นไหว ประจักษ์ดังว่าเวียงโยนกนครหลวงทนต์จัก

เกิดออกจากฝั่งไปนั้นแต่ แดวกหายไ้ไปครึ่งหนึ่ง ครั้นถึงมัชฌิมยามก็เข้า
 ดังมาเป็นคำรบสองแดวกหายนั้นแต่ ถึงปัจฉิมยามก็เข้าดังมาอีกเป็น
 คำรบสาม หนที่สามนั้นดังยิ่งกว่าทุกครั้งทุกคราวที่ได้ยินมาแล้ว กาดนั้น
 เวียงโยนกนครหลวงที่นั้นก็ยุบจมตงเกิดเป็นหนองอันใหญ่ ยามนั้นคนทั้ง
 หลายอันมีในเวียงที่นั้น มีพระมหากษัตริย์เป็นประธาน ก็วินาสดิบหาย
 ตกไปในน้ำที่นั้นสิ้น ยังเหลืออยู่แต่เรือนยายแม่หม้ายเฒ่าหลังเดียวหนึ่ง
 แด่ คือนั่นรุ่งแจ้งแดวดังนั้นขุนพินนาและนายบ้านทั้งหลายอันอยู่นอก
 เวียงนั้น เขาก็กล่าวกันว่าในคืนที่แดวไ้ไปนี้ เป็นเหตุดังใดได้ยินเสียง
 เหมือนดังเสียงฟ้าร้องดังนั้นหวนไหวไปทั่วทั้งเวียง ควรเราทั้งหลายจะ
 เข้าไปปฏิบัติดูให้รู้แจ้งว่าดังนั้นแดว ขุนพินนาและนายบ้านทั้งหลาย
 ครั้นบริโภคน้ำถวายเสร็จแล้ว ต่างก็พากันเข้ามาดูเวียงเพื่อจักดูยังเหตุ
 การนั้น ๆ ครั้นมาถึงแดวกก็มิได้เห็นสิ่งใด เห็นแต่หน้าท่วมไปทั้งนั้น กับ
 เห็นเรือนยายแม่หม้ายเฒ่าหลังหนึ่ง เขาก็พร้อมกันเรียกเอายายแม่
 หม้ายเฒ่าขึ้นมาแล้ว ก็ถามว่า ดูกรแม่เฒ่า เป็นเหตุการณ์อย่างใดเวียง
 และเจ้านายของเราจึงจมตงดิบหายเสียดังนี้ บ้ายได้รู้เห็นเหตุการณ์
 ดังใดจา กาดนั้นยายเฒ่าแกก็พานว่า เออ บ้ายก็รู้อย่างที่กล่าวแด่ ในวัน
 วานนี้เจ้านายทั้งหลายท่านก็เอาปตาตะเพียนเผือกตัวหนึ่ง มาถวายพระ
 มหากษัตริย์เจ้า ก็เอาปตานี้แจกจ่ายกันกินทั่วทั้งเวียง ในวันนั้นถึง
 เวลาเย็นมายังมีมาณพชายหนุ่มผู้หนึ่งตฤทไ้โตมาก็บรู้ ก็มาขอจอดเรือน
 ป่าที่นั้นแดวเขาก็เอาข้าวน้ำให้เขาบริโภค เขาก็ได้บริโภคยังอาหารของ

ป้าเขาก็ถามป้าว่า ดูกรป้าชาวเวียงทันทพกันเอาสิ่งใดมาบริโภครวมยิ่ง
 นกทอทองเวียงนจา ป้าก็บอกเธอว่าชาวเมืองทันทหายได้ปลาตะเพียนเผือก
 ใหญ่ตัวหนึ่งมาแบ่งกันกินทอทองเวียง ว่าดังนั้นมานพผู้หนึ่งก็ถามว่า ป้า
 ยังได้กินกับเขาหรือว่าไม่ได้กินนจา ป้าก็กล่าวว่ ป้าเป็นคนเฒ่าคนแก่
 เป็นแม่ร้างแม่หม้าย บ่มีลูกมีหลานผู้ใดใครเขาจะให้ป้ากินหลานเอ๋ย
 มานพผู้หนึ่งก็กล่าวแก่ป้าว่า ป้ามิได้กินก็แล้ว ป้าอย่าได้ฮายกินกับเขา
 เทอญว่าดังนั้นแล้ว ประมาณครู่หนึ่งมานพก็กล่าวว่ ข้าจักไปเที่ยวลัก
 ครู่หนึ่ง พอมานพผู้หนึ่งจะไปลักถั่วดังกับยายแม่หม้ายว่า ถ้าหากหลาน
 ไปแล้วมีเหตุการณ์สิ่งใดบังเกิดขึ้นก็ดู ถ้ามิได้เห็นหน้าหลานอย่าได้ตั้ง
 เรือนไปแห่งใด ว่าดังนั้นแล้วก็หนีไป แล้วป้าก็เข้าไปนอนอยู่ประมาณ
 ครู่หนึ่ง แล้วก็ได้ยินเสียงดังต้นหว้าไหวเป็นดังเรือนห่มดังไปเป็นที่
 กว้างยิ่งนัก ก็ลุกจากที่นอนขึ้นแล้วก็นึกคิดแต่ในใจถึงคำซึ่งมานพผู้
 ดังไว้ ก็กดับเข้านอนเสียดังเก่า เสียงอันนั้นก็ดังไปถึงกลางคืนคำเช้า
 ดังมาถึงสองที่ป้าก็ลุกออกไปดูถึงประตูเรือน ก็คิดถึงคำหลานผู้หนึ่ง
 ครู่หนึ่ง ก็กดับเข้านอนเป็นคำรบสองเสียงอันนั้นก็ดังไป ๆ จวนถึง
 ย่ำรุ่งยิ่งดังกว่าแต่เก่าก่อน ป้าก็ยิ่งกลัวหนักขึ้น ก็ลุกออกไปถึงหัวบันได
 ก็มองไปทางทิศใต้ทิศเหนือก็เห็นแต่น้ำท่วมไปตลอดทั้งเวียง ชุนพินนา
 และนายบ้านทั้งหลายก็ถามว่ ปลาตะเพียนเผือกตัวนั้นโคประมาณเท่า
 ใดจ่า ย่าเฒ่าแก่ก็กล่าวว่เท่าใดก็มิได้เห็นปลาตัวนั้น แต่ว่าเขาทั้งหลาย
 ได้ตากเอาปลาตัวนั้นมาพอเป็นทางนำว่าดังนั้น ที่นั้นก็ได้อื่อว่าแม่น้ำตาก

แต่นั้นมาเด เมื่อ^๕นั้นเขา^๕ใจหนัก^๕กันว่า^๕ประมาท^๕คน^๕เฒ่า^๕นี้^๕ผิด^๕แท้^๕เห็น^๕ขอ^๕ บ่^๕ควร^๕
เรา^๕จัก^๕ประมาท^๕ ว่า^๕ดั่ง^๕นั้น^๕แล้ว^๕ เขาก็^๕พร้อม^๕กัน^๕เอายาย^๕เฒ่า^๕ผู้^๕นั้น^๕ไป^๕เลี้ยง^๕ดู^๕
เสีย^๕ให้^๕บริบูรณ์^๕แล้ว^๕ เขาก็^๕กลัว^๕แต่^๕ว่า^๕ท้าว^๕พระยา^๕ต่าง^๕ประเทศ^๕ ประการ^๕
หนึ่ง^๕เขาก็^๕กลัว^๕แต่^๕พระยา^๕เวียง^๕ไชย^๕นาราย^๕ณ์^๕เมือง^๕มุต^๕แก้ว^๕นั้น^๕ชว^๕นั้น^๕มา^๕ซึ่ง^๕เขา^๕
ราช^๕สมบัติ^๕บ้าน^๕เมือง^๕แด^๕ ครั้น^๕นั้น^๕พระยา^๕ส่วย^๕เหล่า^๕ลูก^๕พระยา^๕ส่วย^๕ฟ้า^๕กิน^๕
เวียง^๕ไชย^๕นาราย^๕ณ์^๕นั้น^๕ ต่อ^๕กัน^๕มา^๕บ่^๕มี^๕ได้^๕ขาด^๕ เหตุ^๕ดั่ง^๕นั้น^๕เขาก็^๕ปรึกษ^๕
พร้อม^๕กัน^๕เป็น^๕อัน^๕หนึ่ง^๕อัน^๕เดียว^๕กัน^๕แล้ว^๕ ก็^๕ยก^๕เขา^๕โสม^๕ก^๕เก่า^๕บ้าน^๕บุญ^๕ผู้^๕หนึ่ง^๕ชื่อ^๕
ว่า^๕ซุน^๕ดั่ง^๕นั้น^๕ให้^๕เป็น^๕ใหญ่^๕แก่^๕เขา^๕ทั้ง^๕ปวง^๕ ศักราช^๕ได้^๕ ๓๗๖ ตัว^๕ปี^๕เมิง^๕เม่า^๕
เดือน^๕ ๘ ออก^๕ ๗ คำ^๕วัน^๕อังคาร^๕ เขา^๕ทั้ง^๕หลาย^๕ก็^๕พร้อม^๕กัน^๕สร้าง^๕เวียง^๕ดู^๕
หนึ่ง^๕ริม^๕ฝั่ง^๕น้ำ^๕แม่^๕ของ^๕ ถ้า^๕ตะวัน^๕ตก^๕มี^๕หิน^๕ตะวัน^๕ออก^๕เวียง^๕โยน^๕กนคร^๕เก่า^๕คือ^๕
ว่า^๕เวียง^๕อัน^๕จม^๕ตง^๕ไป^๕แด^๕ ครั้น^๕สร้าง^๕บริบูรณ์^๕แล้ว^๕ก็^๕ให้^๕ซุน^๕ดั่ง^๕ตั้ง^๕อยู่^๕เป็น^๕ใหญ่^๕
แก่^๕บ้าน^๕เมือง^๕แห่ง^๕เขา^๕แล้ว^๕ ก็^๕เรีย^๕กว่า^๕เวียง^๕ปริก^๕ษาน^๕ั้น^๕แด^๕ แต่^๕นั้น^๕มา^๕มหา^๕
กษัตริย์^๕เจ้า^๕อัน^๕เสวย^๕ราช^๕สมบัติ^๕เมือง^๕โยน^๕กนคร^๕เชียง^๕แสน^๕นั้น^๕ ตั้งแต่^๕ปฐม^๕
มี^๕ถึง^๕หนว^๕ติ^๕กุม^๕าร^๕เป็น^๕ต้น^๕มา^๕ ตั้ง^๕ให้^๕เป็น^๕เมือง^๕พัน^๕ชุ^๕ต^๕ิง^๕หน^๕ติ^๕นคร^๕ ถ้า^๕ดับ^๕
สืบ^๕ส่าย^๕มา^๕ได้^๕ ๔๕ ราช^๕วงศ์^๕ และ^๕มา^๕สิ้น^๕เสีย^๕คร^๕าว^๕น^๕ั้น^๕แด^๕ แต่^๕นั้น^๕ไป^๕ภาย^๕หน้า^๕
วง^๕คำ^๕ม^๕หาก^๕ษัตริย์^๕ก็^๕เป็น^๕อัน^๕สิ้น^๕สุด^๕ตง^๕

ตั้ง^๕แต่^๕นั้น^๕ต่อ^๕ไป^๕ไพร่^๕แต่ง^๕เมือง^๕ต่อ^๕ไป^๕แด^๕ ศักราช^๕ได้^๕ ๓๗๘ ตัว^๕ปี^๕กิด^๕ได้^๕
ซุน^๕ดั่ง^๕นั้น^๕ได้^๕เป็น^๕เจ้า^๕เมือง^๕แล้ว^๕ก็^๕ชัก^๕ชวน^๕ไพร่^๕บ้าน^๕พล^๕เมือง^๕ทั้ง^๕หลาย^๕ ก่อ^๕
สร้าง^๕มหา^๕เจดีย์^๕ก่^๕อม^๕ที่^๕พระ^๕พุทธ^๕เจ้า^๕มา^๕นอน^๕ แล้ว^๕เอา^๕เกศา^๕ธาตุ^๕บุร^๕ร^๕จุ^๕ไว้^๕ที่^๕

๕ พระองค์ทำนายว่า สัตถา^๕นั้นจักได้ชื่อว่าธาตุเจ้าตอชยัน^๕นั้นแล ก็มีใน
 ที่จิมโกถ์เวียงแห่งตน^๕นั้นแล กระทำเสร็จแล้วก็ถดองทำบุญให้ทาน
 จำเริญบริบูรณ์เดือน ๖ เพ็ญวันศุกร์ ศักราชได้ ๓๘๖ ตัวปีเมืองเบา ขุน
 ดังกินเมืองมาได้ ๑๑ ปีก็จตุตถะตายไปแล ยังมีนายบ้านผู้หนึ่งชื่อว่าขุนชาว
 ขนกินเมืองต่อไปได้ ๗ ปี ศักราชได้ ๔๘๒ ตัวก็จตุตถะตายไปแล ขุนตาน
 ขนกินเมืองต่อไปได้ ๘ ปี ศักราชได้ ๕๐๐ ตัวปีดวงเม่าก็จตุตถะตายไป
 ขุนทานกินต่อไปได้ ๘ ปี ศักราชได้ ๕๐๗ ตัวปีเมืองเต่าก็จตุตถะตายไป ขุน
 ตามกินต่อไปนานได้ ๑๐ ปี ศักราชได้ ๕๑๖ ตัวปีระวายซงก็จตุตถะตาย
 ไป ขุนตนกินเมืองต่อไปได้ ๕ ปีก็จตุตถะตายไปแล ขุนตมกินเมืองต่อไป
 ศักราชได้ ๕๒๐ ตัวกินนานได้ ๗ ปีก็ตายไปแล ขุนแดงกินต่อไปได้ ๕
 ปีศักราชได้ ๕๓๐ ตัวก็ตายไปแล ขุนจันกินต่อไปได้ ๕ ปีศักราชได้
 ๕๓๓ ตัวตาย ขุนคงกินต่อไปได้ ๕ ปีศักราชได้ ๕๓๗ ตัวตาย ขุนจอม
 กินต่อไปได้ ๖ ปีศักราชได้ ๕๔๑ ตัวตาย ขุนชงกินต่อไปได้ ๓ ปีตาย
 ขุนชิงกินต่อไปได้ ๘ ปีศักราชได้ ๕๕๐ ตัวปีระวายไจ้ก็จตุตถะตายไป ขุนอิทธิ
 กินต่อไปได้ ๔ ปีตาย ขุนสุทธินกินต่อไปได้ ๕ ปีตาย ขุนสุทธินกินต่อไปได้
 ๒ ปีมาถึงศักราชได้ ๕๕๘ ตัวปีเบิกเส็ด ทั้งมวดรวมได้ ๑๑ เช่นขุนกิน
 เมืองแล ตั้งแต่ศักราช ๑๑๑๘ พระวรวงษานนั้นมาตอดถึงศักราช ๕๕๘
 ตัว^๕นั้น ชาติ^๕เชอชัตติยราชวงศ์มหากษัตริย์ อันเสวยราชสมบัติในเมือง
 โยนกนคร^๕นั้น แต่เช่นสิ่งหนวดิราชกุมารปฐมกษัตริย์ลำดับมานั้น ก็
 ต้นสุดหม่นหมองบ่งรุ่งเรืองมาแล กต้าวร้องตำนานนิทานเมืองโยนก

นครท่งมอดต่งแต่ปฐมมุดถึงหนวศิราชกุมาร มาแต่เมืองราชคฤห์
หลวงไทยเทศมาต่งให้เป็นเมืองพันธุมถึงหนดินคร ตอดตมาถึงพระพุท
เจ้าแห่งเราได้ครัดสัพพะปัญญุตญาณแล้วเสด็จมาโปรดในที่นั้น ครั้น
ต่อมาก็กลายเป็นเมืองโยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแฉ่นตอดตมาถึง
ต่งเป็นเวียงปรีक्षा และอยู่มาได้ ๘๓ ปีนั้นแล กล่าวตำนานเมืองโยนก
นครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแฉ่นกัณฑ์หนึ่งหนึ่งแต่เท่านี้ก่อนแล

พระพุทเจ้าแห่งเราหนีพพานไปได้ปีหนึ่งโบราณคักราชได้ ๕๒๐ ตัว
พระยาอชาตศัตรูเมืองราชคฤห์ตัดเศียรครั้งหนึ่งแล้ว ต่งไว้ตัวหนึ่งในกั
เมตดำดับไปถึงปีระวายสันคักราชได้ ๘๘ ตัว อรหันดาทำทุกียสังคาย-
นาธรรมยังเมืองเวธาลี คำสนาต่งไปได้ ๒๑๘ คักราชได้ ๒๑๗ ตัว
พระยาศรีธรรมโศกกราชได้ปราบชมพุทวืปคักราชได้ ๒๒๓ ตัว มหา
โมคคัลลบุตรเถรเจ้ากระทำตียสังคายนาธรรม คักราชต่งไป ๖๔ ตัว
ปีเบิกยี้ พระยาศรีจกษัตติยะแล้วต่งตียคักราชไว้ตัวหนึ่ง ดำดับไป
ตียคักราชต่งไปได้ ๘๖๐ ตัว พระพุทเจ้านิพพานไปได้ ๑๑๘๒ พระ
วรราชวณันยังมืมหานครอันหนึ่งมีหนอาคเนย์กับราชธานีท่งปวงมืพน
เมือง มีชัตติยราชวงศ์หากหมดสิ้นไปหาท้าวพระยาที่จะสืบต่อไปมิได้
ท่งพนเมือง มีเมืองยวนเชียงแฉ่นเป็นประธาน อาพวิ ๑ จุณณิ ๑
จันทบุรี ๑ โกธัมพี ๑ หงษาวดี ๑ กติงกราช ๑ ดังกดา ๑
เท่านี้เป็นประธานแล ครังนั้นยังมีพระยาดนหนึ่งชื่อว่าอนุรุทธธรรมราช

เป็นใหญ่ในเมืองมณฑลราชตะเป็นใหญ่กว่าเมืองทั้งหลาย สมัยนั้นเมือง
 ใหญ่ทั้งหลายในชมพูทวีปมี ๘,๔๐๐ เมือง ที่มีท้าวพระยามหากษัตริย์
 นั้น ก็พร้อมกันณที่พระยาธรรมคณนั้นขึ้นทุกเมือง ที่นั้นพระยาอินทร์ก็ใช้
 ยังเทวบุตรคนหนึ่งลงบอกให้พระยาธรรมิกราชคณนั้นว่า ให้ได้ตัดศักราช
 เดียมนั้นแล ครั้นท้าวพระยามหากษัตริย์ทั้งหลายก็ไปพร้อมกันไว้ด่า
 พระยาธรรมิกราชว่า เมืองไทยยวณทั้งหลายมีพื้นเมือง เขาหาเจ้าที่จะ
 ครองเมืองมิได้ เขาก็ได้มาพร้อมในที่นี้ กาดนั้นพระยาธรรมอนรุชก็
 เจรจากับด้วยเทวบุตรคณนั้นว่า ขอเทวบุตรเจ้าจงหาท้าวพระยาคนมีบุญ
 สมภารควรเป็นชาติคิยราชวงศ์นั้นให้แก่เขาด้วยเทอญ ว่าดังนั้นแล้ว
 เทวบุตรคณนั้นก็เสด็จกลับไปกราบทูลแก่พระยาอินทร์คนเป็นใหญ่ให้รู้
 แจ้งเหตุการณ์ดังนั้นแล้ว พระยาอินทร์ก็จึงให้บัญญัติเกณฑ์เทวบุตรทั้ง
 หลายพันตน มีตวจจักรราชเทวบุตรเป็นประธาน ให้ลงมาเอาปฏิสันธิ
 โยปปาติเป็นเจ้าในพื้นเมืองแต่ แล้วก็ใช้มาดัดเทวบุตรลงมายืนอยู่ยัง
 อากาศ บ่าวร้องแก่คนทั้งหลายฝูงอันอยู่ยังเวียงปรัक्षाเชียงแสนนั้น
 ว่า ๗ วันข้างหน้าตวจจักรราชเทวบุตรจักลงมาเป็นเจ้าแก่ผู้ท่านทั้งหลาย
 ผู้ท่านทั้งหลายจึงเอารถไปสู่หนเหนือแห่งเวียงนั้นประมาณพันวา คอย
 ทำรับเอาเทอญ ว่าดังนั้นแล้วมาดัดเทวบุตรก็กลับคืนยังที่อยู่แห่งคณนั้น
 แล กาดนั้นชาวเวียงทั้งหลายจึงปรึกษากันว่า เราควรจะทำตามคำ
 แห่งเทวบุตรหากมาบอกกล่าวนั้นทุกประการ กาดนั้นตวจจักรราชเทว-
 บุตรคณนั้น ก็พร้อมด้วยบริวารมีเทวดาและเทวบุตรทั้งหลายพันคนกาย

ที่ท่านเอาไปปาดิกขาคินันแล้ว ก็เรียกชื่อว่าเวียงหรือเงินยงอย่างซึ่ง
 แล่นว่าดั่งนั้นแล เหตุเอานิมิตต์เงินยงนั้นดั่งแล ที่ต้นไม้หมากทันทัน
 ท่านก็ก่อสร้างให้เป็นมหาเจดีย์ธาตุและวิหารทั้งมวดแล้ว ก็เรียกว่าอา
 รามสังกาแก้วดอนทันทันนั้นแล นัยหนึ่งเรียกว่าวัดสังกาแก้วอย่างเงินก็เรียก
 แล เหรียญนับตั้งกัแทนเงินนั้น พระยาเจ้าท่านก็ม้างเอาดั่งสร้างและ
 ให้ท่าน เดือน ๖ ออก ๕ ค่ำ วันอังคารยามเที่ยง พระยาเจ้าก็เสด็จเข้า
 อยู่ในราชโรงหลวงที่นั่นแล นามวิเศษก็ปรากฏชื่อว่าพระยาละว้างจิงกราช
 ว่าดั่งนั้น ครานั้นท้าวพระยาทั้งหลาย ๙๙๙ เมืองนั้น ก็รับเอาพระ
 ราชอาชญาพระยาเจ้าแล้วก็ตั้งอำตยาพระยาละว้างจิงกราชเจ้าแล้ว ก็หนี
 หนีอยู่บ้านเมืองที่อยู่แห่งเขาทุกคณนั้นแล

แต่ก็กระทำบุญไป ล้วนบ้านเมืองคำสอนพระพุทธเจ้าก็การกุ
 รุ้งเรืองมากนัก แต่นั้นมาเมืองยวนตานาและเมืองจำตวนช้างทั้งต้อง
 เมืองนี้ จึงเรียกว่าดาวดาวดั่งนั้นแต่นั้นมาแล ต่อแต่นั้นมาศักราชได้
 ๒ ตัวปีกดใจ ยังมีพระมหาเถรเจ้าคนหนึ่ง มีนามบัญญัติว่า ญาณรังสี
 ท่านก็รู้ประวัติชาวคำสอน ว่าคำสอนแห่งพระพุทธเจ้าอันตั้งอยู่ในโยน
 ประเทศ คือว่าเมืองยวนเชียงแต่นั้นรุ่งเรืองว่าดั่งนั้น พระมหา
 เถรเจ้าก็ไปนิมนต์เอามหาธาตุเจ้าองค์หนึ่งใหญ่ประมาณเท่าเม็ดในหมาก
 ทัน เป็นธาตุความหนัก คือว่าธาตุกระดูกคางก้าซ้ายแห่งพระพุทธเจ้า
 แด่เอศการามยังเมืองปาดักบุตรนคร แต่ว่ก็มาถึงพระยาละว้างจิงกราชเจ้า

คนเป็นเจ้าเมืองหริภุญนครเงินยางไชยบุรีเชียงใหม่^{๕๕}แล้ว ครั้น^{๕๖}
พระยาตรังกราชเจ้าคนเป็นเจ้าเมืองหริภุญนครเงินยางไชยบุรีเชียงใหม่^{๕๕}
แล้ว ครั้น^{๕๖}พระยาตรังกราชเจ้าท่านก็มีใจชมชื่นยินดีกับพระ
มหาธาตุเจ้าแล พระมหาเถรเจ้าโยดิ่งจึงจักแปลงยังพระโกศคำรับ
เอามหาธาตุเจ้าแล้ว ก็กระทำสักการะบูชาหนักแล

กาลนั้นพระยาเจ้าก็ให้ว่ามหาเถรเจ้าว่า สถานที่ใดควรตั้งยัง
มหาธาตุเจ้าที่ใดดี ขอให้เจ้าอุจงบอกให้แก่ผู้ข้าทั้งหลายเถอเถอ ครั้น^{๕๖}
นั้นมหาเถรเจ้าจึงนิมนต์เอาพระธาตุเจ้าขึ้นใส่ตู้วิกาภาณูจน์ แล้วก็นำ
เอาคนพระยาเป็นประธาน แตะเต้าอำมาตย์ทั้งหลายพร้อมกันนิมนต์
อาราธนามหาธาตุเจ้าแต่ตั้งขึ้นไปถึงหัวเตียงจักใกล้ตั้งนั้นแล้ว กาลนั้น
พระญาณรังสีเถรเจ้าก็เห็นที่จักตั้งบรรจุพระบรมธาตุเจ้าและเจดีย์กวม
นั้นฐานที่นั้นเป็นดอนงามนัก มีดีฐานเป็นดังหลังเต้านั้นแล ดังดี
และมหาเถรเจ้าพลอยว่าให้ตั้งเจดีย์และบรรจุพระมหาธาตุเจ้าในที่นั้นจา
ก็เหตุว่ายามพระพุทธรูปเจ้ายังขรमानอยู่วันนั้น ก็แต่เช้ามาเมตดาพระยา
คนเป็นเจ้าเมืองโยนกถูกเค้านั้น วันนั้นต่อกาลนั้นช่างมรดกแห่งเจ้าเมือง
นั้นได้เห็นยังพระพุทธรูปเจ้าและสาวกเจ้าทั้งหลายนั้น ก็ตั้งตั้งแค้นหันมา
ถึง^{๕๕}ทันแล้ว ก็ร้องแค้นแค้นพลิกคั้นไปร้องแค้นสะเคียน อยู่ท่ามกลางสัน
ตริทันนั้นถ้วนตามที่แต่ ในกาลนั้นพระดีพัญญูเจ้าก็ทำนายว่า ภายหน้า
เมืองจักไปตั้งอยู่ที่นั้น จักได้ชื่อว่าเมืองไชยบุรีเชียงใหม่ดังนั้นแล้ว

เหตุนี้พระมหาเถรเจ้า พร้อมกับด้วยพระยาเอามหาธาตุเจ้าไปบรรจุตั้งไว้ที่นั้น ให้ก่อเป็นเจดีย์สี่รูปแฉะวิหารกำแพงปรางกรบริบูรณ์แล้วฉลองให้ท่านในวันเดือน ๕ เพ็ญวันพฤหัสบดีดำริ่จบบริบูรณ์ก็ให้ชื่อว่ามหาอารามเขียงมันช้างค้ำ แต่นั้นไปศักราชได้ ๓ ตัวมีแป้ พระยาดวงจิงกราชเจ้าท่านก็ไปสร้างเจดีย์หลังหนึ่งกวมที่เกษราธาตุพระพุทธรเจ้า ที่พระพุทธรเจ้าทำนายว่าจักได้ชื่อว่าดอยฟ้านั้นแต่ เดือน ๖ เพ็ญ วันศุกร์ดำริ่แล้วบริบูรณ์ แต่นั้นไปท่านก็เสด็จไปสร้างเวียงแถมตูกหนึ่งมีหนวดที่ไถดด้ค้นทาง สร้างกวมแม่น้ำอันไต่มาแต่หนตะวันตก มีต้นฐานเป็นดั่งผักฝางนั้น จึงเรียกชื่อว่าเวียงฝางแต่นั้นมาแต่ ตามเหตุนิมิตต์แห่งพระพุทธรเจ้ามาทำนายไว้ว่าภายหลังจักได้ชื่อว่าเมืองฝางนั้น เหตุดังนั้นพระยาดวงจิงกราชเจ้าสร้างเวียงยาวเป็นดั่งผักฝางนั้น เพื่อเหตุนี้ด้วยเดชอาชญาแห่งท่านคุ้มสืบต้องพินนาเงินยางและเมืองฝางสามพินนา เมืองสาทห้าร้อยนา ชาวดเมืองหางร้อยนา ชาวคน้อยยางมานร้อยนา รวมกันเป็นสามหมื่นสี่พินนา เมืองสาทห้าร้อยนา ชาวคเมืองหางร้อยนา ชาวคน้อยยางมานร้อยนา รวมกันเป็นสามหมื่นสี่พินนา แต่นั้นควานช้างมงคลแห่งท่านไปหาช้างก็หายรอยเสีย มั่นก็ไปหนทักษิณไปไถดค้นทางหนึ่งก็ไต่เห็นรอยช้างตัวหนึ่งรอยใหญ่ ๓ ศอก เทียวไปตามริมน้ำแม่กก ไปไถด ๕๐๐ วา แล้วก็หายรอยไปเสีย มั่นก็แผ่วไปภายหลังได้ ๓ คั้นไปถึงริมแม่น้ำแม่ขระ มั่นก็ไปพบพรานป่าผู้หนึ่งร้อยเต้าหามา มั่นก็ถาม

พรานป่าผู้หนึ่งว่า ป่าที่ข้างป่าทงหลายมีหรือไม่ พรานป่าผู้หนึ่งกล่าวว่า
 แคว้นข้างป่ามีแต่แดด ว่าดังนี้แล้ว ทนจึงเรียกว่าร้อยเต่าเต้านม
 แด ฝ่ายความข้างคนนั้นก็กลับคนมา พอมาถึงทร้อยข้างทดวงนั้นมันก็
 บ่เห็นยังร้อยข้างทดวง ก็เข้ามาเห็นร้อยข้างมันดังเก่า มันก็ได้ข้างแห่งมัน
 แล้วมันก็มาถึงสำนักพระยาเจ้าแล้ว ก็เข้าไปไหว้ดำพระยาเจ้าตามดั่งมัน
 ได้เห็นนั้นทุกประการ ในกาลนั้นพระยาจระจกกราชเจ้า ก็มีอาชญาให้ไป
 สืบร้างเวียงที่ร้อยข้างทดวงนั้นทุกแห่งแล้ว ก็ได้ชื่อเวียงนั้นว่าเวียงเซียง
 รอย ที่พรานป่าร้อยเต่าหามมานั้นก็ให้ไปตั้งบ้านที่นั่นบ้านหนึ่ง ให้ชื่อว่า
 บ้านร้อยเต่านั้นแด ครั้นต่อมาภายหลังเซียงรอยนั้นก็กลับหายไป เรียกชื่อ
 ว่าเซียงรายต่อมาถึงกาลบัดนี้ เหตุว่าพระพุทธรูปเจ้ายังธรมานอยู่ วันนั้นมา
 ทำนายชี้รายนั้น เหตุอันนั้นจึงได้ชื่อว่าเซียงรายด้วยเหตุอันนั้นแต่ ที่ร้อย
 เต่านั้นก็กลายไปว่าเซียงของด้วยเหตุอันนั้น ส่วนว่าพระยาจระจกกราช
 เจ้าท่านก็อยู่เวียงเงินยางบุรีเซียงแดนแต่ ที่ร้อยเต่านั้นก็กลายไปว่าเซียง
 ของด้วยเหตุอันนั้น ส่วนว่าพระยาจระจกกราชเจ้าท่านก็อยู่เวียงเงินยาง
 บุรีเซียงแดนและเมืองขวางเซียงร้อยทั้งด้ามเวียงนั้นแต่ ท่านก็มีราชบุตร
 ๓ คน และคนผู้พิชิตว่าดาวกอ ผู้กตางชื่อว่าดาวเกือ ผู้หนึ่งชื่อยช้อยชื่อว่า
 ดาวเก้านั้นแต่ ในกาลนั้นยังมีราชาเจ้าพี่น้องก็ชวนกันไปแอ่ว ที่ดล้วย
 คมไหลดมาค่อน้ำแม่ของทีนั้น ก็เห็นยังปูลดวงตัวหนึ่งใหญ่เท่าเหยี่ยว ๒ เข้า
 ขาเจ้าก็ได้จับเอา ปูลดวงนั้นก็พาเข้าวัดดินอันหนึ่งไปนั้นแต่ ขาดองคนผู้พิ

นั้นก็พูดแล้วว่าให้น้องเอนางไปทางใต้ทางห้วยภายในนั้นแล้วให้เฝ้าอยู่ที่
 นั้น ฝ่ายน้องนั้นก็ไปตามคำพอบอกนั้นทุกประการ ส่วนข้าผู้ฟังก็ต้องก็
 ขุดไปได้แล้วก็พากันตักหินผูน้องนั้นเสีย ฝ่ายผูน้องนั้นก็กำค้อนไว้เฝ้า
 อยู่เคียงต้องวันจนค่ำ ขาทั้งสองเป็นพนักเอาปูหลดวงตัวนั้นมาถวาย
 พระยาเจ้าคนเป็นพ่อแล้วก็กล่าวขอร้องดูขานี้ ก็ได้ปูไปผู้เดียวมันก็หลง
 หมุ่เสีย ผู้ขาทั้งสองเสาะหาไม้^๑ ทุกที่กับเห็นมันแต่ ส่วนพระยาคนพ่อ
 ครั้นได้ทราบดังนั้นแล้ว ก็มโหรีให้คนไปตามเสาะหาทางคืนกับเห็น
 ที่ใดสักแห่งแต่ ครั้นว่าคืนนั้นรุ่งแจ้งแล้ว ส่วนว่าผูน้องนั้นก็กำค้อนไว้
 เฝ้าอยู่ ครั้นต่อมาแล้วก็หันมาหาพิงทั้งสองกับเห็นพี่เท่าเห็นแต่รูอันเขา
 ขุดเอาปูนั้น เหตุดังนี้ท่อนนั้นจึงได้ชื่อว่าความ ปูเขานี้แต่ ผูน้องมา
 ผอ^๒ หาพิงทั้งสองไม่เห็นแล้วก็กลับหันมาหอบปราสาทในคืนวันนั้น ก็มาร้อง
 ให้ว่าใครต่อพระยาคนพ่อว่า ดูข้าพี่น้องพากันไปขุดปูนี้ ครั้นได้ปูแล้วก็
 ยังเห็นตะกันเสียได้ตาย ดูข้าจึงอยู่กับด้วยกันไม่ได้แะว่าดังนี้แล้ว ใน
 กาดนั้นเจ้าพระยาคนพ่อ ครั้นได้ยินแล้วดังนั้นก็เคียดแค้นขาทั้งสองอัน
 เป็นพนัก แล้วก็ให้หาดาวกอดผู้พี่เฝ้ากันไปอยู่เสียบ้านถ้ำนั้นแต่ แล้วก็
 ให้ดาวกอดผู้พี่ตางนั้นไปกินเมืองฆาตาวผาพวงนั้นแต่ ส่วนดาวกอดผู้
 น้องช้อย นั้นให้อยู่ไชยบุรีกับด้วยตนนั้นแต่ ส่วนว่าปูหลดวงตัวนั้นพระยา
 เจ้าก็กระทำสักการบูชาแล้วก็ให้อยู่ไชยบุรีกับด้วยตนนั้นแต่ ส่วนว่าปู
 หลดวงตัวนั้นพระยาเจ้าก็กระทำสักการบูชาแล้วก็ให้เอาไปปด้อยไว้ที่เก่า

นั้นแต่ ฝ่ายดาวกอดผู้ไปอยู่บ้านถ้ำนั้น พระยาเจ้าตนพอกัซ้าให้ย้ายไป
กินแคว้นกวาง คือ ว่าเมืองน่านเลี้ยนั้นแต่ พระยาตเวจิงกราชเจ้าอยู่
ด้วยราชสมบัติกับด้วยราชบุตรแห่งคนผู้ชื่อว่าดาวเก้าผู้ชื่อนั้นยัง เวียง
เหรียญเงินยางไชยบุรีเชียงแสนทนนานได้ ๑๒๐ ปี แต่ว่กัซุติไปสู่ปรโลก
เลี้ยในปีเบิกเสดศักราชได้ ๑๒๐ ปี อายุก็ได้เท่านั้นแต่

ฝ่ายเสนาอำมาตย์ทั้งหลายก็อยู่ดาราภิเศกยังเจ้าดาวเก้าขึ้นด้วย
ราชเทณบิดาล้มต๋อไปในศักราช ๑๒๐ ปี แต่ว่กัเบิกบายนามกรว่าดาว
เก้าเทณนาเมืองนั้นแต่ ท่านด้วยราชสมบัติได้บหนึ่งถึงศักราช ๑๒๑ ตัว
ปีกัได้ พระยาดาวเก้าแผ่นมาเมือง ท่านก็บังเกิดเจตนาศรัทธาไปสร้าง
พระเจดีย์สถูปยั้งที่จอมดอยที่ปูเช้านั้น เหตุว่ายามเมื่อพระพุทธเจ้ายัง
ธรรมานพระองค์มาฉ้นชาวแฉะบัวนปาก ผู้ลงไปยั้งฝั่งน้ำที่นั้นแล้ว ถาปนา
เกศาธาตุไว้ที่นั้นเส้นหนึ่งแล้ว พระองค์ก็ทำนายว่าทนต่อไปจักได้ชื่อว่า
ดอยภูเข้าว่าดังนั้น เหตุนี้พระยาดาวเก้าแผ่นมาเมือง จึ่งจักได้ไป
สร้างมหาเจดีย์กวมธาตุเจ้าที่นั้นให้บริบูรณ์แล้วกระทำบุญให้ท่าน จึ่ง
เรียกที่นั้นชื่อว่าธาตุเจ้าดอยภูเข้านั้นแต่ ถัดนั้นมาถึงศักราชได้ ๑๒๓
ตัวปี ดวงเป้า เดือน ๖ เพ็งวันอังคาร ในกาตนั้นยังมีตาผ้าขาวผู้หนึ่งตง
ไปอาบน้้ำชำระตนในที่นั้นน้ำก็พาพัดไหลไป ก็ไปพานอยู่ที่หนึ่งแล้วท่าน
ก็ตายในที่นั้นแล้วท่านก็บังเกิดศรัทธา ก็พร้อมไปด้วยพระยาเจ้าดาว
เก้าแผ่นมาเมืองเป็นเค้าแต่ ฝ่ายเสนาอำมาตย์ประธานรราชภูริทั้งมวต

ก็พร้อมกันสร้างพระเจดีย์หลังหนึ่งสูง ๔ วาอก^๓ แล้วบรรจุพระธาตุเจ้า
๓,๐๕๐ พระองค์แล้วก็กระทำบุญให้ทานบริบูรณ์ ให้ชื่อว่าวัดผ้าขาวพาน
นั้นแล เรียงวัดตั้งกำแพงคั่นกันหลังอันพระยาตวจังกราชตนพ่อสร้าง
ไว้นั้นแล พระยาตวแก่แผ่นมาเมืองเดียวเมืองเหรียญนครเชียงใหม่
แทนพ่อ มานานได้ ๓๒ ปีแล้วก็ถึงอนิจจกรรมไปในปีกัตเต้า คักราชได้
๑๗๒ ศัวั อายุได้ ๘๐ ปี

ต่อแต่นั้นมา ตวได้กินเมืองแทนไปได้ ๔๐ ปี ก็ถึงอนิจจกรรม
ไปในปีเบ็กตี้ คักราช ๕๓๘ ศัวั อายุได้ ๗๓ ปีแล

ตวพังกินเมืองต่อไปได้ ๓๐ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในปีเมิงเมา
คักราชได้ ๕๔๗ ศัวั อายุได้ ๕๘ ปีแล

ตวหลวงกินเมืองต่อไปได้ ๓๐ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในปีระวายยี่
คักราชได้ ๕๗๖ ศัวั อายุได้ ๖๗ ปีแล

ตวแหตวกินเมืองแทนได้ ๒๗ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในปีเต้าตี้
คักราชได้ ๕๘๒ ศัวั อายุได้ ๕๘ ปี

ตวกัตกินเมืองแทนได้ ๑๘ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในปีกตเตด
คักราชได้ ๓๑๐ ศัวั อายุได้ ๖๓ ปี

ตวพังกินเมืองแทนได้ ๑๗ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในปีระวายตี้ คั-
กราชได้ ๓๒๖ ศัวั อายุได้ ๕๓ ปี

ตวตนกินเมืองแทนได้ ๑๘ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในปีกามัด

๑ ส่วครึ่ง คือ จากออกไปปลายแขน

ศักราชได้ ๓๔๓ คั้ว อายุได้ ๕๗ ปี

ดาวจอมกีนเมืองแทนได้ ๑๕ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในป่าบางซ้ง

ศักราชได้ ๓๕๐ คั้ว อายุได้ ๕๑ ปี

ดาวชวักกีนเมืองแทนได้ ๓๐ ปี ก็ถึงอนิจจกรรมไปในป่าไค้

ศักราชได้ ๓๘๕ คั้ว อายุได้ ๕๓ ปี

ตั้งแต่จะจักราชปฐมโอบปาติกลำดับมาถึงพระยา ดาวชวักกีน
 เทียระยอมตูกีนเมืองแทนพ้อมาบั้งกวน^๕ แด แด้นั้นมาพระยา ดาวชวัก
 คายแล้วละตูกไว้แทน มีชื่อว่าดาวจังกวาเรือนคำแก้ว กีนเมืองแล้ว
 ท่านก็มีตูกผู้หนึ่ง ชื่อว่าดาวควักกวา ท่านก็ให้ไปกินเมืองฝาง แต่ใน
 ภาตครั้งนั้นยังมีท้าวคนหนึ่งอยู่แคว้นกวา คือว่าเมืองน่านเป็นตระกูล
 ดาวกอกแต่ก่อน มีชื่อว่าท้าวถักดานคำ ก็เอารพตมารบพระยาจังกวา
 เรือนคำแก้ว ๆ ท่านก็ออกรบยังกตางทุ่งเชียงรายนั้น แด ฝ่ายชาวเชียง
 รายเดียวเจ้าแม่ทัพ ก็พ้อมกีนพ่ายหนีเขาไปในเวียงทัน^๕ ครั้นนั้นท่านก็
 ไซ้ไปหาพระยาควักกวาคนตูกอยู่ยังเมืองฝางให้รู้แล้ว พระยาควักกวา
 ครั้นได้ทราบเหตุดังนี้แล้ว ก็ยกเอารพตมาตามหมิ่นจักมาเตือคนพ้อม
 ไปทันถึง พระยาคนพ้อมก็ถูกฆ่าตายเสียในทริบเดียวก่อน แด ครั้นท่านมา
 ถึงแล้วก็รวบรวมเอาขัง^๕รพตของพ้อมกับทัง^๕รพตของท่านพ้อมแล้ว ก็
 ยกออกแหวกเข้ารบท้าวถักดานคำแล้วท่านก็ได้ตัดเอาหัวท้าวถักดาน
 นั้น แด พระยา ดาวจังกวาเรือนคำแก้วคนพ้อมนั้นกินเมืองได้ ๓๒ ปี อายุ

ได้ ๕๓ ปีตาย เขาฆ่าเสียยังกตางทุ่งเชียงรายนั้นในป่ากบตัน ศักราช
ได้ ๔๐๖ ตัว เดือน ๕ ออก ๗ คำ วันเสาร์นั้นแล คนในเวียงเชียงราย
ทั้งปวงก็แตกพ่ายเสียร้ายเสียแต่ครั้งนั้นมาแล

ลาวควักวาวเป็นอุปราชครองเมืองอยู่เมืองฝางมารบทั่วทั้งคำดาน
แพ้แล้ว ก็ได้เป็นพระยาแทนพ่อแห่งตนอยู่ในเวียงเงินยางเชียงแสนแต่
นั้นมา ท่านก็มีลูกผู้หนึ่งชื่อว่าขุนเทือง ท่านกินเมืองได้ ๖ ปีตาย ศักราช
ได้ ๔๒๓ ตัวปีเกิดไค้อายุได้ ๗๓ ปี ต่อแต่นั้นมาขุนเทืองกินเมืองแทนพ่อ
สืบต่อไปแล้ว ท่านก็ยอมประสงค์ไปไถ่เนื้อในป่า ในกาลวันหนึ่งพระยา
ขุนเทืองไปเยี่ยมว้าวบวณ^๑ ที่แห่งหนึ่ง ครั้นนั้นยังมีลูกเสด็จผู้หนึ่งชื่อ
ว่า นางเอกไค้แก่นรมิตเป็นมัทกฏ^๒ ตัวหนึ่งไปแอ่วเล่นในที่นั้น ก็ไปกิน
ยังน้ำเยียวขุนเทืองในบวณ^๓ ที่นั้นก็มีคามยินดีอย่างยิ่งนัก ก็บังเกิดทรง
ครรร^๔ ขนตงแต่นั้นมา นางทรงครรร^๕ มาประมาณเดือนหนึ่ง นางก็มา
ว่าฟังดูกรว่าคงแต่ได้กินน้ำเยียวแห่งขุนเทืองยังที่บวณ^๖ ที่นั้น ก็ตงครรร^๗
ขนมาดงนั้น นางก็รู้ด้วยผยา^๘ สรรพยา ชาติก่อนนั้นเคยได้เป็นผัวนาง
นางก็มีใจปฏิพัทธ์กับด้วยพระยาขุนเทือง นางก็แรมจิตตนเป็นนางผู้หนึ่ง
งามประดุจดังนางเทพธิดานั้น ก็อยู่ยังวิมานคำเหนือคำไม้หัดวงคันหนึ่ง
กระทำเสียงเป็นดังคนออตุณ^๙ ฝ่ายพระยาขุนเทืองครันได้ยินแล้วก็ใช้
ให้ลูกน้องไปผ่อดู ก็เห็นยังวิมานแห่งนางแล้ว ก็มาบอกแก่พระยา
ขุนเทืองให้รู้ดังนั้น ครั้นนั้นพระยาขุนเทืองก็ได้ยังกวางคำตัวหนึ่ง อัน

นางหากเนรมิตมาจุใจ^๑นั้น ถูกน้องกับทันแด ส่วนพระยาขุนเทืองครัน
 ไปถึงยังวิมานแห่งนางนั้นแล้ว ^๔ก็ขึ้นไปผ่องดูก็เห็นยังนางอยู่ในที่นั้น ฝ่าย
 นางครันได้เห็นยังพระยาขุนเทือง แดวกก็เข้าสวมกอดเอาไว้เป็นผัวดังเก่า
 นั้นแด พระยาขุนเทืองอยู่กับด้วยนางเป็นอันนานนัก หม่อมวิวารทั้งหลาย
 ก็พากันเสาะหากับพบ ก็ฟังข่าว^๒ พากันพ่ายหนีมายังบ้านเมืองแห่งคนนั้น
 แด ส่วนนางนั้นก็ใคร่เดินตามภาษาผีเสื้อแห่งนางนั้น นางก็ขอเอาผ้า
 มากั้นแวดพระยาแล้ว ยิบ^๓คิดฝันปราสาทไว้แล้วก็พากันเดินมะโหรสพ
 ตามคนไม้ทัน^๔นั้น ครั้นพระยาก็ก็นอนน้อยยังชนหมาก^๕ มาแทงผ้ากั้น
 แล้วผ่องคอยดู ก็เห็นเป็นวอก^๕ก็มี บ้างเป็นงูเห็ดอมตายเต็มป่าแด ใน
 กาดนั้นพระยาก็ก็นำหนายนกนั้นแด ครั้นนางเห็นคตตายแล้วก็มาเห็นรอย
 พระยาแทงผ้ากั้นนั้น นางก็ถามพระยาว่ามหาราชาเจ้าเห็นแล้วยินหนายนก
 แदनอ ฝ่ายพระยาขุนเทืองก็กล่าวว่เอาหนายนก แตะว่าดังนี้แล้ว
 นางก็เอามือแตก^๖ ท้องแล้วก็เอาแทงชนอันหนึ่งออก งามเป็นดังแทง
 คำนัน ก็เอาตอง^๗ ทงห่อแล้วก็เอาน้ำนมใส่บอกไม้้อ้อตามบอก ก็เอา
 ให้พระยาแล้วกล่าวว่าเจ้าจึงเอาห่ออันนั้นเมื่อรักษาไว้ ตั้งแต่วันนั้นไปได้
 ตามเดือนแล้วให้ไซ^๘ ห่อดู ครันเห็นเป็นเด็กน้อยดังนั้นจึงเอาบอกหน้าไม้
 อ่อนให้กินแดเทอ^๙ แด่น้อยแเดะเดือนแเดะบอกเทอญ ครันสิ้นแล้วยัง
 ให้อยู่ดั่งนั้น ให้คนเอาไปไว้คั่นป่าแพะเทอญ ว่าดั่งนั้นแล้ว ในที่นั้นก็

• จับ ๒ รีบเร่ง ๓ เข็ม ๔ ที่เขื่อนหมาก ๕ ถึง ๖ ถด ๗ ใบไม้ขนาดใหญ่
 เช่นตองกล้วย ๘ แก้ว ถอด ๙ ที่, เทอ

บังเกิดมาทั้งนั้น พระยาภิเษกให้เอาหอนั้นแล้วก็กลับมาดูเมืองแห่งตนนั้นแต่ ครั้นกลับถึงก็เอาหอนั้นให้คนรักษาไว้พอถึงกำหนดสามเดือนแล้ว ก็ไข ผอ่ดดูก็เห็นเป็นกุมารน้อยงามยิ่งนัก พระยาภิเษกให้คนเอาไปช่วยเลี้ยงแล้ว ก็เอาผ้ามาห่อปกไว้ ครั้นร้องไห้เมื่อใดก็เอาน้ำบอกไม้อ่อนนั้นให้กิน พอ ถึงกำหนดสามเดือนก็เลี้ยงทั้งสามบอกไม้อ่อนนั้น กุมารนั้นก็ร้องไห้อยู่ พระยาภิเษกให้คนเอาไปนอนไว้ริบ ๒ ปี พ้นแล้ว ยังมีฟานคำ ๓ ตัวหนึ่งมาให้กิน นมคั่วเพื่อ ๆ แด่ กุมารผู้นั้นก็ขึ้นใหญ่มา พระยาคนพ่อและเสนาคนใช้ ทั้งหลายก็พร้อมกันได้ชื่อว่าขุนท่ง เขายังนึกผิดต้องทิ้งห่อมานั้นแด่

แต่ขึ้นไปพระยาภิเษกเห็นนางเอกไค่นัก พระยาภิเษกหาทางเมือง คนเรือนเป็นนมเหสีแล้ว ก็มีลูกด้วยกันผู้หนึ่งได้ชื่อว่าขุนแดงกวานนั้นแด่ ครั้นขุนท่งใหญ่มาได้ ๑๖ ปี พระยาคนพ่อก็อุกึกเชื่อว่า พระยาขุนท่ง แด่ก็ขอยังถูกอาวให้เป็นเมีย นางนั้นนามชื่อว่านางศรีสุภานนั้นแด่ ในกาลนั้นพระยาขุนเทืองคนพ่อกินเมืองได้ ๑๖ ปี ก็ตายในปีเบิกสงว้า ศักราชได้ ๔๔๐ ตัว อายุได้ ๖๐ ปีแด่ ขุนท่งเป็นพระยาแทนพ่อ ก็ประ ดงค์ไปไล่เนื้อเดือนกลางฟาน ก็ยิงได้กวางคำตัวหนึ่งถูกแถวบ่ตาย ก็ ทวย รอยกวางไปทางทุ่งดอยทุ่งแคมเมืองเงินยางแห่งตนทางตะวันตก นั้นแด่ ในกาลนั้นนางเอกไค้ผู้เป็นมารดาที่อยู่ยังวิมานคำอันนั้น ครั้นนาง ได้เห็นยังถูกแห่งตนก็มีความยินดียิ่งนัก แด่ก็เรียกหาขงพระยาขุนท่ง ตนลูกขึ้นเมื่อล่ววิมานคำ แด่ก็ปราศรัยกับด้วยพระยาคนถูกแด่ก็พา

เข้าไปในถ้ำ นางก็สัญญาแก่ลูกคนว่า แม่จักส่งเจ้าไปหาตานาย^๑ เจ้าอย่าได้กลัวหนอ เจ้าจงขอเอาหม้อแกงทองรองบ่ม^๒ จ่าย กับขอขวักขว้าย^๓ ให้เป็นเมือง สองอัน^๔ เทอญ ว่าดังนี้แล้ว ครั้นว่าไปถึงบูยาตานาย แท้ก็เห็นเป็นรูของ^๕ ไใหญ่เท่าเทนชาวข้าว เกิดคำวิยวาด^๖ ตาใหญ่เท่าแว่น ท่านก็ขอเอาเป็นดังแม่สัญญาให้^๗นั้นแท้ ครั้นนั้นบูยาตานายก็ให้สิ่งของนั้นทุกประการแล้ว ก็ออกมาหาแม่แห่งคนนั้นแต่ นางแอกไค่กล้าวฤทธิของวิเศษแก่ลูกว่า หม้อแกงทองรองบ่ม^๘ จายนี้ จักเลี้ยงแซกร^๙พลับพลึง^{๑๐}นั้นนับแต่ัน ข้าวแกงชั้นปลาอาหารก็หากมีมาเต็มทุกเมื่อ^{๑๑}บ่มเลี้ยงแต่รองขวักขว้ายให้เป็นเมือง^{๑๒}นี้เจ้าจงเอากวัดแกว่ง ครั้นว่าขอ^{๑๓}ไปร้องที่ใด เจ้าจงจักนอนที่นั่นเทอญ ว่าดังนี้แล้วก็ส่งลูกคนให้กลับคืนเมือง^{๑๔}นั้นแต่ ส่วนพระยาขุนทิงครั้นมาถึงที่แห่งหนึ่งป่าราบเพียงงาม ท่านก็เอาขอขวักขว้าย^{๑๕}นั้นกวัดแกว่งไป ขอนี้ก็เกี่ยวเกาะต้นไม้ไว้แล้วท่านก็นอนในที่นั้น ครั้นถึงกลางคืนสถานที่นั้นก็บังเกิดเป็นเมืองอันหนึ่ง มี^{๑๖}ทุ่งรวงเวียง^{๑๗}เชียงแซ่^{๑๘}เข้าเรือน^{๑๙}ช้างม้า ก็บังเกิดพร้อมทั้งไฟฟ้า^{๒๐}เข้าเมืองมากนักแต่ ส่วนพระยาขุนทิงตื่นรุ่งเช้าก็เห็นเป็นเมืองรุ่งเรืองงามเป็นดังแผ่นเงิน^{๒๑}นั้น ท่านก็ได้ชื่อเมืองอันนั้นว่าเวียงเชียงเรือง^{๒๒}แต่นั้นมาแต่ส่วนพระยาขุนทิงก็กลับคืนมายังเมืองเก่าแห่งคนแล้ว ก็ชวนเอาครอบครัว^{๒๓}ถูกเมียและเสนาอำมาตย์ไปอยู่ยังเวียงเชียงเรือง^{๒๔}ที่นั้นแล้ว ก็แต่งตั้งให้น้องท่านผู้ชื่อว่าขุนเรงกวาน^{๒๕}นี้เป็นพระยาจักรี^{๒๖}วัดินในชมพูทวีป ฝ่ายทำว

พระยาธำมณศราชทั้งหลายก็เข้ามาดูสมภาร มีบรรณาการช้างม้าผู้คน
 มนตร์มากวายนานัก ใฝ่บไต่หนึ่งชั่วทุ่งแก่งกินก็เท่าให้รับประทานทุก
 คนๆ แม้ว่าสัตว์ป่าทั้งหลายคือว่าตะมิ่งกวางฟานเลื้อหมีจ้อน^๒ วอก ค่าง
 นางนี้ นกรุ้งเหศว^๓ ทั้งหลาย ก็ว่าถูกหลานเจ้าเราได้เป็นเจ้า ปราบ
 ปฐวี^๔เราก็คควรไปปฏิบัติและว่าดังนี้แล้ว ก็ลงมาดูเมืองเสียดงนั้นแต่
 หมู่คนและท้าวพระยาทั้งหลาย ท่านก็มีอาชญาตักตองร้องข่าวในเวียง
 และนอกเวียงทงมวดว่า สัตว์ป่ามาดูเมืองนี้หากเป็นบิوارมู^๕ย่าแห่ง
 เราทั้งสิ้นแต่ ใครอย่าได้กระทำร้ายแก่เขาเนา ว่าดังนี้แล้ว ในกาลนั้น
 หมูเถื่อนทั้งหลายก็ไปกินข้าวในนาในไร่แห่งชาวเมืองทั้งหลาย ชาวเมือง
 ทั้งหลายก็เข้าไปไหว้สาพระยาขุนทั้งๆ ก็แต่งให้คนเฝ้าเฝ้าบั้ง^๕ หมู
 เถื่อนทั้งหลายก็ยังมากินอยู่ดังเก่า เขาก็เมื่อดำแดงแก่พระยาเจ้าอีกแดง
 ท่านก็ให้เขาเอาไม้ได้คันทายไปแขวนทุกที่ ครันตมมาด^๖ไม้หนักทำวไป
 สัตว์ก็เข้าไปกินข้าวดังแต่ก่อนนั้นแต่ เขาก็เมื่อไหว้สาขออาชญากรุณา
 แด่พระยาเจ้าๆ ก็ว่าเหศวหดวงเผ่านาหดวง เหศวน้อยเผ่านาน้อย ครัน
 ว่าเขาเห็นหมูกวางมาเข้านา เหศวก็อยู่คั่นไม้สูงห้ามเดิน สัตว์ทั้งหลาย
 ก็พ่ายหนีไปแต่ บ่มากินข้าวยังนาดังที่แต่ สัตว์ทั้งหลายไปตามข้างบ้าน
 ข้างเมืองข้างคู^๘ ไร่คู^๙เรียง ฝั่ง^{๑๐}เลื้อหลดาง^{๑๑}ไปเสียดงแต่ เลื้อบ้านเลื้อ
 เมืองก็เคียด ก็แต่งให้เป็นอันตรายแก่เหศวหดวงเหศวน้อยอันเผ่านา
 นั้นตายไปเสียเสียแล้ว สัตว์ทั้งหลายก็มากินข้าวไร่ข้าวนาดังนั้น ท่าน

๑ ใคร ๒ กระอกกะชนิดหนึ่ง ๓ อีหมีขาว ๔ กระต๊อบ, กระตอม ๕ หนี่

ก็มีอาชญาให้ด้านคาเหศว^๑ ด้านเป็นสองคาสามคาเรียงกันแล้ว เอาดา
 หงัดตจนเมือบเห็นบปลายไม้หมายไว้ที่ไร่นาน^๒ ด้^๓ตัวท่งหลตายจ^๔
 บ่มากินข้าวไร่ข้าวนาต่อเท่ากาตบดิน^๕ แ^๖ พระยาเจ้าขุนทั้งเป็นเจ้าด้วย
 เมืองเชียงเว^๗รื่อง ท่านบมี^๘ดุกผู้ชายเท่า^๙มีแต่^{๑๐}ดุกผู้หญิงหนึ่ง^{๑๑}ชื่อว่านางมนุส^{๑๒}ต
 อรุณ^{๑๓}นั้นแ^{๑๔} พระยาขุนเรงกวา^{๑๕}คนนั้นมี^{๑๖}ดุกสองชาย ผู้^{๑๗}พี่ชื่อว่าดาว^{๑๘}ชิน
 ไ^{๑๙}นางพระคิ^{๒๐}ต^{๒๑}ส^{๒๒}กุดเป็น^{๒๓}เมียแล้ว^{๒๔}ให้อยู่เงินยางกับด้วย^{๒๕}คน ให้^{๒๖}ใจ^{๒๗}รู้^{๒๘}คน^{๒๙}กาย
 ะ^{๓๐}วันออก^{๓๑}ด^{๓๒}อง^{๓๓}ได้^{๓๔}เว^{๓๕}ียง^{๓๖}ไช^{๓๗}ย^{๓๘}นา^{๓๙}ราย^{๔๐}น^{๔๑}คือ^{๔๒}ว่า^{๔๓}ค^{๔๔}อน^{๔๕}ม^{๔๖}ุด^{๔๗}ท^{๔๘}ง^{๔๙}ม^{๕๐}ว^{๕๑}ด^{๕๒}แ^{๕๓} หน^{๕๔}เห็น^{๕๕}ือ
 ภาย^{๕๖}ะ^{๕๗}วัน^{๕๘}ค^{๕๙}ก ให้^{๖๐}ต^{๖๑}น^{๖๒}น^{๖๓}้อง^{๖๔}ชื่อ^{๖๕}ว่า^{๖๖}จ^{๖๗}อม^{๖๘}ผ^{๖๙}า^{๗๐}เร^{๗๑}ื่อ^{๗๒}ง^{๗๓}ท^{๗๔}ั่ว^{๗๕}ได้^{๗๖}ด^{๗๗}ูก^{๗๘}พระ^{๗๙}ยา^{๘๐}ข^{๘๑}ุน^{๘๒}ท^{๘๓}ัง^{๘๔}เป็น^{๘๕}
 เม^{๘๖}ีย^{๘๗}อยู่^{๘๘}เว^{๘๙}ียง^{๙๐}เช^{๙๑}ียง^{๙๒}เร^{๙๓}ื่อ^{๙๔}ง^{๙๕}น^{๙๖}น^{๙๗}แ^{๙๘} พระ^{๙๙}ยา^{๑๐๐}ข^{๑๐๑}ุน^{๑๐๒}ท^{๑๐๓}ัง^{๑๐๔}ก^{๑๐๕}ิน^{๑๐๖}เม^{๑๐๗}ื่อ^{๑๐๘}ง^{๑๐๙}ได้^{๑๑๐} ๔๑ ปี ^{๑๑๑}ต^{๑๑๒}าย^{๑๑๓}ใน^{๑๑๔}ปี
 ก^{๑๑๕}ด^{๑๑๖}ไ^{๑๑๗}ค^{๑๑๘}ั^{๑๑๙}ก^{๑๒๐}ร^{๑๒๑}า^{๑๒๒}ข^{๑๒๓}ได้^{๑๒๔} ๔๖๑ ต^{๑๒๕}ัว ^{๑๒๖}อ^{๑๒๗}าย^{๑๒๘}ไ^{๑๒๙}ด้^{๑๓๐} ๕๕ ปี^{๑๓๑}แ^{๑๓๒}

จอมพลเรือคนหาดานกีนเมืองแทนอยู่เวียงเชียงเรื่องทนนได้ ๘ ปี
แล้ว ก็มีราชบุตรสองคน คนพี่ชื่อว่าท้าวฮ้ายเจื่อง ก็ให้กีนเมืองอยู่ยัง
เวียงเชียงเรื่องกับคนแล้ว ให้เอาใจรักคนในเมืองและเชียงรายและแคว้น
ใต้แล้ว ก็แต่งให้เจ้าขุนเจื่องคนน้องนั้นเป็นอุปราชาแต่งเมืองไปกีน
เมืองฝางแล้ว ให้ใจรักคนภายในควันคทงมวดแต่

ทันทีที่จกจากด้วยเจ้าขุนเจืองก่อนแด่ ท่านได้เป็นอุปราชาส่งเมือง
แล้ว ในคืนนั้นท่านจัดยกไปเมืองฝางอันนั้น ท่านนอนในราตรคืนวันนั้น
ก็เห็นยังมีนิมิตฝันว่า ยังมีชายเฒ่าแก่ผู้หนึ่ง นุ่งผ้าขาวแล้วเอาแก้วมา
ให้ดูหนึ่ง แล้วก็ตั้งตั้งคนแจ้งดีแล้ว ศักราชได้ ๒๔๘ ตัว ประวาย

ซังว้า เดือน ๒ ออก ๘ ค่ำวันอังคาร ท่านก็เสด็จออกไปเมืองฝางแต
ท่านยกไปถึงน้ำแม่คำท่าทบทันนั้น ยังมีช้างควาหนึ่งมั่งอันแดงมีเด็บคันอัน
เขี้ยวงามใหญ่ประมาณ ๔ ศอก เดินเตี้ยบริมน้ำแม่คำกำหนดมาถัด
ต้องหน้าท่าน ๆ เห็นแล้วก็ได้ตามเอาช้างตัวนั้นไปหนตะวันตกชวยได้ไกล
ประมาณ ๕๐๐ วา ช้างตัวนั้นก็ไปเหยี่ยวกิ่งไม้ครั้นน้อยคันหนึ่งอยู่ ท่าน
ก็ขึ้นต้นไม้ครั้นนั้นแล้วก็ได้คล้อยช้างตัวนั้นได้แล้ว อุปราชาเจืองเจ้า
ท่านก็มีใจยินดีนักแล้วท่านก็ได้ชื่อช้างตัวนั้นว่าพานคำ เหตุว่าได้ที่น้ำแม่
คำนั้นแต่ ไม่ครั้นนั้นก็ได้ชื่อว่าครั้นช้างนำวเด้นนั้นมาแต่ ท่านก็เลย
ไปกินเมืองฝางนั้นแต่

ท่านจึงจากด้วยพระยาตาวชินคนพี่ อันกินเมืองเงินยางตะไชยนา
รายน์เมืองมุนั้น บ่มีลูกชายมีแต่ลูกหญิงสองคน ผู้พี่ชื่อว่าอามแพง
จันทน์ผงมีอายุได้ ๑๒ ปี ผู้น้องชื่อว่านางโอคาแพงเมืองอายุได้ ๑๐ ปี
ฝ่ายพระยาจอมผาเรืองคนน้อง ก็ใช้ไปขอเอาจักให้แก่ราชบุตรทั้งสองพี่
น้อง พระยาตาวชินคนพี่ก็ว่าดูเขายังน้อยอยู่ไปข้างว่าสังเทือ^๑ เอา
บุญข้าเจ้าเป็นภรรยาเทอญ พระยาจอมผาเรืองกินเมืองได้ ๑๘ ปี ศัก-
ราชได้ ๔๘๘ ตัวก็ตายในปีที่ไปขอนางทั้งสองนั้นอายุท่านได้ ๖๐ ปีแต่
ส่วนพระยาอ้ายเจืองตนถูกกินเวียงเชียงเรืองแทนสืบไป แต่นั้นมาคำ^๒
ดือซาปรากฏไปในบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลายว่า ยังมีนางทิพย์ ๒ นาง
พี่น้องเกิดมีในเวียงเงินยางข้างแค้นนั้น งามนักหาผู้ใดจักเต็มอบมิได้

๑ ตัดมาจากคำว่า ศรีมหาโพธิ์ ๒ ไปข้างว่าสังเทือ=ทำไมพูดอย่างนี้ ๓ คำพูด

เป็นลูกเจ้าเขียงเรื่องนม ๒ คน หาทำพระยาบได้เท่าเงินไว้แต่เจ้าคน
บุญใหญ่มหานครจึงจักทรงได้แก่ ครั้นนั้นท้าวพระยาดำมนตราขง
หลาย เป็นต้นว่าเมืองโกสัมพี กิ่งคราช ลำวัดถ้ำ หงสาวดี อโยธยา
ต่างคนก็ต่างห้ำ มัวผลมากหลาย ว่าจักยกพลมาชิงเอาขงนางทั้งต้อง
นั้นทุกหัวเมือง ฝ่ายพระยาจันทบุรีกับพระยาแควหวดงตนพี ก็พูดว่า
ต้องราพิน้องจักไปเอานางทิพย์มาคนละนางเทอญ ว่าดังนั้นแล้ว ก็ห้ำ
ยังมัวผลเป็นอันมากนัก ท้าวพระยาหนไต้ละครวันตก ต่างคนก็ว่า
ต่างคิดหาญนัก มารบแควละครดาวตานช้างบ่แพ้ เขาก็ว่าจักรบด้วยหมู่
บ่แพ้ ๒๒๒ เหตุว่าหมู่คูหาชนนักมาชนช้างต่อกันเทอญ ก็หาไถ่จับชนช้าง
ต่อแควบได้ แกวก็ว่าวันพรุ่งนี้ จักเข้าเอานางทิพย์ในเวียงเงินยางเขียง
แสนนั้นแล้ว ครั้นนั้นพระยาตาขงเจ้าคนพ่อแห่งนางทั้งต้องก็ใช้ให้อำ
มาตย์ ไปหาเจ้าทั้งต้องพี่น้องยังเวียงเขียงเรื่องละครเวียงฝาง ให้เอา
วิพตยกมาช่วยทั้งต้องเมือง ตนน้องทั้งต้องเมืองมาไม่ทันถึง พระยา
อ้ายเจืองตนพีจึงเอาคนชาวเขียงเหรียญเงินยางละครเวียงเขียงเรื่องได้
พร้อมแล้ว ก็ชี้ช้างออกชนช้างแควบ่แพ้แคว เลี้ยแควพันตายกับหัว
ช้างนั้นแล้ว ครั้นนั้นเจ้าอุปราชขุนเจืองตนน้องลูกเมืองฝางมาถึงแล้ว
ก็ชี้ช้างชะพานคำไล่ช้างเข้าต่อ พระยาจันทบุรีก็ไล่ช้างตัวชื่อว่าสุร
สงครามเข้าต่ออุปราชเจ้าขุนเจืองเคียดนัก ก็จึงเอาราวช้างพันหัวพระ
ยาเวียงจันทน์ตายกับหัวช้างนั้นแล้ว ฝ่ายพระยาแควเป็นพื้นจึงกล่าวว่

ย่ำรับพันกันด้วยงายเทอญ ช้างบ่แพ้ตัวหนึ่งก็จักเปลี่ยนตัวหนึ่งเข้าชน
 ช้างเรายังมีหลายตัวตาย ค่อยเดินกันไปให้ตุนกก่อนว่าตั้นนั้นแล้ว พระ
 ยาแวกก็เข้าชนช้างตัวชื่อว่าแก้วคุณเมืองเข้าชนช้างเจ้าอุปราชาคือชื่อว่า
 ชะพานคำ เข้าชนหางารับจับเคี้ยวคอช้างแก้วคุณเมืองแห่งพระยาแวก
 ทำวไปแด่ พระยาแวกเข้าชนช้างแก้วปราบเมืองเข้ามาชนอีก ช้างชะพาน
 คำก็กระทำตั้นเดียนั้น ช้างแก้วปราบเมืองก็ทำวไป พระยาแวกก็เปลี่ยน
 เขาเข้าชนตัวชื่อว่าแก้วบุญเรือง เข้าคอแถมช้างชะพานคำก็แทงเคี้ยวคอช้าง
 แก้วบุญเรืองทำวไปแล้ว ครั้นนี้เจ้าอุปราชาชุนเจืองก็เอาง้าวช้างพัน
 หัวพระยาแวกตายกับคอช้างนั้นเด ฝ้ายพลแวกทั้งหลายก็แตกพ่ายพลัด
 กัน ส่วนชาวเวียงเงินยางเชียงแสนเชียงเวืองเมืองฝางเชียงรายท่งปวง
 ก็พร้อมกันไต่เกิดเขาแวกได้สามหมื่นคนกับทั้งช้างม้าเข้าของดำตราอาดูช
 ทั้งมวตพร้อมตั้น แดวกก็เอาคนเหล่านั้นเข้าไปขังไว้ในเวียงเงินยางนั้นเด
 ครั้นนี้พระยาตาวชินตนตุงก็มีใจยินดียิ่งนัก ก็ประทับตุงหมิงทั้งตองพี
 น้อยด้วยเครื่องอดังการเสร็จแล้ว ก็นำออกไปถวายแก่เจ้าอุปราชาชุน
 เจืองคนหลานให้เป็นอัครมเหสีฝ้ายชายฝ้ายขาวทั้งตองนางนั้นแล้ว ก็
 เอาน้ำมาอุกิเชกให้เสวยเมืองเทเวญญนครเชียงแสนนั้นเด แด้นไปจึง
 ได้เรียกชื่อว่าพระยาเจืองฟ้าธรรมิกราชเด

ส่วนว่าทำวพระยาเมืองใหญ่ทั้งหลาย อันมาตวันตกหนได้ ว่า
 จักมาชิงเอานางนั้น ก็มาคาน ๒ แวกเดี้ยกเตยน้อมเข้าดู่ส้มภารแห่งท่าน

ก็กระทำการอุกฤษฏ์อีกครั้งหนึ่ง จึงได้ชื่อว่าพระยาเจืองฟ้าธรรมมิกราชา
แล้ว ก็ปลุก^๑ หออุทุม^๒ พดชน^๓สูงร้อยศอกก่อนแล้ว ฝ่ายพระยาอ้าย
เจืองคนพี่ท่านก็เสวยเมืองเชียงเวืองแทนพ่อนได้ ๘ ปีตาย พระยาแก้ว
ฆ่ากับหลังช้างเดี่ยวในปีถัดกัน ศักราชได้ ๔๘๓ ค่ำ อายุได้ ๓๘ ปี พระยา
ดาวชินคนลุงอันเป็นพ่อแห่งนางอามแพงจันทน์ผ่องและนางโอคาแพงเมือง
นั้น เสวยเมืองเงินยางได้ ๒๗ ปีแล้วตายในปีดวงเต้า ศักราชได้ ๔๘๔
ค่ำ อายุได้ ๗๐ ปีแล้ว

แต่นั้นมาพระยาเจืองฟ้าธรรมมิกราชาที่อยู่เดี่ยวราชสมบัติในเมือง
เวรญญนครไชยบุรีเงินยางเชียงแสนนั้น ครั้นต่อมาพระยาหล่มฟ้า
เก้าพิมาน เมืองวิเทหราช กับพระยาจุพนต้องคนพี่น้อง ก็เอาหมู^๔รพด
ต้องมาว่าจักมาชิงเอานางและคนและนางนั้น ครั้นมาถึงกลางทางก็รู้
ข่าวว่าบรรดาหัวเมืองทั้งหลายที่ยกพลมาชิงเอานางนั้น พระยาเจืองแพ้
แล้วได้นางทั้งสองมาเป็นมเหสี คนก็มีความกลัวเดชอำนาจนั้นมากนัก
ก็พร้อมกันแต่งเครื่องบรรณาการแต่อย่าง^๕แต่ ๓๐๘ ทั้งต้องคนพี่น้อง
คือว่าหอยสังข์เงิน หอยสังข์คำ หอยสังข์ปกติ อ่างเงินอ่างทอง หอ
ก็มา^๖คัมชน^๗ แถม ๓๐ ศอกต้องเทือง เป็น ๓๒๐ ศอกแล้ว ก็อุกฤษฏ์
เรียกชื่อว่าไชยนารายณ์ธรรมมิกราชัน^๘นั้นแล ตามออกมาสว่างนั้น ๓๒
ศอก มี ๒ ที่เป็น ๓๒๔ ศอกนั้นแล แต่นั้นมาชื่อและแถวฝ่ายตะวันออก
ฝ่ายเหนือก็ได้ด้วยแต่นั้นมาแต่ โกลัมพี, กตั้งคราช, และหงส์ดำดี

อโยธยาก็ได้ด้วยแต่นั้นมาแต่

ตั้งแต่นั้นมาพระยาธรรมิกราชเจ้าท่านก็ถนัดมานใจ^๕ ถูกแต่้าหลาน
 เหล่นเมื่อนำ ก็จึงจกย้ายเอาแถวเมือเป็นเจ้าเมืองวงเสียแล้ว ก็ตัด
 ด้วยแก้อเสียแล้ว ก็ดอหน้าแบ้นหินไว้ในเวียงมิดิถนคณั้น ในปี
 กตสัน ศักราชได้ ๕๐๒ ตัวแต่ ครังเมื่อท่านได้ปราบสมพทวปีนั้น อายุ
 ท่านได้ ๒๗ ปี ยิ่งกล้าหาญแข็งแรงนัก ก็มีอาชญาให้พ่อค้าต่างเมือง
 ว่ากูชนช้างก็ยังันูกอยู่แต่ ก็ยักจกโควชนช้างอยู่ ดุยังรู้ที่ใดจักชนค่อ
 กู ครันดุยังรู้ที่ใดจักชนจงมาบอกกูเทอญ กูจักไปชนจักให้แพ้เขาทุก
 แห่งแต่ ก็ตั้งยังพ่อค้าต่างเมืองไปทุกแห่งทุกที่แต่ ที่ใดท้าวพระยาทั้ง
 หลายฝูงนั้นเขาบ่แข็งค่อได้ เขาก็เข้ามาอ่อนน้อมลุ่มถนารท่านสันทุก
 เมืองนั้นแต่ ท่านได้เป็นเอกราชด้วยเมืองมาได้ ๕๐ ปี ยังมีพ่อค้าแถว
 หมูหนึ่งก็ไปถึงเมืองแมนคาคอกขอกฟ้าตายันแล้ว เขาก็ออกสู้รบ จึง
 เขาข้อมือไปโพ^๒ เอาค่านันนั้นแล้ว เขาก็มาบอกข่าวคำสันอันนั้นแก่กัน
 อยู่เด่มอแล้ว เขาก็สืบชนให้ว่าเจ้าแห่งเขาแล้ว ก็จึงปลงคำตงว่าเรา
 จักชนช้างค่อพระยาธรรมิกราชนั้นแล้ว ฝ่ายพ่อค้าทั้งหลายได้ยินคำอย่าง
 นั้นแล้ว ก็มาให้ว่าถึงพระยาธรรมิกราชแท้ พระยาธรรมิกราชได้ยิน
 ยังคำอันนั้นแล้ว จักว่าเราเฒ่าแก่เสียแล้ว บ่ไปแดงว่าบ่ได้ เหตุได้
 ออกปากดำเสีย

ครันนั้นท่านก็ร้องเรียกยังลูกทั้งห้าคนมาแล้ว ก็แต่งดาวเงินเรือ

ผู้เค้านั้นเป็นลูกนางอามแพงจันทน์ผ่นนั้น ให้เป็นเจ้าเวียงเงินยางแตะ
 ไชยนครกับบ้านเมืองท่งมวดแล้ว ก็แต่งดาวเจืองผู้กตางนั้นกับบิรวาร
 พันหนึ่งแล้ว ให้ไปกินเมืองแถวหลวง ก็ปกหนอสูงยังที่ตอยภูหม้อด
 เมืองแถวสูงร้อยศอกแล้ว ก็อุกิเชกให้เป็นเจ้าแก่เมืองแถวท่งมวด
 ก็แต่งดาวพาวผู้ของร้อยนั้นกับบิรวารร้อยหนึ่งให้ไปกินเมืองจันทบุรีให้
 เป็นเจ้าแก่จกรวา^๕ท่งมวด แล้วแต่งให้ลูกนางโอคำแพงเมือง ผู้
 ชื่อว่าขุนคำร้อยนั้นให้ไปกินเมืองไชยนารายน์เมืองมุดแด ให้ใจรู้คน
 ภายหลังวันออกต้องได้ แล้วก็แต่งให้เจ้าร้อยเมียผู้ของนั้น เป็นอุปราช
 ให้อยู่เวียงเชียงเวืองแดให้ใจรู้คนภายหลังวันตกท่งมวดแล้ว แล้วก็เป่า
 เฮอร์พดคนหาญท่งหลายได้แก่ด้านเก้าแค้นแล้ว ก็เด็ดจอกออกจากเวียง
 เหรียญนครเงินยางไปหนตะวันออก ออกไปไถ่ถนักรักไปถึงเมืองแมน
 ตาดอกชอกฟ้าคายันแท้ ในกาดนั้น พระยาธรรมิกราชท่านก็เห็นยัง
 เมืองอันนั้น มีหินผามากนักเป็นหินชา^๒ ผาถมทางอันจักเข้าหาเวียงนั้น
 ก็มีทางเดียวที่จะเข้าก็เป็นอันลำบากยิ่งนัก เวียงเพื่อนักสูงนัก บ่อาจ
 จักแพ้เพื่อนได้ อนึ่งช้างก็เท่าเคยแรงตัวก็เท่าเคยแล้ว ก็จึงจัดเก้
 ๕ เตื่อผ้าลาดหัวในอุคคำแล้ว ก็ใช้ให้อำมาตย์ผู้หนึ่งนำเอาคันทมาให้แก่ตุก
 แตะเมีย ว่าให้คันที้ผ่าน^๕ต่างตนเราเทอญ ฝ่ายนางเทวีอยู่ภายหลัง
 พระยาเจ้าก็มีเหตุดางใหญ่ ๓๐ ประการ คือ (๑) หูกเต็นตงวันกดา
 เป็นควายชนกัน (๒) ถ้วยชามเต็นตำรวันเป็นปลา^๓ (๓) เรือกดา

๑ ไม่ทราบว่าจะไร ๒ คาย ๓ ปลาตะเบน

เป็นแดน^๑ไปลี้ภัยแก่หินผา, (๔) ชายคาตากายเป็นต่อแดนใต้เดียว^๒คน,
 (๕) ผิงสามเข้าติดหมอนหนุนหัวหมอนอิงพระยา, (๖) ฝนตกรินอยู่
 ๓๐ วันนับ^๓เอือน^๓ (๗) ภูตอยทะตายเป็นพัน^๔ไป, (๘) ก้อนหินผากลาย
 เป็นเงือกไปอยู่น้ำ, (๙) เห็นปลาตัวเท่าเรือ (๓๐) เลือโคร่งเด่น
 เข้าเวียง, เหตุต่างทั้งหลายเกิดมีดังนี้ จักเลี่ยพระยาเจ้าหรือ ๆ ว่าจะ
 เป็นประการใด นางพญาแฉะนักสนมทั้งหลายผู้อยู่ถ้ำคอยฟังเหตุร้ายดี
 อยู่ในที่นั้น ก็พากันเป็นทุกข์ถึงพระยาเจ้ายิ่งนัก ค่อนนั้นมากเห็นอำมาตย์
 ผู้หนึ่งนำเอาธรรมาคำใส่ผ้าโพกหัวเข้ามาถึงเขา ก็ยังร้องให้ทั่วไปทั้งเมือง
 เหตุต่างต่าง ๆ ก็มีมากหลาย ท่านก็เข้าเฝ้ายังผ้าโพกหัวมาถึงอีกนอก
 คนทั้งหลายก็ซำร้องให้ดมกลิ่นขวัญแล้ว ก็ว่าค่อนไปบ่ห่อนจักได้เห็น
 หน้าแท้นอวดังนั้น ส่วนว่าคำอันพระยาแมนตาออกรับว่าจักชนช้างต่อ
 พระยานั้น แค้นนั้นก็มีอาชญาให้แม่ทัพนายกองทั้งหลายแต่ชานหินชาน
 ผาแล้ว ก็กำยขวัญจิตไว้ให้หมั่นแล้ว ก็ชนช้างตัวชื่อว่าไชยনারายณ์
 อยู่คอยท่าพระยาเจืองฟ้าธรรมิกราชาเจ้าแต่ ๆ ก็ชนช้างชนะพานคำ ได้
 เข้าชนช้างพระยาแมนตาออกค้อมกอบตายางถึงกัน หินถูกอันช้างชนะพาน
 คำยำนั้ก็พลัดตกไปในขุมนั้น ช้างชนะพานคำก็ซัดตกลงไปตามนั้น งา
 กับเขา^๕เืองหินผานั้นแต่ ฝ่ายพระยาแมนตาออกก็เอาง้าวช้างฟันพระยา
 ธรรมิกราชาตายในที่นั้นแต่ คนหาญแห่งพระยาธรรมิกราชาก็หลุมกุ่ม
 ตู้อาหัวแฉะตัวพระยาธรรมิกราชาได้แล้ว ก็กับเอาโล่หีบหอบเอามาเผา

เลี้ยงเวียงเชียงรายแต่ คนทั้งหกยากแตกพ่ายหนีมาสิ้นแต่ พระยา
เจืองฟ้าธรรมิกราชาตายในปีเดาใจ ศักราชได้ ๕๕๔ คว กินเมืองได้
๕๓ ปี อายุได้ ๗๙ ปี พระยาแมนดาตอกขอพ่ายคายขึ้นฆ่าเสีย เอา
กะตูกก่อเจดีย์ไว้ในเวียงเหรัญญนครเชียงแสนนั้นแต่ ส่วนดาวเงินเรือง
เป็นพระยาอยู่ในเมืองไชยนารายนั้นบางที่ก็อยู่เวียงเงินยางแฉะได้ ๒๐ ปี
ตาย ในปีตวงเม็ต ศักราชได้ ๕๗๓ คว อายุได้ ๖๘ ปี

ดาวเคียงกินเมืองแทนพ่อคนได้ ๑๖ ปี ตายในปีระวายุ ศักราช
ได้ ๕๘๘ คว อายุได้ ๖๕ ปี

ดาวเมงเสวยเมืองแทนพ่อคนได้ปีหนึ่ง ก็ใช้ไปเอนางเทพคำซ้าย
ตูกพระยาเชียงรุ่งแก้วซ้ายเมืองเจ้าตองามก็เอามาเป็นเทวีแต่ วันอัน
นางทรงครรภ์นางก็ฝันว่าดาวประกายลงมาตั้ง อยู่เหนือท้องแห่งนางเทว
แต่ก็แปลกวิเศษไปภายหลังในไตรทศทั้งมรดแล้วแต่ก็เป็นดังดวง นาง
ก็ตั้งคั้งตั้งแต่นั้นก็บอกแก่พระยา ๆ ก็หาหมอโหรมาดู หมอทำนายว่า
ตูกมหาราชเจ้าจักได้ปราบหนไต่แท้แต่ ครั้นครรภ์นางถ้วนหกสัปดาห์แล้ว
นางก็ประสูติออกมา วันนั้นยังมีฤๅษีคนหนึ่ง ชื่อว่าปัทมังกร แต่ก่อนนิยต์
ในศาสนาพระพุทธเจ้า บวชเป็นภิกษุภวปฏิบัติตามคถของวินัย ยากยิ่ง
นัก จึงปลงสิกขาบทเสียแล้วก็ทรงเพศเป็นฤๅษีอยู่นั้นแต่ ในวันอันได้
ชื่อราชบุตรนั้น ท่านก็มาสู่คัมพระยานั้นแต่ ฝ่ายพระยาดาวเมงมหา
กษัตริย์คนพ่อ จึงจกให้เจ้าฤๅษีว่ากุมารน้อยถูกผู้ขานยังจกมีบุญหรือ
ว่าห บุญบได้นั้นจา ฝ่ายฤๅษีก็ต้องรู้ด้วยญาณแห่งท่าน ๆ ก็รู้แจ้ง จึง

กล่าวว่าคุกรมหาราชเจ้า กุมารน้อยผู้นมบุญมากนัก จักได้อยู่ในเมือง
 มหาราช^{๕๕}ทันใด ๑๖ ปี แล้วก็จะได้ไปสร้างเวียงตูกหนึ่ง มีนักษัตร
 ดัชนีแห่งเมืองมหาราช^{๕๕}นั้น คือว่าเมืองเชียงราย^{๕๕}นั้น ให้รู้เรื่องกว่า
 เก่าแก่แท้ จักอยู่^{๕๕}นั้น ๒๕ ปีแล้ว อายุได้ ๘๐ ปี จักตายด้วยความคำ
 จักจับได้ เหตุว่าท่านจักได้กระทำผิดจักเอาถูกท่านเป็นเมียนั้นแท้ เจ้า
 ฤๅษีทำนาย^{๕๕}ดังนี้แล้ว ก็พร้อมกันหาชื่อราชกุมารให้จับทั้งสามประการ
 คือว่าชื่อพ่อและชื่อฤๅษีและชื่อแม่ทั้งสามประการนั้น แล้วเอาเจ้าฤๅษี
 ว่าบ้^{๕๕}มึงกรกับชื่อพ่อว่าดาวเมง^{๕๕}นั้นดื่มกันว่า บ้^{๕๕} เอาชื่อแม่ชื่อว่าเทพ
 คำข้าย เป็นตูก้าวเชียงรุ่งแก้วข้ายเมืองนั้นว่า รายให้ดื่มกันแล้ว จึง
 เรียกว่าเจ้ามิงราย^{๕๕}นั้น ตั้งแต่ปฐมตระจิงกราชเจ้าลำดับมาได้ ๒๕ เช่น
 ท้าวชื่อว่าพระองค์ดาวแดง

แต่^{๕๕}ไปภายหลัง^{๕๕}ชื่อว่าดาวดักคนแดง หน่อพ้ามิงรายเจ้าท่านก็
 จำเวียง^{๕๕}ขึ้นใหญ่ได้ ๑๖ ขวบแล้ว พระยาเจ้าบิดาตนพ่อ ก็ไปนำเอานาง
 ผู้หนึ่งเป็นตูกเจ้าเชียง^{๕๕}เรื่องนี้ มากระทำอาวาทมงคลให้เป็นเมียแล้ว
 ก็แต่งให้เป็นอุปราชครองเมือง แล้วให้ใจรู้คนภายหลัง^{๕๕}ทั้งมวล ยัง
 มีในวันหนึ่งท่านก็พาบริวารไปแควต้งไถตบ้ำ ก็ไปเห็นเวียงเชียงราย^{๕๕}ร้าง
 อยู่ก็เป็นทีพิงใจยิ่งนัก ครั้นถึงปีเมืองไค้ ศักราชได้ ๖๓๐ ตัว เดือน ๕
 ออก ๗ ค่ำ วันพุธ ท่านก็ออกไปตั้งอยู่เวียงเชียงราย^{๕๕}ท่าใต้แห่งเวียงเงิน
 ยางเชียง^{๕๕}แดน^{๕๕}นั้น พระยาดาวเมง^{๕๕}ตนพ่อท่านก็กินเมืองเงินยางเชียง^{๕๕}แดน
 ได้ ๒๕ ปี ศักราชได้ ๖๓๓ ตัว ปีกตยิ อายุได้ ๖๗ ปี ก็จุติไป

เจ้ามั่งรายคนลูกก็แต่งมหาปราสาทตั้งตักการพ่อแห่งคนเสร็จบริ
บูรณ์แล้ว ก็เรียกร้องเอาราชเศวตฉัตรและเสนาอำมาตย์ประชาชน
ราชบุตร และราชธมมัตติในเวียงเงินยางเชียงแสนทั้งมวตมาแล้ว ก็อยู่
เสวยราชธมมัตติเป็นเอกราชอยู่ยังเวียงเชียงรายที่นั่นแทนพ่อคนแล้ว ก็
กับคนเมื่อยังเวียงเงินยางแก้ว ก็อยู่ยังเมืองเชียงรายที่นั่น พระเจ้ามั่ง
รายราชเจ้าได้เป็นเอกราชแทนพ่อแล้ว ก็มีคำกิตติคือชาปรากฏมากนัก
พระยามั่งรายเจ้า ท่านก็หุ้ม^๒ไปไถ่เนื้อ ยังมีในวันหนึ่ง ท้าวแก้วพาเอา
บริวารแห่งตนไปไถ่เนื้อ ก็ไปตีเหล่า^๓ที่หนึ่งแต่

ที่นั้นจึงกิดคนาจากด้วยเงินก่อนแต่ ที่แท้ก็มีในตำนานหกดวงนั้นแต่
ที่นั้นพอกิดคนาให้รู้ที่มั่งรายราชเจ้าจักได้ปราบนั้นแต่ ยามเมื่อศักราช
ได้ ๒๒๕ ตัวเดือน ๔ ออกค่ำ ๓ วันนั้นยังมีฤกษ์ดีคืนเป็นฤกษ์พระยา
วงศ์ปางโพธิญาณนั้น คนพนั้นชื่อว่าพาสู่เทพแต่ คนถ้วนต้องชื่อว่า
สุทันตะแต่ คนถ้วนสามชื่อปพานแต่ คนถ้วนสี่ชื่อว่าจันทลิกชดคุฤกษ์
แต่ เขาเจ้าเกิดมาเป็นลูกพ่อเดียวกันคนตะแม่แต่ ยามเมื่อเขาเจ้าจัก
ดาพระยาคนพ่อไปกระทำสมณธรรมวันนั้น พระยาคนพอกำลังเขาว่า
ครั้นว่าเจ้าทั้งหลายเห็นที่ใดจักควรตั้งบ้านแปงเมืองคืนนั้น ขอให้เจ้าถูก
ทั้งหลายอย่าละพ่อเสีย จ้มพ่อคิดให้เป็นเมือง จ้มเทอญว่าดังนี้แล้ว
เขาก็พากันลยออกไปด้วยดวงบนหนอากาศ ด้วยอิทธิฤทธิ์อาณุภาพแห่งตน
ก็ไปหนีได้แล้วไปถึงด่าน ๕ ป่าที่หนึ่งราบเพียงเวียงงาม ควรเป็นที่ลุ่มกิน

๑. ไม่ไปอีก ๒. ชักชวน ๓. ที่ป่าซึ่งมีผีหวงห้าม ๔. ชาย

ดันก็ ฝ่ายฤษัษทั้งสี่คนครันไปตั้งแถวก็พร้อมกันลงนอนไ้ร่มไม้แห่ง
 หนึ่ง พอลึงเที่ยงคนก็เห็นเป็นดังสายสุริยอาทิตยพุ่งชนเจ็ดชั่วตัวคน
 ปุนอัสจรรย์มากนัก ก็จึงไปผ่อตู่ก็เห็นยังเกศาธาตุแห่งพระพุทธรเจ้าเปดง
 รัศมีพุ่งชนมาแต่พื้นแผ่นดินสูงชั่วคันตาล ดูวิธาคองอาจงามมากนัก
 ส่วนเจ้าฤษัษทั้งสี่ก็พร้อมกันหม่นหม่อมไห้ด้วยที่ติดที่เท่าหาแห่ง ยังเกศา
 ธาตุแห่งสัพพัญญูพุทธรเจ้าณที่นั้น คือว่า หิริญไชยนั้น ก็ยังเป็นป่า
 ไม้ไผ่อยู่ ครันเจ้าฤษัษรู้แจ้งแล้ว ก็พร้อมกันอธิษฐานว่า ดูข้าจักเอา
 ธาตุพระพุทธรเจ้าออกสรง ขอไห้เทพดาเจ้าทั้งหลายจงไห้ปรากฏม่น้ำ
 อันประเสริฐ ไหลหลังลงมาพอไห้ดูข้าได้ตรงเกศาธาตุแห่งพระพุทธรเจ้า
 แต่เทอญ ว่าตั้งนั้นแล้ว ในกาดนั้นเทพดาอันรักษายูในที่นั้น ก็พร้อม
 กันเนรมิตดิน คำ กายแต่ดอยอุษุขบรรพตลงมาจากหนตะวันตกเฉียง
 เหนือ จึงเรียกว่าห้วยดินแต่นั้นมาแต่ ครันฤษัษทั้งสี่คนได้สรงพระเกศา
 ธาตุเจ้าแล้วดงนั้น ก็ไห้วันบเคารพยำเจ้าฤษัษทั้งสี่ก็พากันผัด ชนไปหน
 เหนือชวตะวันตกโพ้นแต่ เจ้าฤษัษก็เข้าจุคุดมานแล้วก็เห็นไปด้วยหน
 อากาศ ก็ไปดิงถือนถ้ำภูดอยหลวงแห่งหนึ่งแล้ว ก็พร้อมกันดงยังอยู่
 ปากถ้ำแห่งหนึ่งแล้ว ครันถึงเที่ยงวันแล้วฤษัษคนหนึ่งก็เงงชนเมอบน
 ก็ได้เห็นนกชัตตฤกษ์กรกฎดาวเต็มฟ้า สู้ทันตฤษัษก็กด่าว่าแก่ฤษัษทั้ง
 สามพี่น้องว่า เจ้าทั้งหลายจงผ่อตู่ภาบนนั้นเทอญ ยามนี้เป็นเมื่อวัน
 ไคพลอยว่ามีนกชัตตฤกษ์กรกฎดาวมากนัก ดูรุ่งเรืองงามเป็นทอัสจรรย์

แต่ฐานะ^{๑๕}ทันท^๒คนทง^๒หตาย^๒จก^๒มา^๒สร้าง^๒บ้าน^๒แบ่ง^๒เมือง^๒อยู่^๒ที่^๒น^๒จ^๒ก^๒ร^๒ง^๒เร^๒ือง^๒มา^๒
 หนัก และ^๒จ^๒ก^๒เร^๒ีย^๒ก^๒ว^๒า^๒เซ^๒ียง^๒ดาว^๒เท^๒แต่^๒ เหตุ^๒ด^๒ง^๒น^๒น^๒ด^๒ู^๒ชา^๒ท^๒ง^๒ด^๒อง^๒อ^๒น^๒เบ^๒น^๒พ^๒น^๒ก^๒
 จ^๒ก^๒อยู่^๒ก^๒ระ^๒ทำ^๒ส^๒ม^๒ณ^๒ธ^๒ร^๒ร^๒ม^๒ใน^๒ที่^๒น^๒ เจ^๒า^๒ท^๒ง^๒ด^๒อง^๒อ^๒น^๒เบ^๒น^๒น^๒อง^๒จ^๒ึง^๒ผ^๒ด^๒เ^๒ียบ^๒ไป^๒ห^๒น^๒
 เหน^๒อ^๒น^๒น^๒เท^๒อ^๒ญ^๒ ภาย^๒หน้า^๒ห^๒าก^๒จ^๒ก^๒เ^๒็น^๒เป็น^๒ฉ^๒น^๒ใด^๒ จ^๒ึง^๒ด^๒ิ^๒ญ^๒า^๒ก^๒น^๒ให้^๒ร^๒ุ^๒น^๒
 เท^๒อ^๒ญ^๒ ด^๒่วน^๒ป^๒พ^๒า^๒น^๒ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒และ^๒จ^๒ัน^๒ท^๒ด^๒ิ^๒ก^๒ข^๒ด^๒ุ^๒ง^๒ค^๒ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒ก^๒ั^๒ด^๒ัง^๒อ^๒ำ^๒ต^๒า^๒พ^๒ิ^๒ท^๒ง^๒ด^๒อง^๒ด^๒ั่ว^๒
 ก^๒เ^๒็น^๒มา^๒ท^๒าง^๒ห^๒น^๒เ^๒หน^๒ือ^๒ มา^๒เ^๒็น^๒ห^๒น^๒อง^๒ห^๒ด^๒ว^๒ง^๒ด^๒ุ^๒ก^๒ห^๒ึ^๒ง^๒ เจ^๒า^๒ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒ท^๒ง^๒ด^๒อง^๒ก^๒
 เ^๒ร^๒จ^๒าก^๒น^๒ว^๒า^๒ค^๒ว^๒ร^๒เ^๒ว^๒า^๒ท^๒ง^๒ด^๒อง^๒พ^๒าก^๒น^๒ข^๒่าง^๒ห^๒น^๒อง^๒ด^๒ุ^๒ก^๒น^๒ให้^๒เ^๒ห^๒ึง^๒ แ^๒ด^๒ว^๒ค^๒ิ^๒น^๒เม^๒อ^๒
 บ^๒อ^๒ก^๒ให้^๒เจ^๒า^๒ว^๒ง^๒ด^๒ั^๒ฟ^๒าง^๒ค^๒น^๒เบ^๒็น^๒พ^๒อ^๒ว^๒า^๒ ให้^๒เ^๒า^๒ไ^๒พ^๒ร^๒พ^๒ด^๒ท^๒ง^๒ห^๒ต^๒าย^๒มา^๒ด^๒ัง^๒ค^๒า^๒เ^๒ให้^๒เบ^๒็น^๒
 บ^๒้าน^๒เม^๒ือ^๒ง^๒ด^๒ั^๒ด^๒เ^๒ ป^๒พ^๒า^๒น^๒ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒ก^๒เ^๒า^๒ไ^๒ม^๒เ^๒า^๒อ^๒น^๒ป^๒ระ^๒ด^๒ับ^๒ด^๒ว^๒ย^๒เ^๒ก^๒ว^๒บ^๒ั^๒ด^๒ห^๒ด^๒ด^๒ น^๒น^๒
 มา^๒ข^๒ิด^๒ก^๒าย^๒ท^๒าง^๒ไ^๒ค^๒น^๒น^๒ พ^๒อ^๒น^๒ไ^๒ห^๒ด^๒ข^๒ั^๒ม^๒ค^๒า^๒เ^๒ด^๒็ก^๒น^๒ย^๒ค^๒น^๒ก^๒เ^๒ร^๒ีย^๒ก^๒ว^๒า^๒ด^๒อย^๒ด^๒ั^๒น^๒ข^๒ั^๒ม^๒
 ต^๒า^๒เ^๒น^๒น^๒มา^๒ด^๒เ^๒ ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒ท^๒ง^๒ด^๒อง^๒ก^๒ั^๒ผ^๒ด^๒ไป^๒ค^๒ระ^๒ว^๒น^๒ค^๒ก^๒เ^๒ย^๒ว^๒ไป^๒ห^๒น^๒เ^๒หน^๒ือ^๒ แ^๒ด^๒ว^๒จ^๒ัน^๒ท^๒
 ด^๒ิ^๒ก^๒ข^๒ด^๒ุ^๒ง^๒ค^๒ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒ก^๒เ^๒า^๒ไ^๒ม^๒เ^๒า^๒ด^๒ั^๒ง^๒ด^๒ั^๒ค^๒ย^๒า^๒ริ^๒ษ^๒เ^๒ร^๒เ^๒ว^๒า^๒ ข^๒อ^๒ให้^๒น^๒า^๒เ^๒ห^๒ึง^๒เ^๒ิน^๒ห^๒น^๒อง^๒ให้^๒
 พ^๒อ^๒ชา^๒ซ^๒ือ^๒ว^๒า^๒พ^๒ระ^๒ย^๒า^๒ว^๒ง^๒ไ^๒พ^๒ริ^๒ญ^๒า^๒ณ^๒น^๒น^๒ ไ^๒ค^๒ด^๒ัง^๒ให้^๒เบ^๒็น^๒ด^๒ุ^๒ก^๒ข^๒่าง^๒ห^๒้าง^๒เม^๒ือ^๒ง^๒ค^๒า^๒
 เท^๒อ^๒ญ^๒ ข^๒อ^๒เท^๒พ^๒ย^๒ด^๒า^๒เจ^๒า^๒ท^๒ง^๒ห^๒ต^๒าย^๒จ^๒ม^๒า^๒ค^๒ำ^๒ช^๒ู^๒ข^๒ำ^๒ง^๒ให้^๒ด^๒ุ^๒ไ^๒ห^๒ด^๒ไป^๒ห^๒น^๒เ^๒หน^๒ือ^๒น^๒น^๒ด^๒เ^๒
 ว^๒า^๒ด^๒ัง^๒น^๒น^๒ด^๒ั่ว^๒ก^๒เ^๒า^๒ไ^๒ม^๒เ^๒า^๒ไ^๒จ^๒ัน^๒ท^๒น^๒ข^๒ิด^๒ท^๒าง^๒ห^๒น^๒เ^๒หน^๒ือ^๒น^๒น^๒ น^๒ำ^๒ก^๒ไ^๒ห^๒ด^๒ด^๒ง^๒ไป^๒เ^๒ิน^๒
 ผ^๒ั^๒ง^๒ร^๒ิ^๒ม^๒น^๒น^๒ด^๒เ^๒ ค^๒น^๒ท^๒ง^๒ห^๒ต^๒าย^๒จ^๒ึง^๒เร^๒ีย^๒ก^๒ว^๒า^๒ถ^๒ำ^๒ป^๒ู^๒เ^๒้า^๒ต^๒า^๒เ^๒น^๒น^๒มา^๒ด^๒เ^๒ ด^๒่วน^๒ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒ท^๒ง^๒
 ด^๒อง^๒ก^๒ไป^๒เ^๒ียบ^๒บ^๒ค^๒อ^๒ย^๒ค^๒ุ^๒ที่^๒น^๒า^๒ห^๒น^๒อง^๒อ^๒น^๒เ^๒ห^๒ึง^๒เ^๒ิน^๒น^๒น^๒ท^๒ก^๒เ^๒ห^๒ึง^๒ด^๒ั่ว^๒ แ^๒ก^๒เ^๒ม^๒า^๒ด^๒ึง^๒ป^๒าก^๒
 ถ^๒ำ^๒ป^๒ู^๒เ^๒า^๒น^๒น^๒ด^๒ั่ว^๒ก^๒ย^๒ง^๒อยู่^๒ป^๒าก^๒ถ^๒ำ^๒ท^๒น^๒น^๒ ค^๒ร^๒ง^๒น^๒น^๒ป^๒ู^๒ค^๒ว^๒น^๒น^๒ก^๒เ^๒ร^๒ม^๒ิ^๒ค^๒เบ^๒็น^๒ช^๒าย^๒
 ห^๒น^๒ม^๒ผู้^๒ห^๒ึ^๒ง^๒ แ^๒ด^๒ว^๒ก^๒เ^๒้า^๒มา^๒ไ^๒ห^๒ว^๒ย^๒ง^๒เจ^๒า^๒ฤ^๒า^๒ษ^๒ี^๒ท^๒ง^๒ด^๒อง^๒ว^๒า^๒ เจ^๒า^๒ก^๒ู^๒มา^๒ข^๒่าง^๒ห^๒น^๒อง^๒

อนันท์ก็มีประโยชน์ดังจา ว่าดังนั้นแล้ว เจ้าฤๅษีจึงกล่าวว่า ดูกรมา
 ณวชายหนุ่ม ท่านจักมาตามเราด้วยอันช่างหนอนนี้ด้วยเหตุอันใดจา
 เราจักช่างให้แห้งให้เงินแล้ว จักเมื่อบอกพ่อเราชื่อว่าพระยาองค์ฟาง
 โพธิญาณ ให้แต่งให้คนมาตั้งอยู่ให้เป็นลูกช่างห้างเมืองแท้แท้ ว่าดัง
 นั้นแล้ว ฝ่ายมาณวชายหนุ่มผู้นั้นก็ไหวเจ้าฤๅษีว่า สาธุ สาธุ ดีแท้แท้
 ตัวข้าจะใช้ลูกใดมาบ่มไม้ดี ผู้ชานักเป็นผู้รักษาหนองท้น แต่เช่นนี้และ
 ยามาตลอดถึงตัวผู้ชาน เรียกว่าเป็นผู้เล็ดหนองท้นด้วยเหตุนี้แต่ แต่
 ไปภายหน้าคนทั้งหลายมาสร้างให้เป็นบ้านเป็นเมืองแล้วดังนั้น ขอเจ้าฤ
 ษีเมตตาเขาทั้งหลายให้ได้สร้างเจดีย์วิหารวัดวาอารามไว้เป็นที่สักการ
 บูชาให้ผู้มีใจเจริญ แก่คนบ้านเมืองไปภายหน้าเทอญ ครั้นก็ตั้งคุณหา
 กาดเพื่อนต่างเมืองจักษมารบดงนั้น ก็ให้ท้าวพระยาเสนาอำมาตย์ทั้งหลาย
 แต่งเครื่องทั้งหลาย มีคันฉ่องมีม้าร้อยต้น มีวัวควายร้อยหลาย กลัว
 ร้อยหัว อ้อยร้อยตำ ข้าวคัมขมข้าวแคบ ร้อยแผ่น ข้าวสุกร้อยก้อน
 หมากพลูสิ่งละร้อยทุกอันแต่ เอาไปบูชาที่ถ้ำปูเข้านั้นเทอญ แม้ว่า
 เพื่อนมีหมื่นรามมีพัน ก็จักพ่ายเราแต่ ไหวเจ้าฤๅษีดังนั้นแล้วก็นั่งไปอยู่
 ถ้ำแห่งคนนั้นแต่ ส่วนเจ้าฤๅษีก็จากกันว่า เราช่างหนองท้นก็เงินดีแล้ว
 ก็ควรไปเมตตาพ่อเราให้รู้แจ้งและว่าดังนั้นแล้ว ก็พากันสยงของเมื่อถึง
 เมืองวิเทหราชแล้ว ครั้นนั้นพระยาองค์ฟางโพธิญาณคนพ่อก็ตายเสีย
 แล้ว ยังเหลือแต่ลูกชายผู้พี่เค้าเดียวเมืองเป็นเจ้าของสืบต่อมา ครั้น

เจ้าฤๅษีทั้งสองไปถึงแล้วก็เข้าไปเมตตาศึกหาหนทางให้รู้แจ้งดังนั้น ครั้น
 เจ้าคนพริ้วแจ้งแล้วก็แต่งให้ไพร่ผู้หนึ่งชื่อว่าความเคื้อ ให้เอาหมูปริวาร
 ลงมามีจำนวน ๓๐๐ ครว มาตั้งอยู่หน้าของเรือทนนแล้ว ก็มาสร้างไว้
 แต่งนาหว่านถากถั่วแตกงอกออกมาได้ ก็แห้งแล้งเป็นคันเป็นรวง
 นิบหายไปแล้ว ก็ใช้ให้คนไปขอเอายังข้าวเชื้อข้าวกินมาแถมถึง ๒ หน
 ๓ หน ก็บ้อออกเป็นคันเป็นถ้ำได้ อยู่มาได้ ๓ ปีก็หายข้าวอันจักกิน
 บ้ได้ ก็ถวคืบเป็นบ้านเป็นเมืองก็นิบหายตายช้า ยังหุดออยู่ ๓๐ คน
 เขาจักตั้งอยู่ในที่นั้นก็บ้ได้ก็พากันหนีคนเมืองสู่เมืองวิเทหราช อันเป็นที่
 อยู่แห่งเขาหน้แด ที่หนองเรือที่อยู่แห่งความเคื้อนั้นคนทั้งหลายก็เรียก
 ว่าหนองเคื้อแต่่นั้นมาแต่ เจ้าฤๅษีทั้งสองจึงจากกันว่าเราจักตั้งอยู่กระทำ
 สัมณธรรมอยู่ในที่นี้ ควรเราทั้งสองพี่น้องไปเยี่ยมหาญาติแต่ ว่าดังนี้
 แล้ว เจ้าฤๅษีคนชื่อปพานฤๅษีก็ไปเยี่ยมดูหน้หน้หน้า นำ ก็เห็นถ้ำอัน
 หนึ่ง เจ้าก็อยู่กระทำสัมณธรรมในที่นั้น ส่วนจันทลิกขตุจตุคฤๅษีคนน้อง
 ก็ผดเกี่ยวไปตระวันตกหน้ไค้หน้าก็เห็นยังด้านป่าที่หนึ่ง ควร สุนุกยินดี มาก
 นึก จตุคฤๅษีก็อยู่กระทำสัมณธรรมในที่นั้นแต่ คนทั้งหลายก็เรียกว่า
 คอยจอมตุ้งค้แต่่นั้นมาแต่ ถ้ายันปพานฤๅษีอยู่นั้น คนทั้งหลายก็เรียก
 ว่าถ้ำผาแดงแต่่นั้นมาแต่

เจ้าฤๅษีทั้งสองจึงเมตตาศึกหาหนทางเป็นใหญ่และผดเล็กหน้ของทั้ง
 หลายว่า แตน้ไปภายในหน้าคนทั้งหลายมาสร้างบ้านให้เป็นเมืองแต่ เขา

ทั้งหลายอยู่บุद्धิเจ้าเวฐ เป็นคนว่าคึกเพื่อนมายุทธกรรมดังนั้น ให้ชาว
พระยาชาวเมืองท่งมวดพากันแต่งเครื่องบูชาพรว้าดาต ๗ กด้วย ๗ เครือ
อ้อย ๗ ลำ ข้าวต้มข้าวหนม ข้าวสุกตั้งโต๊ะ ๗ ๗ เทียน ๗ คู่ หมาก
พลู ๗ ประทีป ๗ แล้วให้บูชาทั้งสองที่ คือว่าผาแสงและดอยจอม
ตุ้งศ์ ให้พากันวันเดียวยามเดียวเทอญ แม้ว่าเพื่อนมีหมิ่น เรามิ
พินกับแพ้เราแต่ อันตรายทั้งหลายก็จักรวังบักดับหายไปสิ้นแต่ เจ้า
ฤๅษเมตตพาญานาคและผีเสื้อหนองท่งต้องพ้อดุดังนั้นแล้ว แค้นไป
ภายหน้าบ้านเท่าใดผีเสื้อหนองเรือนั้น เขาทั้งหลายก็จากกันว่าเมืองอัน
นี้ภายหน้าก็จักวิเศษแท้แต่ คนทั้งหลายเขาจกัสร้างให้เป็นบ้านเป็นเมือง
ก็ดูยากแทนอ เหตุว่าออกยัง คำนานหลวงนั้น เหตุดีพิพัญญูพระพุท
เจ้า จากบัตถยมหาอานนท์ทำนายว่า ถูกศิษย์กตฤคคจกัมาอยู่ทนพอ
๕๐๐ คนนั้นแท้แต่ ว่าดังนี้ตาย ในภานนั้นผีเสื้อหนองท่งหลายเขาก็แต่ง
กันไปหา พันธุ์หมากนำเตาตระทาน ก็โตมาเม็ดหนึ่ง เขาก็ปลุกไถ้นาน
ได้สามเดือน จึงแตกออกมาเป็นเบยนานได้สามปีปลายสามเดือน เครือ
จึงแพร่ไปได้สามห้อยสามมอน^๓ ก็จึงเห็นหน่วยหนึ่งไถ้นานได้สามปี
สามเดือนจึงใหญ่เท่าเทนข้าว แค้นไปนานได้สามปีปลายสามเดือน
หมากนำเตานักแตกแล้ว แก่นพันธุ์นั้นก็กระเด็นไปฝังมอนดอย แล้ว
ก็ตกอยู่ในรอยคันหมูเถื่อนและกวางฟาน นำร่องรูทั้งหลายนานได้สาม
เดือน ก็แตกมาเป็นลูกอ่อนน้อยไปสิ้นแต่ เขาก็ร้องให้อยู่ลับห้อยลับ

• มีอยู่ ๒ ใหญ่ ๓ ไม่ทราบว่าจะไร

คอยแด ผู้เฒ่าได้อินเซากไปเก็บบรอมมาแดงไว้เป็นโอปอปาติกะแด เนื้อ
ตัวเขาเป็นอันมืดดำดำ เหตุว่าพันธุ์หมากนาเตนนกระเด็นไปตกน้ำ
รากนาซุนกกัดบดำดำดำด้วยเหตุนี้แต่ แต้นนไปอายุเขาขึ้นใหญ่มาได้
๑๖ ปี คำปากเขาทั้งหลายก็เรียนจากหมู่เถื่อนกวางฟานจันแจ้ออกค่าง
ทั้งหลายร้องในป่าในดงนั้นเขาก็เรียนเอามาเป็นคำปากเขาแต่นั้นมาจนถึง
กาดบดินแด

กาดนั้นเมืองจอมคองคันทันเป็นดงอยู่เต็มด้นทุกแห่งทูนหนแต่ ยัง
มีชายผู้หนึ่งใหญ่สูงกว่าเพื่อน คำคิดก็หนักกว่าเพื่อน ยังเหลือเพื่อนทั้ง
หลายแด เขาก็พร้อมกันปลุกให้เป็นใหญ่ในที่นั้น แด้วได้ชื่อว่ามาง
หอยให้อยู่เชียงแก้วแด ผู้หนึ่งชื่อมางทองให้อยู่จอมทองแด ผู้หนึ่ง
ชื่อมางคงกัให้อยู่เชียงคงแด ผู้หนึ่งชื่อมางดักกัให้อยู่จอมดักแด ผู้อยู่
จอมคองชื่อว่ามางคอง มางกาก็อยู่เชียงกาแด ค้างเหล้าหดรกัให้อยู่เชียง
ค่าง ส่วนผกกัให้อยู่เชียงค่าง ค้างมุดกัให้อยู่เชียงแด้นคือคำผาแด่ง
มางดักกัให้อยู่เมืองดังแด

ยังมีไทยหมู่หนึ่งดุกแต่เมืองวิเทหรานันมา เขาก็หลงเข้ามา
๖๘ คน มาตายเสียผู้หนึ่ง ยังค้างอยู่ ๖๗ คน เขาก็มีเบยมาจ่ายกาด
จ่ายวิ ทง ๖๗ คน ชายเข้าให้เป็นร้อยแด เขาหนีคัตตากแดะผ่านู้งเจียม
ที่กูปตานดุกแก้วนมางดักกั เขาหนีมาแต่เมืองซันหลวงฟ้าวองภายในโพ้น
มาแด ค้างมางใหญ่ทงหลาย ๓๑ คน ตำนันเป็นผู้น้อยด้นแด

ตั้งเต็นท์ไปจกจากด้วยท้าว มังรายเจ้าไปไต่ถ่วงคำแต่ก็ไปเห็นยัง
บ้านเมืองดะรังหลายก่อนแต่ ท่านไปทางดอยจอมตุงคันนี้ในดับเม็ด
ศักราชได้ ๖๒๓ ตัวท้าวมังรายเจ้าก็เอาหมูรุดไปตั้งเหล่าที่หนึ่ง ก็เห็นยัง
ถ่วงคำตัวหนึ่ง มันเดินออกมาหาท้าวมังรายเจ้าก็เอาหมูไต่กับเข็ด
ถ่วงตัวนั้นก็เดินขึ้นไปภายในเหนือ ท้าวมังรายก็ไต่ตามไปถึงดอยแห่ง
หนึ่งลุ่มกันอยู่ตุงหัวคนนั้น จึงเรียกว่าดอยจอมหงส์ ท้าวมังรายเจ้าอยู่ที่
นั้นก็ผดุงเห็นยังเมืองเงิน คือว่าภูมิตนเป็นอนชุ่มเย็นร่มไม้อันกว้าง
ขวางเขียวงาม ก็ชวนดะรังหลายอยู่ แดเงินเล็กน้อยหนึ่ง ยังพอดสร้าง
บ้านแปงเมืองให้เป็นตูกช้างทางเมืองควรแท้แต่ ก็ให้เพื่อนคอง รูปเป็น
พรานแบกหอกจูงหมาพาไถ่ไต่ไปดอยดอยตุงนั้น ไว้ให้เป็นสักขีโบราณ
ไว้ ต่อเท่ากาทบดินแต่ ท้าวมังรายเจ้าก็เห็นเสียจากที่นั้นก็คิดไต่ไต่ตาม
รอยถ่วงคำ แต่ดอยตุงนั้นไปก็ไปแล้วดินดอยแห่งนี้เป็นป่าไม้รวก
เขาก็ตัดเอาไม้รวกแปงเป็นคันหอกแล้ว เขาก็เรียกว่าบ้านรวกแต่นั้นมา
แต่ ก็เห็นจากที่นั้นไต่ตามรอยถ่วงไปถึงที่อีกแห่งหนึ่ง คันหอกเขา
ยาวก็ไปค้างเคิงเดียวไปมาได้ คนทั้งหลายก็เรียกว่าบ้านเคิงแต่นั้นมาแต่
ถ่วงตัวนั้นก็ไต่ไปตามสันดอยตุงนั้น ก็ไปเกิดออกอยู่มวกผาแห่งนี้
คนทั้งหลายเห็นแล้ว เขาก็ไปเกิดทางภายหน้าถ่วงตัวนั้นก็เดินไปทาง
ตะวันออก เขาก็ไต่ไป ถ่วงตัวนั้นก็เดินหกงอบ ตกห้วยแห่งนี้
คนทั้งหลายก็เรียกว่าถ่วงงอบดังนั้นแต่ ภายหน้าคนจักมาสร้างให้เป็น

บ้านเป็นเมืองแล้วจากเผ่าชื่อไปว่าเมืองงอบนั้นแต่ กวางตัวนั้นก็พลัดไป
 ทางตะวันตก เขาก็ไล่ไปคนทั้งหลายก็เรียกว่าห้วยไต่กวางสืบมา ภาย
 หน้าต่อไปคนทั้งหลายจึงมาสร้างให้เป็นบ้านเป็นเมืองแล้ว ก็จึงเรียกว่า
 เมืองไต่แต่ ครั้นนั้นท้าวมังรายเจ้าบ่าวให้คนทั้งหลายแบ่งขวากหลาวไป
 ปักไว้รายหน้านั้นแล้ว คนก็เหตมขวากหลาวไปปักไว้แท้ กวางตัว
 นั้นก็ขึ้นไปในห้วยอันนั้นแท้ ก็ถูกยิงขวากหลาวแต่ดึกอันแต่ ห้วยอัน
 นั้นคนทั้งหลายจึงเรียกว่าห้วยดงทอง หลาวแต่นั้นมาแต่ ถึงวันตุนรุ่ง
 เขาก็ตามรอยกวางคำตัวนั้น ขึ้นไปตามปลายดอยแล้วมองเห็นเมือง
 กวางตัวนั้นมันก็ไปหน คอยอยู่ ฝ่ายท้าวมังรายท่านก็ตามไปก็คำเดียวใน
 ๑๕ ก็พากันนอนอยู่ณที่นั้น คนทั้งหลายจึงเรียกที่นั้นว่าดอยบ้านคำแต่
 นั้นมาแต่ ครั้นรุ่งแจ้งแล้วท้าวมังรายเจ้าก็เอาหมู่บริวารทั้งหลายไต่ตาม
 กวางคำตัวนั้นไปตามสันดอยลงแล้วเมือง ท้าวมังรายก็ไต่ตามไปถึงคันท
 ดอยตุนนั้น คนทั้งหลายจึงเรียกว่าคันทรอยไต่แต่นั้นมาแต่ กวางคำตัว
 นั้นก็ตกแถวลงเมืองแล้ว ก็เจาะคันทดอยคันทมาทางหนใต้ ท้าวมังราย
 เจ้าก็พาหมู่บริวารไต่ตามไป ก็มาถึงที่แห่งหนึ่งเป็นป่ามะขามบ่อมขาม
 แดงมีมากนัก ท่านก็ว่าเรายังกินหมากส้มเดียวก่อนเทอญ พอให้หายอด
 เหนื่อยก่อน ว่าดังนี้แล้ว ท่อนนั้นคนทั้งหลายจึงได้เรียกว่าบ้านขามแต่
 นั้นมาแต่ ครั้นกินส้มแล้วก็พากันไต่ตามรอยกวางไปหนได้ ก็ไปถึงห้วย
 น้อยแห่งหนึ่ง ท้าวมังรายเจ้าก็ว่ากวางคำดังมาถึงห้วยนี้แล้ว คนทั้งหลาย

จึงเรียกห้วยนั้นว่าห้วยห้วยตง ครั้นต่อมาภายหลังคนเรียกว่าเมืองตงแต่
 นั้นมาแต่ กวางคัวนั้นก็ได้ตามคั่นค้อยตูกนั้นมาถึงหน้าแม่น้ำน้อยแห่งหนึ่ง
 กวางคัวนั้นไปถึงถางจอมผาแห่งหนึ่ง แล้วก็เข้าไปหายเสียในถาที่นั้นแต่
 กวางคัวนั้นมิใช่ว่าเป็นกวางเถื่อนแท้ หากเป็นเทพยดาอันรักษาวาน
 เมืองที่นั้น หากเผลอคิดเป็นเหตุให้ท้าวมังรายเจ้าได้เห็นนั้นแต่ ส่วนว่าท้าว
 มังรายเจ้าก็พาห่มบุรฉรรค์ ได้ตามรอยคั่นกวางคัวนั้นไปก็ไปหายเสียใน
 ถาที่นั้น ฝ่ายท้าวมังรายเจ้าก็หวังว่าจักได้จับได้แกงกิน ก็พลอยไปได้จับ
 ได้แกงกินตามความคิดเดิมดังนั้น รู้ว่าจักมาหายเสียในถาที่นั้นแท้ได้คิด
 ตามก็จะดีกว่า นพพลอยมาหายเสียริมแม่น้ำอันไหลต้องมาตามหลังนี้ คน
 ทั้งหลายจึงเรียกแม่น้ำนั้นว่า แม่น้ำตามเมืองตงแต่่นั้นมาแต่ ถาที่นั้นนัก
 ได้ชื่อว่าถากวางคัวตงแต่่นั้นมาแต่ ส่วนท้าวมังรายเจ้าก็พาห่มบุรฉรรค์
 ไปถึงที่แห่งหนึ่ง เป็นยางอันน้อยหนึ่ง จึงว่าเราทั้งหลายควรตั้งหอ
 ตาบด้นาดเสียในถา ดังนั้นแล้ว ที่นั้นนั้นจึงเรียกว่ายางธาตงแต่่นั้นมาแต่
 ครั้นถึงวันรุ่งเช้าก็ไปถึงห้วยแห่งหนึ่ง ท้าวมังรายเจ้าก็บอกว่าเราทั้งหลาย
 พร้อมกันยังพักให้หายอดเหนื่อยก่อนดีแล้ว ที่นั้นนั้นคนทั้งหลายก็มาตั้ง
 บ้านแปงเมืองอยู่ที่นั้น ครั้นต่อมาที่นั้นนั้นเรียกว่าเมืองพักแต่่นั้นมา
 แต่ มังรายเจ้าก็ถกเอาหมูรพดคั่นมาหาบ้านหาเมืองแห่งตงนั้นแต่ ใน
 กาดนั้นท้าวมังรายเจ้าก็ให้หาบุตรพราหมณ์ผู้จบเพทให้เอาเพศเป็นพ่อค้า
 แล้วให้ไปเตียบดูระบวนเมืองอันชุมนุมเย็นนั้นยังจักรุ่งเรืองไปภายหน้าอันใด

ส่วนอุตรพราหมณ์ก็ไปกล่าวด้วยคำว่า “อิทํ ฏฺฐํ เหม สุตฺติข”
 ดังนี้แล้ว ก็รู้ว่าจักดีแล้วก็มาไหว้ด้วยท้าวมังรายเจ้าว่า ฐานะที่นั้นจัก
 ตั้งให้เป็นเมืองก็จักรุ่งเรืองแท้แล ศักราชได้ ๖๑๒ ตัวมีดวงม้ายเดือน
 ๑๒ ออก ๕ คำ วันเสาร์ ท้าวมังรายเจ้าก็แต่งตั้งให้ขุนคองพาหุมาร^๕ พัดชน^๕
 เมืองทางเมืองกาย ตกไปไล่ลงมไปถึงกระทั่งหัววัง ก็รบชนะพาย^๒
 เชียงเหล็ก ขุนดังเข้าทางเมืองพัก ดวกที่หนึ่งเดีย^๓ เมืองเค็ม เมือง
 ตามเมืองดัง เขากันเข้ามาหาขุนเวียงหนองล่อง ขุนคองรบพายเชียงกา
 เท่าตาทอง บัชนะเงินดัง คนทั้งหลายตั้งเป็นวัด ๕ โบราณไว้ว่าตกคงตูก
 ตกดังดัง เพื่อเหตุอันนั้นแล ขุนคองขุนดังรบชนะ บัแพ้^๖ ก็ถกเอาหุม^๕
 พัดคืนมาไหว้สา ท้าวมังรายเจ้าว่าเขาทิ้งหลายนักเช่น ๗ ข้างหลายรบ
 บัแพ้แล ในกาดนั้นมังรายเจ้าจึงพิจารณา ดูหาผู้จักรบดวกให้แพ้มี
 นานได้ ๓ ปี ถึงปีเมืองเจ้าเจ้ากพาเอารพัดไปได้นือเถื่อนคั่นดอยสูง มา
 คุ่มมางเคียนต้องขาพี่น้องก็มีของยืนของถวายเป็น มังรายเจ้าจึงว่าแก่
 ต้องขาพี่น้องว่า เราจักให้ต้องเชื้อเจ้าเมืองพร้าว^๗ เอาเมืองเงินยังจักได้
 บัได้นั้นจา ต้องชาวคูข้าหากเป็นดวกตั้งกัน เมื่อพร้าวก็พึงจักได้แล
 มังรายเจ้าว่าครั้นเชื้อเจ้าเมืองพร้าวเอาได้ ก็จักให้ต้องเชื้อเมืองกินเมือง
 ๘^๕ นั้นแล ต้องซากให้วว่าครั้นเหนือหัวมีอาชญาณะ^๕ เชื้อข้าทั้งต้องขอ
 เมื่อพร้อมกันดูก่อน ครั้นได้ดวกง่ายควรรบก็จักรบเอาแล ดูข้าก็จัก
 แต่งคนมาไหว้สาเจ้าเหนือหัว ขอเอาหุมารพัดเมื่อช่วยรบ มังรายเจ้า

๑ ถึง ๒ ฝ่าย ๓ ขกให้, ปลง ๔ ไม่ทราบว่าจะไร ๕ ข้อมาจากจาริต ๖ ไม่
 ระบุ ๗ ไม่ทราบว่าจะไร ๘ ปลง

ว่าฉันใดจักดี เมื่อพร้อมคู่ก่อนเทอม ต้องหาพี่น้องก็เอาครัวพี่น้องดูก็
 เมี้ยนหันไปทางเมืองบุแดง ไปถึงเมืองภูเมืองเพียงแล้ว ก็กดว่าว่าไทย
 ท่งหลายจับคู่ข้าหน้แด่ คู่ข้ามาฟังมาฟังค้ำมางท่งหลาย พอกรุณา
 ข้าพร้อมแต่เทอม ส่วนชาวเมืองท่งหลายนั้นเขาคิดว่าซื้อแท้ ก็ให้
 อยู่ด้วยง่ายน้แด่ ครนอยู่มาถึงบดวงเป้าก็สร้างไว้แดงน่ายุกันใหญ่
 เพียงก่อนแล้ว ครนว่าคนท่งหลายเต็มแล้วในนั้น ถึงบดวงเป้าก็สร้าง
 นานักด้ามดีสร้างไว้นาแล้ว มาคุมม้ตูกดของหญิง ผู้หนึ่งชื่อว่าเฮอ
 เข้ม ผู้หนึ่งชื่อว่าอามเข้ม ก็มาตายเสียฝังไว้ที่หัวดอยมอนหัวช้างงา
 แล้ว ก็แต่งคนไว้เฝ้า เรียว^๒ นางท่งต้องบ้านหินอย่าเป็นเค้า^๓ บ้านรวก
 นาคมนบ้านอ่างบ้านกรวด คำ^๔ นไว้เฝ้าเรียวนางท่งต้องแด่ มาท่งต้อง
 ก็เข้าไปไหว้เจ้าม้งรายว่าขอเจ้าเหนือหัวแต่งคนมากำเชื้อข้าแด่ ม้งราย
 เจ้าก็แต่งคน^๕ ค้ำด้ามหมื่น ท่งช้างม้าอะมีอกัดดินาดและคนแคว่นดำ^๕
 ให้มากำ^๖ ท่งต้อง เดือน ๑๒ ออก ๖ ค่ำ วันอาทิตย์ ดงสร้างเวียง
 พุยเป็นเค้าแล้ว ก็รบระท่งหลายจับเมื่อถึงนาทางตะวันตก ดะกมา
 ค้อนรบอยู่กันนานนัก มาท่งต้องขึ้นเกิดพบเยะแท้จึงจักแพ้ แล้ว
 ได้ชื่อว่านาชนต่อเท่าบดินแด่ ก็เขาลงท่งเวียงหลวงท่งหลาย ดะท่ง
 หลายก็อยู่บได้ก็เอากันหันไปทางหลายช้าง ก็จับได้ม้างหอยทักดางท่ง
 กดางเมืองแล้วกับฆ่า ก็ให้ตงอยู่ตามขอบเมืองยาย อยู่ทุกแห่งทุกหน

๑ ไม่ทราบว่าจะไร ๒ ศพ? ๓ ไม่ทราบว่าจะไร ๔ แค ๕ เข้มแข็งมาก ๖ ชั่ว
 ๗ เรืองราช

มางทั้งสองจึงเดินมาดงอยู่เคียงพุทไธ่เก่าๆใช้คนเฝ้าไว้ด้วยท้าวมังรายเจ้า
 แล้ว ท่านก็ให้อุตรพราหมณ์ผู้จบเพทมาตุที่จักสร้างเวียงให้เป็นไชย
 มงคลแด่ไชยภูมิ อุตฺรพราหมณ์ผู้นั้นก็มาหาว่าข้าพเจ้าเข็มนิด พุทไธ่
 แล้ว อธิษฐานว่า บ้านเมืองนี้ยังจกรุ่งเรืองภายหน้า จงให้ชาวหนึ่ง
 งอกออกมาเป็นต้นเป็นด้าเถระว่าดังนี้แล้ว ในกาลนั้นชาวเข็มนิดนั้นก็
 งอกออกมาเป็นต้นเป็นด้าเถระว่าดังนี้แล้ว ในกาลนั้นชาวเข็มนิดนั้นก็
 งอกออกมาเป็นต้นเป็นด้าเถระว่าดังนี้แล้ว ในกาลนั้นชาวเข็มนิดนั้นก็
 อุตฺรพราหมณ์ผู้นั้นก็มาหาว่าบ้านเมืองนี้จกรุ่งเรืองภายหน้าเถระแล้ว
 ดั่งดอยที่สูงแต่ก็ผดุงทิศทั้งสี่เห็นอยู่ดั่งที่ จักสร้างบ้านสร้างเมือง
 ดินที่ไถด้อยหลดวงนี้ สร้างเป็นเวียงก็จักมีเดชฤทธิ์อานุภาพ ท้าว
 พระยาในชมพูทวีปจักมาเข้าย่ำยืมนกนบได้ แต่ว่าบ่มีชาวของ ท้าว
 พระยาในเมืองบ่รุ่งเรือง จักสร้างเวียงเชียงเหล็กนั้นก็ยังมีเดชฤทธิ์
 เพื่อนก็ห่มมารบ แต่ว่าบ่แพ้เราสักที ยังจักมีเจ้าของสมบัติแต่ไพร่
 แพร่พรอกออกหลาย ท้าวพระยาบ่มีหลายเชื้อชาติราชวงศ์ อายุท้าว
 พระยาบ่พอสืบสืบต่อกัน ช้างม้ากับแพวแต่ ที่จอมดุนั้นบ่ร้ายบ่ดี สร้าง
 ก็ยังจักมีข้าคนมนตรีช้างม้ามากหลาย เจ้าของก็ยังจักมีตามอันพึงอัน
 ควรบ่รับไว้ ผู้นามสองจักกินเมือง ผู้หญิงกินเมืองเพิ่น มาตามอันใด
 ก็จักได้ตามใจอันมักเพิ่นได้ ผู้นามอันอื่นกินเมืองเพิ่นจักมาตามมา
 รวมเอาอันใดบ่ได้ตั้งใจแต่ อุตฺรพราหมณ์ทำนายดังนี้แล้ว มางทั้งสอง
 ก็ใช้คนเฝ้าไว้ด้วยท้าวมังรายเจ้าแล้ว ๆ ก็ว่ามางทั้งสองผู้หนึ่งอายุเป็น

ดำบ่อเป็นดังง่าย ก็ให้ตั้งเวียงที่จอมดงคันนัแท้ ในปีกาเมาศักราช
 ได้ ๖๒๔ ตัว เดือน ๗ เพ็ญเมงวันอาทิตย์ไทยเตายามตูดซ้ายถูกษได้ ๑๖
 ตัวชื่อวิธำชาและชาตาเมือง ๑๕ อยู่พฤษภ ๗ อยู่เมถุน ๓ อยู่สิงห์ ๘ อยู่
 กนิย์ ๒๕ อยู่ตุล ๘ อยู่มังกรแดง สร้างเวียง^{ขึ้น}เคียงคันนาควาย ๑๗ ตัว
 ม้า ๓ ตัว ข้าวสาร ๓ รัน เกดือ ๓ แฉ่น หมาก ๕ แฉ่น สร้างได้
 ๖ เดือนปดายแก้ววันดำเร็จบริบูรณ์ คือ หอหังหอเรือแล้วทุกอันจึงเรียก
 ชื่อว่าเชียงตุงคบุรี เป็นคำไทยว่าเวียงเชียงตุงแต่ ด้วยคติตามประการ
 คือ ประการที่ ๑ ชื่อกับค้อยหนองตุงอันมีในเวียง ประการที่ ๒ ชื่อเชียง
 กับอุตรพราหมณ์และมางทั้งต้องถูกค้อยชุงเชียงแสนไปสร้าง ประการ
 ที่ ๓ ชื่อกับตุงคฤาษีมาช่วงหนองไ้ให้เป็นเมืองแต่ หัวที่ชื่อว่าเมืองจีน
 ตั้งแต่เจ้าฤาษีมาช่วงหนองให้แห่งรอดไ้ไหนว่าเงินนั้นแต่ ก็ให้ชื่อเมือง
 เงินแต่นั้นมาแต่ อันชื่อว่าเมืองเขมมนั้นด้วยคติ ๓ ประการ คือ ประการ
 ที่ ๑ ชื่อกับอุตรพราหมณ์มากคำว่า “อิท ฐฐิ เหม สุภิกข” นั้น
 ประการที่ ๒ ชื่อกับนางเออยเขม อามเขมมาตายเสียในเมืองทนน
 ประการที่ ๓ ชื่อกับเขมมงอกออกมาเป็นต้นเป็นดำนั้น ด้วยเหตุคดี ๓
 ประการนี้ จึงได้ชื่อเมืองเขมแต่ อนึ่งชื่อว่าเมืองชนน ด้วยคติ ๓ ประการ
 คือ ประการที่ ๑ ชื่อกับคำมั่งรายเจ้ามาเห็นหัวที่ว่าจกชนเขาไ้แต่ย์จกพอ
 สร้างบ้านสร้างเมืองแต่ ประการที่ ๒ ชื่อกับมางทั้งต้องมาขึ้นกันรบหนึ
 ไปที่ช่วงน้ำเยะแท้จกจกแพ่ จกจกไ้เมืองแต่ อนึ่งชื่อกับนาชนทนน
 แด ประการที่ ๓ ชื่อกับชาวบ้านไทยแต่เมืองชน ด้วยเหตุนี้ จึงได้ชื่อว่า

เมืองขึ้นแต่นั้นมาแต่ ดัชนีระคำปากคำจาข้ามมาคนตาตเหยยัตตมคัค
 ตากผ่านุงเจียนให้เหมือนชาวขึ้นแก่นัน ก็ได้ชื่อว่าเมืองขึ้นนั้นแต่ ชาว
 ขึ้นบ้านนหม ๖๘ คน ตายเสียคนหนึ่งก็จ่ายเบย ๖๘ เบยให้ค่าคนชานน
 แต่ นัยหนึ่งว่าขุนมาตงเมืองนี้ มี ๖๘ คน ตายเสียคนหนึ่งก็จ่ายเบย
 ๖๘ เบยเป็นร้อยแต่ ด้วยคติ ๒ ประการนั้นแต่ ครึ่งนั้นมาทงต้องก
 แต่งคนเฝ้าเมือง ๔๒๘ คนแล้ว ก็เอาหมู่แกตัวหาญข้ามรบดะหั้นเสีย
 คือ ห้างหมู่ตามไต่ไปทงหุดยยางแฉ่นทับ ชากานุงเชียงแข็งเงินมาง
 ชางชา ๒ ถ้ายากแต่ก็แต่งคนอยู่เฝ้าบ้านแบ่งเมืองทุกแห่งแล้ว ก็พอก
 คินมาตุถาที่หนึ่ง ช้างหุดยนั้นทงว่าถ้ามางคัมมางเคียนแต่นั้นมาแต่ มาง
 คัมผู้พกนเมืองเงินบันนแต่

ฝ่ายท้าวมังรายเจ้าก็แต่งให้มางคัมกินปากนาชั้นภายตะวันออกทง
 มวตก็ไว้ให้มางเคียนผู้หนึ่งเป็นผู้ครองเมืองกินปากนาชั้นภายหน้าบันดินแต่
 ทนจักจาด้วยมังรายเจ้าก่อนแต่ ตั้งแต่เฉียงเช่นพระเจ้าองค์ฟ้า
 ชรรมิกราชไปนั้น เมืองทงหุดยนั้นไต่คือว่าเมืองเทิง เมืองต่อพราน
 เมืองน่าน เมืองหุดวงพระบางผู้เงิ เขาก็ตัดด้วยไร่เสียบ่มาด้วยแต่ ถึง
 พระยาตากเม้งพ่อท่านนั้น ก็ได้ปราบแต่เวียงเงินยางเชียงแฉ่นเป็นต้นแต่
 เมืองเชียงเวืองไชยนารายณ์ เมืองฝาง เมืองลำททางชาดน้อยยางมัน
 เมืองดวนบุเรงกักก็มีผาพวง เมืองไร่ พยาก เมืองเงินปตาแต่เฉียงตาก
 เมืองยอง เมืองมาง เมืองนาง เมืองสิง ภูคาตทาง เชียงของเท่า่นั้นแต่

มั่งรายเจ้าได้กินเมืองแทนพระยาตนพ่อแก้ว ท่านก็แต่งมางคุ่มมางเคียน
ให้ไปรบเมืองเงินแก้ว ส่วนคนท่านก็เอาหมื่นรูปลงไปรบเอาเมืองเทิง
ต่อเมืองพรวน เมืองน่าน เมืองหลวงดังเดียวกัน บางครั้งก็ได้เมืองใหญ่
บางครั้งก็ได้แต่ลูกบ้านหางเมือง ต้องมีด้ามบั้งได้เมืองเค็กมี้ ครั้น
ได้ก็ฆ่าเจ้าเมืองเสียแล้ว ก็แต่งให้เสนาอำมาตย์ไปอยู่เฝ้าเมืองกมี้ แต่ง
ให้กินเมืองแทนกมี้ แล้วก็แต่งคนมาเอาการภายในเมืองเชียงรายขึ้นทุก
เมือง ถึงว่าเมืองเงินก็ลงมารับราชการพร้อมในเมืองเชียงรายแต่ แม้
ว่าพระยาจำเมืองผู้กินเมืองพะเยา พระยาต้องตนนี้ ก็เป็นศัตรูกันแต่
เช่นนี้มาตลอดถึงพระยามังรายนี้ก็เป็นศัตรูกันแต่ แม้ว่าพระยาจำเมือง
เมืองพะเยา ก็มาพร้อมกับด้วยพระยามังรายแต่

พระยามังรายเจ้ามีลูก ๗ คน เป็นชาย ๖ เป็นหญิง ๓ ผู้ชาย
ตายไปเสียชายหนึ่ง ผู้เคาะชื่อขุนอ้ายเครือคำตก ขุนคามเอ็ด ขุนเครือ
พระยามังรายเจ้าแต่งให้อ้ายเครือคำตกไปกินเมืองฝางได้ ๕ ปี อ้าย
เครือคำตกก็คิดคดต่อพระยามังรายผู้เป็นพ่อแก้วตั้งนั้น พระยามังรายก็
แต่งให้พวกแม่นขนูไปยิงตายเสียในที่กวาดเมืองขวางนั้น ในคืนนั้นก็
ชื่อว่ากวาดเมืองยังแค้นนั้นมาแต่ ครั้นนั้นพระยามังรายเจ้าได้ทราบข่าวว่า
เมืองลำพูนสู้ทนนานมากนัก มีใจใคร่ได้ แต่บ่อาจจกไปรบพระยาบา
กับเวียงลำพูนเมืองพิงได้ ก็คิดอยู่แต่ในใจทุกวันทุกคืนมิได้ขาด วันหนึ่ง
จึงพูดกับอำมาตย์แะไพร่ไทยทั้งหลายว่า ผู้ใดจักไปพร่องเอาได้ จาว่า
ตั้งนั้น ในกาลนั้นหาอำมาตย์ผู้ใดจกกับข้าดำกับได้แต่เด็กคนเด อยู่มา

เหยียงไฉจ่า ส่วนอ้ายหมิ่นฟ้าก็ไหว้ล้าว่า ข้าแต่มหाराชเจ้า แต่ก่อน
 พระยามังรายเจ้าเคยรย้อมให้ข้าพเจ้าไต่ถ้อยจากคำกระทำเหมื่องฝ่ายไ
 นาคาวาสี^๑ ทุกอันแต่ อันชอบท่านก็พลอยว่าผิด อันผิดท่านพลอยว่า
 ชอบ แล้วฟังแต่คำท่านมาตลอดทุกอันว่าข้าเจ้านรชัย^๒บัดี้ ก็ให้เป็นโทษ
 แล้วเขาถูกเมี่ยงข้าเจ้าไปเสียสิ้น ครั้นพระยายีบาได้ยินคำกถาดังนั้น ก็
 คิดว่าซื่อแท้จึงกล่าวว่ำดี ๆ ตัวเราก็จักให้ท่านไต่ถ้อยคัดคำเหมื่อนอย่าง
 ที่ท่านเคยทำมาแล้ว ส่วนอ้ายหมิ่นฟ้ามันก็กล่าวว่ำ ครั้นมหाराชเจ้า
 ฟังคำไผ่มาตลอดดังนี้ ข้าพเจ้าก็จกรับทำตาม ครั้นให้คนกำยดิน เหน่า
 เจ็ดดินมาตกขานที่หออาบน้ําแห่งพระยายีบา แล้วมันก็คร้มี^๓ ๒ เรือน
 หลวงแห่งพระยายีบา มันก็กล่าวว่ำเรือนหลวงแห่งมหाराชเจ้าหลังเก่า
 นี้นับมีเดชาบุภาพ ไปภายหน้าจักกลายเป็นภัยเสีย วาดังนั้นแล้ว พระยา
 ยีบาถึง^๔ อาชญาให้มันคิดตา^๕ ทุกประการ ครั้นมันได้รับอาชญาแล้วมัน
 ก็บ่าวร้องคนทั้งหลายไปเอาไม้ กีบ^๖ ป่า^๗ แต่สักต้ม ให้ซุดบันเค้าให้คูด
 แล้ว จึงตัดเค้าตัดปลายไม้ใหญ่่น้อยแล้ว ก็ให้ตากทุกเล่ม แม้ว่าก่อน
 ที่จะให้ตาก ครั้นว่าคนจกมัดทางเค้ากว่ามัดต้นพระยา ครั้นว่าจกมัด
 ทางปลายก็ว่ามัดหัวพระยา ตากบัดี้ ก็ให้มัดท่ามกลางตาก ให้ตากผา
 ข้ามทุ่งนากำดังข้าวกำดังกมกำดังมาน^๘ กีบให้มาทางเดียว ให้ต่างคน
 ต่างตากมาจนสิ้นไม้ กระทำให้ข้าวของราชฏวในนาเสียหายไปทุกแห่ง
 ครั้นเมื่อจกปอก^๙ เถ้านั้นแต่ กีบให้เอาเชือกชักโยงเอาเถ้านั้น ให้เอาแต่

๑ ไม่ทราบว่อะไร ๒ รือ, ล้าง ๓ ปลง. อนุญาติ ๔ โคน, ตัด ๕ ลาก
 ๖ มีท้องกลม, กำดังท้อง ๗ ขก (ใช้จะเพาะขกเสาวฯ)

ไม่ค้าจุนจุนอย่างเดียว แล้วยังอยู่เหนือดินแล้ว จึงซุกซุม^๑ แล้วเอา
 เสาตงใส่^๒ จึงให้สัตว์^๓ ท่านยังจักพังหลายปากหลายคำอยู่ ข้าเจ้าก็บคิดจัก
 ทำแต่ ส่วนพระยายมราชก็อาชญาว่า ชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลาย ถึง
 พังคำอ้ายหมื่นฟ้าทุกประการเทอญ ตั้งแต่^๔นั้นมาอ้ายหมื่นฟ้ามันได้ค่อย
 คัดคำทั้งหมด คำน้อยก็ให้เป็นคำใหญ่คำไพเราะก็ให้เป็นคำจุน หลวง^๕ใหม่
 น้อยพลอยว่าใหม่หนัก ได้เข้าของมาถวายพระยายมราชมากนัก พระยา
 ยมราชก็ใคร่ได้เข้าของมามากกว่ามันดี บ่คิดต่อไพร่บ้านไทยเมือง
 อื่นบ่รู้ว่าฟังว่า เพื่อนจักมาพร้อมให้ตัวนิบหาย ตายจากเมืองตน ก็
 คิดว่าเป็นคนดีแท้ แต่^๖นั้นมากให้ชื่อว่าเด่นฟ้าพร้อมเมืองแฉะ มันก็ให้
 คนทั้งหลายแต่^๗เหมือนฝ่ายภายใต้^๘พิน้ำขึ้นไปภายเหนือนา บ้างก็นำท่อม
 แต่งไป ได้ค่าเข้าค่าน้ำก็มาก ที่บ่ควรได้มากกว่าได้มาก เอาอาชญา
 ช่มเหลงชาวเมืองพิง มันก็แต่งชุดเหมือนแก้วกว้างได้ ๑๐ วา ยาว
 ๑๕,๐๐๐ วา พอนอนค้างครวคืนหนึ่งชุดเอาน้ำพิงไปตะวันออกแล้ว
 แวงแล้วจึงบักเดียวเส้า ซึ่แปร^๙ดังคาบดอยดังก่อนกันฝ่าให้เวียก^{๑๐}ลึก
 อัน เพื่อจะให้ชาวเมืองเกลียดชังพระยายมราช ก็หากแต่งอาชญาเจ้า
 เหนือหัว หากเยาะกระทำให้เป็นทุกข์แก่ชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลาย
 เหมือนดังว่าพระยามังรายเจ้านั้นกับใช้กระทำให้เป็นทุกข์แก่ชาวบ้าน และ
 ชาวเมืองแฉะ ผู้ใดทุกข์เข็ญใจท่านก็ยิงเลี้ยงดูให้เป็นสุขทุกคน ครั้น^{๑๑}
 ชาวเมืองพิงเป็นทุกข์นัก เขารู้ว่าพระยามังรายประกอบชอบในทิศพิล

ราชธรรม เขาก็ปรารถนาใครเห็นหน้าใครได้มาไว้เป็นเจ้าอยู่ในเมือง
 พิงทุกคน ครั้นนั้นแสนฟ้าก็จึงได้หนังสือดัดค้นไปหาพระยามังราย ให้
 เอาหมู^๕รพดยกมารบเมืองพิง ครั้นนั้นพระยามังรายเจ้าก็เอาหมู^๕รพดมา
 มากหลายมีประมาณ ๔๐,๐๐๐ ในปีดวงได้ ศักราชได้ ๖๔๓ ตัว พระยา
 มังรายเจ้าก็เอา^๕รพดได้จออกจากไชยนครณวันอังคาร ท่านก็มาถึงแซ
 ดัก^๕กตงอยู่ในที่นั้นก่อน พระยายบาก็รู้ข่าวว่าศึกมากก็แต่งให้แสนฟ้า
 ครองเมืองเอาชาวเมืองพิงออกไปรบ แสนฟ้ามั่นก็ได้หนังสือไปหาเจ้า
 มังรายให้รู้แล้ว พระยามังรายก็แต่งเอาหน้าเอาหลังแล้ว แสนฟ้าก็
 แต่งเอา^๕หมู^๕รพดออกรบ ก็ครั้นพระยามังรายเห็นทหารตาย^๕ ก็^๕นั้น
 ก็ให้ชื่อว่าทหารตายคือเท่ากาดับ^๕นั้นแสนฟ้าก็ใช้คนมาไหว้ว่าพระยา
 ยีบาว่า ข้าศึกเพื่อนมามากหลายนักเหมือนจักแพ้เราบ่สงสัย เชิญเจ้า
 เห็นหัวเอาครว้ตูกครว้เมียออกหนึ่งเดียวจากเมืองก่อนเทอญ ครั้นพระยา
 ยีบาได้ยินคำบ่ดั่งนั้น ก็เอาครว้ตูกครว้เมียฆ่าคนตามอันพึงใจได้แล้ว
 ก็หนีออกจากเมืองดำพูนไปถึงคอยแห่งหนึ่ง แล้วก็ผ่อเห็นเวียงก็เห็น
 แดงไฟรุ่งเรืองสว่างทั่วทั้งเมือง ก็พาหมู่ชาวเมืองทั้งมวตเข้าล้อมพระยา
 มังราย ในกาณนั้นพระยายีบาจึงรู้ว่าเพื่อนมาร้องปองเอาเมืองแห่งตน
 ก็เคียดมากนัก แล้วก็เอาดาบฟันหินตูกหนึ่งก็เข็นรอยดำคัญไว้ในที่นั้น
 พระยายีบาгинข่าวแล้วก็ตั้งสัตยาธิษฐานขอให้คนมากินเมืองที่เก่า ก็จึง
 ให้ตองห่อข้าวแห่งข้าตงมาตงอยู่เหนือแผ่นดินที่เก่า^๕นั้นเทอญ ก็โยนห่อ
 ข้าว^๕นั้นขึ้นไปบนอากาศ ตมก็มาพัดเอาตองห่อข้าว^๕นั้นไปค้างคำไม้เสีย

แล้ว นิมิตต์พระยาย้ายจากเสด็จเมืองนั้น เหตุพระยาย้ายมาได้พิจารณา
ฟังคำคนต่างประเทศอันเข้ามาอาศัยอยู่ใหม่ คือ ว่าหมื่นพม่ารัดทองปอง
เอาเงินให้ก็มีความยินดีกับด้วยมัน พาเสด็จบ้านเสด็จเมืองชาติเขื่องวงศ์
แห่งตนแล้ว ก็หนีไปหาพระยาเบิกคนเป็นน้อง อันอยู่เสด็จเมืองละคร
จำปางนั้นแล

ที่นั้นจักจาดด้วยพระยามังรายเจ้า ท่านก็เสด็จออกมาจากเมือง
หริภุญนครเชียงใหม่และเสด็จมายังเมืองฝางทั้งตามเมืองนั้นแล้ว ก็มา
เสด็จเมืองหริภุญไชยบุรีในปีเตาซ้ง้า เดือน ๘ ออก ๔ ค่ำวันอาทิตย์ยาม
กตของงาย ศักราชได้ ๖๔๒ ตัว ท่านก็อยู่เป็นเอกราชในเมืองหริภุญไชย
ที่นั้น ก็บิณฑมาหาบ้านเมืองเก่าแห่งตนแต่ แต่นั้นมามหาษัตริย์เจ้าก็
บอ้อยยังเมืองเชียงใหม่เชียงใหม่ ให้แต่ราชบุตรทั้งสองคนพี่น้องอยู่นั้น
แต่ มังรายเจ้าท่านก็เสด็จเมืองหริภุญไชยที่นั้น ส่วนพระยาย้ายก็พาไป
หาพระยาเบิกคนน้องอันกินเมืองละครจำปางนั้น ก็ใช้ให้คนเมืองอโยธยา
ดำเนินได้แล้ว ก็บอกกิจราชการอันเพื่อนได้เมืองนั้นแล้ว เจ้ามหามิตร
เมืองอโยธยาท่านก็มีอาชญาป่าวเอาคนศึกได้สองแสนช้างม้าสองพัน มา
ค้าเมืองแพ้วพระยาบอนคนเป็นลูกพระยาย้ายนั้น ก็ป่าวเอาคนศึกได้เจ็ด
พัน เมืองละครได้คนหมื่นสองพัน กับคนตามพระยาแปดพันทั้งมวถรวม
เข้าด้วยกันเป็นสองแสนสองหมื่นเจ็ดพันคน ก็ผิดกันมารวมกันยังเมือง
ละครที่นั้น พระยามังรายเจ้าท่านก็ให้คนอุปนิกริตไปอยู่กับด้วยชาวเมือง

ละคร พังข่าวร้ายข่าวดีให้รู้แจ้งแล้วก็มาไหว้ดำพระยามังรายเจ้าให้รู้
 ทานก็บ่าวเอาคนคักในเมืองพิงได้แค้นหนึ่งแล้ว ก็ใช้ให้คนไปหาขุนคาม
 คนตูก ให้บ่าวเอาคนทหารในเมืองเชียงแค้นเชียงรายและเมืองฝางหาง
 ดาดเมืองชวาทหมื่นสี่พันหา ได้คนแค้นสองหมื่นแล้ว ก็ใช้ไปหาพระยาจำ
 เมืองเจ้าเมืองพะเยาเป็นต้น แล้วก็ให้บ่าวเอาคนฝ่ายกำตระวันออกคือว่า
 เมืองพะเยาเมืองด้อมเมืองเทิงเมืองน่านเชียงของท่งมวด ได้คนแค้นหนึ่ง
 มารวมเข้ากันเป็นคนสามแสนสองหมื่นแล้ว ก็ผิดให้มาถึงเมืองพิงใน
 เดือน ๒ ออก ๓๔ ค่ำ แล้วก็แต่งเป็นขุมอยู่สี่ทิศคอยทำพระยายีบาและ
 พระยาเบิกอยู่ใน^{๕๕} ทิน^{๕๕} ครวง^{๕๕}น^{๕๕}พระยาบ^{๕๕}อน^{๕๕}ก^{๕๕}ย^{๕๕}ก^{๕๕}เอา^{๕๕}ห^{๕๕}ม^{๕๕}ร^{๕๕}พ^{๕๕}ด^{๕๕}อ^{๕๕}ก^{๕๕}จ^{๕๕}า^{๕๕}ก^{๕๕}จ^{๕๕}ะ^{๕๕}ค^{๕๕}ร^{๕๕}
 มาถึงเมืองดำพูน ในปีเดาขง้าเดือน ๒ เพี้ยมาถึงทุ่งข้าวสาร^{๕๕}ท^{๕๕}น^{๕๕}น^{๕๕} ฝ่าย
 ขุนคามคนตูกก็เอา^{๕๕}ห^{๕๕}ม^{๕๕}ร^{๕๕}พ^{๕๕}ด^{๕๕}ช^{๕๕}า^{๕๕}ว^{๕๕}ม^{๕๕}ี^{๕๕}ง^{๕๕}พ^{๕๕}ิง^{๕๕}ท^{๕๕}ง^{๕๕}ม^{๕๕}ว^{๕๕}ด^{๕๕} เข้ากวรบ^{๕๕}พ^{๕๕}ัน^{๕๕}ช^{๕๕}า^{๕๕}ว^{๕๕}จ^{๕๕}ะ^{๕๕}ค^{๕๕}ร^{๕๕}
 เมืองแพร์และชาวอโยธยาตายมากนัก น้ำเดือดพอกท่วมหลังเจ็บข้าง
 คี่ข้างเข้ารบพระยาเบิกก็ยิงพระยาเบิกตายกับหลังข้างในที่รบ แล้วก็ได้
 ฆ่าพระยาบ^{๕๕}อ^{๕๕}น^{๕๕}ด^{๕๕}็^{๕๕}ย^{๕๕}ที่^{๕๕}ท^{๕๕}ง^{๕๕}ช^{๕๕}า^{๕๕}ว^{๕๕}ส^{๕๕}า^{๕๕}ร^{๕๕}ท^{๕๕}น^{๕๕}น^{๕๕}แ^{๕๕}ด^{๕๕} ส่วนว่าชาวละครและชาวแพร์
 ก็แตกกระจัดกระจายพ่ายหนีไป เขาก็รวมกันเอาข้างอันต่างซากพระยา
 เบิก^{๕๕}น^{๕๕}น^{๕๕}ด^{๕๕}ง^{๕๕}ห^{๕๕}น^{๕๕}ไ^{๕๕}บ^{๕๕}แ^{๕๕}ด^{๕๕} ขุนคามท่านก็เอา^{๕๕}ห^{๕๕}ม^{๕๕}ร^{๕๕}พ^{๕๕}ด^{๕๕}ไ^{๕๕}ด^{๕๕}า^{๕๕}ม^{๕๕}ไ^{๕๕}บ^{๕๕}ง^{๕๕}ิ^{๕๕}ม^{๕๕}น้ำ^{๕๕}แม่^{๕๕}ต^{๕๕}ย^{๕๕}
 ท^{๕๕}น^{๕๕}น^{๕๕}แ^{๕๕}ด^{๕๕} เขาก็เอา^{๕๕}ด^{๕๕}ง^{๕๕}ฝ^{๕๕}ง^{๕๕}ด^{๕๕}็^{๕๕}ย^{๕๕}ใน^{๕๕}ท^{๕๕}ิน^{๕๕}น^{๕๕}แ^{๕๕}ด^{๕๕}ก็^{๕๕}ห^{๕๕}น^{๕๕}เ^{๕๕}า^{๕๕}ว^{๕๕}เ^{๕๕}ย^{๕๕}ง^{๕๕}ไ^{๕๕}บ^{๕๕} ฝ่ายพระยายีบา
 คร^{๕๕}น^{๕๕}ร^{๕๕}ู^{๕๕}ว^{๕๕}า^{๕๕}เพ^{๕๕}อ^{๕๕}น^{๕๕}ไ^{๕๕}ด^{๕๕}า^{๕๕}ม^{๕๕}มา^{๕๕}ก^{๕๕}ี^{๕๕}พ^{๕๕}า^{๕๕}ย^{๕๕}ห^{๕๕}น^{๕๕}อ^{๕๕}อ^{๕๕}ก^{๕๕}า^{๕๕}ก^{๕๕}ว^{๕๕}เ^{๕๕}ย^{๕๕}ง^{๕๕}จ^{๕๕}ะ^{๕๕}ค^{๕๕}ร^{๕๕}แ^{๕๕}ด^{๕๕} ก็ไปตั้งอยู่^{๕๕}ห^{๕๕}น^{๕๕}
 ไ^{๕๕}ด^{๕๕}ที่^{๕๕}ส^{๕๕}บ^{๕๕}น้ำ^{๕๕}แม่^{๕๕}ช^{๕๕}า^{๕๕}ง^{๕๕}ท^{๕๕}น^{๕๕}น^{๕๕} ขุนคามก็เข้าเวียงละครแล้ว ท่านก็บงให้เสนา
 เมือง^{๕๕}ท^{๕๕}น^{๕๕}น^{๕๕}ผู้^{๕๕}ห^{๕๕}น^{๕๕}ง^{๕๕}ช^{๕๕}ี^{๕๕}อ^{๕๕}ว^{๕๕}า^{๕๕}แ^{๕๕}ศ^{๕๕}น^{๕๕}พ^{๕๕}ิง^{๕๕}ไ^{๕๕}ช^{๕๕}ย^{๕๕}ก^{๕๕}ิน^{๕๕}ม^{๕๕}ี^{๕๕}ง^{๕๕}จ^{๕๕}ะ^{๕๕}ค^{๕๕}ร^{๕๕} แ^{๕๕}ด^{๕๕}ว^{๕๕}ท^{๕๕}า^{๕๕}น^{๕๕}ก^{๕๕}ี^{๕๕}ห^{๕๕}น^{๕๕}มา^{๕๕}ม^{๕๕}ี^{๕๕}ง^{๕๕}

พิง ดำตำมารวมกันที่ทุ่งข้าวสารคือพระยาจำเมืองเจ้าเมืองพะเยาและ
 พระยาร่วงเมืองอโยธยาท่านก็บ่ฆ่า ในปีเดานั้นพระยามังรายท่านก็
 แต่งส่งพระยาอโยธยา และพระยาร่วงเมืองสุโขทัยไปตั้งเมืองใต้แล้ว
 พระยาอโยธยาพระยาสุโขทัย และพระยาจำเมืองเจ้าเมืองพะเยาก็พดกมา
 พร้อมกัน อุทิศยกยังพระยามังรายเจ้าให้เป็นท้าวเอกราช ในปีกาเม็ต
 เดือน ๗ คักราชได้ ๖๔๕ ตัว พระเจ้าฟ้ามังรายได้ปราบตานนาตำพูน
 ละครแพ้วทั้งมวตแล้ว พระยามังรายเจ้าท่านก็แต่งยังเจ้าขุนคามตนดุก
 ให้ขึ้นเป็นมังคราม แล้วให้เสวยราชสมบัติในเมืองเชียงแสนเชียงราย
 เมืองฝางเมืองลำด่างชวาคน้อยอย่างนั้นทั้งมวตแล้ว ก็ให้กินเครื่องเดิม
 คักัดเดิมอดังคนท่านแต่ ขุนเครือตบพื้นนั้นก็แต่งให้ไปกินเมืองพลองแล้ว
 ชาวพลองทั้งเฒ่าแก่ว่าเจ้าตานนาท่านก็บ่สู้ถูกท่านมาเป็นเจ้าเป็นนายแก่
 เราแต่ เราก็ควรสร้างเมืองให้อยู่เป็นนายเราแต่ ว่าดังนั้นแล้วก็พร้อมกัน
 สร้างเมืองให้อยู่แล้ว เรียกชื่อว่าเมืองนายแต่ขึ้นมาแต่ พระยามังรายเจ้า
 ท่านก็อยู่ยังเมืองตำพูนใต้สองปีแล้ว ก็มาคำนึงในใจว่าเวียงตูกินเป็น
 เวียงงามเป็นที่มหาธาตุเจ้า อนึ่งน้ำแม่ก็ผ่ากลางเวียงบ่ได้แต่ เป็นท้าว
 พระยาใหญ่บ่ควรอยู่แต่ พระยายี่บาเป็นพระยาได้ ๓๐ ปีก็มาได้เมืองเดียว
 พระยามังรายท่านจึงเฝ้าจากบ่ด้วยหมื่นฟ้าว่า ดูกกรมั้นฟ้าเมืองหริภุญ
 ไชยที่ขึ้นเป็นเมืองมหาธาตุเจ้าอยู่แต่ กูจักออกไปอยู่บ้านแซ่ดักโพ้นแต่
 ท่านจึงอยู่เป็นใหญ่ในเมืองหริภุญไชยเทอญ พระยามังรายว่าดังนั้นแล้ว
 ท่านก็เสด็จออกไปตั้งอยู่ยังบ้านแซ่ดักที่นั้น ก็สร้างยังที่โรงยังที่มำดั่งตำ

หนักอยู่เมื่อหัวทั้น ให้เป็นมหาอารามแล้วได้ชื่อว่าชัยปราชญ์ ถัดทั้น
 คนทั้งหลายก็เรียกว่าแซ่ ถัดนั้นไปถึงคักราชได้ ๖๔๘ ตัวปีระวายเส็ด พระ
 ยามังรายเจ้ายกเอาหมูรพตไปตั้งอยู่บ้านเชียงกุ่มกวนน้ำแม่ระมิง ตั้ง
 บ้านอยู่ ๓ แห่ง แห่งที่ ๑ ชื่อว่าบ้านกตาง แห่งที่ ๒ ชื่อว่าบ้านดุ่มแห่ง
 ที่ ๓ ชื่อว่าบ้านห่มแด ถึงยามกตางวรรณาน้ำท่วมฉิบหายมากนัก ครั้น
 ออกพรรษาแล้วถึงเดือน ๕ พระเจ้าฟ้ามังรายท่านก็มีอาชญาให้เสนา
 อำมาตย์ไปว่าไฟบ้านไทยเมืองทั้งหลาย ถมกวนแม่น้ำบ้านพึงเป็นเวียง
 เชียงกุ่มกวนอยู่ก็ได้ ในคักราช ๖๔๘ ตัวปีระวายเส็ดนั้นแต่ ครั้นนั้นชาว
 เมืองเชินก็ได้มาเอาราชการแต่ด้วยใจในเวียงกุ่มกามเมืองพึงทุกเมื่อแต่
 ตั้งแต่มังรายเจ้าลงมาอยู่เมืองพึงแล้ว ถูกท่านเจ้ามังครามอยู่ด้วย
 เชียงแสนเชียงรายเมืองฝางทั้งมวดแทนแล้ว ท่านก็มีราชบุตรด้ามคน
 ถูกอ้ายชื่อว่าเจ้าแสนพู ผู้ถวนสองชื่อว่าน้ำท่วม ผู้ถวนสามชื่อว่าน้ำ
 นานแด ในกาดนั้นพระยามังรายเจ้าและมังครามทั้งสองพ่อลูกจึงปรึก
 ษากันว่า ควรเราจะมีอาชญาให้เจ้าแสนพูคนเป็นหลานนั้นไปเถิดอกตั้ง
 เวียงเงินยางเชียงแสนให้คนเป็นเวียงแถมแด ให้เจ้าน้ำท่วมไปกินเมือง
 ฝาง แล้วก็ให้เจ้านานไปกินเชียงของแด

ทันจิกจาด้วยเจ้าแสนพูหลานผู้เค้านั้นก่อนแต่ ท่านก็ให้ว่ายังพระ
 ยามังรายเจ้าคนปู้และพระมังครามเจ้าคนเป็นบิดาว่า ถ่วนเวียงเงินยาง
 เชียงแสนถูกเค้านั้น มหาราชเจ้าคนเป็นปู้หากว่าบ่ควรไว้แล้วจึงจักไป

เล็กตอน^๑ เอมารวมไว้ด้วยยังเมืองเชียงรายทันแล้ว จะไว้ให้เป็นเมือง
 ร้างไป บัดนี้พดอยมีอาชญาให้ผู้ข้าน้อยคนไปเลือกตั้งแถมใหม่ ข้าน้อย
 ก็หนักอกหนักใจแท้แต่ ในกาตนั้นพระยามังรายเจ้าแะพระมังคราม
 ทั้งสองพ่อลูกก็จากันว่า จักเดิมเมืองนั้นให้แถมบ้านหนึ่งแต่ เจ้าลูก
 รักแต่พ่อ จึงอดใจไปตั้งให้เป็นเมืองดังเก่านั้นเทอญ ส่วนเจ้าแสนพู
 ทานก็รับเอาอาชญาทำวตคน^๒แะพระบิดาทั้งสองแล้ว เหตุุนั้นนำห้วยอัน
 นั้นจึงได้ชื่อว่าห้วยเผื่อแต่นั้นมาแต่ ศักราชได้ ๖๔๙ ตัวปีเมืองไคเดือน ๓
 ออก ๕ ค่ำวันอังคาร ยามแตร^๓เที่ยง พระแสนพูเจ้าก็เอาครัวภรรยา
 บุตรีธิดาเสนาอำมาตย์ประชากรราษฎรทั้งมวตลงสู่เรือพ่วงแะก็เสด็จ
 ต้องไปตามน้ำแม่กก ถ้าดับไปได้ ๗ คันทางแะก็ถึงน้ำแม่ของ ก็ขึ้น
 ตามลำน้ำของไปหน่อยหนึ่ง เดือนออก^๓ ๑๒ ค่ำวันอังคารก็ขึ้นไปถึงท่า
 เชียงเหล้าหัวดอนมอนแล้ว ก็ยังเอาชัยอยู่ยังเวียงเป็กดำที่เคมน้ำของ
 กำตะวันตกที่นั้นก่อน แะพระยาแสนพูเจ้าก็ให้ผู้เฒ่าผู้แก่^๔นักปราชญ์
 อาจารย์ผู้รู้โบราณมาแล้ว ก็ให้ไปแผ้วถางล้อมรั้วแบ่งประตูแะที่อยู่
 แล้ว ส่วนประตูทั้งมวตมี ๑๑ ประตู คือพายหัวเวียงนั้นชื่อว่าประตู
 ยาง ๑ ถึงพายริมของนั้นชื่อว่าประตูรวปิก ๑ ประตูทำอ้อย ๑ ประตู
 ทำสุกัม ๑ ประตูทำหลวง ๑ ประตูทำเตาดิน ๑ ประตูทำคาว ๑ คือว่า
 ขึ้นเรือไปยังคาวอยู่^๕ที่นั้น ชื่อประตูทำม้าพายหางเวียง ๑ ประตูดินขอ
 หนตะวันตกเฉียงใต้ ๑ ประตูเชียงแสนด้านตะวันตก ๑ ประตูหนองมุก

๑ เล็กกัต ๒ เวลาจวนเที่ยง ๓ ขึ้น

หนตะวันตกเฉียงเหนือเวียงแจ้งหัวริมนี้ ๓ ทั้งมณฑลเป็นประตู ๑๓
 ประตูแต่ ครั้นเสร็จแล้วถึงเดือน ๓ เพ็ญวันศุกร์ยามกตของงาย พระ
 ยาเจ้าแสนผู้ยกหมู่วรพตลงสู่เรือแล้วก็เสด็จขึ้นไปถึงท่าแจ้งดีแล้ว ก็
 จอดยั้งคาวเอาแรงอยู่ที่นั่น แล้วก็ยกขึ้นไปถึงท่าควนภูเขาก็ก่เสด็จออก
 จากเรือแล้ว ก็ขึ้นไปสักการบูชานมัสการไหว้มหาธาตุเจ้าดอยภูเข
 กระทำทักษิณสามรอบบริบูรณ์แล้ว ก็จึงต้องมาเสด็จเข้าสู่เวียงยาม
 ตะวันเที่ยง ครั้นไปถึงในเวียงแล้วก็เข้าอยู่เฝ้าซ้ายมณฑลที่ริมประตูข้างถึง
 พายตะวันตกคดของนั้นก่อน ถัดนั้นเจ้าก็ให้เสนาอำมาตย์ทั้งหลาย แรก
 ก่อกำแพงเวียงแต่ละคั้งแต่งคุ่มน้อยกลางเวียงเป็นที่เก่า แต่เช่นปฐมพระ
 องค์ดาวเค้านั้นมาแต่ ต่อแต่นั้นเจ้าก็ให้บันเดนมืองให้เป็นเขตต์เป็น
 แดนไว้ ภายใต้งัดหน้าแม่คตมต้องลงไปถึงดงฝ้ายน้ำแม่กก กำนันมีดบ
 น้ำเผือเป็นแดน ตัดไปหาขุนห้วยไต่เป็นที่สุดเป็นเขตต์ต่อเขตต์เชียงราย
 ภายตะวันตกเฉียงใต้มีกั้วคอกมาเป็นแดนต่อแดนเมืองฝาง ทางตะวันตก
 มีดอยผาตาเหตวเป็นแดนต่อแดนเมืองสาตทางตะวันตกเฉียงเหนือมีดอย
 ผาช้างเป็นแดนต่อแดนเชียงคอง ภายหนเหนือดง เมืองมีหัวเมืองท้าย
 ตัดไปหาบ้านท่าสามท้าวเป็นแดนต่อแดนเชียงคอง ภายหนเหนือขี้เมือง
 น้ำและเมืองเชียงขวางเป็นแดนต่อแดนเชียงรุ้ง ภายตะวันออกเฉียงเหนือ
 มีดอยหลวงหัวเมืองภูากเป็นแดนต่อบ่ห้วยหลวงต่อแดนเชียงรุ้ง ทางตะ
 วันออกมีดอยเชียงคเป็นแดนต่อแดนเมืองหลวงพระบาง ทางตะวันออก

เนียงไค้มีกั้วคางหวายหัวหนองงัวเป็นแดนต่อแดนเขียงของ เนียงไค้
 มีดอยซุนห้วยตาดควันเป็นแดนต่อแดนเมืองเทิงเต แต่สร้างคุ่มน้อย
 หอโรงที่อยู่บริบูรณ์แล้ว ถึงเดือน ๖ เพ็ญวันอังคารยามแตร เจ้าพระยา
 แล่นพู่ท่านก็เข้าสถิตอยู่ในโรงหลวงแล้ว ก็ให้เสนาอำมาตย์นักปราชญ์
 อาจารย์ทั้งหลายกระทำอุกฤษะกมกคดกรรมแก่ตนเป็นเจ้าแก้วรัฐไชยบุรี
 วนหน แล้วท่านก็ตั้งเห็นยังที่หอสำนักนั้นเป็นที่อารามเก่า ท่านก็รู้แล้ว
 ก็มีอาชญาให้แรกแต่งให้เป็นอาราม ก่อแรกวันเดือน ๖ เพ็ญขึ้นไปได้
 ๔ เดือนก่อเจดีย์และวิหารกำแพงศาลาการเปรียญบริบูรณ์แล้ว มีการ
 นตองเป็นมหกรรมในวันเดือน ๓๐ ปฐุมเพ็ญ แล้วก็เรียกชื่อว่าอาราม
 เขียงมันดงเก่านั้นแต่ ต่อแต่นั้นมาพระราชเจ้าแล่นพู่ท่านก็ยกเอายังดุก
 ซุนเครือคำ อันเป็นพี่เค้าบิดาแห่งท่านอันตายเสียที่เมืองยงเมือกอนนั้น
 ท่านก็ยกเอาหมีนเจดตราผู้พันให้เป็นที่เจ้าครองเมืองพินาชาแล้ว ก็
 ยกเอาฉกัการถมผู้หนึ่งให้เป็นเจ้าเมืองพินาชาชนันแด ท่านก็ตั้งยัง
 เสนาอำมาตย์ไว้ให้เป็นพวกเป็นต่อเป็นชูเป็นตาเป็นซุนใหญ่ซุนรามซุนน้อย
 แด คือว่าตั้งไว้ให้เป็นเจ้าเขียงยง ๓ เจ้าเขียงคำ ๓ เจ้าเขียงดาว ๓
 เจ้าเขียงรายแด แล้วก็ตั้งให้เป็นพระยาเฒ่าดีเมือง ๓ เป็นพระยาดีสระ
 ธรรม ๓ บาทน่านาหลัง ๓ ถึงดำคร ๓ แล้วตั้งให้เป็นพระยาไชยชิต ๓
 เป็นพระยาสุทธฤไชย ๓ เป็นพระยาหตวงเศรษฐี ๓ เป็นพระยายอง ๓
 แล้วตั้งให้เป็นอาชญาเขียงของ ๓ อาชญาพระยา ๓ อาชญาเมืองลำด ๓
 อาชญาเมืองโต ๓ แล้วตั้งให้เป็นแล่นหตวงต่าง ๓ แล่นหตวงเทิง ๓

แล่นหลวงดอน ๑ แล่นหลวงนาหวายท่า ๑ ตั้งเป็นแสนไชยภารม ๑
 แล่นขวางเมืองมุต ๑ เมืองแพง ๑ เมืองแล่นเมืองรวบ ๑ ตั้งให้เป็น
 หมื่นพอนหลวง ๑ หมื่นพอนน้อย ๑ หมื่นพอนขวา ๑ หมื่นพอนซ้าย ๑
 ตั้งให้เป็นเชียงมวนใน ๑ เชียงมวนนอก ๑ ให้เป็นหมื่นบวกรขวา ๑
 หมื่นบวกรซ้าย ๑ ล่ามสืบสองตำแหน่งเท่านี้ไว้ให้เอาใจราชการเมือง
 แด่ ตั้งให้เป็นหาญราชวังให้เอาใจใต้ราชการคุ่มน้อยแด่ ตั้งให้เป็นหาญ
 ราชโกฏให้เอาใจใต้ถ่มนางแด่ ตั้งให้เป็นหาญบ้านไว้ให้รักษาราชวัตร
 แด่ ตั้งให้เป็นพรานเมืองไว้ใช้เอาราชการต่างเมืองแด่ แด่นั้นเจ้าพระ
 ราชแสนพุดนเป็นอธิบดีมาเด็กเวียงเหวญญนครเงินยางเชียงแสนถูกเค้า
 ให้คืนเป็นเมืองดังเก่าถ้วนต้องที่แด่ ท่านก็มีพระราชอาญาให้หาผู้เฒ่า
 ผู้แก่ อันรัฐยังเขตต์แดนบักแคว้นเมืองเชียงแสนทั้งมวตทุกแห่งทุกที่นั้น
 มาถามดูแด่ ในเดือน ๖ ออก ๒ ค่ำวันจันทร์ ยามนั้นแสนการมจึง
 เอาหนังสือพันของไคมาให้หมื่นพอนหลวงแด่ หมื่นพอนหลวงจึงพา
 กันไปไหว้ล้าว่าตั้งแต่เวียงสองแถมดบกกเป็นที่เจ้าเมืองแด่ ตั้งแต่ดบ
 กกต้องไคถึงงวเก่าทั้งแคว้นหลวงเป็นที่ขวา ทั้งแคว้นน้อยถึงหาดนาง
 แล่นวัดเป็นที่พอนสวนหลวง ตั้งแต่ถึงงวเก่าต้องไปถึงงวแจ่มแท้แดนเก้ง
 น้ำวันออกแล้วคือน้อยเป็นที่เท่าดีเมือง เก้งน้ำไปวันตกต้องถึงหัวหนอง
 งวถึงแจ่มแท้เป็นที่พอนสวนน้อยขวา ตั้งขาดตรงต้องถึงวัดฮาทรายเป็น
 ที่แล่นขวางเมืองมุต ตั้งแต่ทำวัดหาดทรายถึงทำวัดเชียงยืนเป็นที่
 แคว้นเจ้าเมืองขวา ตั้งแต่ทำหาดห่อทำวัดเชียงยืนต้องถึงผาหักเป็นที่

เมืองหลวง ตั้งแต่ผาหัดถ้องถึงผาเนเป็นที่เจ้าเมืองขวา ตั้งแต่ผาเงด้อง
ถึงแจ่มเกิดเป็นที่เจ้าซ้ายของ ตั้งแต่แจ่มเกิดถ้องถึงหาดต้นเป็นที่ขวา
ตั้งแต่หาดต้นถ้องถึงคกควานแฉะผาเงเป็นที่เมืองหลวง ตั้งแต่หาด
หน้าดับแฉะเป็นที่เจ้าซ้ายของ ตั้งแต่แจ่มเห็ดถ้องไปถึงกองช้างเป็นที่ดี
ธรรม คั้นมาคังเอาถ้องสั่งถ้องไปถึงผาหงอเป็นที่พระยาทงหลาย ตั้งแต่
หางคอนมุดถ้องถึงหาดหลวงเป็นที่เรือคอน ตั้งแต่หาดหลวงถ้องถึง
ผาเนผาเงเป็นที่เจ้าเมือง ตั้งแต่ผาเนเอาเงถึงหนึ่งภายในออกถ้อง
ได้ถึงทุ่งมอนคำผากถ้างเป็นไชยจิต ตั้งแต่ทุ่งมอนคำถ้องถึงคกแวนเป็น
ที่เจ้าเมืองหลวง ทางบกคังแต่กั๋น้ายอยไปตะวันออกเป็นที่เท่าส์เมือง
คังคั๋น้ายอยไปตะวันตกเป็นที่เมืองหลวง ตั้งแต่คกแวนชนเมือถึง
สี่ออกมาออกไปจับดอยเชียงขุดคอนมุดกับแก้ ตัดไปกักคานหวายไปจับ
หนองจัวเป็นเขตคั๋นแดนเจ้าเมืองเชียงแฉ่นหลวงแต่ ตั้งแต่กั๋นดอยนัยเป็น
แดนเขื่อนเขือกไปได้เป็นที่ฟอนสวนขวา ตั้งแต่กั๋นภายในเป็นที่เจ้า
ขวา ตั้งแต่กั๋นคอนมุดถ้องได้เป็นที่เรือคอน ตั้งแต่กั๋นภายในเป็นที่
ฟอนสวนหลวง ตั้งแต่ขอบงับถัดทางหาดแฉงไปทางบกถึงหนองอ่าง
เป็นบวคขวา ตั้งแต่ดับห้วยม่งแฉงหัวน้ำเป็นที่ไชยคารม ตั้งแต่แดน
ดองสี่ชนมากวมเชียงเหด้าเป็นเรือไห้วท่า ตั้งแต่ดับดองแวนแก้วไป
กวมราวดอยไปถึงดองเคือเป็นที่เทิง ตั้งแต่ดองแวนคั๋นขึ้นไปตะวันออก
ถึงหัวหนองจัวเป็นที่เท่าส์เมือง ตั้งแต่หนองจัวคั๋นเข้าไปเมืองคางคั๋น
แฉงดอยเชียงขุดเกวชนเมือแปรรดอย ภายในตะวันออกเมืองโยคคั๋นไป

เมืองหลวงภูคา ตัดเมืองถึงน้ำเกว๋มมาดอยแก้วว่ามาบุงเป็นเขตต์แดน
 เจ้าเมืองเชียงแสนหลวงแต่ พดิกคั้นมาตังเอาหัววัดปลาหัวเชียงค่าย
 สันคูเวียงออกไปวัดแจ้ง ขววันขึ้นไปตามราวดอยจอมกิตติลงมาจับ
 ห้วยหอมแล้ว ขึ้นไปจับต้องหลั่นผาหม่น จับดอยกาไปจับหนองชี้แวน
 แดนนั้นต้องมาจับสับต้องมาเป็นหลวงต่าง ตังแจ้งขววันตัดไปจับทำ
 ข้าวเปลือกน้ำแม่คำไปไม้ส้างง้าวไปทุ่งฟ้ารามทุ่งกลาดทตไปถึงผากอด
 ดอยกู่แก้วไปถึงบ้านเถียงเวงบ้านผิงบ้านหนองคงคายทั้งกิวพร้าวไปจับกิว
 ดอยควาย มาจับแจ้งป่าเมียงเป็นที่เมืองซ้าย ตังแต่แจ้งประตูดินขอออก
 ไปกิวดอยควาย ไปหาบ้านดุงถึงหัวหนองหลวงคั้นดอยกู่แก้วภายใต้
 ตัดไปน้ำแม่พวดไปหาผากิวข้างคับ ไปถึงผาดานข้างน้ำกลดองมาทำข้าง
 เป็นที่แพง ตังแต่บ้านฟ้าบ้านแม่เหลวไปถึงถึงน้ำแม่แพงเป็นที่เมือง
 ซ้าย ตังแม่แพงไปตะวันตกถึงสับแม่ตมไปจับทบเมียงจอมแก้วเป็นที่
 เชียงมอน นัยหนึ่งตังแต่ดอยเกดขึ้นไปดอยจันไกรดอยเถียงคานและ
 ดอยข้า ให้ตัดไปหาบางก่อแดงน้ำย้อยไปถึงน้ำแม่ทัน ทางบกตังแต่
 ไปแม่ขันหวายไปหาต้องเหมืองหมาตกแม่เพินมาจับกิวหว่างหมา
 มา เบองตะวันตกเป็นที่ยอง ตังแต่ดอยเกดมาดอยจันไกรดอยเถียงคาน
 ดอยข้าให้ปางก่อแดงน้ำย้อยไปแม่ขันแดนโป่งแม่ขันทางบก หวายเป็นจับ
 ต้องเหมืองหมาตกไปแม่เพินมาจับกิวหว่างหมา ภายตะวันตกเป็นที่ดอน
 ภายตะวันออกเป็นที่ยอง ถึงสับแม่ค้อคี่พันนาซ้ายดังกล่าวแล้ว ภายหน
 เหนือเป็นที่เขียงคำคิตแดนเขียงคำภายตะวันตกเป็นที่ฟอนหลวงทางตะวัน

ออกเป็นที่ซึ่งก้างค่างแถว ตั้งแต่กัวบ้านหมาลงจับหัวซึ่งก้างมา
จับแม่ชะตองขึ้นห้วยตาดเป็นที่บ้านนาหลัง ขึ้นห้วยตาดถึงดงห้วยกิง
ดงต้นดอนผาม้าตกแม่น้ำคำกายตะวันตกถึงขุนน้ำเป็นที่พอนน้อย ทาง
ตะวันตกออกเป็นที่ซึ่งก้างค่างแถว ตั้งแต่ดอยผาม้าต้องมาแม่คำควม
เวียงเวียงเป็นที่เจ้าซึ่งราย เดิมต้นดอยถึงดงแม่ไถเดิมต้นดอยขึ้น
ถึงแม่บวมถึงถ้ำป่าเป็นที่พะเยา ตั้งแต่แม่บวมถึงแม่ชาดเป็นที่บวกล้ำ
ตั้งแต่แม่ชาดถึงแม่สายเดิมต้องถึงบ้านชานตองหมอบเป็นที่เจ้าเงินยาง
ซ้าย ตั้งแต่ดงแม่ไถมาตะวันตกมาบ้านเด็กบ้านให้บ้านชานน้อยบ้าน
ยางคำไปถึงบ้านแดงเหมืองเป็นที่พระยาหลวงเศรษฐี ตั้งแต่บ้านห้อม
บ้านดง บ้านหัวน้ำ บ้านหูก บ้านบง บ้านแพรว บ้านจำยาง บ้านดีท่าแร่
บ้านกาดกุดมา บ้านกาดเหียงนดบเหมือง บ้านยางถึง บ้านกุดด้วย บ้านกู่
ว่อน บ้านซอนหนองแดง บ้านค้อหนองคำ บ้านหัวทุ่งหัวดอยชะงู เป็นที่
เมืองโน ตั้งแต่ดงตองแวนแก้ว บ้านแจ่มยางดีท่าแร่ บ้านแก่น บ้านพร้าว
บ้านเทิงท่าดอกไม้ มาถึงแปรรวดดอยจอมกิตติเป็นที่มวนน้อย ตั้งแต่แม่
พิดท่าซ้ายบ้านเหล่าช้างเป็นที่เขี้ยวราก ตั้งแต่ทางท่าดอเป็นที่เมืองขวา
ตั้งแต่ดอยยันทาค้อมท่าดอยเมืองแปงเถื่อนท่าผาคอมเป็นที่ซึ่งย่น ตั้ง
แต่นั้นไปถึงขุนน้ำแม่ตะว้าเป็นที่เมืองไถ ตั้งแต่บ้านเวียงบ้านม้ายดง
หงโง่งนาโคเป็นที่เจ้าเมืองซ้าย ตั้งแต่หนองจัวจับวัดจ่ายของจับบ้านเท่า
จับกัวแถวจับยางดี้อย จับไม้ห่มขแสจับกัวดงค้อเท่าถึงผาดึง ลงจับ
ดงแขวนแล้วจับผาหาญวางทอง จับโป่งก้างข่มขึ้นไปจับไม้ม่วงดง

ถึงลงจับน้ำบึงไปจับไม้ต้นอากาศ ไปถึงหาญรวงทอง จับโป่งกำว้งอ้อมขึ้น
 ไปไม้ม่วงสองถึงลงจับน้ำบึง ไปจับไม้ต้นอากาศ ไปถึงผาบุ่งผาม่องขึ้นไป
 คอยรวมจับวัดหดวงเมือง จับบ้านแควนหวายไปแจ้ง หนี้อต่อถึงแพรว
 ตั้งแต่ไม้ดุงพันเข้าไต่ต้นโป่งไปจับไม้ไร่พันกอ ตั้งแต่น้ำย่อยไปตะวันออก
 ตกถึงหัวโป่งเป็นที่คับคายนึงสาคร ตั้งแต่น้ำไปตะวันออกเป็นที่แคว้นเจ้า
 เมืองตั้งแต่แปรตอยถัดหัวโป่งคัตไปตะวันออกไต่ต้นไปจับไม้ชูดเกี่ยวดง
 ไปจับนาค้อมจับน้ำหดวง ไปจับห้วยไค้ออกไปจับห้วยถึงพิง ทางใต้เป็น
 คับคายนึงหนี้อเป็นที่เจ้าเมืองคัตของไปฝ่ายหน้า ภายตะวันออกคัตไป
 จับวังว้างน้ำเก็งออกไปผาวัดจอมแอ้อออกปากก่อ ภายทางหนี้อเป็นที่
 เมืองทางใต้เป็นที่แ่งคือว่าเท่เมือง คัตไปตะวันออกขึ้นห้วยเลยไปผา
 บ้านเพี้ยนออกไปกระจับกั่วปางดำ ขึ้นคอยหดวงไปผาถ้ำน้ำเก็งไปตะวันออก
 ออกไต่ต้นหดวงไปจับห้วยคู ตกบ้านคะหวดขึ้นคอยจอมเทงตงไปจับ
 เกี่ยวเดิมไปภายตะวันออกเป็นที่หดวงเท็ง ภายหนหนี้อตลตถึงผาถึง
 เป็นที่เจ้าเมืองทั้งมวต ภายตะวันตกจับบ่อโกตเป็นที่หดวงต่างแเต
 จาด้วยพันพันนาในเมืองเงินยางเชียงแค้นมั้งนี้แเต

พระราชาเจ้าแสนพูได้ตรัสรู้แล้ว ท่านก็มีพระราชกรณูณาว่าจาวัด
 โบราณแห่งทั่วพระยามหากษัตริย์สืบ ๆ มามีฉันทิ พระองค์เราก้
 อนุญาตไว้ตามด้วยจาวัดทั่วพระยามหากษัตริย์เจ้าทั้งหลาย ฝูงเป็น
 แดวันทุกประการแเต ว่าดังนี้แล้ว ครั้นอยู่ต่อมาพระราชเจ้าแสนพู

ท่านก็สร้างเมืองแล้วได้สองปี ท่านก็มาพิจารณาเห็นจารึกเป็นหินที่วัด
 แจ่งสัญญาเรือนนั้น เป็นวัดพระยาศรีวิโสภกรรมราชสร้างเจดีย์นั้น บรรจุ
 พระธาตุเจ้า ๖๐ พระองค์ทั้งสามสถานแต่ ศักราชได้ ๖๕๓ ตัว เดือน ๕
 เพ็ญวันอังคาร ท่านก็พร้อมไปด้วยกันสร้างเจดีย์ก่อมที่เจดีย์เก่า
 สูง ๘ วา ดำริเจ้าบริบูรณ์ ครั้นต่อมาท่านสร้างแล้วได้ ๓ ปี ท่านมา
 เห็นวัดพระหลวงนั้นเป็นวัดเก่าเมืองทมิฬ เป็นที่บรรจุนครุฑของ
 พระพุทธเจ้ามาแต่ก่อนนั้น ท่านก็บังเกิดยังเจตนาสร้างท้าวในศักราช
 ได้ ๖๕๒ ตัว ปีกดีย์ เดือน ๓ เพ็ญวันศุกร์ มหาปฐมมฤตศรีท้าวพระราช
 เจ้าพระยาแสนพยุเป็นเจ้า ท่านก็มาสร้างมหาวิหารวัดพระหลวงดวงกว้าง
 ๘ วา ออกปลายศอก ถวญยาว ๑๗ วา ออกเจดีย์สูง ๒๘ วา ออก ดวงกว้าง ๑๔
 วา แล้วบริบูรณ์ก็กระทำมหารกรรมฉลองไว้เขตต์ด้านใต้ด้านตะวันออก
 ๓๐๐ วา ด้านเหนือถึงท่าหลวง ด้านตะวันตกถึงต้นเวียงไว้คร้ว ๕๐ ใ้หน้า
 สองด้านเบียด ชาติเจ้าจอมกิตติ ๓ ชาติดอยภูเขา ๓ ชาติเจ้าดอย
 รัง ๓ หากมีมาก่อนแต่ ที่แดนทั้งมอญก็มีในตำนานนั้นทุกประการ ใน
 ทมิฬได้กฏหมายแต่ ต่อแต่นั้นมาศักราชได้ ๖๕๗ ตัว ปีดับเมต ยังมี
 มหาเถรเจ้าคนหนึ่งเอาพระบรมธาตุกระดูกตาตื้นกาชวาแห่งพระพุทธเจ้า
 ใหญ่เท่าเม็ดถั่วกว้าง เอามาแต่เขตต์เมืองปาฏลบุตรนั้นเอามาสู่พระยา
 ราชแสนพยุแล้ว ท่านก็พร้อมไปด้วยมหาเถรเจ้าเอาไปสร้างมหาเจดีย์
 บรรจุไว้ภายนอกประตูเชิงแดง ด้านเวียงแห่งตนภายในตะวันตก ต่อ

วัดพระหลวงภายในนอกที่นั่นแล้ว ก็สร้างให้เป็นอารามกว้าง ๕๐ วา เขา
ไม้สักมาปลูกแถวกำแพง ๓๐๐ ต้น แล้วเรียกว่าอารามป่าสักแต่นั้น
มาแต่ แล้วก็สร้างกุฏิให้เป็นทานแก่มหาเถรเจ้าตนชื่อว่าพุทธโฆษาจารย์
นั้น อยู่สถิตที่นั่นก็อุทิศเป็นดังฆราวาสมหาเถรอยู่ยังอารามป่าสักที่
นั้น แล้วพระราชเส้นพู่เจ้าท่านก็แบ่งเอาวันแคว้นของเหนืออันเป็นแคว้น
เมืองนั้น ถวายให้เป็นทานแก่พระบรมราชาเจ้าวัดป่าสัก เขาตั้งแต่หนอง
จัวฝ่ายซ้ายแพรดอยตะวันตกออกไปตะวันตกนั้น ไปจับวัดจอม
ของจับบ้านท้าวจับกั่วแล้ว จับยางดีจ้อยจับไม้หม้อแถวจับกั่วคางตลอด
ถึงผาถึง ลงจับดับแขวนแล้วจับผาหางตางทองจับโป่งแก้งอมนั้นขึ้นไป
จับไม้ม่วงสองถึง ลงจับน้ำบึงจับไม้ต้นอากาศไปถึงผา บึงผาม่องขึ้นไป
ดอยลงใต้ไปจับวัดหลวงเมือง จับบ้านแขวนจะวายขึ้นเมื่อถึงแพรว
ภายในตะวันตก เป็นแคว้นพุทธป่าสักภายในตะวันตกเป็นแคว้นเจ้าเมืองแต่
พระเหนือหัวเจ้าท่านนั้นแคว้นบ่ตะไกว้นั้นแต่ คินมาตั้งเอาไม้ตุงพันเต้า
ไต่ต้นดอยแพรหัวโป่งต้องไปจับป่าไม้ไร่สามพันกอ ตั้งแต่แดนซ้าย
ไปตะวันตกเป็นแคว้นกับคาย ตั้งแต่แดนซ้ายไปตะวันตกเป็นแคว้น
พุทธป่าสัก ตั้งที่นั้นเป็นแดนแล้วไต่ขึ้นไปตะวันตกต้นไม้ชูด แล้ว
ก็เที่ยวลงไปจับนาค้อมจับน้ำหลวงจับห้วยไค้ แล้วออกไปจับห้วยพิง
ภายในเป็นแคว้นพุทธป่าสัก ภายในได้เป็นแคว้นกับคายแต่ ข้ามของ
ไปภายในตะวันตกแล้วขึ้นของทั้งฝ่ายหน้า จับป่ากอยหลวงมั่งดี

หมายส่งผู้มาถึงบ้านปลากอยทางตะวันตกไปเป็นแคว้นพุทธป่าดึก ภาย
 ตะวันออกเป็นที่หลวงต่างแคว้นกลับมาตะวันตกมาต้นดอยทองงจับหัวนา
 หนุ่นชนนารอก แล้วขึ้นไปจับโป่งจนจับวัดครุฑขึ้นไปจับดงทงจับผ้า
 ข้างคืบแต่ จนเมื่อหัวนาจับผ้าข้างจนหัวบุญเมื่อจับต้นหลวงภายหลังทาง
 เหนือเป็นที่เมืองภายหลังเหนือเป็นที่เมืองภายหลังได้เป็นที่พุทธป่าดึกแล้ว
 ได้ต้นหลวงไปจับพอมคะหลานแล้วกลับมาตะวันตก ไปจับชุดฝั่ง
 ออกไปจับจนหัวยาคดแล้ว ขึ้นต้นครุมน้อยตกไปจนเคยแล้วออก
 ไปหัววิหาร แล้วไปจับจนตาดขึ้นตะวันออกจับบ้านหมื่นฮาดแล้วได้
 ต้นหลวงขึ้นไปจับจนหัวยเมง ฝ่ายหน้าไปตะวันตกเป็นที่หลวงเทิงดงเก่า
 ภายตะวันตกเป็นที่พุทธป่าดึก ได้ต้นชุมเมงไปจับกึ่งเทิงออกไปจับหัว
 จนหัวยทงแล้วได้ต้นคูหัวยมวกออกไปจับหนองผามูจับดอยฟ้าท่า ทาง
 ได้เป็นที่เทิงดงเก่า ภายเหนือเป็นที่พุทธป่าดึกภายหลังไปแตะดอยฟ้า
 จับจอมขันตัดดอยแสนจนถึงไปมาต่อคนดงพันเล่า ภายได้เป็นที่เทิง
 ภายตะวันออกต่อเทิงถึงชุมฟ้าเป็นที่แจ้งที่เทิงดงกล่าวแล้วนั้นแต่ ข้าง
 เหนือต่อถึงแพรวเป็นแคว้นพุทธป่าดึกแต่ จากด้วยพื้นแคว้นแดนดินเมือง
 เงินยางเชียงแสนและพระราชเจ้าพระยาแสนพูนเป็นปฐมมาเด็กหงาย
 เวียงเงินยางเชียงแสนที่ถ้วนสอง ได้สร้างอารามพุทธวัดป่าดึกแล้ว
 แบ่งเอาที่อันเป็นแคว้นแห่งเจ้าเมืองอันมีแคว้นของเหนืออันถวายเป็นทาน
 แก่พุทธป่าดึก ก็มีด้วยประการดังกล่าวมานี้

ที่^๕ จักกล่าวด้วยพินนาเขียงเด่นเขียงรายก่อนแต่ จักจัดด้วย
 พินนาเขียงรายแคว้นไคก่อน ^๕ทั้งมวณมี ๒๗ ^๕ฉะนี้ ๑, พินนายางหนต่นเวียง
 พินนาพุเต้า ๒, พินนาเขียงรายน้อยดบคอน ๓, พินนาทรง ๔, พินนา
 ฤๅ ๕, พินนาเชรหัดเวียง ๖, พินนาแซหัด ๗, พินนาเกี้ยงแก้วนา
 หั่ว ๘, พินนาเขียงเคียน ๙, พินนาตองน้อย ๑๐, พินนาพร้อมเผียน
 ๑๑, พินนาแซหุง ๑๒, พินนาซากกา ๑๓, พินนาข้างคอง ๑๔, พินนา
 เขียงตมน้อย ๑๕, พินนา^๕คิน ๑๖, พินนาแซง ๑๗, พินนาบ้าวรอก
 ๑๘, พินนาหัดพุบ้าแม่ด้ว ๑๙, พินนาบ้าบ้ำ ๒๐, พินนาแปร ๒๑, พิน
 นาเขียงน้อยคองชัย ๒๒, พินนาดง ๒๓, พินนาคอกคำ ๒๔, พินนานาย
 ๒๕, พินนาราช ๒๖, พินนาเขียงรายแคว้นไคมี ๒๗ ^๕เท่า^๕น พระราชาเจ้า
 มังครามตนเป็นราชบิดาท่านกินแด

ที่^๕ จักจัดด้วยพินนาในเมืองเงินยางเขียงเด่นลูกเค้าก่อนแต่ ^๕ทั้ง
 มวณมี ๒๕ พินนาแด ๑ พินนาโค ๒ พินนาเขียงคำ ๓ พินนาเขียงยน
 ๔ พินนามวนคำ ๕ พินนาเงินยาง ๖ พินนาเขียงข้าง ๗ พินนาเทิง
 ๘ พินนาเมืองบ้านพราน ๙ พินนาท่าซ้าย ๑๐ พินนาเงินยาง ๑๑ พินนา
 เขียงข้าง ๑๒ พินนาบวบ ๑๓ พินนาไร่ ๑๔ พินนาควาน ^๕เท่า^๕นเจ้า
 เมืองขวากินแด ๑๕ พินนาออง ๑๖ พินนานาย ๑๗ พินนาราก ๑๘ พิน
 นาเดนเหนือ ๑๙ พินนาเมืองใต้ ๒๐ พินนาขวัญด้อ ๒๑ พินนาทอง
 ๒๒ พินนาแปน ๒๓ พินนางั่วคมคำ ๒๔ พินนาคาคา ๒๕ พินนาขวง
 ๒๖ พินนาท่าข้าง ^๕เท่า^๕นพินนาเจ้าเมืองในกินแด ๒๗ พินนาเมืองยิง

๒๘ พันนาเมืองแซ่ ๒๙ พันนาเมืองยอน ๓๐ พันนาเมืองกตาง ๓๑ พัน
 นาเทิง ๓๒ พันนาต่าง ๓๓ พันนาเมืองยอนน้อย ๓๔ พันนาคุก ๓๕ พัน
 นาบงพงน้อย ๓๖ พันนาแพง ๓๗ พันนาเมืองด้าว ๓๘ พันนาเมือง
 เรียง ๓๙ พันนาด้วย เท่านเจ้าเมืองพันนาซ้ายกินแด ๔๐ พันนาคัม
 ๔๑ พันนาซ้าย เจ้าพระยากิน ๔๒ พันนาขวา ๔๓ พันนาเชียงหาด เจ้า
 เชียงดาวกินแด ๔๔ พันนาเชียงคอง ๔๕ พันนาเป่า เจ้าเชียงเวืองกิน
 ๔๖ พันนาเด้า ๔๗ พันนาเก้า เจ้าเชียงคำกิน ๔๘ พันนาจันทร ๔๙ พัน
 นาคัง เจ้าเชียงรายกินแด พันนาไนมี ๕๐ เท่านแด ดังพันนาทับพอง
 เมืองเงินยางเชียงแสนมีพันนาพูคา ๕๑ พันนาเมืองหัดวงเหนือ ๕๒ พัน
 นาพยาก ๕๓ พันนาเมืองกตาง ๕๔ พันนาเมืองเดนเหนือ ๕๕ พันนา
 เมืองเดนใต้ ๕๖ พันนาทับพองมี ๕๗ พันนาเข้ากันในพันนาหมุ่คิดเมืองกิน
 แด พันนาทับพองเจ้าเมืองกินมี ๕๘ พันนา มีพันนาเมืองเทียบ ๕๙ พัน
 นาเมืองเชียงขี้ ๖๐ พันนาเผือ ๖๑ พันนาเมืองด้าด ๖๒ พันนาเมืองกก
 ๖๓ พันนาเมืองท่าอ้อ ๖๔ พันนาเมืองบุรง ๖๕ พันนาเมืองหัดม
 ๖๖ พันนาเมืองท่าเหตัก ๖๗ พันนาชะวาคน้อย ๖๘ พันนาเมืองหาง
 ๖๙ พันนาเมืองควน ๗๐ พันนาเท่าน พระราชเจ้าคนกินเมืองเงินยาง
 เชียงแสนกินทั้งมวตแด พระราชเจ้าแสนฟูได้ไปเดิดกว้างเชียงเงินยาง
 เชียงแสนคั่นเป็นเมืองดั่งกล่าวแล้ว ท่านกตั้งไว้ให้เป็นเขตต์แดนเป็น
 บั้วระเป็นคอง ดั่งนั้นแด กล่าวด้วยเจ้าพระราชแสนฟูอันเป็นราชบุตรเค้า

๑ ไม่ทราบว่าจะไร

แห่งราชเจ้ามังคราม เป็นราชันดดาแห่งพระเจ้าฟามังรายนั้น เด็ดจตุก
เวียงเชียงรายแคว้นไต้ไปเลิกสร้างเวียงเทรญญนครเงินยางเชียงแสนถูก
เค้านเป็นเมืองถวน ๒ ที่ตั้งเก่า ก็แล้วเป็นห้องหนึ่งก่อนแต่ แล้วยกให้
เจ้านาท่วมคนเพื่อนสองไปกินเมืองฝาง แล้วยกให้เจ้าน่านผู้ถวนสาม
นั้นไปกินเชียงทองแต่ เจ้า ๓ คนพี่น้องแบ่งกันออกไปตั้งกินเมืองกัใน
ศักราช ๖๔๙ ตัวนแต่ ส่วนเชียงคองเมืองเงินนั้นให้ขุนถะมางคุมมา
เคียนอันเป็นตุกมางท่งไปกินแต่ มางคุมผู้พิณได้ ๖ ปีแล้วก็จุตไป
มางเคียนผู้น้องกินต่อไปได้ ๗ ปีแล้วก็จุตไปแต่ เขาท่งต้องกับมีตุก
ผู้ชายดักคนแต่ แค้นมากขาดจากเจ้าเมืองเสียต้องไปมีผู้ใดเป็นเจ้า
ส่วนท้าวหนาท่วมคนถวนต้องไปกินเมืองฝางไต้ ๔ ปี ถึงศักราชไต้ ๖๕๓
ตัวบดวงมัว พระมังรายราชเจ้าคนบุ๋กแต่งให้เจ้านาท่วมนัคดานันตุก
เมืองฝางขึ้นเมือกินเมืองเงินเชียงคอง เมืองฝางที่นั้นขาดจากเจ้าไปแต่
ในศักราชไต้ ๖๕๓ ตัวน จึงแรกแต่งสร้างเวียงเมืองเงิน แดะชาวเมือง
เงินเชียงคองกับไต้มาเอาราชการยังเมืองฟิงเชียงกุ่ม ตั้งแต่เจ้านาท่วม
คนหาดานเมือกินเมืองนั้นมาแต่ แล้วยกให้คนในเมืองเงินแต่งตั้งเวียง
เหล็ก ตั้งตำไม้แฉะรวางดอกหอหัง หอเรือชุดคุเวียงหดวงแล้ว ส่อก็มา
ถึงกรบทั้งเวียงเหล็กก่อนรบกับแพ้ว ส่อจึงชุดเข้าข้างหัวเวียงเห็นชาวเงิน
ก็จึงชุดออกต่อรบเอาค้อนเหล็กสากเหล็กคี่ดาส่อ ๆ กับพ่ายหนี คัมหน้า
ร่อนเทลงกับหนี ในกาถนยังมิชาวเมืองเงินผู้หนึ่งก็มาชวทรายให้ร่อน

แล้ว ก็ทอดงเข้าตามหลังเสื้อผ้าแห่งฮั่นร่อนหนัก เขาทั้งหลายก็ย้ง
 ร่อนอยู่ได้เขาก็กวักกันพ่ายหนีจากที่นั้นแล้ว ก็ไปบ้านน้ำ ข้างเมืองว่าจิด
 ให้ย้งขึ้นท่อมเมืองจีน ชาวจีนทั้งหลายรู้แล้วก็เมื่อไหว้สาพระยาน้ำ
 ท่อมให้รู้แจ้งทุกประการแล้ว ท่านก็ให้หาผู้รู้มาแต่งเอาหอยมาเป็น
 ก้อนเล็กเอาของปู มาเป็นหม้อแกง เอาปลาเผื่อน^๒ แบ่งชิ้นเอาไม้แคร
 แบ่งหวัด^๓ แล้วใส่แพไฟให้น้ำไป ให้ไปค้างอยู่ที่ฮ่อเขาบ้านน้ำนั้น พากผ้า
 ฮ่อตาย ๓๓ คน แล้วฮ่อทั้งหลายก็พ่ายหนีไปทางเมืองแรมดังเก่า เวียง
 เหล็กท่อนฮ่อต้องเข้านจึ่งเรียกว่าเชียงม่นแต่นั้นมาเด ฮ่อหนีไปแล้ว
 พระยาน้ำท่อมก็ให้จีนทั้งหลายถนอมย้งที่ฮ่อต้องเข้านเสียแล้ว จึ่ง
 เรียกว่าฮ่อชนต่อมาถึงกาลบัดนี้เด กล่าวด้วยเจ้าหอยงวันน้ำท่อมอันเป็น
 ราชบุตรแห่งพระยามังคราม เป็นราชนัดดาแห่งพระยามังรายราช มา
 ด้วยเมืองเชียงตุงเมืองจีนมั่งดังเด ศักราชได้ ๖๕๘ คั้ว ปรววย
 ดันเดือน ๘ ออก ๘ ค่ำ วันเสาร์ พระมังรายราชเจ้าคนเป็นปู่ก็ยกจาก
 เวียงเชียงกุ่มกวมเสด็จข้ามน้ำแม่ระมิงไปหนพ่ายพิ แล้วก็เข้าไปตั้งอยู่
 เวียงนพบุรีพิงเชียงใหม่นั้นเด พระมังรายราชจิมลงไปด้วยราชสมบัติ
 ในโขงเมืองพิงเชียงใหม่นั้นได้ ๒๕ ปีก็ถึงอนิจจกรรมไปเสียแล้ว พระ
 มังครามคนลูกก็ถูกจากเมืองเชียงรายลงไปด้วยราชสมบัติในนพบุรีเชียง
 ใหม่แทนพ่อ พระยาน้ำท่อมคนเป็นราชบุตรแห่งพระรามังครามคนถ้วน
 สองไปกินเมืองจีนนานได้ ๑๕ ปีก็จุติตายไปในปีกาบตี ก็ตั้งสักการเสีย

เครื่องหน้าไม้ทองมวด ๓๗ คนจึงแพ้แตก ครั้นว่าไปถึงแล้วก็เอาตั้งไว้
หัวคอยจอมทองหันหน้าไปสู้หน้าตะวันออก แะ ปลายปืนไปให้ถนัด ฟุ้ง
ตายางแก้วผู้เป็นหัวแก่เขานั้น ก็เอาธนูคันใครให้ตันทันแล้วก็ไปจับได้ฟุ้ง
ตายางแก้วผู้เป็นหัวแก่เขานั้นแท้ ก็ตายไปในที่นั้น ในกาตนั้นหมู่ฮ่อทั้ง
หลายฝูงเป็นตูก้องนั้นเขาก็เห็นหัวแก่เขาตายไปดังนั้น เขาก็ตกใจกลัว
ฟังข่าว ก็พากันส่งหัวแก่เขาเสียที่ภายใต้ที่นั้นแล้ว ฮ่อทั้งหลายเห็นแก่
เขาตายไปแล้วดังนั้นเขาก็แข็งอยู่ได้ เขาก็ถกเอาหมื่นคันทายนั้น
เมื่อหาบ้านหาเมืองแห่งเขาเสีย ฐานที่นั้นก็เรียกว่าชุมฮ่อตงนั้นตลอด
มาถึงกาตบัดนี้

จากด้วยอุปนิสัยจอมตุงเมืองเงินทันนี้ แต่ก่อนเป็นเมืองดะวะแก่น
หมากน้ำเตาตายเป็นคน มีมางหอยเป็นเค้าใหญ่กว่าหมู่ดะวะทั้งปวง
อยู่ยังเมืองจอมตุงทันนี้ เขายังมีไทยหมู่หนึ่งมี ๖๘ คน หลงมาแต่เมือง
เงินหลวง ฝากของนั้นมาอยู่โบะหะวะทั้งหลาย แล้วก็ไปเมืองเงินไปแด
เจ้าพามังรายราชโอรสไปเห็นแล้ว ก็ตั้งให้เป็นเมืองเชียงตุง ก็ให้ดะ
ว้องคนพี่น้องกินต่อกันมานานได้ ๓๓ ปีก็ตายเสียสิ้น เข้าให้หลานทั้งด้อง
คือว่าเจ้าน้ำท่วมและเจ้าน้ำนองทั้งด้องพี่น้องเมื่อกินแด จากด้วยตูกหลาน
พระยามังรายและมังครามเจ้าไปกินเมืองเงินแต่นั้นสืบ เช่นตูกเช่นหลาน
ไปภายหน้าแด

ทันจากจากด้วยเมืองเหรียญญนครเงินยางเชียงแสนตูกเค้าแด เชียง

เรื่อง เชียงราย ไชยนารายน์ เมืองฝางทางลำตชะวาคน้อยอย่างมานทั้ง
 มวลให้แจ้งแด่ พระมังรายราชก็เสด็จออกไปด้วยราชสมบัติในเมือง
 หริภุญไชยชำระพิงคะวิชัยเดียในศักราชได้ ๖๔๓ ตัวบรวงได้แล้ว ก็จึง
 จักปงยังราชสมบัติในเมืองหริภุญนคร เชียงแสนเป็นเค้าและเชียงราย
 เชียงเรืองไชยนารายน์ เมืองฝางทางลำตชะวาคน้อยอย่างมานบุรงกกทั้ง
 มวล ไว้ให้เจ้ามังครามตนเป็นราชบุตรใจรู้แฉ่ ด้วยราชสมบัติแทน
 ทั้งมวล ส่วนพระราชมังครามเจ้าท่านก็ไปอยู่ยังเวียงเงินยางเชียงแสน
 ก็อยู่ยังเชียงรายแคว้นใดที่เก่าพ่อแห่งท่านนั้น ศักราชได้ ๖๔๔ ตัวพระ
 ราชมังคราม ก็อนุญาตราชบุตรแห่งท่านผู้เค้าคือ ว่าเจ้าแสนพูนนั้น ให้เป็น
 พระยาไปตั้งอยู่เวียงหริภุญนครเงินยางเชียงแสนถูกค่านนั้นแล้ว แต่ง
 ให้หลานท่าน คือว่าหมื่นเจดตราและวิมกการมทั้งสอง พันธอันเป็น
 ลูกขุนเครื่องคำผู้เค้า ท่านผู้ไปตายเสียที่ป่ากวาดเมืองยี่ก่อนนั้น ตั้งยัง
 หมื่นเจดตราผู้พันให้เป็นเจ้าของเมืองพินนาชวาแล้ว ก็ตั้งวิมกการ
 มผู้ของนั้นให้เป็นเจ้าพินนาช่าย แล้วให้อยู่กับด้วยกันยังเวียงเงินยาง
 เชียงแสนนั้น ส่วนพระมังรายราชเจ้าเป็นกษัตริย์ด้วยเมืองพิงเชียง
 ใหม่ได้ ๖๕ ปีแล้ว ก็จุติตายไปในศักราชได้ ๖๗๒ ตัวมีกตใจวันนั้น
 เสด็จอำมาตย์ทั้งหลายกษณมาอาราธนาเอาพระมังครามตนถูกลงไปด้วย
 ราชสมบัติแทนในเมืองพิงเชียงใหม่ ท่านก็ปงให้พระราชแสนพุดนกิน
 เวียงเงินยางเชียงแสนนั้นให้ได้ใจรู้เชียงรายเมืองฝางทางลำตทั้งมวลแด
 ท่านก็ไปกินเมืองเชียงใหม่แด่ พระราชเจ้ามังครามกินเมืองเชียงใหม่

ได้ ๓๕ ปี ก็จุติไปในศักราช ๖๗๕ ตัวปีกาเป้านั้นแต่ แล้วเสนาอำมาตย์
ทั้งหลายก็มาอัญเชิญเอาพระราชเจ้าแผ่นดินพุดนถูกตงไปกินเมืองเชียงใหม่
แทนต่อไป ท่านก็ปวงราชสมบัติเชียงแสน เชียงราย เชียงเวียง เมือง
สาบ เมืองหางชะวาคน้อยอย่างมันทั้งมวต ไว้ให้หมื่นเจตตราครองเมือง
กินแล้ว ให้ได้อำภักรักษาคณด้านนากายเหนือทั้งมวตแล้ว ท่านก็ยกเอา
ราชบุตรแห่งท่านผู้ถนัดส่ง ชื่อว่าเจตคนคูนให้ไปกินเมืองฝางแดง
ท่านก็เอาลูกเจ้าท่านตงไปกินเชียงใหม่ด้วยนั้นแต่ จาด้วยชาติเชื้อราช
วงศ์มหากษัตริย์มัยราชเจ้าสืบบรมราชถึงเช่นตูกเช่นหลานเหลนไปบ้
รู้สุตสันแดง เมืองหริภุญนครเงินยางเชียงแสนและเชียงใหม่เชียงคูน
เจ้าราชวงศ์อันเดียวกันแต่ ศักราชได้ ๖๗๒ ตัวปีกาเต้า พระยาเจ้า
มังครามได้ตงไปเสวยเมืองกินเชียงใหม่แล้ว ท่านก็ปวงราชสมบัติเมือง
เงินยางเชียงแสนเชียงรายเมืองฝางทั้งมวต ไว้ให้เจ้าพระยาแผ่นดินพุดน
ถูกได้เสวยแทนทั้งสัน

ทั้งจักจาดด้วยพระยาเจ้าแผ่นดินพุดได้ไปเสวยเมืองเงินยางเชียงแสนอัน
เป็นเค้าแต่เช่นปู่หม่อนท่านนั้นแถมให้แจ้ง ศักราชได้ ๖๘๘ ตัวปีเมิงไค้
เดือน ๓ เพ็ญวันศุกร์ ยามกตองงายเด็ก ๑๕ ตัว พระยาเจ้าแผ่นดินพุด
อ้อมร้างเวียงเงินยางเชียงแสนแถมใหม่ ทางดั่ง ยาวมีพันปด้าย ๒๐๐ วา
ดั่งกวางมี ๗๐๐ วา ทางภายนอกมี ๕ ประตูแดง ประตูยางเกิง ๑
ประตูหนองมุด ๑ ประตูเชียงแสน ๑ คือ ประตูหนลักแดง ประตูดิน

๑ ไม่ทราบว่อะไร ๒ ด้าน

ขอ^๑ ๓ ประตุท่าม้า ๓ ภายริมแม่น้ำของมีประตุท่ารวกปก ๓ ประตุ
 ท่าอ้อย ๓ ประตุท่าสุกำ ๓ ประตุท่าหลวง ๓ ประตุท่าเจ้าดิน ๓
 ประตุท่ากวา ๓ ทั้งมณฑลมี ๓๓ ประตุแต่ ตั้งเวียงแก้วขึ้นให้เป็นเขตต์
 แดนไว้ ทางภายใต้มีผาคับตัดต่องน้ำแม่ตมแผดลบ ฝ่ายแม่กกทางหน้า
 มีล้นห้วยเผือกตัดแผดถึงขุนห้วยไต่เป็นเขตต์ต่อเขตต์เชียงรายแต่ ภาย
 ตะวันตกเฉียงใต้มีคอกยักคอกหมาค่อดินเมืองฝาง ทางตะวันตกมีผาคา
 แหดค่อดินเมืองลำด ทางตะวันตกเฉียงเหนือมีคอกยผาข้างค่อดินเชียง
 ดุงทางเหนือมีเมืองกายคัตไปหาบ้านช้างดำท่าวค่อดินเชียงตุง เมืองน้ำ
 เชียงขวางเป็นแดน ภายตะวันออกเฉียงเหนือมีเมืองดิงนอกดางดองแต่
 เมืองภูคาค่อบ้านบ่แห่หลวง ๒ ค่อดินเชียงรุ่ง ทางตะวันออกมีคอกยหลวง
 เชียงขี้ค่อดินเมืองหลวงพระบาง ทางตะวันออกเฉียงใต้มีกัวคางหวาย
 หิวหนองจวค่อดินเชียงของ ต่งใต้มีขุนห้วยตาดค่อเทิงแต่ ทาง
 เหนือไว้กตางหัวโป่งแห่ง ๓ ทางเหนือเฉียงใต้หัวโป่งไว้กตางทับเมือง
 แห่ง ๓ ทางตะวันตกไว้กตางทับหมากแห่ง ๓ ทางตะวันตกเฉียงใต้
 ไว้กตางทับหมาแห่ง ๓ ทับยางกลางแห่ง ๓ ทางใต้เวียงกตางท่าหลวง
 แห่ง ๓ ทางตะวันออกเฉียงใต้ไว้หาดทางแห่ง ๓ ไว้ห้างดอนมูลกตาง
 แห่ง ๓ ทางตะวันออกไว้เมืองเกิงแห่ง ๓ ไว้ท่าทรายแห่ง ๓ แต่ เมือง
 ช้ายใต้ ๗ พันนาเมือง พันนาขวาใต้ ๘ พันนา เจ้าเมืองหลวงใต้ ๘
 พันนาแต่ พันนาเมืองเชียงแสนมี ๓๒ พันนาในแต่ พันนาออกพระยาก

๒ พันนา ๓ เมืองกาย ๒ พันนา เมืองวันพันนา เมืองภูคาพันนา เมือง
 เถนเหนือเมืองเถนใต้เข้ากัน ๘ พันนา พัน ๑ ขวาเถ ๑ พัน ๑ แพรว
 พัน ๑ เมืองเถนเหนือเข้ากันเป็น ๒๐ แด ไร่ขุนแตงกว้าน^๑สองขุน ไร่
 เป็นขุนคนไร่กว้านเก่า ๑ ไร่เผ่านางข้าวเก่า ๑ ไร่เผ่านางตูกเผ่าเก่า ๑
 ไร่หาญให้รักษาราชวัตร ๑ ไร่ใช้การนอกเมืองเก่า ๑ แด บักแคว้น
 ทานไร่กับคำดนาเถ ทานคนไร่ให้ปฏิบัติวิธิดาวารามตามอันมีในด้นมา
 จารึกด^๒ แด ดั่งคนเถดั่งตัวทั้งหลายผิดราชอาณาเถะเข้าไปอาศัย
 พึ่งในวัดดาวารามดั่งนั้น อย่าได้ตามชักตากเขาเถ เมื่อใดเขาออกพัน
 เขตดาวารามเถ่นั้นให้พิจารณาตุดคนเถะโทษให้แจ้งแล้ว ควรเขาจึง
 เขาโทษ ดั่งไพร่ไทยในเมืองเจียงเชียงแสนทั้งมวด ดั่งเป็นบ่ะเป็นตอ
 เป็นขุนขุนคนไร่ ดั่งเข้าเงินเข้าคำช่างฆ้องเถะด้วยเข้าทั้งหลาย ถิ่น
 ถวายแก่เจ้าเมืองเถ ดั่งงาช้างหาชนายช่างหัตถ์ ช่างม้าวัวควายผิงซาบ
 มาบมิม^๓ ต่อเถน แคว้นไม้ซอกไร่^๔ แคว้นนาบวบน้ำหุดมชุมทาง ส่วนเรือก
 ผือกมัน^๕ผู้นำผู้นำบทุกทั้งหลาย เกิดมีในบักแคว้น^๕ เจ้านายคนใดถิ่นถวาย
 เจ้าตนนั้นสืบ ๆ มาเถ ศักราชได้ ๖๗๕ ตัวปีกาเป้า^๕ เจ้ามังกรามคนเป็น
 บิดากินเมืองเชียงใหม่นานได้ ๑๕ ปีก็อนิจจกรรมไปเถ เสนาอำมาตย์^๕
 ทั้งหลายก็ชนมาอาราธนาเขาเจ้าแสนพุดตูกองกัน^๕ ไปด้วยเมือง
 เจริญนครเงินยางเชียงแสน^๕ ให้ตั้งเมือกินเมืองไชยบุรีเชียงใหม
 นั้นเถ เจ้าพระราชแสนพุกินเมืองเงินยางเชียงแสนได้ ๒๕ ปีแล้วท่านก็

๑ ขุนนาง ๒ กฎหมาย ๓ แผลงชะนิคหนึ่งคล้ายสัง เรียกว่าสังมิม ๔ ริม ๕ เขตแดน

จึงปงราชสมบัติบ้านเมืองทงมวต ใ้ให้หมีนเจตตราครองเมืองพันนา
 ขวากับวัดกัการมพันนาซ้ายทง ๒ พันยังได้อยู่ด้วยเมืองแทนแล้ว ท่าน
 กียกให้ลูกท่านผู้ถ้วนตอง มีชื่อว่าเจ้าเจตพลตุนนไปกินเมืองฝางแล้ว
 เอรราชบุตรคนเค้าแห่งท่านคนชื่อว่าเจ้าคำฟูนั้น ลงไปเสวยราชสมบัติ
 ในเมืองนพบุรีเชียงใหมด้ด้วย ก็ในปีกักราช ๖๗๕ ตัวนเดา ส่วนว่าหมีน
 เจตตราได้กินเมืองไชยบุรีศรีเชียงแ่นทั้นแล้ว นางเทวหมีนเจตตรา
 ประกอบด้วยศรัทธามากนัก ก็มาเห็นวัดหลวงนั้นเป็นเค้าค่านาหาค่า
 รักษาพุทธรูปได้ ก็จึงเจรจากับหมีนเจตตราผู้เป็นวรสามีแห่งคนแล้ว
 ก็พร้อมกันทานคนใ้ให้สองครัว ครัวชาย ๑ ครัวค้ำแบก ๑ แล้ว
 จึงใ้เจ้ารัตกฏใ้ให้มันในวันเสาร์ไทยระวายต้น พระราชเจ้าท่านลงไป
 เสวยเมืองฝิงเชียงใหมได้ ๗ ปีแล้ว หมีนเจตตรากินเมืองเชียงแ่นทั้น
 แทนมาได้ ๗ ปีแล้วก็นิจจกรรมไปในศักราชได้ ๖๘๑ ตัวน ถูกพระ
 ราชเจ้าแ่นพุชื่อว่าเจ้าคำฟู ถูกเชียงใหมขึ้นมากินเมืองเงินยางเชียงแ่น
 ทั้น ในศักราชได้ ๖๘๓ ตัวปี ถวงเมตเดือน ๕ เพ็ญวันอังคาร เจ้าพระยาคำ
 พุด้ร้างเจดีย์แะวิหารพุทธรูปวัดพระยั้นแล้วบริบูรณ์วันนั้นเด ศักราช
 ได้ ๖๘๔ ตัวปีเตาต้น เจ้าพระยาคำฟูก็ลงไปเฝ้าพระราชเจ้าแ่นพุคนพ่อ
 ยังเมืองฝิงเชียงใหม แล้วเจ้าพระยาแ่นพุคนพ่อก็อุภิเชกให้เสวยเมือง
 ฝิงเชียงใหมแทนแล้ว ส่วนว่าพระราชเจ้าแ่นพุท่านก็พดิกมากินเมือง
 เงินยางเชียงแ่นทั้นเก่านแถมตองปีก็จุติตายไปเด ฝ่ายเฒ่าอำมาตย์

ทั้งหลายก็ห้างศพใส่พวงเรือแล้วก็ตั้งสักการะเลี้ยงที่เกาะดอนแทนที่นั้น ใน
 ศักราช ๖๘๗ ตัวปีกาบเสดเต ส่วนว่าเจ้าพระยาคำฟูก็ให้ดูทำนผู้ชื่อว่า
 ฅายุนมาเป็นพระยาภิรมย์เมืองเงินยางเชียงแสนนั้นแล ส่วนว่าเจ้าพระยา
 ฅายุนได้มาเสวยเมืองเชียงแสนนั้นแล้ว ท่านก็มีศรัทธาสร้างเจดีย์และ
 วิหารวัดดอนจนแล้วบริบูรณ์ ก็ทำการฉลองเป็นมหกรรมอันใหญ่ใน
 ศักราชได้ ๗๘๓ ตัวนั้นแล ศักราชได้ ๗๘๔ ตัวปีกาเมตพระยาคำฟูคนพ่อ
 ก็พลัดคินมาแอ่วไชยเวียงเทิงเชียงแสนนั้น ก็ได้มาแหวะแอ่วหาเศรษฐี
 ผู้หนึ่งอันเป็นสหายรักกันอยู่ยังเมืองพะเยาที่นั้น เทียรยอมไปมาหากัน
 ทุกปี ๆ บ่มีได้ขาด เอาสัตย์ต่อกันเป็นอันมั่นแล้ว ครั้นนั้นเจ้าพระยาคำฟูก็มี
 ใจอันคิดต่อสหาย ก็ได้กระทำมิชฌาจารกับด้วยภริยาแห่งเศรษฐีผู้นั้น
 แล้ว ก็เผวมาแอ่วเวียงเชียงแสนนั้นก็มาข้ามน้ำแม่คำ มาตายเสียด้วย
 เจือกชักจมน้ำแม่คำนั้นแล ส่วนว่าเจ้าพระยาฅายุนถูกกินเมืองเงินยาง
 เชียงแสนได้ ๓๒ ปีแล้ว เสนาอำมาตย์เมืองเชียงใหม่มาก็มาอัญเชิญ
 เอาไปเสวยเมืองเชียงใหม่แทนพ่อ ส่วนว่าเมืองฝางนั้นเจ้าพระยาเจ็ดพล
 ๑๒๐๐ คนนั้นกินเมืองดืบต่อไป ส่วนถูกพระยาคำฟูคนพี่ก็กินเมืองเชียง
 แแสนและเชียงใหม่ต่อไป ส่วนว่าเจ้าพระยาฅายุนท่านก็บงให้ดูทำน คือ
 ว่าเจ้า คือ นาคันพินเป็นพระยาเสวยเมืองเงินยางเชียงแสนนั้น ก็แต่
 ให้เจ้ามหาพรหมคนน้องนั้น ให้เป็นมหาพดของเมืองแล้วก็ให้ไปอยู่เมือง
 เชียงรายแคว้นใต้ที่นั้น ส่วนว่าพระยาฅายุนพื่อนั้นท่านก็ดังไปกินเมือง

เชียงใหม่ในศักราชได้ ๗๐๘ ตัวปีเมืองไค้ เดือน ๖ เพ็ญวันพุธ มหามุด
ศรัทธาพระราชเจ้าก่อนาดวังพระเจดีย์และวิหารพระพุทธรูปพระบวช
กตางเวียงไชยบุรีเชียงแสนที่นั่นแล้ว ก็ฉลองทำบุญให้ทานบริบูรณ์ใน
วันนั้นแล พระยาผาญเจ้าคนเป็นบิดาถิ่นเมืองพินเชียงใหมได้ ๒๐ ปีแล้ว
ก็จุติไปในเมืองเมื่อศักราชได้ ๗๒๕ ตัวปีกาบ้านนั้นแล ฝ่ายเสนาอำมาตย์
ทั้งหลายอยู่เมืองพินเชียงใหมก็มาอาราธนาเอายังท้าวก่อนางไปกินเมือง
พินไชยเชียงใหมแทนพ่อนั้นแล แล้วท่านก็บงให้เจ้ามหาพรหมพลอง
เมืองคันทองอินอยู่ยังเมืองเชียงรายที่นั่น เป็นพระยาแล้วให้เอาใจรั้ง
เมืองเชียงแสนเชียงรายแต่เมืองฝางทางลัดทั้งหมดแล้ว ท่านก็หนีลง
ไปกินเมืองเชียงใหม่นั้นแล ส่วนท้าวมหาพรหมคันทองอินได้เป็นพระยา
แทนคนพี่แล้ว ท่านก็มาอยู่เมืองเงินยางเชียงแสนก็อยู่ยังเวียงเชียง
รายแคว้นไค้ที่นั่นแล ท้าวมหาพรหมกินเมืองได้ ๓ ปีแล้วสร้างวัดบุญยืน
ในศักราชได้ ๗๒๘ ตัวสร้างเจดีย์กว้าง ๕ วา ออกสูง ๑๐ วา ออกบรรจุพระ
ธาตุ ๓๕๐ องค์ ธาตุพระอรหันต์ ๓๓๐ องค์ สร้างวิหารกว้าง ๗ วา
ยาว ๑๒ วา ท่านไว้ด้านไค้ ๑๐๐ วา ด้านเหนือ ๑๐๐ วา ด้านตะวันออก
และตะวันตกนั้นเอากำแพงเป็นแดนแล้วฉลองทำบุญให้ทานในวันนั้นแล

ที่นี้จากด้วยพระราชเจ้าก่อนาคคนพี่ให้แจ้งก่อนแล ท่านเสด็จ
ออกจากเวียงเหรียญนครเงินยางเชียงแสนลงไปเมืองพินเชียงใหม ครั้น
ว่าไปถึงน้ำแม่กุกคนที่ฝ่ายหน้าที่หลวงกตางเขตเมืองเงินยางใน กับเขตต์
เชียงรายแคว้นไค้ต่อกันนั้น ท่านก็ไปสร้างมหาวิหารไว้ให้เป็นจำหงาย

ไว้ที่นั่นหลังหนึ่ง สร้างวิหารกว้าง ๗ วายาว ๓๒ วา แล้วสร้างพระพุทธรูป
 เจ้าองค์หนึ่งหว่างเพดานใหญ่ ๗ คอกได้ชื่อว่าเขตต์อารามนั้นแล ครั้น
 แล้วบริบูรณ์ก็ฉลองทำบุญให้ทานในศักราชได้ ๗๒๕ ตัวปีกาเข้าเดือน ๖
 เพ็ญวันเสาร์ ท่านก็ลงไปกินเมืองนพบุรีพึ่งเชียงใหม่ในศักราช ๗๒๕
 ตัวนั้นแล ตั้งแต่นั้นมาชาติเชอหมากษัตริย์ในเมืองเงินยางเชียงแสนนั้น
 ชาติเดียวนั้นเป็นห้องหนึ่งแล พระราชเจ้าก่อนนางไปกินเมืองพึ่งเชียงใหม่
 นานได้ ๓ ปีแล้ว ยังมีศึกข่มขู่หนึ่งลงมาเลี้ยงคำเมืองต่อเชียงใหม่
 พันนั้นยังทรงชุนต่อกัน ยังมีตูกขุนหมายนาผู้หนึ่งอาสาต่อ ซึ่งชื่อก็คือ
 พ้อซึ่งชื่อนั้นแท้ ชื่อนี้ก็หายก็ตกข่มขู่หนีไปสิ้นแล ครั้นนั้นท้าวก่อน
 เจ้ายินดีแล้ว ก็ให้ยังนามศักดิ์ให้ท่านชื่อว่าพระยาศรีสัตติมหาชัยสงคราม
 ตุ่มฟ้า แล้วก็ให้มากินเมืองไชยบุรีเงินยางเชียงแสนที่นั่นแล้ว แต่นั้นมา
 มหาภษัตริย์ในเมืองเงินยางเชียงแสนชาติเดียวนั้นมา ศักราชได้ ๗๔๖
 ตัวปีกาบไข่ พระยาก่อนเจ้ากินเมืองเชียงใหม่ได้ ๒๒ ปีก็จุติไป แล้ว
 ท้าวแสนเมืองมาตนตูกมีอายุได้ ๑๔ ปีขึ้นด้วยเมืองพึ่งเชียงใหม่แทนพ่อ
 ท้าวมหาพรหมตนนั้นอยู่เชียงรายนั้น ก็ยกกำลังไปชิงกินเชียงใหม่ได้
 ก็หนีไปตายเสียยังเมืองไตนั้นกับเดียนั้นแล พระยาศรีสัตติมหาชัยสงคราม
 ตุ่มฟ้าท่านก็ได้กินเมืองเจียงเชียงแสนแล้ว ท่านก็สร้างเจดีย์วิหาร
 พุทธธาตุวัดมณฑลที่แจ้งเวียงตะวันออกแจ้งเหนือเสร็จแล้ว ก็ทำการ
 ฉลองบริบูรณ์ในศักราช ๗๔๖ ตัวปีกาบไข่ขึ้นแล ศักราชได้ ๗๔๗ ตัวปีบับ
 เป้า พระยาศรีสัตติมหาชัยสงครามตุ่มฟ้าเชียงแสนนั้นก็ถึงอนิจจกรรม

ไปในศักราชได้ ๗๔๗ ตัวปีดับเบานแด แต่^๕นั้นเจ้าพระยาแสนเมืองมาคน
กินเชียงใหม่ ก็ให้หมื่นขุนอินมากินเมืองเชียงแสน^๕นั้น ก็ให้ชื่อว่าพระ
มอ^๕ขุนยี่^๕ดงนั้นแด

ที่^๕นั้นจักจาอุบดินิทานกาลเมื่อสร้างพระแก้วพระคำค่อนแทนแต่ปฐม
หัวที่ก่อนแด ศักราชได้ ๗๔๔ ตัวปีดวงเด้าวัน^๕นั้น ยังมีมหาเถรเจ้าตน
หนึ่งชื่อว่าศิริวงได้นำเอาพระพุทธรูป ๒ องค์ คือว่าพระแก้วและพระคำ
มหาธาตุเจ้ามาแต่ข้าควมาดังเด้า ยามนั้นท่านแจ้งเห็นเกาะค่อนแทน
ที่^๕นั้นเป็นที่พึงใจนัก จักใคร่สร้างวัดสองหลัง^๕นั้น จึงให้คนเมื่อเมตตา
มหากษัตริย์เจ้าก่อนมายังเชียงนั้น ครั้นท่านทรงพยาชิตี้อยู่ ก็จึงถาม
มหาเทวเจ้าเชียงใหม่ มหาเทวเจ้าก่อนอนุญาตให้มหาเถรเจ้าสร้าง ศิริวงได้นำ
มหาเถรเจ้าก็เชิญนักบุญสองคนผู้หนึ่งชื่อว่านายกอง ผู้หนึ่งชื่อนายเทง
เป็นเค้าแก่นักบุญทั้งหลาย ก็พากันด้วยกันสร้างวัดพระแก้ววัดพระคำ
สองหลัง^๕นี้ สร้างวิหารวัดพระคำ ใต้ด้านเหนือวิหารพระแก้วไว้ด้านใต้
วิหารกว้าง ๗ วา อกสูง ๘ วา คือกว้างเหมือนกัน เจดีย์กว้าง ๕ วา สูง ๓๓
วา บรรจุพระธาตุ ๔๔๘ องค์ ทำเสร็จบริบูรณ์มีกำหนด ๓ ปี ศักราชได้
๗๔๘ ตัวปีระวายยี่ เดือน ๖ เพ็ญวันพุทธกระทำมหรรมณดองเป็นอันมาก
นัก มหาเถรเจ้าจึงให้นักบุญทั้งสองนำเอานาบุญ^๕ลงไปถวายแก่เจ้าพระ
ยาแสนเมืองมาและมหาเทวทั้งสองแม่ลูก ครั้นนั้นท่านมหาเทวเจ้าก็มี
อาชญามาให้หมื่นขุนผู้กินเมืองเชียงแสน^๕นั้น ท่าน^๕นำไว้ห้า^๕นากับ

คนสองคน ทานไว้กับวัดต้องหงน^๕แด ครวง^๕นขุน^๕ยัก^๕ทานไว้^๕ห่าน^๕เป็น
 หก^๕ด้าน^๕หก^๕แฉ่น^๕เบย^๕ กับ^๕หก^๕สิบ^๕ครว^๕แด พระ^๕เมือ^๕ง^๕ขุน^๕ยัก^๕ก^๕ิน^๕เมือ^๕ง^๕เซียง
 แฉ่น^๕ท^๕น^๕ก^๕เมือ^๕ไหว^๕ดำ^๕ท้าว^๕ทง^๕สอง^๕แม่^๕ตุก ครวง^๕น^๕มหา^๕เทว^๕เจ้า^๕ก^๕มี^๕ไจ^๕ย^๕น^๕ด^๕
 แฉ่น^๕จ^๕ิง^๕หยา^๕ค^๕นำ^๕ค^๕ก^๕เรื่อ^๕คำ^๕แห่ง^๕ค^๕น ไว้^๕ให้^๕ร^๕ัก^๕ษา^๕พระ^๕เจ้า^๕ก^๕ัม^๕มหา^๕เถร^๕เจ้า^๕
 น^๕น^๕แด ศั^๕ก^๕รา^๕ช^๕ได้^๕๗๖๗ ค^๕ว^๕ปี^๕เส็ด^๕เช^๕น^๕นี้ ตุ^๕ก^๕เจ้า^๕พระ^๕ยา^๕แฉ่น^๕เมือ^๕ง^๕มา^๕ง^๕ช^๕ื่อ^๕ว่า
 พระ^๕ยา^๕สาม^๕ปะ^๕ยา^๕แม่^๕ใน ก^๕ิน^๕เมือ^๕ง^๕เซียง^๕ใหม่ แฉ่น^๕แฉ่น^๕ให้^๕ให้^๕ถา^๕น^๕ผู้^๕ช^๕ื่อ^๕ว่า
 หอย^๕ง^๕ว^๕มา^๕ก^๕ิน^๕เมือ^๕ง^๕เซียง^๕แฉ่น แฉ่น^๕ไฉ^๕ช^๕ื่อ^๕ว่า^๕หมี^๕น^๕ง^๕น^๕น^๕แด ส่วน^๕ว่า^๕หมี^๕น^๕
 ง^๕ว^๕มา^๕ด^๕ร้าง^๕วัด^๕พระ^๕ครู^๕วิ^๕ห^๕าร^๕ก^๕ว้าง ๘ วา^๕ยาว ๓๒ วา^๕สูง ๘ วา^๕ค^๕อก เจด^๕ย^๕
 ก^๕ว้าง ๘ วา^๕สูง ๑๕ วา^๕อก^๕แฉ่น^๕บ^๕รร^๕จุ^๕พระ^๕ชา^๕ค^๕ุม^๕ท^๕ด^๕ง^๕ไว้^๕ช^๕ัก^๕กับ ๓๐ ครว^๕ ไว้^๕
 น^๕า^๕กับ ๓๓,๐๐๐ เบย^๕แฉ่น หมี^๕น^๕ย^๕า^๕ช^๕ุน^๕ก^๕ิน^๕เมือ^๕ง^๕เซียง^๕แฉ่น^๕ท^๕น^๕ได้ ๒๒ ปี^๕จุ^๕ค^๕
 ตาย^๕แฉ่น หมี^๕น^๕ง^๕ก^๕ิน^๕มา^๕แฉ่น ศั^๕ก^๕รา^๕ช^๕ได้^๕๗๖๘ ค^๕ว^๕ปี^๕เมืง^๕เป้า^๕ค^๕ี่^๕ก^๕่อ^๕มา^๕ย^๕ุ^๕ท^๕ช^๕
 ก^๕รร^๕ม^๕ถา^๕น^๕ทาง^๕ม^๕ว^๕ด มหา^๕เถร^๕เจ้า^๕ค^๕น^๕ช^๕ื่อ^๕ว่า^๕ศิ^๕ริ^๕วิ^๕ง^๕ไฉ ตุ^๕ก^๕ช^๕้า^๕พร^๕าว^๕มา^๕อยู่
 ด^๕อน^๕แท่น^๕ออก^๕ที่^๕คำ^๕เมือ^๕ง^๕พร^๕้อม^๕กับ^๕พระ^๕ยา^๕สาม^๕ปะ^๕ยา^๕แม่^๕ใน^๕แฉ่น ก^๕ักระ^๕ทำ^๕
 บ^๕ุชา^๕เคว^๕ระ^๕ห^๕ี่^๕เมือ^๕ง^๕ท^๕้ง^๕ม^๕ว^๕ด^๕แฉ่น^๕ก^๕ัช^๕อบ^๕ใจ^๕เทพ^๕ย^๕ดา ก^๕ักระ^๕ทำ^๕ให้^๕ฟ้า^๕ผ่า^๕ย^๕่อ^๕ท^๕้ง^๕
 ห^๕ต^๕าย^๕พ^๕่าย^๕ห^๕ัน^๕จาก^๕ถา^๕น^๕า^๕ไทย^๕ด^๕ัน^๕แด คร^๕้ง^๕น^๕ี^๕ท^๕้าว^๕สาม^๕ปะ^๕ยา^๕แม่^๕ใน^๕ก^๕ัม^๕มหา
 เทว^๕เจ้า^๕ค^๕น^๕ย^๕่า^๕ท^๕้ง^๕ด^๕อง^๕ก^๕มี^๕ไจ^๕ย^๕น^๕ด^๕ย^๕ัง^๕ค^๕ุณ^๕มหา^๕เถร^๕เจ้า^๕มา^๕ก^๕น^๕ก^๕ ก^๕ัพร^๕้อม^๕ก^๕ัน
 อ^๕าร^๕า^๕ช^๕น^๕า^๕มหา^๕เถร^๕เจ้า^๕ด^๕ง^๕ไป^๕น^๕พ^๕บ^๕ุ^๕ร^๕เซียง^๕ใหม่^๕แฉ่น ก^๕ักระ^๕ทำ^๕น^๕ำ^๕ม^๕ุ^๕ชา^๕ก^๕ิ^๕เค^๕ก^๕ย^๕
 ศิ^๕ริ^๕วิ^๕ง^๕ไฉ^๕มหา^๕เถร^๕เจ้า^๕ให้^๕เป็น^๕ร^๕า^๕ช^๕คร^๕ุ^๕แฉ่น ก^๕ัเ^๕า^๕แฉ่น^๕ด^๕อน^๕แท่น^๕ให้^๕เป็น^๕ถา^๕น^๕
 แก่^๕มหา^๕เถร^๕เจ้า^๕แฉ่น มหา^๕เทว^๕ก^๕ัช^๕้า^๕ให้^๕เ^๕า^๕ป^๕าย^๕าง^๕คำ^๕ท^๕้ง^๕ด^๕ำ^๕ม^๕พ^๕ัน^๕น^๕า^๕เป็น^๕เบย^๕ห^๕ก

ก็เป็นน้องแห่งกษัตริย์เจ้าสามปะยาแด ครั้นนั้นพระยาสามปะยาเจ้าก็มี
 อาชญาให้ขุนแสนนำศกโยธาขึ้นเมื่อยุทธกรรมย่อทั้งหลายพ่ายหนีไป
 เสียแล้ว ท่านก็พลัดกันมาตั้งอยู่เมืองยองแล้ว ก็ให้ตั้งเวียงตูกหนึ่ง
 กววมอนตามคัมภีร์ศักระวันออกเวียงเท่านั้นแล้ว เรียกว่าเวียงใหม่ว่าวัน
 นั้นแด ครั้นนั้นพระยาศิดฟ้าเชียงรุ่งและพระยาเมืองแรมและพระยาแหม
 ราชรัฐแล้วก็ลงมาพร้อมทั้งการเมือง กระทำเป็นกตยาณมิติर्म้องค์เจ้า
 ปฏิญาณกับด้วยเจ้าขุนแสนนั้นแด ครั้นนั้นเจ้าขุนแสนจึงขอเอาหลังดิน
 ตั้งแต่น้ำแม่ของย้อย เป็นเขตต์แดนตามเดิมเก่าแต่เช่นปู่ย่าตาทายนั้น ตง
 มา ครั้นนั้นพระยาแสนฟ้าเมืองเชียงรุ่งกับแบ่งบ้านแด ขอให้แก่น้ำออกน้ำ
 ดำนั้นต้องมาภายใตให้เป็นตูกเมืองยองแด ตั้งเมืองของนั้นก็เป้นตูกเมือง
 เชียงใหม่ เมืองของข้าคนได้เป้นตูกเมืองเชียงแสนแต่นั้นมาแลมแด
 ในกาดนั้น เจ้าขุนแสนก็เรียกร้องเอาพระยาอนุรุทธกับท้าวขุนและไพร่ไทย
 ทั้งหลายให้ออกมาอยู่บ้านอยู่เมืองตามเดิมแล้ว ตั้งพระยายองก็ออกมา
 ใ้หัวเจ้าขุนแสนนั้น เจ้าขุนแสนก็มีความยินดีกับด้วยพระยาอนุรุทธเมืองของ
 แดก็ปงอาชญาให้แก่พระยาอนุรุทธเป็นเค้า และชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลาย
 ให้พากันปฏิบัติอุปัฏฐากมหาราชูเจ้าจอมยงที่นั้น ให้รุ่งเรื่องดังาม
 ตามประเพณีแต่เช่นพระยาอโศกราชตั้งไว้ ว่าเมืองตูกนี้ไว้ให้เป็นเมือง
 อุปัฏฐากพระมหาราชูเจ้าแด เหตุดังนี้รู้ท่านทั้งหลายก็ได้ชื่อว่าเป้นข้า
 มหาราชูเจ้า มีพระยาเป็นเค้าและเสนาอำมาตย์ทั้งหลายไพร่ไทยทั้งมวล

นับสัน ก็ได้ชื่อว่าเป็นขามหาธาตุเจ้านับสันแต่ เราก็บริบม้างเสียได้เรากับกันด้วยไโรไบไม้ตั้งสันทุกอันแต่ หากว่าขอมเมื่อไปถึงสังขารบีใหม่มาถึงดังนี้ จงให้ได้เมื่อการจะเราตามประเพณีแห่งท้าวพระยามหากษัตริย์ทั้งหลาย ฝูงเป็นมาแต่ไว้ในกาลเมื่อก่อนนั้นเทอญ อนึ่งก็ให้เอาช่างฟ้อนหอกดาบ พาดลงไปฟ้อนบูชาพระมหากษัตริย์เจ้าคนอันเป็นสูงแห่งเราในเมืองเชียงใหม่นั้นทุกปีเทอญ พระองค์เราก็มีอาชญาไว้แก่ผู้ท่านทั้งหลายดังนี้ แต่นั้นมามหาธาตุเจ้าจอมของแควเมืองของทั้งมณฑลกรุงเวียงมาดั่งเก่าแต่ ในกาลนั้นพระยาเมืองยองก็ลงมาด้วยเจ้าขุนแต่งแล้วก็มากราบไหว้มหากษัตริย์เจ้ายังเมืองพิงเชียงใหม่นั้นแต่ แต่นั้นมาเมืองยองก็ได้ลงมาคารวะเจ้าขุนแต่ง และเอาช่างฟ้อนหอกดาบมาฟ้อนบูชาพระมหากษัตริย์เจ้ายังเมืองพิงเชียงใหม่นั้นทุกปีแต่ ในกาลนั้นมหาธาตุเจ้าคนชื่อว่าสามปะยาแม่ในเจ้า ท่านก็มีความยินดีกับด้วยเจ้าขุนแต่งคนเป็นหลานมากนัก แล้วก็ให้นามยศแล้วก็ให้มาด้วยเมืองไชยบุรีนครเชียงแสนนั้นแต่ ก็อภิเษกเบิกบายยศให้ปรากฏชื่อว่าศรีสุวรรณคำดำนนาเชียงดังนั้นแต่ ครั้นนั้นแม่ท้าวเทวีและพระยาสามปะยาแม่ในกษัตริย์เจ้าเชียงใหม่นั้นทั้งสองแม่ลูก ก็ยินดีกับมหाराชครูศิริวงศ์ได้เจ้าและพระยาสุวรรณคำดำนนาคนเป็นหลาน อันมีคุณกับด้วยบ้านเมืองมากนักดังนี้ จึงจักให้พระราชทานแก่พระยาสุวรรณคำดำนนาคนเป็นหลานให้เป็นใหญ่กว่าดำนนาเชียงแสนทั้งมณฑล ภายได้มีหัวนัย้อย

ตกไปหาน้ำแม่ของทั้งมวตเป็นแดน ภายหลังวันก็แม่น้ำแม่คงเป็นแดน
 ภายหลังเห็นน้ำออกน้ำดำเป็นแดน ภายหลังวันออกเฉียงเห็นน้ำเมืองนอ
 เมืองถึงภูคาเป็นแดนติดบ่แห่บ่หลวง ภายหลังวันออกซีกมีดอยหลวงเฉียง
 ซีกเป็นแดนติดแดนเมืองเกาะเมืองไชยแด ภายหลังวันออกเฉียงได้มีส่นน้ำ
 แม่ทะดาเป็นแดนไว้ให้เจ้าพระยาศรีสุพรรณคำดำนนาเชียงแสนเป็นใหญ่
 ได้เสวยทั้งมวตแด แล้วก็เอาแคว้นตอนแท่นกับปายางคำ ภายหลังวันออก
 ตอนแท่นกับคนสองควัวหานาทนให้แก่มหาศิริวงศ์ราชครูวัดพระคำ
 ตอนแท่นแต่นั้นมาแด แม่ท้าวเทวก่อนนั้นก็ได้ให้หมื่นยี่นาขุนทานแล้ว
 จดหมายต้องจารึกเป็นหินไว้ยังวัดพระแก้วพระคำนั้นแด ต่อแต่นั้นมา
 ถึงศักราชได้ ๗๘๗ ตัวปีเม็งเมด พระยาติโลกราชคนหลานได้พรอง
 แล้ว ก็ยินดีด้วยคุณมหาส่ามีเจ้ามากนั้ พระยาติโลกราชเจ้าก็ปง
 ราชอาชญาให้แก่มั่นน้อย ว่าไว้ว่าเขตต์แดนปายางคำและผู้คนทั้งหลาย
 มหาเทวก่อนย่าทานไว้แต่ก่อนมีดังๆ พระองค์เราเป็นเจ้าก็จักทานไว้กับ
 เป็นดังนั้นแด จึงให้ร้อยขุนกับสิบอำยนิมนต์เอาพระพุทธรูปเจ้าทองทิพ
 องค์หนึ่ง แด่จอมทองเชียงใหม่อันมหาเถรเจ้าฟ้าหั่งเอาแต่เมืองดงกา
 นั้น กับให้เอาไม้ครั้นหาโพธิ์ต้นหนึ่งยังวัดพระคำแท่นให้เป็นสักขีให้เป็น
 ที่ไว้หวัดการวะแก่คนแะเทวดาแล้ว ก็ฝังหินจารึกกฏไว้ในปีเบ็กสัน
 เดือนกัตติกาเพ็ญเมงวันอังคารไทยดับได้วันนั้น แะยามหมื่นพร้าวหมื่น
 งวักเชียงแสน ถึงเดือน ๕ เพ็ญมหาสมเด็จเทวราชอิราชอุกกยะพุทธ-

รัตนวรรตวรรตคีรีวรพิตรา จิมก็มีปสาทสัทธากับด้วยพุทธศาสนาโยค
 ยิง จึงจักเอาแผ่นดินคอนแท่นกับทั้งคน ๒๐๐ ครว้และป่าสวนทั้งมวด
 อันแม่เจ้าสามปะยาแม่ในคนย้าและกับท้าวได้หยาดน้ำหมายทานไว้กับทั้ง
 คน ๔๐ ครว้ พระยาอติโลกราชเจ้าคนหลานคนตูกก็หยาดน้ำหมายทาน
 ไว้คนหาครว้กับวัดน้อยผ้าขาวหมื่นแฉก ถวายบูชาคุณแก้วทั้งสามบ่เศษ
 เหลือวันนั้นแฉก แล้วพระยาอติโลกราชเจ้าก็ตั้งไว้ว่า เจ้าตานนาเชียง
 แฉกก็ให้ไว้รักษาบ้านไพร่เมืองทั้งหลาย อย่าได้ประมาทอนาทรแก่
 แก้วทั้งสามวัดวาอาราม สัตว์ตัวน้อยตัวใหญ่บ่เถื่อนเหย้าเรือนในคอน
 แท่นทั้งมวดเทอญ ครั้นว่าบุคคลผู้ใดมาปลุกสร้างแปงกินยังคอนใน
 คอนแท่นนั้นให้ผ้าเป็น ๑๐ ส่วนแล้วให้เป็นของอุปการวัดส่วนหนึ่ง ๙
 ส่วนนั้นให้ผู้ปลุกกินบริโภคเทอญ ด้วยไรอันมีปักแคว้นเจ้าคนใดขุนผู้ใด
 ก็ให้ด้วยผู้นั้นเทอญ เป็นต้นว่าช่างหยาชยาช่างหล่นฝังชาบมาบม้ม
 ทั้งหลายอันเกิดมีในเขตต์แดนเจ้าขุนคนใด ก็ให้ถวายเจ้าขุนคนนั้นสืบๆ
 มาแต่เช่นเจ้าพระยาแฉก พุเจ้าก็สืบเอาประเวณแต่ชั้นพระมังรายราชเจ้า
 คนปุ่นนี้ มาตงไว้ตลอดถึงพระยาอติโลกราชเจ้านี้ ท่านก็มีได้ตะ
 ประเวณทั้งหลายผู้นั้นเสียแต่ตั้งอันแฉก ถึงศักราชได้ ๗๘๔ ตัวปีกบตัน
 เช่นพระยาอติโลกราชถูกพระยาสามปะยากินเชียงใหม่ ศิริวงโลเถรเจ้า
 ยังเป็นราชครูอยู่คอนแท่น หมื่นมู่ขันมากินเชียงแฉกในศักราชได้ ๗๘๗
 ตัวปีเมิงไค้ ท่านทานมณฑปที่วัดพระคำคอนแท่นแล้วสร้างวัดป่าแจ่งใต้
 เจดีย์กว้าง ๓ วาสูง ๗ วาออกแฉก ศักราชได้ ๘๑๑ ตัวปีกตไค้เดือน ๔

ออก ๑๒ คำ พระมหายานมงคลเถรสร้างป่าตาลดอนแท่นวิหารกว้าง ๘ วายาว ๘ วาสูง ๗ วาอก เจดีย์กว้าง ๗ วาสูง ๑๒ วาบรรจุพระธาตุเจ้า ๑๕๐ พระองค์แด่ ครว้นหม่นมุ่นหม่นงวอดเมืองเงินยางเชียงแสนทาน ชาติไว้กับ ๕๐ ครว้แด่ ศักราชได้ ๘๔๓ คว้มีกัถได้เดือน ๕ แรม ๒ คำไทย เบิกขงำ เพ็ญวันศุกร์ ถุขักรกฏ ๑๓ คว้ชื้อบุพพผลคุณเช่นนี้ พระยา อติโตกราชกินเมืองเชียงใหม่และหมื่นทองเชียงแสนที่นั้นสร้างวัดกว้าง วิหารกว้าง ๖ วาออก ยาว ๑๓ วาสูง ๗ วาอก เจดีย์กว้าง ๕ วาสูง ๑๓ วา อก บรรจุพระธาตุกระดูกหน้าผากและพระธาตุย่อย ๑๖๐ องค์ ธาตุอร- หันต์ ๓๖๐ องค์บริบูรณ์แล้ว จึงให้เจ้าพันคำเอานาบุญเมื่อถวายกษัตริย์ เจ้าอติโตกราชกับสมเด็จพระราชเทวีเจ้ายังเมืองพิจ้างเชียงใหม่ พระยา อติโตกราชเจ้ากับพระราชเทวีคณยา จึงให้เจ้าบ่าวตามหมื่นหนึ่งพันหาญ ใหม่เกิดขึ้น เาบุญระวาศศรีเมืองถึงพระยาเจ้าตนกินเมืองเงินยาง เชียงแสนและพระยาคำดำนนาเชียงแสนจึงจักให้เฒ่าศรีเมืองต้องไล่จาวัก ไล่แผ่นหินไว้ยังวัดกว้าง แล้วทานที่ไว้ทั้งสี่ด้านและด้านแตร้อยวา ให้ เป็นอาณาเขตต์และพระธาตุเจ้า ไว้ยากับแปดหมื่นแปดพันเบย ทานคน ไว้ ๕ ครว้ นายหลาททั้งเมียตูกหลาน ๑ กองคำทั้งเมียตูกหลานครว้ ๑ หมื่นยชุนทั้งเมียตูกหลานครว้ ๑ วันนั้นแด่ ถึงศักราชได้ ๘๔๘ คว้มี เมิงเมต เจ้าพระยาสุพรรณคำดำนนา กินเมืองเชียงแสนกับหมื่นพร้าว เป็นผู้พรองเมืองทน มาได้ ๒๕ ปีแล้วก็จุติตายไปเด ในกาลนั้นพระยา

อติโลกราชเจ้าก็ยกยงหมื่นพร้าวพรองเมืองนั้นให้กินเมืองเชียงแสนที่นั้น
 ได้ชื่อว่าหมื่นเชียงแสนนั้นแล ก็ให้หมื่นวสุหัตถานนั้นเป็นผู้พรองเมืองตั้ง
 เก่าเหตุนั้นท่านยังหนุ่มอยู่ ศักราชได้ ๘๔๘ ตัวปีเมืองเมคเคื่อน ๕ ออก
 ๓๒ คำ หมื่นเชียงแสนได้กินเมืองแะท่านก็สร้างธาตุเจ้าจอมกิตติ เจดีย์
 กว้าง ๕ วา คอกสูง ๓๒ วาอก ที่อันพระพุทธรเจ้ายังขรมานาฐาปนา
 เกศาธาตุไว้แล้วท่านายว่า ธาตุกระดูกหน้าผากกระดูกอกแะกระดูก
 แขน จักมาสถิตอยู่ที่นี่ว่าดังนี้แล้ว ก็สร้างวิหารกว้าง ๕ วายาว ๘
 วาแล้วเอานามบุญตงไปถึงอติโลกราชเจ้า ในศักราช ๘๕๐ ตัวปีเบิกสัน
 นั้น ท่านก็ทานคนไว้กับ ๒๐ ครวกับนาคหมื่นสี่พันหกร้อยแปด ไร่เขตต์
 ตั้งแต่ต้นดอยไป ๔๐ วาทุกด้าน สร้างวัดหมื่นเชียงในเวียงนั้น เจดีย์
 กว้าง ๕ วาสูง ๓๒ วาอกทั้งหมากชมพูธาตุย้อย ๖๔๐ องค์ กับบริวาร
 แล้วเสร็จในศักราชได้ ๘๕๐ ตัวนั้นแล หมื่นเชียงแสนได้กินเมืองแท้
 ได้ ๒ ปี สร้างวัดสองหลังนั้นก็แล้วเสร็จบริวารในปีเดียวกันนั้น แล้ว
 อายุท่านได้ ๘๓ ปีก็จุติไปแล ในกาลนั้นพระยาอติโลกราชเจ้าจึงยก
 เอาหมื่นหอยงวตคนเป็นหลาน อันเป็นผู้พรองเมืองมาแต่ก่อนนั้นให้ชน
 เสวยเมืองแทน

๘๕๐ ๖ จกจากด้วยหมื่นงวตขึ้นเสวยเมืองเงินยางเชียงแสนที่นั้นก่อน
 แล ศักราชได้ ๘๕๓ ตัวปีกิดเกล้าเดือน ๕ ออก ๗ คำวันพุธ ในราตรี
 คั่นอันท่านได้ด้วยราชสมบัตินั้น โดหแะหิริญญะคือ ว่าเงินทองก็บัง
 เกิดบุญแผ่นดิน ออกมาตั้งอยู่ในช่วงราชฐานแห่งท่านเป็นกองตั้งอยู่เป็น

อันมาก ที่อนันท์ปรากฏนามวิเศษว่าพระยาศรีรัฐเงินกองว่าดังนี้แต่
แต่เมื่อศักราชได้ ๘๕๓ นั้นมา พระยาศรีรัฐเงินกองคนนั้น ท่านก็
พร้อมกับด้วยเสนาอำมาตย์และราษฎรทั้งหลาย สรร้างยังวัดหลังหนึ่ง
วิหารกว้าง ๕ วา ยาว ๘ วา ยังกี่หัวใจเมืองนั้น แล้วยังสร้างยังพระพุทธรูป
เจ้าองค์หนึ่ง หน้าเพลา ๕ ศอก ปลาย ๒ กำ หล่อด้วยทองเบญจ
ทั้งปวงสั้นทอง ๕ สิ่งด้านหนึ่งแล้วยังเจดีย์กว้าง ๓ วา สูง ๗ วา บรรจุ
พระธาตุหัวใจแห่งพระพุทธรูปเจ้าองค์หนึ่ง แล้วยังได้ชื่อว่าวัดพระเจ้าด้าน
ทองนั้นแล ต่อแต่นั้นมาถึงศักราชได้ ๘๕๓ ตัวปีดวงได้ ท่านก็สร้างวัด
พระคำดอนแท่นแถม วิหารกว้าง ๗ วา ยาว ๓๒ วา สูง ๘ วา ศอก
และสร้างเจดีย์กว้าง ๕ วา สูง ๑๓ วา บรรจุพระธาตุเจ้า ๕๕๐ องค์ดำไว้
บริบูรณ์แล้ว ก็กระทำบุญให้ท่านเป็นมหารัชมอันใหญ่ พระยาศรีรัฐ
เงินกองเจ้ากินเมืองเชียงแสนนั้น ท่านก็สร้างวัดใหญ่ได้สามหลัง บ้าน
เมืองและอาณาประชาราษฎร์ก็มีความสุขทั้งฝ่ายพุทธจักรและอาณาจักร
รุ่งเรืองมากนัก ท่านกินเมืองแท้ได้ ๘ ปีแล ต่อแต่นั้นมาพระเมือง
ยอดเชียงรายได้กินเมืองพิจ้างใหม่แทนพระยาอติโลกราชเจ้าตนบุญแล้ว
ท่านก็ให้หมื่นมณีนมากินเมืองเชียงแสนนั้น พระยาอติโลกราชเจ้า
นั้นหนีจากเมืองเชียงใหม่นี้แล้วได้มาเป็นพระยาหลวงเมืองสาต ศักราช
ได้ ๘๖๓ ตัวปีกัตเมตเดือน ๖ เพ็ญวันพุธ พระยาหลวงสาตมาสร้างวัด
อุทุมมโกศวิหารกว้าง ๖ วา ยาว ๓๓ วา สูง ๘ วา เจดีย์กว้าง ๕ วา สูง
๓๒ วา บรรจุพระธาตุย่อย ๓๕๕ องค์ธาตุอรหันต์ ๔,๐๐๐ องค์ พุทธรูป

เจ้ามี ๑๒๘ องค์ มีน้ำหนัก ๕๐๐ คำ ๒ องค์นอกนั้นมี ๓๐๐ คำองค์
หนึ่งมี ๒๐๐ คำองค์หนึ่งมี ๓๐๕ บาทคำ ๕๕ พระองค์ พระแก้วมี ๔๓
องค์พระนาองค์หนึ่ง เช่นนั้นหม่อมณิกนเมืองเชียงแสนทันแด่ ต่อขึ้น
พระเมืองแก้วถูกพระเมืองยอดได้กินเมืองเชียงใหม่ได้ ๒ แล้ว ท่านก็
เล็ดจันมาอยู่กระทำบุญให้ท่านยังเมืองเงินยางเชียงแสนทันแด่ ท่านก็
มีปลาทัดทหาในวรพุทธศาสนามากนัก คักราชได้ ๘๗๖ ตัวปีกาบแดด
ท่านสร้างวัดหลังหนึ่งในเวียงเชียงแสนทันแด่ วิหารกว้าง ๗ วายาว ๑๔
วาสูง ๘ วา สร้างเจดีย์กว้าง ๔ วาสูง ๑๒ วาบรรจุพระธาตุย่อย ๘๗๘
พระองค์สร้างธรรมบิฎก ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นดี สำเร็จแล้วบริบูรณ์
จึงได้ชื่อว่าวัดอาทิตย์แก่นั้นแด่ ในธรรมบิฎก ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นดี
นั้นก็ไปสร้างหอมณฑปหลวงได้ไว้ยังบ้านพุทธรามมีที่แคว้นเมืองหลวง
เหนือ แล้วก็ปงราชอาณาตามลู่ไว้ให้ขุนมิดักขุแก่บ้านพุทธรามเป็น
ประธานรักษาหอพระธรรมเจ้าอยู่ที่นั่น อย่าให้มีอันตรายแก่พระธรรม
เจ้าเทอญ ว่าดังนี้แล้ว ต่อขึ้นมาคักราชได้ ๘๗๗ ตัว พระเมืองแก้ว
เจ้าก็บังเกิดใจปลาทัดทหาในวรภาณุหาญกาเจ้า แล้วก็ปงอาณาให้
คำจ้างแก่นายช่างให้สร้างพระคิลาองค์หนึ่ง ใต้รักหางสุวรรณอมรมบริ
บูรณ์แล้ว พระเป็นเจ้าคนกินเมืองเชียงแสนทันแด่ ก็ให้พวกพันกองพวก
ช่างและขุนทั้งหลาย อาราธนาเอาพระพุทธรูปคิลาเจ้ามาไว้ใต้ถ้ำกุ่มทันแด่
เพื่อให้เป็นจำหมายแก่บ้านเมืองแล้ว ท่านก็บริจาควัณนาคามเขตต์เป็น
ต้องแสนเบย กับคน ๒ ครวคือว่าทักน้อยขุนหนึ่ง ครวบุญได้หนึ่ง

ให้อุปัฏฐากพระพุทธศาสนาและมหาธาตุเจ้าถ้ำกุ่มแล้ว ชาวอโยธยามา
 หลอน^๑ เหาเมืองนครได้ไปก่ในป็นันแด่ ค่อนันมาท่านก็มีพระราชอาชญา
 ให้ลงไปแทก^๒ เหาด้านธาตุเจ้าหริภุญไชยขึ้นมาแล้ว ก็ให้นายช่างหล่อ
 ปราสาททองและดอกบัวทองบริบูรณ์แล้ว ท่านก็ลงไปบูชาพระธาตุ
 เจ้าถ้ำพุนแล้ว ท่านก็ขึ้นไปกินเมืองพิงเชียงใหม่ดังเก่าแต่ ค่อนันมา
 พระเมืองเกศเกล้าถูกพระเมืองแก้วกินเมืองพิงเชียงใหม่ศักกราชได้ ๘๘๗
 คว^๓ ห่มหมิ่นมากินเมืองเชียงแสน^๔ ทนได้ ๓๓ ปีแล้วก็จุติตายไปแต่ ค่อ
 นันมาพระเมืองเกศเกล้าก็ให้พระยาสุทรถนมากินเมืองเชียงแสน ให้
 ห่มหมิ่นภารกินเมืองเชียงแสน^๕ ทนเป็นพรองเมืองแต่ ศักราชได้ ๘๘๘
 คว^๖ ปีเมิงไคเดือน ๗ เพญวันศุกร์ห่มหมิ่นภารสร้างวัดหลังหนึ่ง เจดีย์
 กว้าง ๓ วาสูง ๗ วาบรรจุพระธาตุมีขมิ้นมา ๕ องค์แล้วต้องจารึกไว้ชื่อ
 ไว้ว่าวัดสมภารนั้นแต่ ครันท้าวชายคำถูกพระเมืองเกศเกล้ากินเมือง
 เชียงใหม่ศักราชได้ ๘๐๘ คว^๗ ปีระวาชง้า พระยาสุทรถนกินเมืองเชียง
 แสน^๘ ทนมาได้ ๓๒ ปีก็จุติตายไป และค่อนันท้าวชายคำเชียงใหม่ให้หมิ่น
 ทักษิณมากินเชียงแสน^๙ ทน^{๑๐} ค่อนันพาอุปโยถูกนางยอดคำถูกเมืองดาน
 ช้างมากินเมืองเชียงใหม่แทนท้าวชายคำคนเป็นลุง เหตุว่าแม่เป็นลูก
 พระเมืองเกศเกล้าแต่ หมิ่นทักษิณกินเมืองเชียงแสน^{๑๑} ทนได้ ๔ ปีแล้ว
 ก็จุติตายไปแต่ ค่อแต่นันมาพระอุปโยก็ให้คำห่ม^{๑๒} ขึ้นมากินเชียงแสน
 หมิ่นอุตมเชื่องหมิ่นเชียงแสน^{๑๓} ทนเป็นพรองเมืองศักราชได้ ๘๑๑ คว^{๑๔} ปี

กัณฑ์ ห่มนาคอุทิศสร้างวัดหลังหนึ่งในที่ในเวียงนั้น วิหารกว้าง ๗ วายาว
 ๑๒ วา เจดีย์กว้าง ๓ วาสูง ๗ วา ๒ ศอกแถวใต้ชื่อว่าวัดอุตมนี้แล
 พระอุปโยมาภิเษกเชียงใหม่ได้ ๓ ปีแล้ว ก็พลิกหนีคืนเมื่อด้านข้างที่เก่า
 นั้นแล ต่อئ้นมาเดื่อนำอำมาตย์ทั้งหลายก็ไปอาราธนาเอาพระกุดวงษา
 อันเป็นราชวงศ์ยังเมืองนายนั้น มาด้วยเมืองพิจเชียงใหม่แทนพระอุปโย
 นั้น เหตุว่าชาติเชื้อขุนเครื่องอันเป็นลูกเจ้าฟ้ามงรายไปตั้งอยู่เมืองนาย
 ดับมานั้น ศักราชได้ ๙๑๓ ตัวปีดวงไค้ พระอุปโยพลิกหนีไปด้านข้าง
 กับได้กินเมืองแทนพ่อเต พระยาคำหนูกินเมืองเชียงแสนทันได้ ๗ ปี
 แล้วก็จตุตถาไปเต พระมิกุลวงษาเจ้าก็ยกเอาเจ้ากำพลอันเป็นเชื้อเมือง
 ทนเป็นหลานพระยาเงินกองนั้นให้เสวยเมืองเงินยางเชียงแสนที่นั้น ใน
 ศักราชได้ ๙๑๖ ตัวปีกบยนั้นพระมิกุลวงษาเจ้าก็ไล่ชื่อว่าพระยารัตนกำพล
 นั้นแล ศักราชได้ ๙๑๗ ตัวปีดับแก้ว พระยาอุปโยยกกำลังศึกตุดด้าน
 ข้างชนมาโขงเวียงเชียงแสนนั้น อยู่ย่นได้ ๓ ปีปลาย ๗ เดือนกับได้
 เชียงแสนแล้วก็ครันพ่ายหนีไปถึงหัวเชียงของ แล้วมันก็ไปสัดลหิน
 เป็นพระพุทธรูป เบนหน้าต้องได้ห้ามทางไว้ที่นั้น ศักราชได้ ๙๑๘ ตัวปี
 ระวดยดี พระยากล่าวเจ้าสร้างวัดป่าแดงหลวง วิหารกว้าง ๗ วาก
 ยาว ๑๘ วาก เจดีย์กว้าง ๔ วาสูง ๘ วาก ตั้งแต่ทำวก็อนางไป
 กินเมืองเชียงใหม่วันนั้น ท้าวพระยาภิเษกเมืองเชียงแสนนั้นก็กระทำตาม
 ประเพณีไปเต ศักราชได้ ๙๑๘ ตัวปีเมิงใต้เดือน ๗ เพ็ญ ฟ้ามงทลา
 อยู่เมืองหงด้ามาปราบแพ้เอาเมือง ฝ่ายด้านนากำตะวันออกเขาได้

เมืองนายแล้ว ก็ข้ามมาเอาเมืองฝางแล้วก็ลงไปเอาเมืองเชียงใหม่
 แล้วก็มารบเมืองเชียงแสน^{๑๕}ทันใด พระยากำพลอุกรบกับแพ้ว พ่ายหนี
 จากเวียงแก้ว พ้ามังทลาก็ได้เอาพระยากำพล^{๑๖}ไปตกเมืองแสนหัวหน
 แด พ้ามังทลาได้เชียงแสนแล้วก็เอาเมืองเทิง เมืองน่าน เมืองแพร่
 เมืองนครจำปูนแล้วมาอยู่เชียงใหม่ พ้ามังทลาปราบได้เมืองตานาทาง
 มวลแล้ว ตกปดุน^{๑๗}นั้นก็ปงให้ท้าวหมักคันทินเมืองเชียงใหม่ตั้งเก่าแล้ว
 ก็ใช้ให้ไปตามเอาพระยากำพลอิน^{๑๘}หนีไปเมืองแสนหัวหน คันทินมาขึ้นเมือง
 เชียงแสนตั้งเก่าแล้วก็ร้องเรียกหา^{๑๙}ยังผู้เฒ่าผู้แก่มาถามยังจารีตบ้านเมือง
 ครั้น^{๒๐}เฒ่าผู้เฒ่าเมืองจึงเอาหนังสือ^{๒๑}พื้นเมืองแต่เช่นพระราชเจ้าแสนพุตง^{๒๒}แต่ง
 ไว้^{๒๓}นั้น มากราบไหว้เจ้าพ้ามังทลานั้น ครั้น^{๒๔}ทิพโส^{๒๕}พ้ามังทลาเจ้า
 ได้ตรองตรัสยัง^{๒๖}หนังสือ^{๒๗}พื้นเมือง^{๒๘}ทงมวลแล้ว พระเจ้าพ้ามังทลาท่าน
 ก็มพระราชอาญาว่า บักแคว้นแดนทงมวลอันท้าวพระยามหากษัตริย์
 เจ้าทงหลาย ฝูงอิน^{๒๙}เป็นแล้วมาแต่ก่อนนั้น หากท้าวไว้กับที่ใดพระองค์
 เราเป็นเจ้า ก็ท้าวไว้^{๓๐}นั้นดังราชประเพณี^{๓๑}แห่งท้าวพระยา^{๓๒}ทงหลาย^{๓๓}ฝูงนั้น
 ทุกประการ^{๓๔} แด บักแคว้นเจ้านายคนใด^{๓๕}ก็ให้เจ้าคนนั้น^{๓๖}ได้กินตามดังราช
 ประเพณี^{๓๗}นั้น^{๓๘}เทอญ หากว่าถึงฤดู^{๓๙}ขบ^{๔๐}ปีมาถึง^{๔๑} ก็ให้^{๔๒}ได้ลงไป^{๔๓}บูชา^{๔๔}ทิพโส^{๔๕}
 ในเมืองหงสาวดี^{๔๖}นั้นตาม^{๔๗}ศตีกำ^{๔๘}ดั่งนั้น^{๔๙}เทอญ เจ้าพ้ามังทลาพระเป็นเจ้า^{๕๐}
 ดั่ง^{๕๑}ไว้^{๕๒}ดั่งนั้น^{๕๓} แด จุติ^{๕๔}การ^{๕๕}ได้^{๕๖} ๙๒๘ ตัว^{๕๗}เบิก^{๕๘}ชง^{๕๙}ว่า พระมังทลาเจ้า^{๖๐}ก็พลิก
 คันทิน^{๖๑}เมือง^{๖๒}หงสาวดี^{๖๓}ตั้งเก่า^{๖๔} ส่วนเมือง^{๖๕}ยวน^{๖๖}เชียงแสน^{๖๗}ทันใด^{๖๘}เป็น^{๖๙}ตุก

• ซึ่ง ๒ ไปกราบทูลให้ทราบ

เมืองเมงหงดาแต่นั้นมาแต่ ต่อแต่นั้นมาได้ ๖ ปี จตุศักราชได้ ๘๒๖ ตัว
ปีกาบใจ พระมิกุลกับพระยากำพลเชียงแสนพระยาตะครพพร้อมกันฟันฟ้า
มังกทาแล้ว ฟ้ามังกทาก็มารบเชียงใหม่ได้แล้ว เอาตัวพระมิกุลกับคน
ครัวกลางหนึ่งเมื่อไ้เมืองหงดาเสียแล้ว ก็ไ้นางเทวักินเชียงใหม่แทน
จตุศักราชได้ ๘๓๐ ตัวฟ้ามังกทาไปรบเมืองอโยธยาได้แล้วฆ่าพระมหา
กษัตริย์อโยธยา อันเป็นชาติเชื้อวงศ์แห่งพระยาพรหมกุมารเมือง
โยนกนครเชียงแสนนั้นเสียแล้ว เอาพระยาเมืองพิษณุโลกอันเป็นชวติ
เชื้อเมืองตะไ้เก่านั้นไปกินเมืองอโยธยาสืบไป ได้ชื่อว่าศัทธิธรรมราชนั้น
แต่ พระยากำพลเจ้ากินเมืองเชียงแสนทันได้ ๑๒ ปีก็จุติตายไปในปีนั้น
เจ้าฟ้าหอคำคนลูกเป็นพระยากินเมืองเชียงแสนแทนที่ในปีนั้นแต่ จตุ
ศักราชได้ ๘๓๕ ตัวปีเตาตัน ฟ้ามังกทาไปรบหนองคายหนองหาญดาน
ช้างได้สิ้นแต่ จตุศักราชได้ ๘๓๘ ตัวปีเบิกยี่ ราชเทวีเมืองเชียงใหม่มก
จุติไปแต่ เจ้าฟ้าหอคำกินเมืองเชียงแสนได้ ๘ ปีก็จุติตายไปในปีนั้น
ก่อนนั้นจตุศักราชได้ ๘๔๑ ตัวปีกัตเม้า เจ้าฟ้ามังกทาให้มานคือเจ้าฟ้า
สาวศักดิ์ชื่อว่ามังฆานรชามังขยุ มากินแทนราชเทวีเชียงใหม่นี้แล้วให้พระยา
ดำพูนไปกินเมืองเชียงแสน ก็คั้นเอาไปเสียเมืองไ้ แล้วก็ไ้นางเทว
ักินอยู่ได้ ๓ ปีก็ย้ายไปไ้เสียเมืองเชียงใหม่ แล้วก็ให้พระยาหัวเคียน
กินเชียงแสนแต่ เช่นนั้นไ้เป็นลูกเมืองเมงเจ้ากินเมืองบ่มีมันเที่ยงแต่

จตุศักราชได้ ๘๔๗ ตัวปีดวงไ้เจ้าภวมังกทาลดวงเมืองหงดาดัง
อนิจจกรรมไปแต่ แล้วเสนาอำมาตย์ทั้งหลายก็ยกเอาพระหัวระมังกทา

คนถูกค้านั้น ขึ้นด้วยเมืองหงสาเป็นภวมัทธายเทม ภวมัทธาคณ
 พื่อ แะจุตศักราชได้ ๖๔๗ คัปปัตตเด้า เจ้าฟ้าดำวัดต์เมืองเชียงใหม่ไป
 รบอโยชยาแล้ว เดี้นั้นทกอยผู้เป็นแม่ทัพไปตายเสียค้อมได้หนีมาแ
 จุตศักราชได้ ๘๕๕ คัปปัตตเด้า อุปราชาหงสาชื่อว่ามังแต มายอ^๑เอา
 คักไปเมืองอโยชยา ได้รับพระนเรศปถางตานถูกเจ้าพระศรีธรรม
 ราชมักำตัง ๗ แฉ่นแล้วกับได้อโยชยาคำน^๒ หนีคั้นมาแ แต่ เช่น^๓นี้ถูก
 เจ้าฟ้าดำวัดต์มังชานรชามังชยุเมืองเชียงใหม่ขึ้นมากินเชียงแฉ่น^๔นี้ มี
 ชื่อว่านรชาดังเก่าแ แต่ จุตศักราชได้ ๘๕๗ คัปปัตตเมตเจ้าฟ้าล้านช้าง
 มาคว่ำเมืองน่าน จักให้ได้เป็นเจ้าตานนาว่าดั่งนั้นกับได้ พวกกันพ่ายคก
 ไปตานช้างดั่งเก่าแ เช่น^๕นี้ถูก^๕เตยงพระเจ้าฟ้าดำวัดต์เชียงใหม่ไปกิน
 เมืองน่าน จุตศักราช ๘๖๐ คัปปัตตเบ็กเตด ดาว^๖พื้นเจ้าภวมัทธาคณ^๖จาก
 หงสา คกมากวนดำพูนเชียงใหม่แล้ว คกไปพะเยา คกตงไปตานช้าง
 ที่เก่าเขานันแ ชาวอโยชยาก็มารบเชียงใหม่มบ่แตก เสียคนบ้านนอก
 ไปพ่อง^๗บ่เดียวกนั้น^๘แ จุตศักราชได้ ๘๖๒ คัปปัตตใจ^๘ ออกญาเดโช
 มากินเชียงแฉ่นแ แต่ จุตศักราชได้ ๘๖๕ คัปปัตตกา^๙เมา เมือง^๙สาตพนเมง
 ม่านไปชักเอาตานช้างขึ้นมาเอาตานนาบได้ ค่อมเมืองพะเยาเชียงแฉ่น
 เมืองฝางเชียงใหม่มบ่ได้แ แต่ ออกญาเดโชมากินเชียงแฉ่นได้ ๓ ปีก็หนีไป
 บัน^{๑๐}นแ แต่ เจ้าฟ้าดำวัดต์กินเมืองเชียงใหม่ได้ ๒๘ ปีแล้วก็ตายไปแ
 ศักราชได้ ๘๖๘ คัปปัตตเมิงเมตหม่องด้วยโทคน้องกินเชียงใหม่แทนชว

ปลาย ๒ เดือน จุติตายไปแต่ ถูกผู้กว้นดองกินเมืองเชียงใหม่แทนไป
 และได้ ๒ ปีตาย แล้วตนหัดช้อยกินแทนได้ ๑๓ ปีตาย แล้วก่อนนั้น
 มากจึงให้จิมพระยาจำบ้านเชียงใหม่ขึ้นมากินเชียงแสน ครั้นนั้นพระยา
 จำบ้านเชียงแสนกินแล้ว จึงทนตัวไปน้อมเฝ้าม่าน เขาช้างลงไปถวาย
 เจ้าภวมังทากับเมืองหงสาวดีนั้นแต่ แล้วได้รับพระราชทานเมืองตะคร
 มาเป็นเมืองขึ้นเชียงแสนนับเท่าแต่ขึ้นเจ้าภวมังทากินดี จึงกรุณายัง
 พระยาเชียงแสนเป็นอันมาก จึงยกให้เป็นเจ้าฟ้ากาเผือก ๗๕ พันนาเชียง
 แสนแล้ว ให้ประทานพวง ๒ ข้างจิก คำหลังแดงดาวคำแต่ ครั้นนั้นเชียง
 ใหม่ขาดบมีไม่ขึ้นเจ้าเมือง แต่นั้นมาเชียงแสนจึงได้ทันตัวเอราชากร
 เข้าพบพระบาทในหงสาวดี บได้พรองกับเชียงใหม่แต่นั้นมาแต่ จุ
 ศักราชได้ ๘๗๖ ตัวปีเบิกยี่ ถูกเจ้าฟ้าสาวดัดเชียงใหม่คือว่าพระยาน่านกิน
 เมืองได้ ๒๓ ปีแล้ว ก็จุติตายไปในนั้น แล้วพระราชเทวีกินเมืองแทนแต่
 เช่นนั้นมานเมืองอังวะก็ได้ตงมาเอราชากรในหงสาวดีมวด ครั้นนั้นยังมี
 ถูกพระยาอังวะคนหนึ่งชื่อว่าเจ้าฟ้าสุทโธด้วยเมืองอังวะแทนพ่อ แล้วก็
 ได้ตงมาเอราชากรนบพระบาทอยู่ในหงสาวดีนั้นแต่ จุศักราชได้ ๘๘๖
 ตัวปีกบไ้ พระยาเมืองเชียงของพนภวมังทาดแต่ ท่านก็แต่งให้เจ้า
 ฟ้าสุทโธอังวะกับอุปราชามังและทิพคนน้อง ขับเอาทพชนมาตงอยู่ท
 แล้ว ก็ยกต้องรบเชียงของเดือน ๑๒ ออก ๘ คำได้ ปีดับเข้าหลังน
 เมืองน่านชาวพนแถบ ก็ยกทัพตงมารบเมืองน่านได้แล้วคืนมาตงอยู่เชียง

แต่เดิม เจ้าฟ้าสุทธโธตั้งอยู่ทุ่งสำเภาตะวันตกเฉียงเชียงแสน แด เจ้าอุปราช
มั่งแกจ๋อเจ้าตั้งอยู่ยังทุ่งยางงามหัวเวียง แล้ววันถูกกับแมน กันเกิดเป็น
กตัญญูกันวันอาทิตย์คืนหนึ่ง ในกาลนั้นเสนาอำมาตย์เมืองเชียงแสนคน
หนึ่งชื่อว่าแสนหลวงเรือดอน พร้อมกับด้วยพระสงฆ์เจ้าทั้งหลาย มี
มหาป้าเจ้าไผ่งามเป็นประธาน ออกห้ามเจ้าทั้งสองจึงเมียนต์ กับด้วย
กันแด ครั้นนั้นเจ้าฟ้าสุทธโธธรรมราชเจ้าองค์ดำยนั้นก็นั่ง ก็ตั้งยัง
แสนหลวงเรือดอนกับหน่อคำทั้งสอง พ่อถูกให้เป็นใหญ่ในอาณาจักรทั้ง
มวต แดก็ตั้งยังแสนหลวงเรือดอนตนพ่อนให้เป็นเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตร
กินเมืองยวนเชียงแสนทั้งมวต ก็ยกยงเจ้าหน่อคำผู้ถูกนั้นให้เป็นเจ้าฟ้า
หมวกคำรองตนพ้อแดก็แต่งตั้งให้กินแคว้นเมืองฝาง เจ้าทั้งสองก็พากัน
ไปหงสาวดี เช่นเมืองหงสาวดีได้เป็นกษัตริย์เจ้าแก้วม่านไทยยวนทั้งมวตแด
เจ้าภวมั่งทาดตนพ้องก็จุติตายไปปีนั้น ในเมืองหงสาวดีที่นั้นแด อุปราช
มั่งแกทิพเนตรได้ขึ้นเป็นมหากษัตริย์แทนพี่ในจุลศักราช ๙๘๙ ด้วยเมิง
เมี้ยนแด จุลศักราชได้ ๙๙๐ ด้วยเบิกดี พระเจ้าฟ้ามั่งแกทิพเนตร
หงสาวดีกับเจ้าสุทธโธธรรมราชองค์ดำย ก็พากันขึ้นมาตานนาแถม มาถึงหว่าง
กลางเชียงใหม่กับเชียงแสน ครั้นนั้นพระเจ้าทั้งสองบ่ชอบบ่แม่นกับด้วย
กัน พระเจ้าฟ้ามั่งแกทิพเนตรพลัดหน้คืนไปเชียงใหม่แดก็ตงไปหงสาว
ดี เจ้าฟ้าสุทธโธธรรมราชเจ้าแก้วเมี้ยนมาเชียงแสนที่นั้น ท่านกิน
อยู่โรงนางกาเผือกแล้ว ก็บ่ให้จิมฟ้าหลวงทิพเนตรกับเจ้าหน่อคำสอง

พ่อตูกให้กินเมืองยวนเชียงแสนและอาณาจักรทั้งมณฑลแล้ว ก็ให้ตั้งโรง
 อยู่ในประตูท่าหลวงภายในนั้น แล้วเจ้าฟ้าสุทโธธรรมราชท่านก็ไป
 อังวะเดีย ครั้นนั้นเจ้าฟ้าเชียงแสนทั้งสองพ่อตูก ก็เอากันไปตั้งถึงหน้า
 แม่คงแต่ก็พลิกมา ในกาดนั้นพระยาม่านเชียงใหม่ว่าตูกเลี้ยงเจ้าฟ้า
 ด้าวดีดนั้น เขาเป็นใจกษัตริย์เม่งหงสาแล้ว ก็แต่งให้พระยาเมืองตะคร
 ฐนเกิดเอาพระยาเชียงแสนทั้งสองพ่อตูกได้แล้ว ก็เอามาชิงไวยังเมือง
 เชียงใหม่นั้นแต่ ส่วนว่าพระสุทโธธรรมราชตูกถึงอังวะแล้ว ก็
 เกณฑ์เอาคักพดหาญแล้วก็ตั้งไปหงสา ครั้นว่าไปถึงหงสาแล้วก็ไวยัง
 รัชชนะ แต่ว่าก็เอาเจ้าฟ้ามังและจ้อจาวทิพเนตรลงเดีย ส่วนเจ้าศรี
 สุทโธธรรมราชอังวะได้เป็นเอกราชแล้ว พระเจ้าสุทโธธรรมราชได้นั่ง
 แท่นแก้วในเมืองอังวะก็มานั้น แต่นั้นม่านอังวะได้คืนเป็นเอกราชและ
 เป็นกษัตริย์เม่งในหงสาดีดก็มาสู่ดั้นในปีนั้น ส่วนว่าพระยาตะครอาดา
 ฐนเอาพระยาเชียงแสนพ่อตูก ต่างพระเจ้าฟ้าเชียงใหม่นี้ได้แล้ว ท่านก็
 ยินดียกเอาพระยาตะครฐนเป็นพระยาศรีสองเมืองวิชัยปราการ และให้
 ให้ออกเมืองเชียงแสนแล้ว ก็แต่งให้แสนอาชาเมืองเชียงใหม่ขึ้นให้
 มาเป็นหวงด เมืองเชียงแสนขึ้นแล้ว ก็บ่าวเอาคักได้ ๓,๐๐๐ คนมา
 อยู่รังได้ ๓ ปีแล้ว ถึงปีดวงมดคักราชได้ ๘๘๓ ตัว พระเจ้าสุทโ
 ธรรมราชตูกอังวะลงมาหงสาแล้วแล้วมาเชียงใหม่ ก็มาเห็นพระเจ้า
 เชียงใหม่เอาเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรเชียงแสน ทั้งสองพ่อตูกมาชิงไวยัน

ส่วนว่าพระจิมศรีสุทโธธรรมราช ก็มีพระราชอาชญาารอนเอาพระเจ้า
 เชียงใหม่ ลงไปไว้เสียยังเมืองหงสา^๑นั้นพร้อมทั้งคนทั้งครัวย่อยหญิง
 ย่อยชาย นับ^๒ตั้ง ตะเชียงใหม่ร้างเสียแล้ว ส่วนว่าพระเจ้าสุทโธธรรมราช
 ท่านก็เอาเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรกับเจ้าหมวกคำ^๓ทั้งสองพ่อลูกนั้น^๔คนเมื่อเป็น
 พระเจ้าเมืองเชียงแสนที่เก่าแล้ว ก็ปงพระยาศรีสองเมืองอันลูกละคร
 มากิน^๕นั้น ส่วนว่าคนครัวเมืองเชียงใหม่นั้นมรดท่านก็ส่งเอาไปตั้งกลาง
 ทาง ไปตั้งที่บ้านเมืองกลาง^๖นั้น ครั้นนั้นยังมีเสนา ๒ คน ชื่อว่าพระยา
 แส่นหลวงกับพระยาดำดั้น มีคน ๗ ครัวก็ชัก^๗หนีคินมาตั้งอยู่เวียง
 เชียงแสนที่เก่าเขา^๘นั้น ก็คินเป็นเมืองมาแถม ส่วนว่าเจ้าสุทโธธรรม
 ราชก็รู้ว่าเชียงใหม่นั้นเป็นเมืองมานั้น ท่านก็มาตั้งอยู่ยังไชยบุรีเชียงแสน
 ที่^๙นั้นแล้ว ก็ตั้งให้เจ้าหมวกคำคนลูก^{๑๐}นั้น ให้เอาใจรักคนในเมืองขวางตั้ง
 เก่าแต่ ศักราชได้ ๘๘๔ ตัวมีเตา^{๑๑}ตั้ง ส่วนว่าพระยาเมืองขวางนั้น เขาก็
 กระด้างกระเดื่องขัดแย้งอยู่ไม่เข้าสู่สมภารเมืองเชียงแสนดังแต่ก่อน เหตุ
 ว่าเขา^{๑๒}รู้ว่าพระเจ้าสุทโธธรรมราชเจ้าปราบแพะเมืองหงสา^{๑๓}นั้น ครั้นนั้นเจ้า
 ฟ้าสุทโธธรรมราชเจ้าก็ยกเอาทัพคนศึกแต่ล้านนา และสิบสองพันนา^{๑๔}
 แดม^{๑๕}ทั้ง^{๑๖}หลายมาพร้อมแล้ว ก็ยกจากเวียงไชยบุรีศรีเชียงแสน^{๑๗}นั้นออก
 ไปรบเมืองขวาง^{๑๘}นั้น ไปตั้งอยู่เป็นอันนาน เหตุว่าคนหาญเมืองนั้น^{๑๙}มีมาก
 เหตุว่าหมู่โจรด้วย ๔๐๐ พาย มังทลาแต่ก่อน^{๒๐}หนีจากเมืองละครมา^{๒๑}ไป^{๒๒}
 อยู่^{๒๓}นั้น เหตุ^{๒๔}นั้นพระเจ้าสุทโธธรรมราชเจ้า^{๒๕}ตั้งเมืองฝาง^{๒๖}นั้น^{๒๗}ตาม^{๒๘}ปัจจุ^{๒๙}แตก

๑. ข่อยกันไปทั้งหญิงชาย ๒ ไม่ทราบว่าจะไร ๓ พระพิง

ครั้งนี้ได้เมืองฝางแล้วก็รีบรอนเอาขามชกสันดาคนครัวทิ้งหลาย ส่งไป
 อังวะเสียเป็นอันมาก ตะก้างไว้ในเมืองแต่เก็ง ๆ แท้บนแล้ว ก็ปองให้จิมพ้า
 หมวกคำคนเป็นลูกพระเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรเชียงแสนได้กินดังเก่า ส่วน
 ว่าพระเจ้าศรีสุทโธธรรมราชเจ้า ท่านก็กลับคืนมาอยู่เวียงไชยบุรีศรีคอน
 แมนเชียงแสนอยู่ยังราชโอรสหลวงนางกาเผือกแล้ว ก็หาผู้เฒ่าผู้แก่อันรู้
 จารึที่บ้านครองเมืองมาถามดู ในกาตนั้นเฒ่าสี่เมืองกับแสนหลวงไชยจิต
 ก็พร้อมกันเอาหนังสือพื้นเมืองยวนเชียงแสนแต่เช่น พระราชเจ้าแสนพ
 ธิราชตั้งไว้ให้นมาไขกราบไหว้ ครั้นนั้นพระเจ้าศรีสุทโธธรรมราชท่านได้
 ตรัสตรองจารึที่บ้านครองเมืองแจ้งแล้ว พระเจ้าฟ้าสุทโธธรรมราชเจ้า
 ก็มีพระราชอาชญากรณว่า เขตต์แขวงแดนที่ทั้งมวตอันทั่วพระยามหา
 กษัตริย์เจ้าทั้งหลายทานไว้กับวัดวาอารามทั้งหลายมาแต่ก่อนนั้น มีนินใด
 เราพระองค์ได้เป็นเจ้าแล้ว ก็จักทานไว้ด้วยดังทั่วพระยาทั้งหลายผู้อัน
 เป็นแล้วมาแต่ก่อนนั้น เขตต์แดนเมืองทั้งมวตเป็นปักแคว้นเขตต์แดน
 เจ้านายขุนคนใด ก็ให้ยื่นถวายเจ้านายขุนคนนั้นเทอญ พระเจ้าศรีสุทโธ
 ธรรมราชเจ้าปราบได้เป็นเจ้าแก่ถาंनाไทยทั้งมวตแล้ว ท่านก็ตั้งไว้
 ฉะนั้น ศักราชได้ ๘๘๘ ตัวปีระวายใจ พระเจ้าฟ้าสุทโธธรรมราชก็เสด็จจง
 ไปอยู่เมืองอังวะ ศักราชได้ ๘๘๘ ตัวปีเมิงเจ้าก็มายอดูกแก้วพันคน
 แล้ว จึงมีพระราชอาชญาให้สร้างวัดเขตต์วันที่โรงนางกาเผือกนั้น ให้
 เป็นราชสถานแล้ว ก็นิมนต์ให้อย่างมหาป้าไผ่จามเจ้าดอนแท่นเข้ามาอยู่

เขตวันอารามกลางเวียงแล้ว ก็ยกให้เป็นสมเด็จพระเจ้าแล้ว ก็แต่งเรือน
นางฟ้ากาเผือกอยู่ด้วย ฝ่ายกองหลวงภายเหนือแล้ว ให้เป็นมุนีศรีธาตุ
วัดเขตวันนั้น พระเจ้าฟ้าศรีสุทโธธรรมราชได้ปราบเพืองฟ้าฝ่ายคงกั
ตะวันออกแล้ว ท่านก็ทรงกรุณาให้เจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรกับเจ้าฟ้าหมวก
คำทั้งสองพ่อลูกเป็นใหญ่แก่ถานนาท่งมวต คือว่า เชียงราย พะเยา เมือง
ฝางหางดัด สะวาคน้อยย่างมันเมืองตวันปุรงเมืองกกพูเพียงเชียงคุด
เมืองกายสามท้าวเมืองมำท่าต่อเมืองวะเชียงขานบ้านยู่เมืองหลวงเมือง
ยอง เมืองสิงหน เมืองหลวงภูคาภูกระทาง และเชียงขี้ เชียงของ เทิงเมือง
ถ่อน่านแพร่ครท่งมวตแล้ว ให้แสนหลวงเถิงกินท้องช้างและเรือ
คอนเรือหาวยท่าท่งมวตและให้หมื่นพื่อนหลวงกินกินบก แล้วให้หมื่น
พื่อนน้อยกินกินนา ให้หมื่นหลวงสุทธดิษฐ์กินแคว้นในพินาแพงแด
ท่านก็แต่งไว้ดังนี้แล้ว ก็โปรดให้เจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรเชียงแสนในจุรัท
มวตแด เช่นพระเจ้าศรีสุทโธธรรมราชยังจะเป็นกษัตริย์แก่เมืองและ
ไทยท่งมวตแด เช่นเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรกินเมืองไชยบุรีศรีเงินยาง
เชียงแสนแล้ว พระยาหลวงไชยชิตสร้างวัดขึ้นแถมใหม่ เจดีย์กว้าง ๔ วา
ออกสูง ๓๓ วา ออกบรรจุพระธาตุย่อย ๓๔๐ องค์ ในจุศักราช ๓๐๐๐ ตัว
มีเบิกขึ้น นางฟ้ากาเผือกเมืองเชียงแสนก็จุติตายไปในบัด
นั้น

ทั้งจักกล่าวถึงวัดทั้งหลายอันมีในเวียงและนอกเวียงแห่งไชยบุรี
เชียงแสนก่อนแต่ปฐม วัดบุญยืนริมประตูนางเทิงหัวเวียงตะวันออก ๓
วัดมหาโพธิ์ต่อมาตะวันออก ๓ วัดมงคลแจ้งริมหน้า ๓ วัดเชียงน้อย

ดันดาน ๓ วัดป่าวิเชียร ๓ วัดอาทิตย์แก้ว ๓ วัดพวงพันทอง ๓
 วัดสังคายนาเงิน ๓ วัดผ้าขาวพาน ๓ วัดชุมแสง ๓ รวม ๓๐ วัด มี
 หน่อธำณแด วัดบุคควิมประตู่ท่าหลวงภายใต้ ๓ วัดปราสาทคุ้มถัด
 เข้ามากลางเวียง ๓ วัดเซตวัน ๓ วัดพระยืน ๓ วัดพระนอน ๓ วัด
 พระคำกลางบ้าน ๓ วัดป่าเซียง ๓ วัดจายี่ ๓ วัดเซียงหิน ๓ วัดพระ
 หิน ๓ วัดคว้ง ๓ วัดเสาดินริมประตู่ท่าเสาดิน ๓ มาถึงนี้มี ๒๐ วัด ห้าง
 กต่างฝ่ายตะวันออก วัดแก่งฝ้า ๓ วัดบ้านร้อง ๓ วัดสนุก ๓ วัดสังวัดดี ๓
 วัดแสนมณ ๓ วัดศรีบุญเรืองแจ้งใต้ ๓ วัดพันเจ็ด ๓ วัดบ้านน้ำคำ ๓
 วัดธรรม ๓ วัดปทุมใต้ ๓ มาถึงนี้มี ๓๐ วัด ตะวันออกแจ้งใต้และ
 วัดไชยอาราม ๓ วัดเซียง ๓ วัดสุทธาวาส ๓ วัดโบสถ์ ๓ วัดจำปา
 เหลือง ๓ วัดราชอาราม ๓ วัดหนองลำ ๓ วัดพวงคัน ๓ วัดสาย
 หม้อ ๓ วัดออกเรียง ๓ มาถึงนี้มี ๕๐ วัด ห้างใต้และ วัดศรีคำแจ้ง
 หน่อ ๓ วัดโศก ๓ วัดสอยดาว ๓ วัดโกศ ๓ วัดหัดกพัน ๓ วัด
 สมภาร ๓ วัดพันโรง ๓ วัดแสนทอง ๓ วัดพระหลวงวัดพระบวช ๓
 มาถึงนี้มี ๕๐ วัด ตั้งแต่แจ้งหน่อธำณแด วัดพระทองน้อย ๓
 วัดด้านทอง ๓ วัดพระยอม ๓ วัดอุดม ๓ วัดเส้าเคียน ๓ วัดหมื่น
 เซียง ๓ วัดตันต้ง ๓ วัดพันเช่า ๓ วัดดอกบัว ๓ วัดมหาวัน ๓ มา
 ถึงนี้มี ๕๐ วัด ห้างกลางเวียงฝ่ายตะวันตกแด วัดเจ็ดหาง ๓ วัด
 มหาธาตุ ๓ วัดมหาอาราม ๓ วัดวงกตใน ๓ วัดปราสาทประตู่ ๓
 วัดหอแก้ว ๓ วัดอ้อมแก้ว ๓ วัดต้นยางใน วัดศรีบุญโต ๓ วัดศรี

ชุมริมน้ำโขงวัดดิน ๓ มาถึง^{๕๕} ๗๐ วัด ห้างตะวันตกเฉียงเหนือ วัด
 อารามเขียงม่นหัวเวียงริมประตูนางถึงฝ่ายตะวันตกแดด วัดภูมเมืองถัด
 ดงมา ๓ วัดแสนเมืองมา ๓ วัดร้อยข้อ ๓ วัดเจ้าจันทร์ ๓ มาถึง
 กตาง^{๕๕} ๗๐ หลัง คำอันมีเวียงในแต่

วัดอันมีเวียงนอกประการนั้น วัดผ้าขาวสายแทนหัวดอน ๓ วัด
 พระแก้ว ๓ วัดพระคำ ๓ วัดพระทองทิพป่าตาด ๓ วัดไผ่งาม ๓ วัด
 ดอนกว้างใต้ ๓ วัดจันทร์ ๓ วัดป่าแจ้งใต้ ๓ วัดหนองน ๓ มาถึง^{๕๕}
 มี ๓๐ หลัง ด้านอากาศเฉยแต่ วัดประสงค์ท่าม่าน ๓ วัดหญ้ารัต ๓ วัด
 เวฬุวัน ๓ วัดสังคโลก ๓ วัดป่าก่ง ๓ วัดส้มวา ๓ วัดป่าแดงหลวง
 ริมแจ้งเวียง ๓ วัดช่วงทราย ๓ วัดป่าอานม ๓ วัดโกศดอนนอก ๓ มา
 ถึง^{๕๕} ๖๐ หลังหนได้แต่ วัดกู่เต้า ๓ วัดพระครู ๓ วัดถ้อยช้าง ๓ วัด
 อุโมงค์นอก ๓ วัดป่าแดงน้อย ๓ วัดดอกเกี้ยง ๓ วัดศรีคองแมน ๓
 วัดสวนดอกนอก ๓ วัดหมากเงิน ๓ วัดแก้วกาย ๓ มาถึง^{๕๕} ๓๐
 หลังแต่ ด้านตะวันตกแจ้งใต้ตัดป่าสักเหนือประตูเขียงแสน ๓ วัดนา
 แร่น ๓ วัดอุโมงค์ ๓ วัดบ้านแรม ๓ วัดบ่อเดื่อต ๓ วัดป่าศรีไชยา ๓
 วัดประตูข้าม ๓ วัดจอมสวน ๓ วัดป่าหลวง ๓ วัดคอยเรือใน ๓
 มาถึง^{๕๕} ๔๐ หลังด้านแจ้งขัววัดินแต่ วัดสวนสนุกต้นดอนที่หัวนาค ๓
 วัดจอมแจ้งที่หางนาค ๓ วัดจอมกิตติธาตุเจ้า ๓ วัดคอยวงกตนอก ๓
 วัดอ้อมแก้วนอก ๓ วัดไชยปราการ ๓ วัดพระเจ้าหลวงคอยเรือนอก ๓

วัดป่าทิพ ๓ วัดบ้านยอ ๓ วัดจอมศรี ๓ มาถึงนี้ ๕๐ หลัง ด้าน
ตะวันตกแจ้งเหนือ วัดช้างชวน ๓ วัดป่าเชียงนอก ๓ วัดปทุมเหนือ ๓
วัดป่าคำ ๓ วัดอินทนิล ๓ วัดตนรูง ๓ วัดน้อยผ้าขาว ๓ วัดมหาพน ๓
วัดยามงาม ๓ วัดดงหอม ๓ วัดหมากพินดำ ๓ วัดต้นยางนอก ๓
วัดแจ้งท่ามาก ๓ วัดดงเกียง ๓ มาถึงนี้ ๖๖ วัด แะ หมู่บ้านเหนือ
มาแจ้งท่ามากตะวันออกแด วัดอันม่ว้งในแะเวียงนอกเวียงเหรัญญ
เงินยางเชียงแต่นทมวัด ขึ้นใหม่ ๗๕ วัด ขึ้นนอกปรากฏมี ๖๖ วัด
ทมวัดรวมเข้าด้วยกันมี ๓๕๓ วัด แะ นับคำอันม่ว้งในเวียงกับนอกปรากฏ
ไทดประมาณ ๕๐๐ วารอบทุกด้านนี้แด

ที่จักจายยังวัดอันม่ว้งคือนมุดภูกวาวนก่อนแด วัดป่าดักหวง
หัวดอน ๓ วัดภูกวาว ๓ วัดโพธิ์ศรี ๓ วัดศรีนาง ๓ วัดป่าดักน้อย ๓
วัดดอยฟ้า ๓ วัดหมากบึงหวง ๓ วัดบุพพลา ๓ วัดหางดอน ๓
ถอยริมแควหวงมี ๘ หลังแด วัดสร้อยหลาก ๓ วัดจอมทองกลาง
ดอน ๓ วัดเวือนแก้ว ๓ วัดแจ้งไคร้ ๓ นี้ห้องกลางมี ๕ หลังแด
ภายในแควน้อยวัดเว่นแก้ว ๓ วัดโคมคำ ๓ วัดหาดนางแต่น ๓ วัดงัว
เพร่า ๓ วัดเชียงยืน ๓ วัดหาดย้อย ๓ วัดเชียงดาว ๓ วัดยางทราย ๓
วัดผาหงอ ๓ แควน้อยมี ๘ หลังทมวัดมี ๕๓ หลังรวมเข้ากันแด คำ
วัดอันม่ว้งในคือนมุดภูกวาวแคววันขวาของไทดแด เหตุว่าเป็นที่ใหญ่ชุม
มวัดกันจึงจดหมายไว้ให้ไว้ ยังชื่อที่ตักถนทมวัดด้วยเหตุนี้แด วัด
อันม่ว้งพันนอกทงหลาฟุ้งอันม่ว้งเป็นชุมเป็นมวัดบได้กฏหมายแด ที่วิเศษ

อันพระพุทเจ้าฐาปนาไว้นั้นหากมีกับตำนานนั้นทุกแห่งทุกที่ในท้นปៃได้กัฏ
หมายไว้แต่

ท้นจักจาด้วยพระเจ้าฟ้าศรีสุทโธธรรมราชเจ้า ได้เป็นมหากษัตริย์
ปราบตานนาไทยลาวเมงทั้งมวดแล้ว ส่วนว่าบ้านเมืองไพรไทยทั้งมวด
ก็อยู่เย็นเป็นสุขต่อแต่นั้นมาแต่ จุศักราชได้ ๓๐๓๐ ตัวปีเบ็กใจ พระ
เจ้าศรีสุทโธธรรมราชองค์จ้กจิไปแต่ แล้วก็ยกเอาเจ้านัญชขันนังแทน
แก้วเป็นกษัตริย์องค์แทนแต่ จุศักราชได้ ๓๐๓๓ ตัวปีกัตเป้า มหา
ราชครูเจ้าดอนกวางอนิจจกรรมไปแต่ จุศักราชได้ ๓๐๓๖ ตัวปีกัตยี่
พระเจ้าฟ้าหลวงทิพเนตรตนพอกินเมืองเชียงแสนได้ ๒๐ ปีก็จ้กจิไปแต่
แล้วก็ยกเอาเจ้าฟ้าหนอคำตนตูกเป็นเจ้าฟ้าหมวกคำ แล้วราชสมบัติใน
เชียงแสนหลวงต่อไปแต่ ส่วนว่าเมืองฝางนั้นก็รุ่งเรืองมาตลอดแต่
ส่วนว่าเมืองเชียงใหม่นั้น เจ้าฟ้าศรีสุทโธธรรมราชเด็กเอาไปสิ้นแล้ว
พระยาแสนหลวงกับด้ามดำนดักหนั้นตั้งอยู่แถม บัดเดี๋ยวนกรุ่งเรือง
มามากนักแต่ เจ้าฟ้าหมวกคำกินเมืองมาได้ ๕ ปีแล้วก็อนิจจกรรมไป
ใน ศักราชได้ ๓๐๓๗ ตัวปีคัมเมตนี้ แล้วยกเอาพระแสนเมืองตนตูก
ขึ้นกินเมืองแทนที่ในปีเดี๋ยวนั้นแต่ กินแล้วก็เอาลงไปอังวะได้ ๓ ปี
ศักราชได้ ๓๐๓๘ ตัวปีเมิงเจ้า นำท่อมเมืองทุกแห่งพระแสนเมือง
ได้เจ้าฟ้าแล้ว มานังเมืองและเจ้าฟ้าแสนเมืองกินเมืองมาได้ ๕ ปี
ศักราชได้ ๓๐๔๓ ตัวปีกัตไค คักฮ่อมาตกเมืองกตางหลวงแตกตื่นมาก
นัก มหากษัตริย์เจ้านัญชอังวะอนิจจกรรมไป พระเจ้าเมืองเบซนเป็น

กษัตริย์แห่งแคว้นอังวะกับเดยวันแด ศักราชได้ ๓๐๒๒ ตัว พ่ายชาว
ไคโยชยาครั้งเมืองอุปราชาตนชื่อว่าเอกาทศรถชนมาปราบได้เมืองเชียง
ใหม่แล้ว มาหาเมืองฝางได้แล้วมาตั้งอยู่เมืองฝางทิศนี้ ชาวเมืองเชียง
แสนราชนั้น ก็พากันไปค้อมร้อมกันอยู่ในป่าหน่อกึ่งที่หว่างกลางเชียงของ
กับสวนดอกนั้น ก็ตั้งเวียงพรางอยู่ณที่นั้น ก็ได้ชื่อว่าเวียงเชียงแสน
น้อยนั้นแล เช่นนี้เมืองเชียงใหม่นี้และเมืองฝางก็ได้เป็นตูกเมืองไคโยช-
ยา ศักราชได้ ๓๐๒๓ ตัว ก็ยกยอช้างลงมาแถม จุตศักราชได้ ๓๐๒๔
ตัวปีเตายี่จึงได้ออกมาตั้งเมืองดังเก่า แต่นั้นมาได้ไปเฝ้ากษัตริย์เจ้า
ในเมืองอังวะ ก็ขาดจากราชการในอังวะแต่นั้นมาได้ ๑๕ ปี ถึงศักราช
ได้ ๓๐๓๐ ปีเบิกสัน พระเจ้าเมืองเบือนิจจกรรมไปแล้วมหาธรรมมฤค
ชนหนึ่งแห่งแคว้นเป็นมหากษัตริย์เจ้าอังวะแทนต่อมา ศักราชได้ ๓๐๓๔
ตัว เจ้าฟ้าแสนเมืองกินเมืองเชียงแสนนานได้ ๑๗ ปีแล้วก่อนนิจจกรรม
ไป แล้วพระอินทร์เมืองคนดุกขึ้นเป็นเจ้าฟ้ากินเมืองแทน ก็ในศักราช
เดยวันแด มหาธรรมมแต่งให้ฟ้าล่างกุ่มเป็นไปชุกขึ้นมานางเมืองเชียงแสน
ก็ในจุดศักราช ๓๐๓๔ ตัวเดือน ๕ นั้นแล แต่นั้นขุนสดนามเชียงแสนที่จึง
ได้เก็บของเลี้ยงไปชุกไป เจ้าฟ้าอินทรีกินเมืองมาได้ ๗ ปีแล้วก่อนนิจ-
จกรรมไปในศักราช ๓๐๔๐ ตัวปีเบิกขง้า แล้วก็ยกเอาพระเนติเมือง
คนดุกขึ้นเป็นพระเจ้าฟ้า เสด็จเมืองเชียงแสนทิศนี้ต่อไปกับเดยวันนั้นแล
ศักราชได้ ๓๐๔๕ ตัวราชครูเจ้าวัดหลวงอนิจจกรรมไปแล้วได้ปราสาทต่าง

ถูกนกหัสดีลิงค์ส่งสักการด้วยเรือฟ่องกตางหน้าแม่ของ^๑ แล้ว ถึงเดือน ๓๒
 สมเด็จพระเจ้าวัดบางวัดเชียงอนิจจกรรมไปก็ได้ปราสาทต่างถูกนกหัสดีลิงค์
 ส่งสักการณันเดียวกันนั้นแต่ ศักราชได้ ๓๐๔๖ ตัวปีกบได้เดือน ๖ เพ็ญ
 วันพุทธมหาศักราชเจ้าฟ้าเฉลิมเมืองเป็นเค้ายกเสนาอำมาตย์ปราชญ์
 ทั้งหมดพร้อมกันเวียกสร้างพระราชอุเจ้าจอมกิตติ ได้ขอบหนึ่งจึงดำริ
 บริบูรณ์ ศักราชได้ ๓๐๔๗ ตัวปีดับเบ้า หกเพ็ญวันพุทธมีการฉลองทำ
 บุญให้ทานแถมมีดอกไม้ไฟแล่นแปลหมื่นกระบอกหนึ่ง บอกล้อยมาก
 หดาย เดือน ๖ แรม ๓ ค่ำวันจันทร์ตักปีใหม่แล้วแรม ๕ ค่ำ เจาะบอก
 ไฟหลวงบุษามหาธาตุเจ้าที่ทุ่งห้วยหอมขึ้นนัก ศักราชได้ ๓๐๔๘ ตัวปี
 ระว้ายี่ เมืองของฝ่ายเมงซาระแตกหนีมาอยู่เวียงเชียงแสน^๕ ทน เมง
 ซาระก็มาถึงเชียงแสน^๕ ทนแล้วก็ลงไปรบเมืองเชียงใหม่ก็ได้แต่แล้ว ตัว
 เมงซาระก็กินเมืองเชียงใหม่อยู่^๕ ทน ศักราชได้ ๓๐๕๐ ตัว มหาป่าเจ้าศรี
 ไชยคนหลวงอนิจจกรรมไปแล้วได้ปราสาทต่างถูกนกหัสดีลิงค์ส่งสักการ
 ด้วยฟ่องแพ ศักราชได้ ๓๐๕๕ ตัวพระเจ้าฟ้าเฉลิมเมืองเสวยเมืองมา
 นานได้ ๑๕ ปีก็อนิจจกรรมไป แล้วฟ้าส่งกองทัพทุกก็ไปเจ้าฟ้าเมืองหลวง
 มากินเมืองเชียงแสนแทนแล้ว ก็แต่งหน่อเมืองถูกเจ้าฟ้าเฉลิมเมืองผู้
 หนึ่งให้เป็นเมวหงวนนาซ้ายแล้ว ก็แต่งให้ถมผู้หนึ่งนั้นเป็นเมวหงวน
 นาขวาแล้ว ฟ้าเมืองหลวงกินเมืองได้ปี ๓ ศักราชได้ ๓๐๕๕ ตัวปีกา

๑ ประเพณีโสภณคนใหญ่คนโต สร้างเป็นเบรรูปปราสาทตั้งอยู่บนหลังนก อยู่กลางแพ
 ใหญ่กลางน้ำ

. เด้า เมืองเชียงแต่น^๕ทันทแห่งแตงฟ้าฝนกับตักข้าวแพงนัก ตมเด่นคนน้อง
 เป็นเจ้าพินนาชวา หนอเมืองคนพี่เป็นเจ้าพินนาช้ายแต ฟ้าด่างก็เมื่อเมือง
 อังวะเจียในคักราช ๓๐๕๕ ^๕นี้แด แต่^๕นั้นมานานมากกระทำให้มีสันตะไปแด
 คักราชได้ ๓๐๕๗ ตัว ฟ้าเมืองหลวงกินเมืองได้ ๕ ปีแล้วก็จุกิตายไป
 แด แล้วก็ได้ปราสาทต่างตูกนกหัสดีตั้งคังลังคัการเจีย เสนาอำมาตย์
 ทั้งหลายก็พร้อมกันยกเอาเจ้าหนอเมืองพินนาช้ายคน^๕พินนชนกินเมือง
 แทนแล้ว ให้ตมเด่นนาชวาคนน้องเป็นจักคายหลวงรองคนพี่ คักราช
 ได้ ๓๐๕๘ ตัว ตมเต็จมหาปาดเจ้าวัดเชตวันก็ถึงแก่อนิจจกรรมไปแล้ว
 ได้ปราสาทตูกช้างเขราວณตั้งคังลังคัการด้วยเรือพ่วงกลางน้ำแม่ของที่ทำ
 หลวงนั้น คักราชได้ ๓๐๖๑ ตัว มหาธรรมเจ้าฤกามอนิจจกรรมไปแล้ว
 ก็ยกเอาเองเชตคนน้องเป็นมหาธรรมนั่งแทนแล้วอังวะแทนต่อไปก็ในปี
 เดียวกัน^๕นี้แด คักราชได้ ๓๐๖๒ ตัวปีกตส์ มหาธรรมอังวะมีมินตำมา
 ให้ย้ายเอาหนอเมืองคนพี่ไปกินเชียงรายแล้ว ยกเอาตมเด่นนาชวาคน
 น้อง^๕พินนชนกินเมืองเป็นเจ้าฟ้าเชียงแต่นแทน คักราชได้ ๓๐๖๓ ตัวมหา
 ธรรมอังวะแต่งให้ระอย่าเจ้ตุงมาเป็นเมวหงวน แอ่พดแอมาเป็นจัก
 คาย^๕เมืองเชียงแต่นมีตูกน้องด้ามคน ชุนเมืองทังมวดहांน^๕เดียบบได้
 จึงพร้อมกันเก็บเอาข้าวสิบ เดือนไหนทอดที่เมวหงวนข้าวด้า^๕รแดนหนึ่ง
 คำกิน^๒พริกเกลือทังมวด เป็น^๕เบียด้องแดนห้าหมื่น กัจักคายข้าวด้า^๕
 ห้า^๕พันเบียด้องหมื่นห้าพันชื่อคำกินหมากพดูรากฝ้ายให้กุม^๓เดือนแล้ว บัน

คนให้อยู่มีหญ้าม้าแมวหงวนสองคน ที่จักคายสองคนเอาหัวผู้หนึ่ง
 เอาหญ้าม้าผู้หนึ่งแต่ คนเอาหัวนั้นเอาดะบ้านท่อนหนึ่งดะบ้านเริม
 ดะบ้านข้างหนึ่งมีดั่งนี้ ตั้งแต่เ่องเขขึ้นเป็นมหากรรมอังวะนี้ ถานนา
 ไทยเราเป็นทุกข์ไปแต่ครั้งดะน้อยแต่ันมาแต่ เหตุว่าได้เก็บเบี้ยมา
 เี้ยงมานั้น ศักราชได้ ๓๐๖๓ ตัวมหากรรมอังวะยกทัพมาตั้งอยู่
 เชียงแสนทัน แล้วยกขบวนเมืองแมนริมเมืองฮ่อหนีไปได้ แล้วก็พดิก
 มาอยู่เชียงรุ่งทันปี ๓ ศักราชได้ ๓๐๖๔ ตัวปีเตาขง้า ดาวดานข้าง
 มาน้อมสัการแล้วเอาดงไปอังวะ ในนั้นเมืองแล้งข้าวแพงนักหกหาบ
 ต่อร้อยเงินแต่ ศักราชได้ ๓๐๖๕ ตัวปีกาเมต ดาวมาตกถานนาและมา
 อยู่เชียงของแล้วหนีไปเมืองน่านแล้วไปเมืองแพร่ ศักราชได้ ๓๐๖๖
 ตัว ไปเมงซาวะเมืองเชียงใหม่มีอาชญาमार้องเอาณั้หงวนเชียงแสน
 ลงไปแล้ว ก็เอาไปฆ่าเสียยังเมืองเชียงใหม่ แต่ันมาแมนแรกฝ่าเจ้า
 ลุ่งเป็นหงวนเชียงแสนแทน เชียงของขึ้นกับนั้น หมูออกถูกเป็นข้างก็
 มีในปีนั้น เดือน ๓๐ ออก ๓๐ คำฝนตก ๗ วันดอยพังทุกแห่ง ยอด
 เจดีย์หักลงดีดัง ชิดคายระหว่างแต่เมืองเชียงแสน ศักราชได้ ๓๐๖๖
 ตัว มหากรรมดุกเมืองเชียงรุ่งดงมาตั้งอยู่เวียงเชียงแสนทันแล้วก็เรียก
 เอาแสนหลวงต่างถูกพระยาไชยชิต กับแสนหลวงเทิงถูกพระยาเศรษฐี
 ให้เข้ามานมมหากรรมอังวะแล้ว ท่านก็ตั้งให้แสนหลวงต่างกินเมือง
 กาย แล้วก็ตั้งแสนหลวงเทิงกินเมืองไว้ ก็ยกเอาแสนคีรีนั้นทะขึ้นเป็น
 พระยาหลวงสุทธธือไชยแล้ว ก็ให้รับราชทานดาบฝักคำด้ามคำเหมือน

กันทุกคน ก็แต่งให้พระยาสุทนต์ไชยเป็นแม่ไปรบเชียงของก็ได้คันทง
 เก่าแต่ มหาธรรมเจ้าอังวะก็คัดเชียงแสนด้วย บังให้พรองเข้าการกับ
 เมืองเชียงใหม่แถมซ้ำ ศักราชได้ ๑๐๖๙ ตัวปีเมืองไค้เดือน ๘ แรม ๖
 ค่ำวันศุกร์ เจ้าหนอเมืองตนพ้ายดุกเชียงรายไปกินเมืองน่านแล้ว ก็
 ย้ายเอาเจ้าเมืองวโไปกินเมืองบิณห์ ปดามักขึ้นน้ำแม่กกมากนัก ศักราช
 ได้ ๑๐๗๐ ตัวปีเบิกใจ มหาธรรมเจ้ามีอาชญาให้ใส่ชื่อคาคี คายระช่วง
 ชาอันแมงซาระแต่มาเป็นหงวนเชียงแสน กับทั้งหัวสิบทั้งมวดลงไป
 อังวะด้วย พระยาอ้ายสามเมืองเชียงตุงพันบ่ดงเผ่ามหาธรรมเจ้าอังวะ
 อยู่ได้ ๓ ปีแล้ว มหาธรรมมีมินค้อมาให้แมงซาระเชียงใหม่ให้ได้ขึ้นไป
 พรองเอาเชียงตุงให้ได้ ถึงเดือน ๕ มีเงือกวิ่งเผือกออกปรากฏยามกตอง
 ดึก หันหัวไปตะวันออกเชียงตุงก็พันบิณห์แต่ ถึงเดือน ๖ เพี้ยญตุงพระ
 ยามังซาระดุกเชียงใหม่ขึ้นไปรบเอาพระยาอ้ายสามเมืองเชียงตุง แล้ว
 พระยาอ้ายสามอยู่บ่ได้ ก็พ่ายหนีไปพึ่งเมืองฮ่อ ฮ่อเอรไวบ่ได้อีกเอา
 ดั่งให้แก่ม่านแล้ว พระยาม่านก็ได้คอกาเผ่าเดียขึ้นทงตุงเมี้ยชาติเชื้อ
 ตระกุดทั้งมวดในวันนั้นแต่ แต่นั้นมาเมืองเชียงตุงก็ได้คันทงเป็นขาม่าน
 ดังเก่า ศักราชได้ ๑๐๗๓ ตัวปีตวงเม้าเดือน ๕ แรมระเฝ้าเจ้ดั่งหงวน
 เมืองเชียงแสนตายแล้ว แอ้พระแอ้เป็นจักคายแทนเจ้าตมเด่นนาชวา
 คนหนึ่งเป็นเจ้าฟากินเมืองเชียงแสนทนม้าได้ ๓๐ ปีถึงอนิจจกรรมไป
 แล้วเจ้าตมทคนตุงขึ้นเป็นเจ้าฟากินเมืองแทนต่อไปก่ในปีนั้นแต่ พระยา

เขียนรายงานห่อผ้าที่วัดพระคำหัวค้อนแท่นแล้ว เอาถูกผู้หญิงพายเรือ
 เกยกันเป็นพอย ฝั่งใหญ่ แปรมหาปราสาทเจ้าฟ้าตมเด่นตั้งตักการ
 ด้วยพวงแพ็กถางน้ำแม่ของเดียในวันนั้นแล เดือน ๕ เพ็ญมาฆบูชา
 สัตถเจ้าฟ้าตมที่เป็นเจ้าพร้อมกันสร้างพระธาตุเจ้าจอมกิตติหังถน้อยก็
 ในปีนั้นแล ศักราชได้ ๓๐๗๔ ตัวปีเตาดีเดือน ๔ แรม ๗ ค่ำ ฤกษ์มาที่
 วัดไชยสถานแอ่พลแอ่เป็นหงวนนั้นจุติตายไปแล้ว มังพดชะแพกมาเป็น
 หงวน ศักราชได้ ๓๐๗๕ ตัวปีกาไล่เดือน ๖ เพ็ญวันพุธ นดองพระ
 ธาตุเจ้าจอมกิตติหังถน้อย ถึงเดือนอ้ายแรม ๘ คำน้ำแม่ของหนองท่อม
 บ้านต้นท่าทั้งมวณฝนตก ๗ วัน ๗ คืน ถึงศักราชได้ ๓๐๗๗ ตัวปีดับเมด
 เดือน ๗ ออก ๖ ค่ำ ยามรุ่งรุ่งแผ่นดินไหวยอดเจดีย์หักลง ๔ แห่งร้าง
 ครางครวญนั้นกวันไหนล้ามที่ สิ้นเดือน ๗ ทงเดือนจิงเมียนถึงเดือน ๘
 แรม ๔ ค่ำเช้าไหวแถมอีกที่หนึ่ง ศักราชได้ ๓๐๗๘ ตัวปีเมิงเต้า น้ำ
 แม่ของหนองท่อมในเวียงทุกแห่งดำผาก่อนนั้น ๓ ศอก วัดอาทิตยแก้ว
 วัดบุญยืน วัดพระบวชวิหาร ยุบลงทั้ง ๔ หลังแล เดือน ๔ มหาบ้ำเจ้า
 วัดศรีไชยคณน้อยอนิจจกรรมไปแล้วได้ปราสาทต่างถูกนกหัสดีลิงค์ต่งตัก
 การแล ศักราชได้ ๓๐๘๐ ตัวเดือน ๗ ออก ๖ ค่ำ เจือกรุ่งออกสอ
 เกยวระวนมีสัตว์ช้อนกันเป็นทิวศักรยมากนั ศักราชได้ ๓๐๘๑ ตัว
 เจ้าฟ้าตมที่เป็นประธานพร้อมกันเด็กธาตุเจ้าจอมสวน มังพดชะแพกก็
 สร้างโรงอุโบสถถางหนองบัทมราคแล้วเสร็จบริบูรณ์เดือน ๗ ป่าว

วัดเชตุวันให้เป็นสังฆราชาอยู่ในวัดจอมศรีต้องเมืองนั้นพร้อมกัน
 เดียวกัน มังทละระแพกเป็นมุตตักขาแล ศักราชได้ ๓๐๘๘ ตัวปีเมิง
 เมตเดือน ๘ ออก ๘ ค่ำยามคุดซ้าย ผุ่งโตเวียงท่งเมืองอยู่ที่ใดก็เห็น
 ดันทุกแห่ง ถึงเดือน ๕ ออก ๕ ค่ำชาวเชียงใหม่พันไปมั่งแะม่านฆ่า
 เดี่ยวแะก้เอาทัพ ๗ พันตามไต่มา ๓ พันอันเป็นลูกน้องนั้น ชนมาเข้า
 เวียงซึ่งอยู่ยังเชียงแสนท่งถึงเดือน ๕ แรมค่ำ ๓ เมวหงวนจักคายมา
 ท่งหลายก็แตกพ่ายหนี ตะเมืองเชียงแสนเลยสันท่งมวดบมิได้เหลือหอย
 ตั้งแต่เดือนแรมค่ำ ๓ ถึงเดือน ๖ แรม ๘ ค่ำ ชาวเชียงใหม่ท่งหลายก็
 ชิงอยู่เวียงเชียงแสนอยู่บ่ดา ครั้นนั้นพระยาหาญวงศ์ตันก็แต่งเอาทัพมีคน
 ๕๐๐ ไปทอดอนทัพเชียงใหม่ท่งริมเวียงเชียงแสนท่งยามจักโกตรุ่ง ชาว
 เชียงใหม่ท่งหลายหนีหายตายมากนัก แตกพ่ายหนีตะครอบครว้เลยสัน
 ได้เอาหมอกสันตมากหนักกับช้าง ๖ ตัว ตั้งแต่นั้นไปเชียงใหม่นั้นเขาบมิ
 ไปเป็นเจ้าแต่ ครั้นนั้นพระยาหาญทำซ้ายวงศ์ตันได้ครอบครว้ชาวเชียงใหม่
 แล้ว ท่านก็เอาเมอถวามหากษัตริย์เจ้าอังวะ ครั้นนั้นมหากษัตริย์เจ้า
 กัมคายินดักด้วยพระยาหาญเมืองพงมากนัก ก็ให้ประทานรางวัลยัง
 เครื่องอาบนันดา ท่งหลายแล้วก็ให้มาอยู่บ้านวงศ์ตันเกาะที่เก่านั้น แต่
 มาวงศ์ตันนั้นก็ได้อธิว่าเมืองคงแต่นั้นนามแต่ ศักราชได้ ๓๐๘๙ ตัวปีบิก
 จาค่าเมืองกินเมืองมาได้ ๕ ปีอยู่ได้ ๒๕ ปีก็จุติไป แล้วสร้าง
 จัแล้วตั้งตั้งการเสีย ครั้นนั้นมหากษัตริย์เจ้า

ยินดีกับด้วยพระยาหาญเมืองพงมาหนัก กียกให้กินเมืองเชียงแสนแล้ว
 ท่านก็เข้ามาด้วยเมืองอยู่ยังเวียงเชียงแสนทันแด่นมา ส่วนว่าเมือง
 เชียงใหม่ก็ยังมั่งพระยาเมืองลาวคนหนึ่งชื่อว่าองค์นก กระทำผิดราช
 ประเพณีแล้วหนีไปสู่เชียงใหม่ แล้วชาวเชียงใหม่ทั้งหลายเขาก็พร้อม
 กันอาราธนาให้เป็นเจ้าแก่เขาแล้วก็เรียกชื่อว่าเจ้าองค์คำ แด่นมาเชียง
 ใหม่กับได้ชนกับเมืองอิงวะกับเมืองเชียงแสนทันก็ขาดกันแด่นมาแต่
 กตาวยังดำรงพันเมืองเงินยางเชียงแสนก็ยังเป็นห้องหนึ่งก่อนแต่

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรโสณ เชียงแสนสาขิงช้า พระนคร

นายเล่งแซ แซ่เตี๊ว ผู้พิมพ์โฆษณา ๑๓/๑/๒๕

ปกหน้า